

V. LEHODEY S.O. CIST. - MÜLLER LAJOS SJ.

ISTEN KEZÉBEN

PÁL GÖRGEY 1934

KORDA R.T. KIADÁSA · BUDAPEST.

ISTEN KEZÉBEN

VITAL LEHODEY S. O. CIST.

UTÁN ÁTDOLGOZTA:

MÜLLER LAJOS S. J.

**KORDA R. T. KIADÁSA,
BUDAPEST, 1935.**

65|1934. IMPRIMI POTEST. BUDA-
PESTINI, DIE 1. NOV. 1934.
FRANCISCUS BIRÓ S. J. PRAEP.
PROV. — NIHIL OBSTAT. DR.
JULIUS CZAPIK CENSOR DIOEC.
NR.3505.IMPRIMATUR.STRIGONII,
DIE 9. NOV. 1934. DR. JULIUS
MACHOVICH VIC. GENERALIS.

NYOMATOTT: KORDA R. T.
NYOMDÁJÁBAN, BUDAPEST.

Előszó.

Sok, szép, értékes könyvvel gyarapszik nap-nap után aszkétikus irodalmunk az újabb időkben. És mégis, mintha valami hézag volna tapasztalható.

A legtöbb könyv — és méltán — főleg azt tűzi ki célul s abban merül ki, hogy a keresztény tökéletességre való törekvésre oktató, de aránylag kevés súlyt helyez annak megtanítására, hogy miért és miképpen kell Isten szent akaratán megnyugodnunk. Pedig, ha valaha, úgy napjainkban, ez a legfontosabb.

Nem szeretnénk ugyan azok közé tartozni, akiket az Irás így vádol és jellemez: „Ne mondjad: honnét vagyok, hogy azelőtt jobb idők jártak, mint most? „Mert balga az ilyen kérdés!“ (Pred. 7, 11.) Máskor is voltak szomorú, mostoha idők. De mégis tagadhatatlan, hogy — miként Krisztus helytartója megállapítja, a vizözön óta ily általános nyomor még nem zúdult a világra, mint épen napjainkban. Ritka korszakban játszódtak le úgy a világ, mint az egyes nemzetek életében oly mélyen bevágó események, mint amelyben ma élünk. Ritka nemzedék nézett ily homályos és bizonytalan jövő elé, mint mi. S hozzá a kor szelleme is túlrohanó, túlaktív, szinte többet követel az embertől, mint amire a Teremtő berendezte idegzetét.

Innen aztán az a sok nyugtalanság, kedélybetegség, aggály és hisztéria, úgy a világban, mint a zár-dák falai között.

Azért találtuk Dom. Vital Lehodey: *Le Saint Abandon* című könyvét¹ érdemesnek arra, hogy szabad

¹ Rövid időn belül 5-ik kiadása 16.000 példányban jelent meg.

átdolgozásban a magyar nyelvre is átültessük. Azt hisszük, hogy „Az Isten kezében“ címmel legjobban fejeztük ki a könyv tartalmát és célját. Igaz! adhattuk volna címnek ezt is: „Szent közömbösség!“ mert a „Lelkigyakorlatok“ könyvének ezt a nagy gondolatát szinte teljesen kimerítve dolgozza fel. De mégis, az azonos tárgyat, anyagot valahogyan más szemszögből tekinti. — Szent Ignácnál ugyanis a közömbösség átmeneti állapot, bizonyos lelki diszpozíció a jobb eszköz választására. Ez a ráhagyatkozás, önátadás azonban, melyről könyvünk tárgyal, már maga a célhoz jutott tökéletesség az Istentől inaugurált, létesített, adott körülmények közt.

A könyv egyébként nem mond sok újat. Csaknem minden mondatát megírták már. A régi klasszikus szerzők, mint pl. Szalézi Szent Ferenc, Liguori Szent Alfonz és mások. Viszont ez megnyugtató biztosíték arra nézve is, hogy a kérdés tárgyalásában nem jutottunk téves utakra.

Az illusztráció is, amely olvasását könnyűvé és élvezetessé teszi a „Szentek életéből“ kerül ki. Ami új benne, az az összeállítás és az életre, nevezetesen a szerzetesi életre való gyakorlati alkalmazás. Megjegyezzük azt is, hogy alig találtunk könyvet, amely minden tökéletességre törekvő lelket, legyen az világi, vagy szerzetes, annyira egyaránt érdekelne, mint Lehodeynek könyve. Adná Isten, hogy minél több lélek merítené belőle azt a békét és vigaszt, amelyet a világ nem, csupán Krisztus Urunk adhat meg, s amely nélkül alig lesz valaha bárki alkalmas a tökéletesség csúcsának elérésére.

Szeged, 1934.

I. ÁLTALÁNOS RÉSZ.

BEVEZETÉS.

„Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes!” (Máté 5, 48.) jelenti ki az Úr az Ő istenileg szép hegyi beszédében. Ezzel utólérhetetlen magas célt tűzött ki elénk a lelki életben. Országot kell hódítanunk, nagyszerűbbet, mint aminő hajdan Nagy Sándort uralta. Dicsőséget kell kivívnunk, ragyogóbbat, mint amilyen valaha földi fejedelmet övezett. Igen! Istennek országát kell magunkban megalapítanunk, amely az „igazság, béke és öröm a Szentlélekben.” (Róm. 14, 17.) S amily fokban megvalósítottuk ezt, trón és korona vár ránk az örök életben, — érdemünk foka szerint — az angyalok, főangyalok, kerubok és szeráfok között.

Ámde: „miképen leszen ez?” kérdezhetjük mi is méltán a Szentséges Szűzzel. Isten adott nekünk erre természetes erőket, képességeket, akaratot. Mindez ajándéka Istennek. Ezekkel és Istennek természetes fenntartó és segítő erejével sokra vihetjük. Voltak a világban nagy emberek, hősök, tudósok, akik, mint Napoleon, még a szótárban sem akarták megtúrni ezt a szót, „lehetetlenség”. Ámde a természetes erők és akarat csak a természet rendjében, világában érvényesülhetnek. A természetfeletti világban, az üdvösség rendjében csakolyan tehetetlenek, mint ahogy a madár nem tud egyetlen szárnyrebbenéssel sem előbbre jutni a légkörön kívül. „Nálam (kegyelmem!) nélkül — mondja az Úr Jézus — semmit sem tehetek.” (János 15, 5.) Az apostol is nyíltan bevallja, hogy kegyelem nélkül még gondolni sem tudunk üdvöset, hanem a mi elégséges voltunk erre Istentől van. (V. ö. II. Kor. 3, 5.) „mert Isten az, aki az akarást és véghezvitelt egyaránt műveli a jóakarat szerint.” (Fil. 2, 13.)

Csodálatos alkotása az Istennek az ember. Amíg Istennel a legnagyobb és legszentebb munkákra is képes, Isten nélkül maga a tehetetlenség, maga a semmi. Méltán kiált fel ezért a „Krisztus követése”-nek halhatatlan szerzője: hogy mily alázattal és kicsinylőleg kell magamról gondolkoznom és mily csekélybe vennem, ha önmagamban valami jót vélek felfedezni. Mily mélységesen kell hódolnom, Uram, a Te kifürkészhetetlen végzésed előtt, minthogy elismerem, hogy nem vagyok egyéb, mint a semmi és ismét csak semmi.“

Ugyancsak ő tanítja: „Nincs szentség, Uram, ha Te a kezedet visszavonod, nem használ nekünk semmi bölcsesség, ha te azt megszünöl vezérelni, nem használ semmi erő, ha te azt fenn nem tartod, semmi tisztaság sincs biztonságban, ha a Te szent éberséged nincsen oldalunk mellett. Magunkra hagyottan hanyatlunk és tönkremegyünk . . .“

Csak az a szerencsénk, hogy Isten üdvösségünk művét nagy szeretettel kezébe vette, amint ezt a Zsoltár oly szépen fejezi ki: „*En Istenem! üdvösségem felkarolója.*“ (88. Zsolt. 27.) Sohasem lehetünk neki ezért elég hálásak!

Ámde Isten, — Szent Ágoston szerint — ugyan nálunk nélkül teremtett minket, de nem üdvözít bennünket nálunk nélkül, elvárja és megköveteli a mi *közreműködésünket.*

A mi üdvünk és megszentelődésünk tehát a két félnek közös munkája, az Istennek és az embernek összefogása. Ez pedig a *két akaratnak minél bensőbb és tökéletesebb összhangját és egyesülését tételezi fel.*

Ha tevékeny akarattal, Isten akaratába kapcsolódunk, fokról-fokra haladunk. De ha Istentől elszakadunk, nyomban tehetetlenekké és terméketlenekké válunk. Természetes erőinkkel, amelyektől Isten ekkor sem vonja meg a természetes közreműködését — tehetünk bár nagy lépéseket, de az úton kívül, s nem a cél felé. Fáradhatunk, vesződhetünk, alkothatunk, de minden eredmény, mint a buborék, mint a füst, mint a pára,

nyomban szétfoszlik, mihelyt az örökkévalóság napja felbukkan a látóhatáron.

Ámde az isteni akarat nemcsak *segíteni* kész minket az üdvösség és megszentelődés művében, hanem *vezetni és irányítani* is kíván. A világ országútján járókat a parancsok korlátaival, útjelzőivel kalauzolja az ég felé és óvja az örvényektől, a kárhozattól. Ez az irányítás a tökéletességre törekvő lelkeknél sokkal gyengédebb és a finomabb részletekre is kiterjedő. A törekvő lélek mindig kifeszítve tartja a vitorlákat, hogy készenlétben találja a kegyelem legkisebb fuvalma is. Az ilyen a többi embernél jobban átérti és átérzi, hogy azért születünk, azért élünk, hogy Istennek, a Teremtőnek engedelmeskedjünk. Ezen fordul meg minden. Minél *általánosabb* engedelmességünk az Isten iránt tárgy szempontjából, minél *pontosabb* a végrehajtásban, minél *természetfeletti* az indítóokok dolgában és minél *tökéletesebb* az akaratí diszpozíciónk, annál inkább haladunk.

Kutassuk át a Szentírás könyveit, tanulmányozzuk át az Úr Jézus tanítását és az apostolok leveleit, mind arra oktatnak: hogy annál tökéletesebb léssz, minél engedelmesebben, hűségesebben és készségesebben betöltöd Isten akaratát és minél teljesebben összeforrassz azzal. Tekintve a tárgy nagy fontosságát néhány szaktekintély nyilatkozatával is igyekszünk az elmondottakat alátámasztani.

„Ne feledjétek, — úgymond szent Teréz — ezt a nagy igazságot: azoknak, akik imára szentelik magukat, egyetlen törekvésük legyen, s minden erőből, bátran és minden lehető eszközzel azon dolgozzanak, hogy akaratukat Isten akaratához szabják. Legyetek meggyőződve, hogy ebben van az a legmagasztosabb tökéletesség, amelyre az ember felemelkedhetik. Ne higgyétek, hogy haladásunk valami ismeretlen és rendkívüli eszköztől függ. Nem! A mi összes javunk abban áll, hogy mennyire formáltuk, alkalmaztuk akaratunkat az isteni akarathoz.” (B. Várkastély II. i.)

Szalézi Szent Ferenc így nyilatkozik e kérdésben:

„Mindenki a saját szája íze szerint alkot magának fogalmat a tökéletességről: egyesek durva ruhában, mások szűk táplálkozásban, ismét mások az alamizsnálkodásban, a szentségek gyakori felvételében, imában, a szemlélődő ima bizonyos magasztos módjában; ismét mások azokba a rendkívüli kegyelmekben látják és helyezik azt, amelyeket „ingyen adottaknak” szokás nevezni. Mindezek tévednek, mert felcserélik az okozatot, az eredményt az okkal, a járulékosat a lényegessel és gyakran az árnyékot a testtel. Részemről nem tudok és nem ismerek semmi egyéb tökéletességet, mint Istent teljes szívünkől szeretni és felebarátunkat pedig, mint önmagunkat.“ Hogy pedig a szeretet és az Isten akaratával való azonosulás ugyanaz, bővebb magyarázatra nem szorul. Hiszen a szeretet egyesülés, amely akaratlan kezdődik és abban végződik.

Szent Ferenc e szellemes szavakkal fejezi ki ezt: „A jámborság nem ad egyebet a szeretet tűzéhez, mint a lángot, amely azt készségessé, tevékennyé, szorgossá teszi nem csupán a parancsok betöltésére, hanem a tanácsok és mennyei sugalmak követésére is. (Esprit i. p. XXIX. — Vie devote I. P. c. 1.)

Ligouri Szent Alfonz szerint pedig: „Minden tökéletességünk végtelen szeretetreméltó Istenünknek szeretetében áll. Az egész Istenszeretetünk tehát nem egyéb, mint akaratunknak egyesülése az Isten akaratával. Ennélfogva, ha egészen tetszeni akarunk Isten Szívének, ne csupán arra törekedjünk, hogy akaratunk *alkalmazkodjék* Isten akaratához, hanem *azonosodjék* vele oly annyira, hogy a két akarat már csak egyet alkosson. A szenteknek sohasem volt más céljuk, mint teljesíteni Isten akaratát, mert meg voltak győződve, hogy ebben áll a léleknek összes tökéletessége. Dávidot szíve szerinti férliúnak nevezi az Úr, mert mindenkor kész volt követni az isteni akaratot. Maga a boldogságos Szűz, Istennek szent Anyja nem másért lett a szentek között a legszentebb, hanem csupán azért, mert az ő akarata mindig a legtökéletesebben egyesült Isten akaratával.“ (Confor. 1.)

Tételünk igazolására a legmeggyőzőbb és legragyogóbb bizonyítékot maga a Szentek Szentje, az Úr Jézus szolgáltatta. Mi volt egyéb Urunk, mint maga a szeretet és egyben maga az engedelmség? Atyja és a lelkek iránti hő szeretete minden áldozatot helyettesítő tökéletes áldozattá tette. Azért vezeti Őt Atyja akarata minden kereszten és megaláztatáson keresztül egészen a halálig és pedig a kereszthalálig. Jézus tudta ezt, hiszen épen azért szállott le a földre, hogy az atyai akaratot betöltse. A világba lépve kijelenti Atyjának: „Azért jöttem, hogy akaratodat teljesítsem. Azt akarom én Istenem és törvényed itt van szívemben!” (Jn. 39, 9.) Az atyai akarat teljesítése az Ő „eledele”, (Jn. 4, 34.) hosszú názáreti életének kitöltője, (Lk. 2, 51.) nyilvános életének vezérfonala, amelytől soha, semmi áron sem tért el. Hiszen, mint mondja: „Én mindenkor azt cselekszem, ami előtte kedves.” (Jn. 8, 29.) Haldokolva méltán elmondhatta: „Beteljesedett!” (Jn. 19, 30.) Atyám, szerettelek, szerettelek a végső határig. Bevégeztem a megváltás nagy művét, mert Te azt úgy akartad. Engedelmes voltam mindhalálig, az utolsó jottáig.

Az isteni akarral való „azonosság” tehát a tökéletesség csúcspontja, zenitje. Erre kell tehát irányulnia életünk minden törekvésének, vágyának minden elmélkedésünknek és egyéb imánkknak. Ebben kell haladnunk napról-napra.

B. Soncino Stefánia domonkos apáca egy alkalommal elragadtatásában látja az eget. A szeráfok között megpillantott többeket, kiket itt a földön ismert. Az Úr kijelentette neki, hogy ezek azért emelkedtek a mennyben oly magas rangra, mert életük folyamán a legtökéletesebben igyekeztek összeforrni az isteni akarral.” (L. Szent Alfonz Conform. 1.)

AZ ISTEN JELZÉS ÉS TETSZÉS AKARATA.

Szent Viktorról nevezett Hugó és Lombardi Péter óta a teológia az isteni akaratban megkülönbözteti: a *jelzés* és a *tetszés* akaratát. (Voluntas signi et beneplaciti.) Ezt a felosztást a hittudósok és aszkétikus írók különbözőképp értelmezik. Mi ebben is Szalézi Szent Ferencnek adjuk az elsőbbséget, aki a kettős isteni akaratnyilvánítást így értelmezi: „A jelzés akarata már előzetesen világosan elénk adja, amit hinnünk, remélnünk, szeretnünk és gyakorolnunk, s amitől félnünk kell. Szívünk akkor alkalmazkodik a jelzés akaratához, ha mindazt akarjuk, amiről csak az isteni jószág jelezte, hogy az ő szándéka szerint van, ha hisszük tanításait, ha remélnünk ígéreteiben, s félnünk fenyegetéseitől, s szeretjük, amit rendel és ahhoz igazodunk.” (Amour de Dieu VIII. c. III.)

A szent egyháztanító a jelzés akaratát négy csoportba osztja: a) Istennek és az Egyháznak parancsai, b) a tanácsok, c) sugalmak és d) szerzetünk alkotmánya és szabályai.

Hogy a parancsolatokat feltétlenül meg kell tartanunk, bővebb kifejtésre nem szorul. De tanulságos, amit a szent Tudós a tanácsokról mond: „hogy a tanácsokat is kövessük, Isten feltétlenül nem akarja, csak óhajtja. Miért is, nem veszítjük el a szeretetet és nem szakadunk el Istentől, ha nincs elég bátorságunk, hogy a tanácsok követésére is vállalkozzunk (feltéve, hogy nem vetjük meg azokat). Sőt nem is volna helyes, ha *minden* tanács követésére vállalkoznánk. Csak olyan tanácsokat válasszunk, amelyek a mi hivatásunkkal inkább összhangban vannak. Hiszen vannak tanácsok,

amelyek egymással ellentétesek. Nem is volna célszerű minden tanácsot követni. Minthogy a tanácsok a szeretetet szolgálják, a szeretet adja meg azok végrehajtásában a szabályt és mértéket. Azok a tanácsok, amelyeket nekünk kell gyakorolnunk, szabályainkban vannak megadva." (Entret XV. és Amour de Dieu VIII. c. v., IX.)

A sugallatokról, amelyek Istennek legegényibb akaratközlései, a szent így ír: „Egyiptomi Szent Mária a Boldogságos Szűz egyik képének szemlélete által kapott sugallatot, Szent Antal pedig akkor, mikor a szentmise alatt az evangélium olvasását hallgatta, Szent Ágoston Szent Antal életrajzának olvasásakor, Gandia hercege, Borgiai Szent Ferenc a császárné halálakor, Szent Pachomius, egy szeretet-cselekedet láttára, Szent Ignác a Szentek életének olvasása közben.” Láthatjuk tehát, hogy a sugalmakban nagy a változatosság. Vannak, amelyek magukban véve nem épen rendkívüliek, legfeljebb annyiban, hogy szokatlan hévvel lendítenek a megszokott gyakorlatokra. „Mások pedig „rendkívülieknek” azért tartandók, mert oly dolgokra indítanak, amelyek Egyházunk (szerzetünk) törvényeivel, szabályai-val, szokásaival ellentétben vannak, s amelyek tehát inkább csodálandók, mint utánozandók”, — mondja Genfnek szent püspöke.

Szalézi Szent Ferenc kifejti azt is, hogyan lehet a valódi isteni sugalmakat megkülönböztetni a hamisaktól, s miképen kell viselkedni a sugalmakkal szemben: „Az Isten akaratát, sugalmak által is közli. De azt nem akarja, hogy magunk döntsük el, hogy melyik sugalom jött tőle, s főképen nem akarja, hogy nyakra-főre, össze-vissza kövessük sugalmait. Továbbá ne várjuk, míg Ő maga egyenesen kinyilvánítja nekünk akaratát, vagy hogy angyalokat küldjön oktatásunkra, hanem igenis, azt akarja, hogy jelentős és kétséges ügyekben azokhoz forduljunk, akiket vezetésünkre rendelt.” (Am. de Dieu 1. VIII. c. x. á. XIII. — Entr. XV.)

Az Úr Jézusnak és Szenteinek példája és az erények gyakorlata is Istennek *jelzés* akaratához számíthatók, vagy ha jobban tetszik, az imént felsorolt négy

csoport egyikébe-másikába könnyűszerrel beoszthatjuk azokat.

Ezekután áttérünk Istennek *tetszés* akaratára, amely e könyvünkben szinte kizárólag érdekel bennünket. A szent Egyház-doktor erről így tanít. „Leginkább Istennek *tetszés*-akarata az, amire nekünk minden eseményben, akarom mondani — mindenben, ami csak velünk történik, tekintenünk kell: betegségben, halálban, búban, vigaszban és balsorsban, szóval minden dologban, amelyet nem látunk előre.“ (Entr. XV.)

Minden eseményben tehát elsősorban Isten *tetszés*-akarátát kell látnunk, amelynek egyenesen Ő az okozója, szerzője. De azokban is, amelyek az értelmes, szabad teremtményektől származnak. Ezek is az Istentől nekik adott fenntartó és közreműködő erővel cselekszenek és ha Isten azt tőlük megvonná, nyomban tehetetlenek lennének, sőt megsemmisülnének.

Főképen a reánk bocsájtott üldöztetésben kell az isteni *tetszés*-akaratot látnunk. Isten ugyan nem helyesli az ebben megnyilvánuló rosszakaratot, de, mint az orvos a vérszopó piócát alkalmazza, Isten még ellenségeinket is felhasználja, hogy gyógyítson, vezekeltessen és megszenteljen bennünket. Sőt még a saját bűneinket is ki akarja, ki tudja aknázni erre. Istennek van megengedő akarata is. Magához a bűnhöz, mint ilyenhez, nem járul hozzá, hisz azt végtelenül gyűlöli, és mindent megragad, hogy minket attól visszariasszon. A bűnt elítéli és bünteti, de, hogy meg ne fozson bennünket a szabadságtól, még magának a bűnnek fizikai végrehajtásától sem tagadja meg fenntartó, közreműködő erejét, amely nélkül teremtmény nem létezik és mit sem tehet, még csak nem is vétkezhetik. A rosszból is jót akar előhozni. Nagyszerűen ki tudja használni a lelkek megszentelésére a magunk és mások hibáit és bűneit: penitenciára, türelemre, alázatosságra, egymás terhének szeretetből való elviselésére stb. Akarja, hogy olykor kevésbé alkalmas eszközei, mint pl. alkalmatlan előljárók, a nagyobb erények elsajátítására és gyakorlataira segítsenek bennünket.

A fogalmak tisztázására rámutatunk még a jelzés és tetszés akarata közötti különbségekre:

1. A jelzés akarátát már előre világosan megismerjük — hasonlóképp a sugalmakat is, — mert ezek tárgya törvényben, szabályban rendesen már meg van adva. Ellenben a tetszés akarátát többnyire nem látjuk előre, csupán a bekövetkező események ismertetik azt meg velünk.

2. Mindig hatalmunkban van az engedelmesség által a jelzés akarátához alkalmazkodnunk, vagy pedig az engedetlenség által magunkat alóla kivonnunk. Nem így vagyunk a tetszés akarátával. Isten ezzel az akarátával, mint szuverén, mint feltételes úr, rendelkezik velünk, anélkül, hogy kikérné beleegyezésünket vagy, hogy tekintettel lenne vágyainkra, félelmeinkre. Ő teremt számunkra helyzetet és azt akarja, hogy abban betöltsük kötelességeinket.

3. A jelzés akarata állandó tevékeny engedelmességet követel tőlünk. S ebben meg kell elégednünk a szüntelen rendelkezésünkre álló közönséges kegyelmekkel anélkül, hogy valami érezhető kegyelmi indítékra várnánk, ahogy azt a régi és modern szemi-quietisták tanítják. A tetszés akarátával szemben azonban állandóan a várakozás álláspontján kell lennünk. Szerető engedelmességgel kell fogadnunk, amit Isten ránk bocsájt és teljesítenünk kell a kötelességünket.

Nagyon világos, hogy ilyenképen a kettős isteni akarat egymással szoros kapcsolatban van, ahogy Szalézi szent Ferenc bölcsen megjegyzi és magyarázza. Példának a betegséget hozza fel. Ha Isten kegyessége betegséget bocsájt ránk, ám akkor jó betegnek kell lennünk. Türelemmel és önmehtagadással kell fogadnunk és viselnünk sorsunkat. De szemmel kell tartanunk Istennek jelzés akarátát is. A beteg is tegyen meg mindent, amit megtehet; töltsse be híven a betegek szabályait. (V. ö. Am de Dieu szen 1. IX. cap. VI. — Entret II. és XV. passim.)

Hogy az isteni akarathoz mindkét szempontból való szoros alkalmazkodás maga a keresztény tökéletes-

ség, bővebb magyarázatra alig szorul. Isten ugyanis maga a legtökéletesebb lény, normája, ideálja minden tökéletességnek. Eszméi, tervei, szándékai a legtökéletesebbek. Ezeknek — amennyiben reánk vonatkoznak — megismerése, megvalósítása: maga a tökéletesség. Ez a Szenteknek és aszkétikus íróknak meggyőződése mindenkor.

Scupoli (Aggiunta al combattimento spirituale c j.) ezt írja. „A keresztény tökéletesség nem egyéb, mint Isten parancsainak és törvényeinek tökéletes betartása és pedig minden jobbra vagy balra kitérés és hátrálás nélkül, hogy neki tessünk. Úgy, hogy az ember magamagát napról-napra feledje, tulajdon akaratát megtagadja s mindenben egyedül Isten akarata által vezettesse.” (V. ö. Müller: Aszkétika 44. lap.)

Mindezeket a — bizony, elég száraz — dolgokat el kellett mondanunk, hogy a fogalmakat tisztázzuk. Erre a kis tanulmányra fordított idő és fáradság bő gyümölcsöt terem a következő fejezetekben. Jobban és mélyebben behatolhatunk így azok értelmébe, át-érezhetjük azok ízét és élvezhetjük majd azt az örömet, vigaszt és békét, amelyet a világ nem adhat.

ENGEDELMESSÉG AZ ISTENI JELZÉS-AKARATTAL SZEMBEN.

Engedelmességgel tartozunk Isten akaratával szemben, akár mint a *jelzés*, akár mint a *tetszés akarat*a mutatkozik is előttünk. Ebben a könyvben főképp a *tetszés akaratával* foglalkozunk. Rámutatunk majd, hogy miképen kell az élet legkülönbözőbb viszonyai között arra gyermeked egyszerűséggel hagyatkoznunk. Ez a ráhagyatkozás több, mint a pusztá engedelmesség, amely az igazságosság követelménye Istennel szemben. Több, mint a belenyugvás és Isten végzéseinél alázatos elfogadása, sőt több, mint az Isten akaratához való pusztá alkalmazkodás. Nem azonos, az indifferenciával, a közömbösséggel sem, amely inkább csak negatívum. Mindezekhez hozzá adja a szerető, készséges simulást ahhoz, amit Isten a körülményekkel a lélek felől elrendel. Simulás ez örömteli vágyódással az Istentől tervezett és alakított ideigvaló és örök sorsunkhoz. Ez lesz az alaphang és refrén az egymásután felsorakozó részletkérdésekben.

De nehogy félreértésre adjon alkalmat a sorsunkkal szemben hirdetett bizonyos passzivitás, s hogy valamiféle modern kvietizmus gyanújába ne essünk, szükséges az isteni jelzésakarattal szemben kötelező és mindennél fontosabb engedelmességgel külön fejezetben foglalkoznunk. Egyben kedvező alkalom lesz ez arra is, hogy a szerzetesi szabályhűsége felhívjuk a figyelmet.

A PARANCSON.

A jelzés-akarattal elsősorban az isteni és egyházi parancsok teljesítésére kötelez bennünket. Erre kell tehát elsősorban irányítani állandó és éber figyelmün-

ket. Ha valaki nem tartja meg a parancsokat, lelki épülete, szolid alap híján rombadől. „Féld az Istent és tartsd meg parancsait, — úgymond az Úr — mert ez az egész ember.” (Pred. 12, 13.) Nagyon tévedne az, aki nagyobb jelentőséget tulajdonítana az önkéntes, parancson felülálló jócselekedeteknek, mint a szoros kötelességteljesítésnek. *Szent Tamás* tanítja, s ebben minden katolikus egyetért: hogy a tökéletesség első-sorban a *törvény* hűségese betöltésében áll. (Summa, II. II. q. a. 3.)

A TANÁCSOK.

A jelzés-akarata a tanácsok követését is magában foglalja. Minél inkább követjük, hivatásunk és körülményeink szerint, a tanácsokat is, annál inkább hasonlítunk *Mesterünkhöz*, aki egyben most legjobb barátunk, jegyesünk, egykor pedig örök sorsunk eldöntője, bíránk lesz.

A tanácsok az isteni Szívnek legkedvesebb ére-nyeket ajánlják nekünk. Ilyenek: a szelídség, alázatosság, az akarat és értelem engedelmessége, szüzi tisztaság, az önkéntes szegénység, a tökéletes kivetkőzés a mulandókhöz való ragaszkodásból, önfeladett és önzetlen áldozatkészség Isten ügyéért.

Az érdemszerzés és szentség mily dús forrásai ezek. Mondanom sem kell, hogy a tanácsok követése a legbiztosabb védőbástya a parancsok megszegése ellen. Találón mondja erről de Maistre József: „Ami elégséges, az nem elégséges! Aki mindazt meg akarja még tenni, ami még szabad, az nemsokára már arra is vállalkozik, ami már nem szabad. És aki csak azt teszi, ami szorosan kötelező, csakhamar azt sem tölti már be teljesen.”

SUGALMAK.

A sugalmak szintén a jelzés-akarata körébe tartoznak. Hallgassuk meg erről P. Dosda szellemes fejtegetését: „Ezek a sugalmak isteni sugarak, amelyek

a lélekbe világosságot és meleget lövelnek, hogy rámutassanak a jóra és annak megcselekvésére lelkesítsenek. Az Istentől való kiválasztottságunk különböző formában bemutatkozó zálogai ezek, a különböző alkalmak szerint mint vonzalom, ösztönzés, szemrehányás, lelkiismeretfurdalás, üdvös félelem, máskor megint, mint mennyei édesség, szívünk felbuzdulása, bizonyos erény gyakorlatára való kedves és erős felhívás jelentkeznek. A tiszta, szíves, benső lelkiéletet élők gyakorta tapasztalnak ilyen sugalmakat. Nagyon fontos, hogy hálával és hűséggel fogadják azokat." (P. Dosda 1. Union avec Dieu p. 4. c. VI.)

Mily hatalmas támaszaink a sugalmak a lelkiéletben! Nem hiába int bennünket az apostol: „A lelket ki ne oltsátok!” (I. Tessz. 5, 19.) vagyis el ne hanyagoljátok azon mozgalmakat, amelyeket a kegyelem támaszt bennetek.

SZABÁLYOK.

Különösen fontos szerzeteseknek a hódolat és lelkesült engedelmesség az Isten jelzés-akaratóval szemben akkor, mikor ez fogadalmainkban, szabályainkban és az előljárók intézkedéseiben nyilvánul meg. Hiszen a szabály számunkra az életszentség ösvénye utolsó lehetetünkig. *A szabály feltétlenül biztos életvezérünk.* A szerzetesi élet „az isteni szolgálat iskolája”. (Reg. S. Bened. prol.) Hasonlíthatatlanul tökéletes iskola, amelyben maga az Isten a mi tanítónk, aki oktat, képez bennünket s minden pillanatban jelzi akarátát, és szent szolgálatának minden követelményét a legkisebb részletig magyarázza. Isten a szabályokkal irányítja vezeklésünket, imaéletünket, tudtunkra adja, hogyan kell gyakorolnunk a vallásosságot, alázatosságot, testvéri szeretetet és a többi erényt. A szabályokkal válik engedelmisségünk kedvessé Isten előtt és gyümölcsözővé számunkra. „Van-e szükségünk nekünk is, — kérdi Szalézi Szent Ferenc — hogy Isten titkos sugalmak, vagy látomások és elragadtatások által közölje velünk szent akarátát? Sokkal biztosabb vezérfényünk

van ezeknél. Ez a szent alárendeltségnek igen szeretetreméltó és közönséges útja, amelyet úgy a szabályok, mint az előljárók vezérlete iránt tanusítunk." (Entr. III.)

„Önök, kedves leányaim, — mondja másutt a szent püspök — sokkal szerencsésebbek, mint mi, akik a világban élünk. Mikor *mi* az utat keressük, egyik azt mondja nekünk, menj jobbra, a másik pedig, menj balra és végre mégis sokszor azon vesszük észre magunkat, hogy csalódtunk. Önök másként vannak. Önöknek nincsen egyéb dolguk, mint szépen, csendesén maradni abban a hajócskában, amelybe hivatásuk folytán szállottak. Jó úton vannak, csak tartसानak ki azon félelem nélkül. Az önök *iránytűje* a mi Urunk, a *hajócska* a szabály, a *kormányosok* az előljárók, akik rendszerint megmondják önöknek, hogy mit tegyenek: „Járjanak az állandó, pontos szabálytartás útján és szerencsésen megérkezzenek Istenhez.” Önök talán azt felelik erre: Jó a szabály útja, csakhogy ez nagyon általános út. Minket Isten különös, egyéni, részletes vonzalmakkal vezet, mert nem mindenki halad azonos úton. Igazuk van, mikor ezt mondják, de az is igaz, hogy csakis az a vonzalom jön Istentől, amely kétség-telenül az engedelmességre indítja önöket.” (U. n. XX.)

SZABÁLYAINK A TISZTULÁS LEGHATALMASABB ESZKÖZEI.

Az engedelmisség a sok kisebb-nagyobb áldozattal, amelyet megkövetel, értelmünk és akaratunk megtagadásával, amelyet feltételez, számtalan rendetlen ragaszkodástól megszabadítja és megtisztítja szívünket. Ami pedig tulajdon *akaratumkat* illeti: Szent Alfonz szerint ez az erény rombadöntője, minden rossznak forrása, a bűnnek és tökéletlenségnek egyedüli kapuja, a rosszabb fajtából való démon, a kísértőnek a szerzetes ellen legszívesebben használt fegyvere, az ördög rabszolgáinak hóhéra, előlegezett pokol. (Relig. Sanct. c. VII. 1.)

Szent Bonaventura szerint, viszont a szerzetes minden tökéletessége a tulajdon akarataról való lemondásban van. Ez a lemondás oly értékes, hogy felér a vértanúsággal. A hóhér bárdja alatt lehull a feje az áldozatnak, az engedelmesség kardja pedig áldozatul adja Istennek az akaratot, amely feje a léleknek." (Szent Alfonz idézete.)

A SZABÁLY KIMERÍTHETET- LEN KINCSES BÁNYA.

Amíg mindaz, ami az engedelmisség ellen van, bűn, vagy legalább is tökéletlenség, s még a legjobb dolgok is értéktelenek nélküle, addig az engedelmisséggel minden, ami nem tilos, erénnyé válik, a jó dolog pedig sokkal jobbá lesz. Az engedelmisség — Szent Alfonz szerint — utat nyit a lélekbe minden erénynek és megőrzi azokat. (U. o. c. VII. 2.) Megsokszorozza cselekedeteinket, megszenteli minden percünket, semmit sem hagy a természetnek, mindent odaad a jó Istennek. „A mi jó Mesterünk, — írja *Szent Bernát* — annyira szerette ezt az erényt, hogy engedelmissé lett mindhalálig, mert inkább akart lemondani az életről, mint az engedelmisségről.” (Ad milites templi. XIII.)

A Szentek valamennyien versenyeznek az engedelmisség magasztalásában, csakúgy, mint annak gyakorlásában, tudva, hogy csakis így lehetnek kedvesek az isteni Szív előtt. *János* apát elmondhatta halála előtt, hogy sohasem cselekedte saját akarátát. *Szent Dositheus* nem gyakorolhatta egészsége miatt a puszták kemény vezeklését, de 5 év alatt mégis a legnagyobb dicsőségre emelte őt a tökéletes engedelmisség. *Kalazanci Szent József* az engedelmes szerzetest a zárda drágakövének nevezi, *Pazzi Szent Magdolnára* az engedelmisség volt az üdvösség és szentség egyenes és rövid útja. *Szent Alfonz* minden szentről ugyanezt állítja, s kereken kijelenti, hogy a tökéletes és tökéletlen szerzetes között nincs egyéb különbség, mint a különböző fokú engedelmisség. (Relig. c. VII. 2. et 4.)

Megszívlelendő *Szent Teréz* bölcs szava is: „Nagyon világos, hogy az igazi tökéletesség nem a benső vigaszokban van, sem a magasztos elragadtatásokban, látomásokban és jövendölésekben, hanem igenis abban, hogy akaratunkat Isten akaratához szabjuk, annak alávetjük s teljes szívvel felkarolunk mindent, amit Ő akar, s egyforma örömmel fogadunk el mindent kezéből, legyen az keserű vagy édes, amint megtudtuk, hogy melyik kedves szent színe előtt.” A Szent meg is ökolja mondását: „Meg vagyok győződve, hogy a sátn különböző ürügyek alatt, de álokkal, azért törekszik velünk megunatni az engedelmisséget, mert benne látja az utat, amely a tökéletesség tetőfokára leggyorsabban felvezet.” A Szent zárdáiban ismert szerzetesnőket, akiket az engedelmisség külső foglalkozásokkal túlságosan elhalmozott, s mégis, mikor évek múltán ismét viszontlátta őket, elbámult azon a nagy haladáson, amelyet a tökéletesség útján megtettek. Ezt látva felkiált: „Ó boldog engedelmisség, amely még az elszórakoztató gondok közt is, amelyekre kötelez, olyan magas tökéletességre tudja felemelni a lelkeket!” (Fond. c. V.)

Szalézi Szent Ferenc hasonló értelemben nyilatkozik: „Azok, akik hön kívánnak a tökéletességben előbbre jutni és ebben másokat is megelőzni, a legjobban teszik, ha követik a közös életet és megtartják a szabályokat, mert ez az egyenes út az Istenhez. *Szent Gertrud* nagyon gyenge szervezetű volt, ezért főnöknője kivételesen kezelte és eltiltotta a zárdai szigorú életmódtól. Mit gondolunk, mit tett a szegény teremtés, hogy mégis szentté legyen? Semmi egyebet, mint azt, hogy alázatosan alávetette magát anyjának, jóllehet hön vágyódott úgy tenni, mint a többiek, de ezt a kívánságát semmiképen sem árulta el. Ha azt parancsolták neki, hogy menjen és feküdjék le, egyszerűen minden ellenvetés nélkül ment lefeküdni, meg volt győződve, hogy isteni Jegyesének jelenlétét így éppen úgy élvezi majd, mintha nővértársaival a karban imádkozik. *B. Mechtildnek* kijelentette az Úr, ha Őt

itt a földön keresik, elsősorban az Oltáriszentségben találhatják fel, aztán pedig Szent Gertrud szívében. Miután a szent Doktor több hasonló példát idézett, hozzáfűzi: „Kell tehát, hogy mi ezeket a szent szerzeteseket utánozzuk buzgón és alázattal, egészen azt cselekedve, amit Isten tőlünk szent hivatásunk szerint kíván, s meg lehetünk győződve, hogy nincs ennél alkalmasabb eszköz a tökéletességre.”

Valóban, minthogy Isten maga volt az, aki kiválasztotta számunkra életállapotunkat és annak megszentelésére az eszközöket, semmi sem lehet valami jobb számunkra ennél és semmi sem lehet egyáltalán jó ezenkívül. „Szent volt Márta foglalkozása — mondja Szent Ignác, az engedelmességről írt remek levelében, — Szent Magdolna szemlélődése, szent vezeklése és könnye, amellyel az Üdvözítő lábát öntözte, de mindennek Bethániában kellett történnie, vagyis az „engedelmisség házában“, amit t. i. a Bethánia szó jelent, hogy tudtunkra adja Urunk, hogy neki sem a szemlélődés, sem a vezeklés, sem egyéb jöcselekedet Bethánián, vagyis az engedelmisség házán kívül kedves nem lehet.” (V. ö. Levél az engedelmességről.)

Mindebből világosan következik, hogy az isteni jelzés-akarathoz való hűség engedelmisség volt és marad a tökéletesség normális útja mindörökké. De nem akarjuk ezzel lefokozni a tetszés-akarathoz való engedelmisség értékét. A kettőnek ki kell egymást egészítenie, annál is inkább, mert míg a szabály előírásai és a jelzés akarat egyéb megnyilvánulásai általánosságok, a tetszés-akarathoz irányvonalai, egészen a mi egyéni körülményeinkhez alkalmazottak.

Mindezekhez hozzátesszük, hogy úgy az isteni jelzés-, mint tetszés-akarathoz való alkalmazkodásban és engedelmisségben, minden erénynek egyik lényeges kitevője: a keresztény *okosság* nem hiányozhatik.

Ezekben megmondottunk mindent, amit szükséges tudnunk, hogy a második részben előadandó bővebb anyagban eligazodjunk s azt a körülmények szerint lelki javunkra, haladásunkra felhasználjuk.

AZ ISTENI GONDVISELÉS.

I. HIT A GONDVISELÉSBEN.

Az a nagy ráhagyatkozás, odaadás, amelyet az isteni tetszés-akarat sürget, szükségképen megköveteli és feltételezi az isteni *Gondviselésben való eleven hitet*. „Az igaz a hitből él” (Róm. 1, 17.), mondja az apostol. Hogy pedig a gyermeked odaadásig tudjunk felemelkedni, ennek a hitnek elevennek, s éleslátónak kell lennie. Hitünk annál világosabb és áthatóbb lesz, minél inkább tisztul a szívünk és haladunk az erényéletben. Ebben a legmagasabb fokra az egyesülés útján juthatunk el, mikor már a megtisztult és erénydús lélek inkább csak szeretetből és Istennel való benső összeköttetéséből él. Ilyenkor már az árnyék szétfoszlik és a fátyol egészen áttetszővé válik. Isten, a mindig rejtett Isten, most már érezteti jelenlétét s olykor nagyon közvetlen és gyengéd szeretet-sugarakkal melengeti, sőt izzásba hozza a lelket, amely Mózeshez hasonlóan oly bizalmasan tárgyal Istenével, mintha látná Őt. (Zsid. II. 27.) *Ezúttal csupán a Gondviselésben való hitről szólunk.*

Semmi sem történik ezen a világon, hanem csupán Istennek rendeletére, vagy megengedésére. Minden csak Ő általa létezik, mindent Ő teremtett, Ő tart fenn, Ő kormányoz, hogy szeretettel céljához juttassa. Miközben a roppant égitestek pályáját megszabja, s földünk forrongó elemeinek alakulását irányítja, azalatt a kicsi hangya munkájában is részt vesz, a légben nyüzsgő rovarok milliárdjainak szárnylebegésében, zümmögésében is közreműködik, s éltezi azt a számtalan lényt, amelynek egyetlen vízcsepp az életeleme, valóságos tengere. Nélküle nem mozdul egyetlen levél az ágon,

nem virít és nem hervad egyetlen fűszál a réten. Az Ő tudta és ereje nélkül egyetlen porszemet sem hord a szélvész. Gonddal ügyel az ég minden madarára, s a mezők liliomait Ő ápolja.

Mint hogy a madarak millióinál mi sokkal többet érünk, rólunk, gyermekeiről sem veheti le soha, egyetlen pillanatra sem isteni, gondos, atyai szemét. A gondos családapának, a szorgos családanyának figyelmét is számos apró részlet, körülmény elkerülheti. Csak Isten birtokolja, végtelen tudásánál fogva, azt a titkot, hogy a legkisebb esetlegességre és lehetőségre éppen úgy tud gondolni, mint a legfontosabb világeseményekre. Oly annyira igaz ez, hogy mint Ő maga kijelenti, minden hajszálunkat számon tartja és egyetlen egy sem vész el fejünkről az Ő tudta és beleegyezése nélkül. (Lk. 21, 18.)

Milyen csekély jelentőségű egy-egy hajszál! Isten mégis gondol arra is! Éhezem? Isten gondol rá. Szomjazom? Isten tudja! Valami munkába kapok, életpályát választok? Isten figyel rá. Pályámon nehézségekre akadok? Isten látja. A kísértések leküzdésére, kötelességcím teljesítésére ilyen és ilyen kegyelemre van szükségem? Isten gondol rá. Utamban az örökkévalóság felé testemnek és lelkemnek mindennapi kenyérre van szüksége? Isten tudja és gondol rá! Mikor elérkeznék utolsó napjaim s kettőzött isteni segítségre lesz szükségem, Isten nagyon jól tudja ezt és gondol rá! Halálos ágyamon vagyok, már utolsót készülök lehelni, ha nem segít, veszve vagyok, de Isten segít, Ő gondol rám!" (Desurmont Provid. 1. c. III.)

Igy tehát, én, aki nem vagyok egyéb, mint icipici atom a nagy mindenségben, mindenütt éjjel és nappal foglalkoztatom értelmét, szívét Atyámnak, aki mennyekben vagyon! Milyen megható és mérhetetlenül bátorító gondolat ez!

Ámde Isten, az első ok, úgy szövi életem, sorsom terveit, hogy azok végrehajtását nagyrészt más okra vagyis teremtményeire bízza. Felhasználja erre a napot, a szelet, mozgásba hozza az eget és a földet, élettelen,

értelmetlen és az értelmes teremtményeket. Minthogy pedig a teremtmények csak annyira tudnak rám hatni, amennyire Isten ezt megadja nekik, azért hitem szemével minden teremtményben a Gondviselés lakását és eszközét kell látnom. Ennélfogva: „a hidegben, amely ráz és fagyaszt, a forróságban, mely bágyaszt és szinte elolvaszt, látom a Gondviselést. A szélben, mely hajócskámát a révpartra viszi, vagy attól eltereli, látom a Gondviselés kezét s nyilván felismerem. A sikerben, mely bátorít, a balsikerben, amely kipróbálja kedvemet, erőmet, látom Isten a Te Gondviselésedet. Abban az emberben, aki nekem annyi kellemetlenséget okoz, látom a Gondviselést, a másikban, aki örööm, látom a Gondviselést! (Desurmont, Provid. I. p. c. III.

TAULER ESETE.

Ezt az igazságot pontosan átvitte, átélte a gyakorlatban Tauler híres koldusa, akiről csaknem minden író, — aki a Gondviselésről beszél, — szívesen emlékezik meg. *Tauler János* (1300—1361) Szent Domonkos rendjének egyik ragyogó csillaga, már régtől lángolt a forró vágytól, hogy a keresztény tökéletesség legalkalmasabb és legrövidebb útját megtalálja. Főképen életének egyik szakában, mintegy öt-hat éjjel-nappal csaknem kizárólag azért imádkozott, hogy küldene neki Isten valakit, aki őt erre megtanítja. Egyszer szülővárosában, Strassburgban időzött, mikor vasárnap vecsernye után, arra érezte magát ösztönözve, hogy a Dómba menjen, mert ott felleli azt, aki hő vágyát teljesítheti. Óreg koldust talált a székesegyház kapujában kuporogva. Ismételten körülnézett, de mást senkit sem talált a vén kolduson kívül, akivel szóba állhatott volna. „Adjon Isten jónapot, öregem” — üdvözölte Tauler a koldust. „Köszönöm, uram” — felelte a megszólított, — „de nekem soha sincs rossz napom!” Tauler meglepődött a válaszon: „Akkor tehát adjon neked a jó Isten sok szerencsét és boldogságot!” „Köszönöm, uram”, hangzott a csodálatos válasz — „de én sohasem voltam

szerencsétlen, boldogtalan". S nyomban hozzá is fogott szavainak magyarázatához: „Nemde, uram, az a szerencsés ember, akinek minden saját akarata, kívánsága szerint történik. Így vagyok én. Mikor éhezem, dicsőítem az Istent, aki ezt így akarja, mikor eső, vagy hó hull reám, áldom az Istent, ha valaki elűz magától, vagy megvet, vagy más nyomorúság ér, magasztalom az Istent, aki ezt így rendelte. Azt mondtam, hogy sohasem voltam boldogtalan, mert hozzászóktam, hogy fenntartás nélkül akarjam, amit Isten akar. Azért mindazt, ami velem csak történik, — akár édes, akár keserű, — örömmel fogadom az Ő kezéből, mint olyant, ami rám a legeslegjobb.” — „És ha Isten el akarna téged kárhozatni?” — veti ellen Tauler. A jámbor koldus nem maradt adós a felelettel: „Ha Isten azt akarná, — válaszolt — akkor én alázattal és szeretettel átkarolnám az én Uramat és olyan erősen tartanám, hogyha a pokolra akarna taszítani, kénytelen volna velem jönni és így édesebb volna nekem Vele a pokolban lennem, mint nélküle a mennyországban.” „Hol találtad meg az Istent?” veti fel erre Tauler az őt annyira érdeklő kérdést. „Ott, — hangzott a felelet — ahol elhagytam a teremtményeket.” „Ki vagy tehát te jó ember?” kérdi Tauler. „Király vagyok!” hangzott a felelet. „Hol a te királyságod?” — folytatja a kérdezősködést Tauler. „Lelkemben, — ahol mindent rendben tartok. Szenvedélyeim engedelmeskednek józan eszemnek, eszem pedig a jó Istennek.” Az ámuló Tauler utolsó-nak a következő kérdést adta fel: „Mi segített téged, barátom, erre a nagy tökéletességre?” A koldus szerényen csak annyit mondott: „A hallgatóság. Hallgattam az emberek előtt, hogy beszéljek az Istennel . . .”

A mi Atyánk az égben valóban rejtett Isten, miként rejtett Isten a Szentírásban. Amint Urunk elrejtí magát a szentségi színekben, épenúgy — hogy hitűnket jutalmazni tudja, — rejtegeti tevékenységét a teremtmények működésében. „Vegyük a betegséget, amely ránk szakadt. Hol keressem az okát? Bizonylyal a kellemetlen időjárásban, meghülésben, vagy egyéb

természetes körülményben vélem azt felfedezni. Lehet! A közvetlen ok az. De a teremtményekben, mint kesztyűben ott az isteni Kéz, amely betegágyamba fektetett. De Isten a homályban marad, gesztusa előttünk láthatatlan. Ő dolgozik tovább a betegség lefolyásában. Ő engedi, hogy a betegség enyhüljön, vagy súlyosbodjék. Mi persze az orvos tudásának, illetőleg ügyetlenségének számítjuk. Lehet, hogy igazunk van, de mégis a teljes igazság az, hogy betegágyamat Isten ereje árnyékolta be. Az dönt élet és halál felett. Mi ebből ugyan mit se látunk. Istenünk volt és marad a rejtett Isten. Istennek, az első oknak működését annyival is nehezebb felfedezni, mert a másod-okok, a teremtmények, érzékeinkre hatva előtérben vannak." (Desurmont Provid. I. c.)

Eleven hit kell ahhoz, hogy a teremtményeket ne csak magukban, hanem az első okban lássuk, akitől létük és hatóerejük származik és állandóan függ. Mert csakugyan Isten az, aki azokat „mozgatja, keveri, összegyűjti, egymással ellentétbe helyezi s hajtja ellentétes utakon is az egy cél felé.

„Élő hitre van szükség, hogy szemléljük a Szentlelket, aki felhasználva az embereket és dolgokat, mint a tollat és tintát, és írja a lelkekbe az Ő eleven Evangéliumát. Ezt az evangéliumot majd csak az örökkévalóságban, illetőleg az utolsó ítélet napján értjük meg teljesen tisztán. Ami most előttünk zavaros és érthetetlen, akkor majd az öröm, hála és csodálat elragadtatásába ejt. Egyelőre meg lévén győződve, hogy Isten munkáinak meg van a mély értelme, célja és mértéke, hajoljunk meg minden intézkedés előtt, mint Szentírás előtt, imádjuk bennük a rejtett Istent és engedjük át magunkat gyermekdeden Gondviselésének." (Caussade Abandon vertu c. II. 1. á. 5.)

A VÉLETLEN.

Eleven hit nélkül hogyan is láthatnánk Istent a szerencsétlenségek, főképp az emberi gonoszságok mögött?

A vaksors, a véletlen szeszélyének tulajdonítjuk bajunkat s makacsul küzdünk ellene.

„Vaksors, véletlen? Üres és értelmetlen szó. Inkább mondanánk. „A Gondviselés inkognitója.” (De Maistre.) A „véletlen” csupán „laicizálása” a Gondviselésnek, hogy az embernek ne kelljen magát megadnia, ne kelljen imádkoznia s hálálkodnia. „Semmi sem történik életünkben véletlenségből — mondja szépen Szent Ágoston, — hanem minden, ami akaratodon kívül veled megesik, tudd meg jól, hogy Istennek akaratából, az Ő Gondviselésével, az általa megállapított rend szerint, az Ő beleegyezésével, amelyet megad, a törvények szerint, amelyeket megállapított, meggy végbe.” „Vannak véletlen esetek, — mondja Szalézi Szent Ferenc, — vannak, amiket előre nem látunk, de ezek csak nekünk véletlenek, előre nem látottak, valójában mindez a Gondviselés terve szerint van, amely minden dolgot a saját szolgálatára rendez és irányít.” (Am. de Dieu I. II. c. III.) Amikor Isten teremtményeit vezeti, nem árulja el nekik szándékait. Azok jönnek, mennek, ki-ki a saját útján. A véletlen úgy akarja, hogy egyiket szerencse érje útján, a másik pedig vesztét találja. Ez véletlen igen, az ember szemében, aki nem látja a kombinációkat, de nem véletlenség az Istennél, aki pontosan épen ezeket az adott körülményeket támasztotta. Nála mindez gondviselésszerű. (Desurmont Provid. i. c. II.)

A GONDVISELÉS A SZERENCSETLENSÉGBEN.

A bennünket sújtó szerencsétlenségekben is, Istent kell látnunk.

„Én vagyok az Úr, és nincs több ki, a világosságot alkottam s a sötétséget teremtettem, ki boldogságot szerzek és bajt teremtek, én az Úr cselekszem mindezeket.” (45, 7.)

„Lássátok be — olvassuk Mózesnél — hogy én vagyok egyedül s nincs más Isten rajtam kívül. Én

ölök és Én éltetek, sebesítek és gyógyítok. S nincs, ki kezemből kiszabadíthasson." (Deut. 32, 39.)

„Az Úr tesz halottá és élővé — éneкли Anna, Sámuel próféta édesanyja, — visz le az alvilágba, s hoz vissza onnan, az Úr tesz szegénnyé és gazdaggá, megalázottá és felmagasztalttá." (I. Kir. 2, 6. 7.)

„Jön-e a városra veszedelem, melyet nem Úr az vitt véghez?" kérdi az Úr prófétája által. (Amos 3, 6.)

A GONDVISELÉS ÉS A BŰN.

Mindezt elismerem, — feleled talán — a betegségre, és halálra, hidegre és forróságra és a számtalan eshetőségre nézve, amikor a létrehozó okok olyanok, amelyeknek nincsen szabadakarata. De másként áll a dolog, amikor engem rágalmaznak, üldöznek, javaimtól megfosztanak, igazságtalanul mellőznek. Hogyan lássam ezekben az Isten akaratát mikor Ő ezeket a bűnöket, mint bűnöket gyűlöli, s azok ellen felemeli tiltakozó szavát? Az ilyen csapások tehát nem Istentől származnak, hanem az emberi tudatlanságból és gonoszszágból.

Ugyancsak végzetes hiba volna, ha az ily hamis okoskodásból csinált ürügy gátolna bennünket az isteni Gondviselés iránti gyermekded odaadásban. Isten ugyanis a Szentírásban számtalanszor igazolja magát és világosan megmagyarázza eljárásának értelmét, akár áldásra, akár sujtásra emeli fel kezét. Így, ki az közülünk, aki büntetést egyért-másért ne érdemelne?! Nos! A jó Isten nem ver bottal. Támaszt tehát ellenünk embereket, szabadabb pórásra engedi a gonosz szellemeket.

Dávid vétkezik. Isten a saját családjában fia által fon számára ostort. (II. Kir. XII. 11.) Valahányszor Izrael fellázad Jahve ellen, Isten többnyire mások, a szomszédos pogány nép által fenyíti meg népét. Izrael ezt nagyon jól tudta és hitte, hiszen az Isten ezt többször tudomására is hozta. Így pl. a zsidó népet fogságba hurcoló Asszurról így nyilatkozik: „Asszur az én haragom vesszeje és botja, az Ő kezükre bíztam bosszúállásomat." (Iz. 10, 5.)

Az Úr Jézus is előre hirdeti Jeruzsálem pusztulását, mert nem fogadta el a Messiás által neki felajánlott kegyelmet. És nem maradt benne kő kövön. Ez a büntetés kétségkívül Isten kezéből jött. De ki által? A pogány Titus volt az eszköz. (V. ö. Lk. 19, 41—44.) A világ és hazánk történetében is megvannak Istennek ostorai. Némelyiket, mint Attilát, maga a közfelfogás is így nevezte el.

AZ IGAZAK SZENVEDÉSE ÉS A GONDVISELÉS.

Nem kevésbé igazolt Isten eljárása, amikor az igazakat, a szenteket sanyargatja. Erre is felhasználja az embereket és az ördögöt. Így Jóbot nyilván a gonosz lélek fosztja meg gyermekeitől, vagyonától és egészségétől. Ime végső nyomorúságában a Szentlélektől ihletetten mily szép és emlékezetes szavakban juttatja kifejezésre érzületét: „Az Úr adta s az Úr elvette, amint az Úrnak tetszett, úgy lett, legyen áldott az Úr neve!” (1, 21.)

Mennyire értette az a szent ember a Gondviselés titkát, — fejtegeti e szentírási helyet szent Ágoston. — A szent pátriarcha ugyanis nem azt mondja; az Úr adta és az ördög elvette, hanem az Úr adta és az Úr elvette, amint az Úrnak és nem amint az ördögnek tetszett, úgy lett. Így kell gondolkodnunk, valahányszor sújt az Isten, mert még maga a gonoszlélek sem árthat, hacsak a magasból nem kap erre hatalmat.” (V. ö. In Psalm. XXXII.)

József pátriarcha testvérei is a legsötétebb bűnnel terhelték lelküket, mikor előbb meg akarták ölni, aztán pedig 20 ezüst pénzért eladták öccsüket. Ime mindezekben csakis az isteni Gondviselés érvényesült. Maga József Egyiptom alkirályi székén felismeri ezt és leleplezi az előtte szepegeve megjelent testvérei előtt. „Előre küldött engem az Isten, — szól hozzájuk, — hogy ti megtartassatok a földön s legyen ennivalótok, hogy élhessetek. Nem a ti elhatározástok, hanem az Isten akarata küldött engem ide.” (Gen. 45, 7. 8.)

Mikor *Dávid* király kénytelen fia *Absalon* elől menekülni, útközben egyik hűtelen alattvalója, a hitvány *Semei* aljas rágalmakkal illeti. Igaz! *Dávid* nagyot vétkezett, de abban amiről *Semei* vádolta — *Saul* házának kiirtásában, — teljesen ártatlan volt. *Dávid* tudja, érti, hogy igazi bűneiért Istennek kezéből méltán és igazságosan szenvedni a rágalom ostorát. Miért is mikor szolgálói *Semei*-re akarnak rontani, hogy az urukon ejtett sérelmet megtorolják, *Dávid* felkiált: „Hagyjátok, hadd átkozzon, hiszen az Úr parancsolta neki, hogy átkozza *Dávidot*, s ezért ki merné kérdezni, hogy miért cselekszik így?” (II. Kir. 16, 10.)

Mikor Urunk szenvedni indul, Ő is, nyilván vallja, hogy a zsidókban, pogányokban, Heródesben, Pilátusban csak a mennyei Atya eszközeit látja. Mikor ezek vesztére esküsznek és Őt a szenvedés tengerébe mártani készülnek, így kiállt fel: „A poharat, melyet Atyám adott, ne igyam-e ki?” (Jn. 18, 11.) (v. ö. Mt. 26, 42.) Jézus kiitta a kelyhet, mert ez volt a mennyei Atya akarata. Világossággal teli akarat, mely az éj sűrű sötétjében burkolódzott. Győzelmes akarat ebben a teljes vereségben, igazságos és oly jó szeretetreméltó akarat, jóllehet szinte határtalanul és olyat sújt, aki azt személyesen soha meg nem érdemelte. Mikor ezt látjuk, tudjuk, hisszük, ezekután csodálhatjuk-e, megdöbbenhetünk-e, ami kicsinyes keresztjeinken és megpróbáltatásainkon? (Gay. Abandon. I.)

Hiszük és valljuk tehát, hogy csakugyan van isteni Gondviselés, amely megengedi a rosszat is, hogy kihozza belőle a jót, s „közreműködtet mindent azok javára, kik Őt szeretik!” (Róm. 8, 28.)

II. BIZALOM A GONDVISELÉSBEN.

„Az ember, — írja találóan Gaudier S. J. A *lelkület tökéletességéről* írt remekművében, — rendszerint nagyon gyanakvó. Alig hisz másnak, mint önmagának, félti magát mindenkitől. Drága kincseit, vagyonát, becsületét, egészségét csakis olyanok kezébe

adja, akikben teljesen megbízhatik. Azért nekünk is, hogy tökéletesen ráhagyatkozzunk, Istenbe vetett teljes bizalomra van szükségünk." (P. III. sec. II. c. XVII.) Ez a tökéletes ráhagyatkozás, mint állandósult lelki hangulat, csak az egyesülés útjának velejárója, mert csak azokban, akik már ezen az úton vannak, éri el a bizalom is a maga teljességét.

ISTEN MAGA A LÉNYEGES JÓSÁG.

Isten valóban *minden bizalmat* megérdemel. Hiszen Ő a jó Isten, oly annyira jó, hogy lényege, természete a jóság. Ő maga a szeretet. Ilyen lény csak egy van, s ez az Isten. Azért mondja maga az Úr Jézus: „Senki sem jó, csak egyedül az Isten!” (Lk. 18, 19.) Egyes szentek bámulatos mértékben részesültek ebben a jóságban. De még a legjobbak, a legszeretőbbek is csak a szeretet csermelyei, patakjai, legfeljebb folyamai, míg Isten maga az Óceán, határ és fenék nélkül. Számptalan jótéteményt árasztott teremtményeire, de ezzel nem fáradt ki és egy cseppel sem lett szegényebb, végtelen sok java maradt még az osztogatásra. Sőt minél többet ad, valójában annál inkább gazdagodik, mert minél bőkezűbb, annál jobban megismerik, meg szeretik és — legalább a nemes szívek — annál hűségesebben szolgálnak neki.

Mindenki iránt jóságos. „Napját felkelti a jókra és gonoszakra egyaránt s esőt ad az igazaknak és hamisaknak.” (Mt. 5, 45.) Nem fárad ki a jötevésben, nem veszti kedvét hibáink, bűneink sokasága miatt, amelyekkel szembeállítja irgalmának sokaságát. (V. ö. 50. Zsolt. 2.) Jóságának túlzásaival akar meghódítani minket. Még ha igazságossága miatt kénytelen is bennünket megfenyíteni, irgalmasságát akkor sem feledí.

ISTEN A MI ATYÁNK.

Ez a jóságos Isten a *mi Atyánk* a mennyekben. (V. ö. Mt. 6, 9.) Jóságát, irgalmát szüntelen hangoztatja, de különös szeretettel nevezi és hirdeti magát a *mi*

Atyánknak. Ő olyan végtelen nagy és szent, mi pedig olyan parányok és hozzá még bűnösök is vagyunk. Tudja azt jól, s ha nem Atyának mutatná be magát, félnénk közelíteni hozzá. Hogy megnyerje szeretetünket és bizalmunkat, nem szűnik meg a Szentírásban ismételni, hogy Ő a mi Atyánk. „Az irgalom Atyja.” (II. Kor. 1, 3. 15.) A jó Istenben összeolvad az atyaság és az anyaság, hiszen mind a kettőt saját lényegéről mintázta, mikor megalkotta. Megvan tehát benne az atya odaadó tevékenysége értünk és az anya gyengédsége. Áldozatkész önfeledés- finomság- mélység- kifogyhatatlan irgalom- s könyörületben van-e szív a földön, az anyaszívhez hasonlatos? Mi ébreszthet bennünk nagyobb bizalmat és ráhagyatkozást, mint az édesanya remek szíve? Ime, Isten szíve az összes anyaszíveket együttessen is végtelenül felülmúlja. Azért jelenti is ki prófétája által: „Hát meglepedkezhetik-e gyermekéről az asszony, hogy ne könyörüljön méhe fián? De még ha az meg is feledkeznék, én akkor sem feledkezném meg rólad”. Aki úgy szeretett minket, hogy tulajdon Fiát adta értünk, (Jn. 3, 16.) vajjon mit tudna tőlünk megtagadni, amit nekünk hasznosnak és üdvösnek ítél? Nagyon jól tudja Ő, sokkal inkább, mint mi, hogy lelkünk és testünk mi híjával van. De bölcs okokból arra buzdít, hogy kérjük tőle, amit óhajtunk, aminek szükségét érezzük és szemünkre hányja, hogy nem kérünk eleget és eléggé. (Jak. 1, 5. Jn. 16, 24.) És ha kérünk? „Ki az az atya, ha fia kenyeret kér tőle, követ ad neki?” „Ha tehát ti rossz léteketre, tudtok jó adományokat adni gyermekeiteknek, mennyivel inkább fog adni a ti mennyei Atyátok . . .” (Lk. 11, 11. 12.) úgymond Urunk Jézusunk.

Mikor sújt, azt is csak azért teszi, hogy megvédjen örök vesztünktől. A Szíve adja akkor is kezébe a fegyvert, s méri a csapások számát. Anyai kéz tartja akkor is a jajgató gyermeket az operációs kés alá. Annál erősebben tartja, minél inkább vonaglik és fészkelődik a gyötrődő gyermek . . . nehogy a kés félre csússzon és a kelleténél *mélyebbre* hatoljon. Az anyai

szív ilyenkor majd megszakad, s Istennek a szíve kö-zömbös maradna szenvedésünkkel szemben? Azért siet a szükséges operáció után, könnyeinket letörölni és sebeinkbe irt, balzsamot csepegtetni. Higyjünk Isten-nek végtelen szeretetében!

ISTEN MEGVÁLTÓNK.

Isten *Megváltónk* is, aki virraszt felettünk. Több a testvérnél, több a legjobb barátnál. Lelkünk orvosa és hivatásánál fogva Megváltónk. Hiszen épen ezért jött a világra, hogy megszabadítsa az Ő népét (Mt. 1, 21.), hogy meggyógyítsa annak betegségét, hogy aztán „életük legyen”. (Jn. 10, 10.) Ez hivatása, dicsősége, boldogsága. Munkában és megaláztatásban töltött élete, sebekkel tetézett, felszántott teste, fájdalomtól át meg-átítatott lelke, a Kálvária oltára, mind-mind, az Ő szere-tetének túlzásait hirdeti, predikálja. Hallgassuk csak meg B. Colombière atyát, a Gondviselés irodalmának ezt a klasszikusát: „Le vagy sujtva; gondold meg jól, hogy az okozza ezt, aki egész életét szenvedésben töltötte, hogy a te lelkedet a szenvedéstől megmentse. Az tette ezt, akinek angyala az Ő rendeletére állan-dóan oldalad mellett van, hogy őrizze minden lépése-det. Az idézte elő szenvedésed, aki az oltáron szüntelenül érted imádkozik és adja magát áldozatul, aki annyiszor tér be szíved hajlékába az isteni Eucharistiá-ban. Akinek nincs nagyobb gyönyöre, mint veled társalognia, veled testben és lélekben összeforrni. Erre te azt mondd: „De mikor oly kegyetlenül sujt és annyira rámnehezíti kezét . . .” Mit félsz te olyan kéz-től, melyet érted általszúrtak és keresztre szegeztek?

„De mikor engem olyan tövises utakon vezet!” Ha számodra csak ez az út vezet az égbe?! Vajjon inkább kívánnál rózsás utakon menni örök vesztedre? Vajjon Ő nem ugyanezt az utat járta-e az irántad való szeretetből? Minden tövis, amely téged sebez, az Ő véréből is piros.

„Olyan keserű kehellyel itat!”

Ámde ez az a kehely, amelyet az Üdvözítő keze nyújt teneked . . . Elképzelhető-e, hogy aki téged annyira szeret, rászánja magát, hogy kínozza szívedet és sebet üssön rajta, hacsak az nem szükséges, vagy a te túláradó hasznod ezt nem kívánja?" (Serm. sur la soum, à la Vol. de Dieu.)

A TEREMTÉS CÉLJA.

Minthogy Isten maga a jóság és szeretet — hiszen az a lényeg — azért *szükségképpen* csak nemes, jó, szeretettől sugalt célokat tűzhet ki maga elé.

A teremtésnek ugyan nem lehet más célja, mint a Teremtő dicsősége. „Az Úr mindent önmagáért alkotott” (Péld. 16, 4.), de azért óvakodjunk Istent önzésről vádolni, mert amikor teremt, épen abban találja dicsőségét, hogy boldogságát velünk, teremtményeivel önzetlenül örökre megosztja.

Minthogy az Ő öröme ami örömünk, az Ő dicsősége ami boldogságunk, üdvösségünk, világos, hogy Istennek *másodlagos* célja, legalább itt a földön, az Ő Egyháza, a katolikus Egyház. Mert ez által akarja az emberiséget boldogítani, üdvözíteni. E világon tehát minden politikai, társadalmi mozgalom, minden béke, háború és üldözés végelemzésben az Egyház érdekeit szolgálja. Az Egyházban viszont minden a választottakért van. Istennek *harmadlagos* célja, tehát amelyre az Egyház minden munkája, minden haladása, fejlődés, kultúra és forradalom irányul, nem egyéb, mint, hogy a választottak elérjék az eget. Mily elragadó látvány lesz majd ott az égben szemlélni, hogyan szötte e végből Isten az Ő terveit. Mily világháborúk folytak, országok omlottak össze, trónok dőltek romba, hogy bizonyos lelkek így juthassanak a mennybe és érhessék el ott a nekik szánt helyet, a nekik szánt koronát.

Isten tehát úgy kormányozza a világot, hogy, mint bányából, kiaknázza a választottak tiszta aranyát, hogy boldoggá tegyen, és hű teremtményei boldogságának örülhessen.

Szorosan összefügg ezzel az, amit az Apostol így fejez ki: „Az Isten akarata t. i. ez: a ti megszentelődésetek” (I. Thess, 4, 3.) Ezért van tehát betegség, megáláztatás, kísértések, szerencsés vagy szerencsétlen „véletlen” eset, Isten a szálak millióit tartja kezében, hogy abból szője azt a háttérrel, amelyen az én élet-szentségemnek kell kidomborodnia. Ez kétségtelenül az Isten szándéka. „Határozatom beteljesül és minden akaratom megvalósul”. (Iz. 46, 10.) — úgy mond az Úr.

„Mitől félnénk tehát — kérdi Szalézi Szent Ferenc — mit ne remélhetnénk mi, akik gyermekei vagyunk annak az Atyának, aki olyan gazdag a *jóságban*, hogy nem is tudna mást tenni, mint gyermekeit szeretni és üdvözíteni. Aki oly *okos*, hogy a legjobban tudja az eszközöket boldogításunkra összeválogatni és oly bölcsen tudja az eszközöket körülményeinkhez alkalmazni. Bízunk tehát abban Aki *jó*, hogy jót akar, hogy mindent jól, okosan rendez el, s hogy mindent jól is hajt végre.” (Am. de Dieu. I. IV. c. VIII.)

II. RÉSZLETES KÉRDÉSEK.

AZ ISTENI TETSZÉSRE HAGYAT- KOZÁS KÜLSŐ JAVAKBAN.

I. SZERENCSE ÉS SZERENCSETLENSÉG.

Szerencse és szerencsétlenség alatt úgy általában mindazokat a kedvező, vagy kedvezőtlen körülményeket értjük és foglaljuk egybe, amelyek közé mi juthatunk, avagy a család, község kerülhet, amelybe tartozunk.

Az ember a szerencsését, vagy szerencsétlenségét jól kiaknázhathatja, viszont rosszul is használhatja. Ezen tapasztalati igazság nagy és égető kérdések elé állít bennünket. Hogyan használnám én ki a szerencsém, vagy a szerencsétlenségemet? S a jövőben a szerencse mosolyog-e majd rám, vagy egyik baj után a másik ér? Ebből én mit sem tudok. Bölcsen tesszük tehát, ha már jó eleve készülünk minden eshetőségre, szent egykedvűséggel várjuk az isteni tetszés megnyilatkozását, gyermekded odaadással fogadunk minden sorsot, s abból a lehető legnagyobb hasznot merítjük.

Az eleven hit szemével tekintve a szerencse nem egyéb, mint a Gondviselés jóságos mosolya. Ez tágítja szívünket hálára, szeretetre, bizalomra a mennyei Atya iránt. Jóságának minden megnyilatkozása nyissa meg örvendező „köszönömre” hálás ajkunkat. A velünk gyakorolt isteni bőkezűség módot nyújt, hogy olyanokon is segítsünk, akiket a szerencse kevésbé pártfogol, hogy azok is áldják velünk Istent, a minden jó adományozóját. De fájdalom, mint *Szalézi Szent Ferenc* nem ok nélkül mondja: „A szerencse melengető sugarai ugyan hizelegnek az érzékeknek, de elaltatják az értelmet, s

anélkül, hogy az ember észrevenné, a szerencse oda-juttatja, hogy tapad az Isten ajándékához és feledi annak adományozóját." (Esprit de S. Fr. de Sales. p. X. 2.)

„A szerencse az embert szinte észrevétlenül lecsúsztatja és arra viszi, hogy életszigorából engedjen, kényét-kedvét keresse s a lazulás ösvényére térjen. Az ember lát olyanokat, akik magukat hivatásszerűen Krisztus keresztyére szegezték, s ime a szerencse befolyása alatt epednek a jólét után, megszerzik maguknak a földi javakat, szívük ezekhez hévvel tapad. Ha a szerencsétlenség tövise beléjük szűrődik, Istentől sürgetően kérik, és türelmetlenül várják a szabadulást. Pedig az Evangélium a szegénységbe, megvettetésbe, fájdalomba, könnyekbe, üldöztetésbe helyezi a keresztyén ember boldogságát. Sőt maga a bölcselet az igazi erény mostohájának nevezi a szerencsét, a szerencsétlenséget pedig az édesanyjának!" (Szalézi Szent Ferenc, u. o. p. XV. 35.)

Nagyon gyakran valóságos lelki csapda a hosszas szerencse. S ha meggondoljuk, hogy Krisztusra és a szentekre nem igen mosolygott a szerencse, ez a körülmény már maga is nyugtalanná teheti az embert s felébresztheti benne azt a kívánságot, bár minél kevesebb szerencsénk lenne ebben az életben. A szerencse napjaiban csakis az nyugtathatja meg az embert, hogy *ilyenkor* is Isten kezében vagyunk, aki óvja szeretteit s gondjukat viseli választottainak.

A *szerencsétlenség* biztosabb utat nyit számunkra. Isten, ami állhatatos és gondos jó barátunk, elragadja tőlünk a szerencsét, amely nekünk *megártana*. A szerencsétlenséggel, mint valami karddal, átmetszi azokat az érzelmeket, amelyek szívünkben az Ő szent szerelmének versenytársai lehetnek. Majd megfosztással, majd pozitív szenvedéssel gyorsan és biztosan elszakít bennünket a gyönyörtől, elvonja szívünket a mulandóktól és az örökkévalók felé irányítja. A szerencsétlenség a szív teljes függetlenségének legjobb iskolája.

A szerencsétlenség előlegezett *purgatorium*, sok-

kal enyhébb, mint a másvilági, de azért igen hatásos. Isten egy hibát nem büntet kétszer. Miután megtisztogattott, mint aranyat a kemencében, magához méltóknak talál minket." (V. Ö. Bölcs. k. Sap. III. 5, 6.)

A szerencsétlenség az az aranybánya, amelyből az ember szinte vég és határ nélkül aknázhat erényeket és dús érdemeket. Mikor egyszer *P. Natalis Jeromos* azt kérde *Szent Ignációt*: „melyik út vezet legrövidebben és legbiztosabban az égbe s a tökéletességre? — a Szent így felelt: — „Ez az út: minél több s nagyobb szerencsétlenséget elviselni Jézus Krisztus szerelméért.” „Egyetlen szerencsétlenség is az égbe vezethet, de több baj hamarabb és messzebb visz.” Mert a hit emberére nézve — *Alvarez Boldizsár* atya szerint — a szerencsétlenségek olyanok, mint a postálovak, amelyeket Isten értünk küld, hogy minket mihamarabb magához vigyen, olyanok, mint a létra, amelyet alábecsájít, hogy azon minél magasabb erényfokra jussunk. Mi úgy értékeljük a szenvedést, mint a gazda, akinek szőlőjét elveri a jég s ezzel minden munkáját, s reményét tönkretette. De volna-e oka panaszra a gazdának, ha minden jégszem arany, gyémánt, vagy drágakő volna? Bezzeg minél több ilyen jégverést kívánna magának. Ilyen arany és gyémánt a megvetetés s a többi baj, amely hull, mint a jég az igazán türelmes lélekre. Sokkal többet nyer vele, mint amennyit veszít. A mennyek országa a megkísértettéké, a leszujtottaké, a megvetetteké.” (V. Ö. Du Ponte: *Alvarez élete* XI. és XLI.)

A szerencsétlenség az életszentség legrövidebb útja. *Genuai Szent Katalin* szerint az elszenvedett igényágtalanságok, szegénység, kísértések s minden egyéb viszontagság nélkülözhetetlenek arra, hogy alaposan megfélezzük magunkban a rendetlen hajlamokat s uralom alá hajtsuk rakoncátlan szenvedélyeinket. Ezek azok az eszközök, amelyekkel az Úr a Vele való egyesülésre előkészít bennünket.

Szent Ignác szerint „nincs olyan fa, amely annyira

alkalmas volna megteremni és megőrizni Isten szeretetét, mint a keresztfa."

"A Szentek tudománya — füzi ehhez L. Szent Alfonz — abban áll, hogy állhatatosan szenvednek Krisztusért. Ez a legjobb eszköz önmagunk megszentelésére." A szentek életében többnyire az érdekel bennünket, hogy Isten mennyi és milyen rendkívüli kegyelmekkel tüntette ki őket. De ez nem helyes felfogás. Inkább azt figyeljük meg, hogy Isten mennyi és milyen betegséggel, szárazsággal, vigasztalansággal, mennyi üldöztetéssel és keservvel árasztotta el őket s ők mindezzel szemben mily hősiek, változatlan türelmet tanúsítottak. Akkor értjük meg életszentségük titkát.

Az isteni Mestert nagylelkűen szerető lelkek mind csak arra vágytak, hogy az Ő szegényei, szenvedői, megvetettjei legyenek. A mennyei Atya felfeszítette őket szerelmes Fiával. Akiket inkább szeretett, azok a szenvedésből többet kaptak, legtöbbször életük utolsó szakában. Tökéletességük magaslatán szenvedtek a legtöbbet. Mivel kedvesek valának Istennél, szükséges volt, hogy a kísértés megpróbálja őket. (V. Ö. Tóbiás XII. 13.)

A szenvedés volt kiállott munkáik *jutalma* s életszentségük befejezője.

Egyetlen egy sincs köztük, ki ne lett volna a kereszten és nem örült volna annak, hogy Mesterével szenvedhet. Valamennyi Szent Bernáttal inkább óhajtotta, hogy a világ őt visszautasítsa, mint dicsérje, hogy inkább kimerüljön a munkában, mint a világ kezvezésében sütkérezzék. Boldog Suso Henrik is így gondolkodott. Egy alkalommal apáca lelkigyermekének így panaszkodott: „Valami rossztól tartok, mert íme, van már négy hete, hogy senki nem támadt rám. Félek, hogy Isten már nem gondol velem!” Alig mondja ki e szavakat, mikor hirül hozzák, hogy néhány hatalmas üldözője romlására esküdött. Az első pillanatban borzalom lepte meg. „Mégis csak szeretném tudni

— kiáltott fel — hogy mivel érdemeltem meg a halált?"
— „Mert másokat megtéritesz” volt a felelet. „Akkor hát legyen áldott az Isten!” — szólott. És visszatért a rácshoz, ahol az apácák vártak rá. Örömmel ujságot mond nekik, hogy „jól van már minden! Bátorság nővéreim, Isten gondol rám, nem felejtett el engem!” (Exemp. c. XXX.) A keresztek látogatására mi rendesen ezt mondjuk: — Elég, elég Istenem! — Nem így B. Postel M. Magdolna: „Többet — Uram, még többet! — Jöjj kereszt, jöjj, hadd öleljelek meg! Istenem légy áldott! Te csak azért alázol meg minket, hogy jobban felemelj!” Máskor megint újabb keresztet kapva vállaira így szólott: „Egy kereszttel több, köszönjük meg Istennek, aki minket annyira szeret. Ha minket megpróbál is, azért teszi, hogy jobb jutalmat adhasson.” (Vie de B. M. Postel cc. XII et XXX.)

Igen súlyos viszonyok között *Kis Szent Teréz* így szólott testvéréhez: „Mennyire szeret minket Jézus, hogy ekkora fájdalmat bocsát ránk! Még az örökkévalóság sem lesz elég ahhoz, hogy ezért áldjuk Őt!” (Lettres 3 et 4.)

Mindebből vonjuk le a következtetést *L. Szent Alfonzzal*: „Némelyek azt képzelik, hogy Isten szereti őket, mert minden sikerül nekik és nincs szenvedni valójuk. De tévednek, mert nem a szerencse, hanem a szerencsétlenség által próbálja ki szolgálóinak hűségét az Úr s választja szét a pelyvát a tiszta búzától. Aki a szenvedésben magát megalázza s megnyugszik Isten akaratában, az a tiszta buza a Paradicsom számára; aki pedig elkevénykedik, türelmetlenkedik, majd megelpártol az Istentől, az ilyen pelyva a pokol számára. Aki keresztjét türelemmel viseli, az üdvözülni fog, aki türelmetlenkedik és azt türelmetlenül viseli, elkárhozik. Krisztus keresztje mellett ketten voltak megfeszítve, az egyiket a szenvedés szentté tette, a másikat pedig elkárhoztatta. Ő, bár mi is nemcsak türelmes megnyugvással, hanem szerető szívvel, bizalmasan, gyermekdeden viselnők keresztünket! Két dolog segítene erre: *a hit és az alázatosság!* Ha csak egy kissé is hallga-

tunk a természetre, az nyomban ágaskodik a szenvedés ellen, de ha elcsitítjuk, csakhamar odajutunk, hogy elmondhatjuk a Zsoltárossal „Elnémulok, nem nyitom ki számat, mert Te cselekedtél!” (38. Zsolt. 10.)

Ha a kevélyt baj éri, igazságtalansággal vádolja az Istent, csodálkozik, zavarba jön. Az alázatos ellenben, igazságosnak ismeri el Isten végzését s áldja Őt. Így gondolkodik: „Imádom Uram, a te igazságos tetteidet, sőt hálálkodom irgalmadért, mert távolról sem sujtasz annyira, amint azt én megérdemelném. De meg különben is rászorulok a szenvedésre, mint az orvosságra, a baj, melyet rám küldöttél, éppen megfelel az én szükségleteimnek.” (Am. env. J. Ch. c. 1.)

II. ÁLTALÁNOS ÉS MAGÁN JELLEGŰ CSAPÁSOK.

I. Az általános jellegű, világot vagy országot érő csapásokról itt csak röviden szólunk. Elég legyen annyi, hogy abba a nyomorba, nélkülözésbe, szenvedésbe, amelyet a világháború többé-kevésbé valamennyiünkre zúdított, nem különben a betegségekbe, éhínségbe, munkanélküliségbe stb. szintén bele kell nyugodnunk. Mindebben Isten szent akaratát, megengedését kell látnunk, azt a szent sujtó kezet, amely alatt bűnbánólag meg kell alázkodnunk.

De mily kemény s szigorú is az a jó Isten! — sóhajtja sok közülünk! Ámde, aki a világcsapások felett nagyon csodálkozik, annak nincsen fogalma a megsértett végtelen isteni Fenség *jogairól*, megvetett *szereletéről*, kegyelmeinek bőségéről, a világ határtalan gonoszságáról, a boldog örökélet örömeiről, a pokol szörnyű gyötrelmeiről! Isten ugyan Atya, de nem gyenge, hanem erős kezű Atya. A csapásokkal büntet, nevel, próbál, ment és alkalmat ad az érdemszerzésre. A csapások ugyan egyeseknek méltó büntetésképpen

kárhózatára szolgálnak, de igen soknak életszentségére, dicsőségére. Mindennek végső szála az Ő kezében fut össze. Nézi, szemléli a végcél, s mindent abból a szempontból intéz, enged meg és cselekszik.

Érvényesíti Gondviselése szent szándékait, amelyek szerint szereteteit boldogítja. Mindeneknek megfizet érdemük szerint. A *nemzeteket*, mivel mint ilyenek, nem hálnak meg, itt a földön jutalmazza avagy bünteti, az egyes egyéneket itt is, de végleg odaát.

Az örökkévalóság egyik öröme lesz, látni Isten fenséges terveit és bölcsességét azok keresztülvitelében. Mennyi szabad akarat tesz, vesz, dolgozik itt a világon! Mindegyik tesz, amit akar, s mégis Isten örök terveit szövi, szolgálja s az ő ügyét juttatja diadalra. *Néző* kegyetlensége kitermeli a mártírok dicsőségét, *Árius* gögje s eretneksége felragyogtatja Krisztus istenségében való hitet. A népvándorlással támasztott fergeteg hozta az alanyokat, amelyeket a kereszténység beoltott, s hatalmas, nemes keresztény népekké alakított. A keresztes hadjáratok ugyan nem mentették meg *Jeruzsálemet*, de megmentették Európát. A francia forradalom ugyan mindent felfordított, de előhívta a katolikus reakciót s reneszánszot. Így lesz ez most is, és a későbbi nemzedék meglátja, hogy minden mire volt jó, s hogyan vált minden Isten nagyobb dicsőségére, s szereteteinek nagyobb javára. Legyen tehát mindenekért áldott az Úr!

II. De térjünk át a magánjellegű csapásokra, amelyek személyesen reánk, vagy házunkra, rendünkre jönnek. Igyekeznünk kell, itt is, mindig csak Istent látni, aki atyailag foglalkozik a lelkek javával.

Talán annak a betegségnek, amelyet oly türelmetlenül viselek, 30—40 életévemet köszönhetem, amely e baj nélkül elmaradt volna. Ennek a megaláztatásnak pedig, amely annyi könnyembe került, örök üdv az ára. Talán elveszett volna lelkem örökre, ha pénzemet el nem veszítem. Voltaképpen Isten vette pártfogásába ügyemet, s én mégis nyugtalankodom? B. P. Colombière így ír: „Ő, ha jobban megérténők az isteni

szereket terveit ránk vonatkozólag, örökre áldanók Urunkat látszólagos szigoráért. Ez a gyermekded odaadás szaporitaná érdemeinket, békét szerezne nekünk, meghatná Isten szívét, s talán a legalkalmasabb eszköz volna arra, hogy e bajtól szabaduljunk." (Serm. 67.)

A vizitáció-rend alapítása után két hónapra *Chantal Szent Franciska* halálos betegségbe esett s a halál elkerülhetetlennek látszott. Nagy csapás volt ez a genfi szent püspökre, aki azt remélte, hogy ez az új alapítás majd nagyban előmozdítja Isten dicsőségét és sok jót eredményez. Ime, most emberileg előrelátható volt, hogy a pásztornő elvesztésével szétszéled a nyáj. Mégis elég bátorsága volt a szent püspöknek így szólni: „Isten — úgy látszik — beéri a mi első lépésünkkel, s nem tart bennünket elég erősnek, hogy az egész utat megtegyük.” Isten meg volt elégedve a hősi odaadásnak, lemondásnak e tényével. Nyomban visszaadta a szent alapítónő teljes egészségét még hosszú évekre. Túlélte szent lelkiatyját is.

Liguori Szent Alfonz is megpróbálkozott a kezdet keserveivel, a tagtoborzás nehézségeivel, halálesetekkel, hűtlenséggel, szakadársággal, lázadással, nyomorral határos szegénységgel, üldöztetéssel, mikor Kongregációját alapította. De a legnehezebb viharok alatt is imádkozott, s megtette az emberileg lehető, s nem kívánt egyebet, csak az Isten akaratát betölteni. Am az isteni Gondviselés úgy akarta, hogy szent rendjének örök modellje legyen, szentek csirája, magja. Nem kellett-e tehát, hogy ezen jeles fa gyökere, atyja hasonlítson, a szegény, a megalázott, üldözött Megváltóhoz? (Berthe, S. Alfonz de Lig. 1 VI. c. IX.)

Egyik legnagyobb csapás számunkra, szeretteink elhalálása. De gondoljuk meg, hogyha tovább élnének, nem hálnának-e meg halálos bűnben? A szelíd genfi püspök édesanyja elhunytá után így ír Chantal Szent Franciskának: „Nem kell-e mindenben és mindenütt imádnunk azt a legfelsőbb Gondviselést, amelynek tervei szentek, jók és szeretetreméltók? Ime úgy tetszett neki, hogy ebből a nyomorúságos világból ki-

vonja a mi nagyon kedves anyánkat, hogy miként erősen és biztosan reménylem, Nála legyen, az ő jobb kezében. Valljuk, hogy Isten jó és irgalma örökké tartó. Minden akarata igazságos, minden határozata méltányos, tetszése mindig szent, rendelkezése nagyon szeretetreméltó." Mint finoman érző gyermeknek, e halál neki nagy, élénk, de nyugodt, derült fájdalmat okozott. Nem mert elégedetlenkedni, nem panaszkodott, mert Isten volt az, aki e csapást rá mérte. Fiatal nővére halálakor pedig ezt írja az e miatt nagyon is lesújtott Szent Chantalnak: „Nem csak el kell fogadnunk, hogy Isten sujt minket, hanem teljesen bele kell nyugodnunk, hogy az Ő tetszése szerint cselekedett. Hadd tegyen Isten bölcs belátása szerint. Ez az Ő dolga. Uram Jézus, minden fenntartás nélkül, minden „ha” nélkül, minden „hanem” nélkül, minden kivétel és korlátozás nélkül, legyen a Te akaratod apánk, anyánk, lányunk felett, mindenben és mindennütt. Nem mondom, hogy nem kell kívánnunk, kérnünk, hogy Isten őket megtartsa, de azt ne mondjuk: — „ezt hagyd meg, azt vedd el.” Önnek van négy gyermeke, ipa, nagyon kedves fitestvére és azonkívül lelkiatyja. Mindez önnek igen kedves és méltán, mert Isten ezt így akarja. Ámde, ha Isten mindezt elvonná, nem volna-e elég önnek, hogy megmaradt Isten? Nemde ön is így gondolkodik? Ha nem volna egyebünk Istenen kívül, nem volna-e Ő magában véve is nagyon sok?” A halál különben is csak rövid szétválás. Nem az-e a lényeges, hogy rövid szent élet után együtt legyünk azokkal, akiket szeretünk mindörökké? Vajjon Isten nem tudja-e inkább, mint bárki más, melyik a válasz legkedvezőbb ideje s módja, úgy nekünk, mint szeretteinknek?” „Ha az ember megsiratja meghalt rokonát, barátját — mondja Szent Alfonz, — ez megbocsátható gyengeség, de ha egészen odaadja magát a heves fájdalomnak, ez hiánya az erénynek, Isten szeretetének. A jó szerzetesnő gyászolhatja szülője, vagy szeretettje elhunytát, de e mellett mondja: Istennek úgy tetszett! Aztán nyugodt és derült lélekkel

sokszorozza meg imáit, szentáldozásait, hogy Istennel bensőbbben egyesüljön s megvigasztalódjék abban a szent reményben, hogy egykor majd az égben találkozzunk." (Vér. ép de J. Ch. XII. 2. VI.)

Szent Bernát elvesztette egyik fitestvérét... „Ellentálltam, — mondja ez alkalommal — hitem egész erejével, szívem érzelmeinek... Megfontoltam, magam elé állítottam, hogy hiszen a halál a természetnek fizetendő adó, általános adósság, emberi helyzetünk szükségessége, a Mindenható rendelése, az igazságos Bíró végzése, Isten rettenetes ostora, végre — Urunk tetszése. Tudtam parancsolni könnyeimnek, de nem fájdalmamnak, s minél inkább el akartam azt fojtani, annál erőszakosabbá vált. Bevallom — legyőzött! — Ti tudjátok, hogy bánatom mennyire igazságos. Mily hűséges bajtársam hagyott itt! Mily éber munkás, kedves és kellemes volt. Ki szeretett engem úgy, mint Ő? Ki volt számomra annyira szükséges? Ha gyenge voltam testileg, Ő hordozott engem, ha elfogott a kishitűség, ő bátorított, ha tunya és rest voltam, ő buzdított, ha feledékeny és kevésbé előrelátó voltam, ő figyelmeztetett. Egyek valánk nem annyira a vér, mint a lelkirokonság miatt, érzelmeink összhangja, jellemünk hasonlósága által lelkünk eggyé olvadt. Egy és ugyanaz a csapás metszette szét. Fele az égbe ment s fele itt maradt a földön. Gellértem annyira az enyém volt! Testvérem vér szerint, fiam hivatása által, atyám rólam való kegyes gondoskodása miatt, második énem szelleme, belsőm az együttérzés által. Itt hagyott engem. Érzem a csapást, meg vagyok sebezve lelkem fenekéig. Sírok, de szemrehányást nem teszek annak a kéznek, amely lesújtott. Szavam telve fájdalommal, de nem zúgó-dással. Elismerem, hogy ugyanaz a végzés büntette meg az egyiket, s koronázta meg a másikat, mindegyiket érdeme szerint. A szelíd és igazságos Úr irgalmat gyakorolt Gellérttel, az Ő szolgájával, velem pedig igazságossága súlyát érezteti. Uram, te adtad nekem Gellértet, Te ragadtad el tőlem. Sírok, mert elragadtattott tőlem, de nem feledem, hogy Te adtad őt nekem,

s hálát adok Neked, hogy őt élvezhettem. Te visszakövetelted a letéteményt, visszavetted azt, ami a tied.

Könnyeim félbeszakítják beszédemet, Uram mérsekeld s szakítsd félbe könnyeimet." (Bern. Sermon. 16 in Cant.)

III. A GAZDAGSÁG ÉS SZEGÉNYSÉG.

„Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa!” (Mt. 5, 3.) Szalézi Szent Ferenc a következő megjegyzést fűzi ehhez: „Boldogtalanok tehát a lelki gazdagok, mert övéké a pokol nyomorúsága.” Azok a lelki gazdagok, akiknek a gazdagság a lelkükben van, avagy a lelkük a gazdagságban. A lelki szegények viszont azok, akiknek lelkében nincs a gazdagság, sem a lelkük nincs a gazdagságban. A jégmadarak fészkeket gömbölyűre formálják, amelyen csak kicsi nyílást hagynak felülről. Így ring a tengeren, a hullámok verik jobbra, balra, de víz nem hatol beléje. Így lebeg a tenger felett, úr a tenger felett. A te szívednek is kedves Philothea ilyennek kell lennie. Nyílt legyen az égnek, de áthatatlan a gazdagságra, a világ mulandó javaira. Ha van vagyoned, óvjad szívedet a hozzája való ragaszkodástól. Lebegjen szíved felettük, a gazdagság közepette is legyen mentes azoktól, legyen ura azoknak. Nem! Ne add oda mennyei származású lelkedet a földi dolgoknak, legyen gondod, hogy lelked mindig felettük legyen, nem pedig bennük legyen. (Vie devote, 3. p. c. XIV.)

Ez tehát a *lelkiszegénység*, amelyet a szent író ily szépen jellemez. Nagyon világos, hogy a lelki-szegénységnek sok foka van, elkezdve a szegénységben való *beletörődéstől*, egészen a szent szegénység *szenvedélyes szeretetéig*, aminő pl. *Assiszi Szent Ferenc* lelkét emészté az „ő úrnője” a szent szegénység iránt. Mikor a „szent szegénység” magas tökéletességre

jut, akkor válik azzá a *boldogsággá*, amelyet Urunk benne magasztal.

Ezt a lelki-szegénységet kell feltétlenül kérnünk az Úrtól. Erre állandóan törekednünk kell, akár jó-módban, akár nélkülözésben legyünk is. Ez a lelki-szegénység a cél, amelyre feltétlenül el kell jutnunk, mert mint Szent Bernát helyesen megjegyzi, „nem a szegénység az erény, hanem a szegénység szeretete.” (Lettre 100.)

Maga a javak *birtokolása*, illetőleg a vele ellentétes *valóságos szegénység* elsőrangú anyaga az isteni tetszéssel szemben való szent *ráhagyatkozásnak*.

Bizonyos fokú földi javak nélkül nem élhetünk. Szükségünk van rájuk, hogy jót tehesünk s a jövőről mérsékeltlen gondoskodjunk. Ha jól megy anyagiakban a dolgunk, ha kevésbé nyomasztanak a gondok, szabadabban és teljesebben adhatjuk át magunkat a lelkieknek. S ha Isten a javak sáfárává tesz minket, egyúttal apostolokká is avat, mert segítve másokon, megnyerjük lelküket az Ő számára.

Ez boldogságunkra is válik, mert mint az Irás mondja: „Nagyobb boldogság adni, mint kapni” (Act. 20, 35.)

Kedvesen jegyzi meg Szent Ferenc: „Valóban gazdagnak, lélekben szegénynek lenni, ez a keresztény ember szerencséje, mert így megvan a gazdagság nyújtotta kényelme erre a világra s a szegénység nyújtotta érdeme a másvilágra!”

Ámde, viszont mint Szent Bonaventura állítja: a földi javak bősége többnyire madárenyv a lélekre, mely szárnyaihoz tapad, s nem engedi Istenhez repülni.

Ezért veszélyes a *szertesre*, ha mértéken túl a mulandónak adja magát, hozzájuk tapasztja szívét. Ha enged szigorú életmódjából, s keresi a kényelmet ellanyhul Isten szeretetében.

A *világiakra* nézve pedig roppant kísértések forrása a pénz, mert ez a világias, szétszóródott élet kulcsa. A gazdagság önteltekké, gőgösökké teheti őket.

Egyszóval, — minthogy a gazdagság szeretete

minden rossz gyökere, — azért a gazdag csak nagy nehezen megyen be Isten országába, legalább is az olyan, aki *csak magának* gazdag és nem Isten Szíve szerint. Legfőképp az a gazdag, aki nagylábon él, lakmározik, míg a szegény Lázárok éhen pusztulnak kapujában.

De más oldalról megint a *nyomorúság* aggasztó gondokba temeti a lelket és nem engedi, hogy egészen Istené legyen. A nyomor nagyon könnyen kishitűvé, zúgolódóvá tesz. Ha állandó az és túlkemény, egzisztenciánkat is lehetetlenné teszi.

A *gazdagság és nyomor között* van *középfok*, amelyet az Apostol nagy jónak mond. „A jámborság csakugyan nagy jövedelmi forrás — ha megelégedés kíséri... ha tehát van eledelünk s ruházatunk, elégedjünk meg velük.” (V. Ö. Tim. I. 6, 6—8.) Egy alkalommal Szalézi Szent Ferenc előtt püspöksége szegénységéről beszéltek. „Elvégre is, — felelt erre a szent püspök, — ha megvan, amivel tisztességesen táplálkozhatunk, s ruházkozhatunk, nem kell-e azzal megelégednünk? Ami ezen felül van, csak baj, csak gond, csak felesleg. A jövedelem megfelel szükségleteimnek, ami ezen felül volna, túlság volna. Akinek többje van, mint nekem, csak arra jó neki, hogy költségesebb háztartást vigyen, több szolgaszemélyzetet tartson, amely többnyire csak eszik anélkül, hogy dolgoznék, fogyasztja a Keresztrefeszítettnek javait. Akinek kevesebbje van, annak kevesebről kell számot adnia. Akinek kisebb a feleslege, annak kevesebbje van, amit odaadjon, s nem kell annyit gondolkodnia, hogy kinek is kell adnia, hogy őt *okosan* tiszteljék, szolgálják.

Akiknek sok jövedelmük van, rendesen annyit költekeznek, hogy az év végén nem marad többjük, mint nekem, ha ugyan nem verik magukat adósságba. Én abba helyezem a nagy gazdagságot, hogy nem tartozom senkinek. De meg egyébként is, az én püspökségem nem ér többet, kevesebbet, mint akár a toledói érsekség, mert vagy a mennyországot, vagy a

poklot jövedelmezi nekem." (Esprit 14. p. XIV. et XXXIV.)

Ugyanez a szent püspök máskor így nyilatkozott: „Úgy kell élnünk a világon, mint akinek lelke az égben, teste a sírban van már. Az igazi boldogság itt abban áll, hogy az ember beérje azzal, ami elégséges. Ki ne szeretné a szegénységet, amelyet a mi Urunk annyira szeretett, s hű kísérő társának választott egész életében. Hogy az ember megtanulja kevéssel beérni, nem kell egyéb, mint azokra nézni, akik még szegényebbek, mint mi. Mert a szegénység csak viszonylagos. Ha a szükségesnél nem akarunk egyebet, alig leszünk valaha szegények, ha pedig mindazt akarjuk, amit a szenvedély tőlünk kíván, sohasem leszünk elég gazdagok. A titka annak, hogy rövidesen és aránylag olcsón gazdagok legyünk, az, hogy mérsékeljük kívánságainkat s utánozzuk a szoborvésőket, akik műveiket úgy alkotják meg, hogy elvesznek, lefaragnak belőle s ne utánozzuk a festőket, akik úgy alkotnak, hogy hozzáadnak." (Hamon: Vie de S. Fr. de Sales, VII. 14.)

Gyakorolnunk kell tehát magunkat a szent *ráhagyatkozásban!* Mert, hogy a nyomort elkerüljük s vagyona tegyük szert, nem elég csak a munka, a rend, a takarékoság, stb. sőt az erény sem. Isten ura, tulajdonosa marad javainknak s adja, vagy megvonja azokat bölcs belátása szerint.

S vajjon jól ki tudnánk-e aknázni megszentelődésünkre a nagy szegénységet, illetőleg jól tudnánk-e használni a gazdagságot? Ezt nem tudjuk. Csak Isten tudná azt megmondani. — Nem jobb-e tehát az egész ügyet Istenre hagyni? Nem jobb-e a bölccsel így imádkozni: „Ne adj nekem se nyomort se gazdagságot! Csak annyit adj ennem, amennyi elegendő, hogy jóllakván meg ne tagadjalak, hogy ne mondjam: ki az az Úr? Vagy szükségtől hajtva ne lopjak és meg ne gyalázzam Istenem nevét!" (Péld. 30, 8.)

Akár gazdagságot ad nekünk Isten, akár közép-szerű sorsot, avagy nyomorúságot, ebben mindig kettős akarata mutatkozik, kifejezett akarata és jószánta.

Ezzel szemben legyen meg bennünk az engedelmesség s a ráhagyatkozás.

Ha bőségesen ellátott minket javaival, az apostol intelme szerint óvakodnunk kell, nehogy szívünk, lelkünk elkevélyedjen, nehogy bizodalmunkat a bizonytalan földi javakba helyezzük. Azután adjunk önként alamizsnát, osszuk meg vagyonunkat szívesen másokkal, gyűjtsük a jó cselekedetek kincseit s így vessük meg örök jövőnk szolid alapjait, hogy elérjük a boldog halhatatlanságot. (V. ö. I. Tim. 6, 17—19.) „Igyekezzünk Szent Ferenc tanácsa szerint olyképen megegyeztetni a szegénységet és gazdagságot, hogy egyrészt nagy gondunk legyen a mulandókra, másrészt nagy megvetés éljen bennünk irántuk. Igen, gondoljunk a mulandókra, mint ahogy ezt a világiak teszik, akik csakis önmagukért fáradoznak, mi pedig Istenért. Ez a gond szelíd, békés, derült, mint az a kötelesség-érzet, lelkiismeretesség, amelyből származik. Isten akarja, hogy így járjunk el. Ámde csatoljuk ehhez a gazdagság megvetését, nehogy a gond fukarsággá fajuljon.

Ébereknek kell lennünk, nehogy hosszan, hévvel s nyugtalanul kívánjuk azokat a javakat, amelyek még nem a mieink. Nehogy szívünk, lelkünk, gondolataink, valahogy azokhoz tapadjanak s erőt vegyen rajtunk az erős félelem, hogy azokat elveszítjük. Ha pedig, mégis megesnék, hogy elveszítjük, nehogy túlságosan lehangoljon bennünket ez a veszteség. Mert semmi más nem bizonyítja annyira az elveszett dolog iránti vonzalmat, mint a veszteség fájdalma.“

„Mikor ránk tör a balsors, amely vagyonunkat többé-kevésbé megnyirbálja, vagy tönkretesz bennünket, mikor az időjárás, viharok, szárazság, vízáradás, tűzvész, perek többé-kevésbé szegénységre juttatnak bennünket, — akkor nyílik ám az alkalom a szegénységet gyakorolni, szelidséggel elfogadva az elszegényedést, türelemmel s állhatatosan alkalmazkodva a szűkre szabott anyagi viszonyokhoz. Hiszen akármilyen gazdag is az ember, azért egyben-másban kénytelen hiányt

szenvedni: Azért, ó Philothea, szeresd ezt a sorsot, fogadd el jószívvel, tűrj örömmel!" (Szal. Szent Ferenc.)

„Tehát, ha nélkülözni vagy kénytelen — mondja Lig. szent Alfonz — pl. orvosságot a betegség idején, télen a meleget, sőt a megfelelő táplálékot s ruhát is, mondd: Uram, elég vagy te nekem, s őrizd meg békédet.“

„Ha valóságban szegény vagy — ó, igen kedves Philotheám, légy lélekben is az; csinálj a szükségből erényt. Használd ki a szegénység drágakövét nagy értéke szerint. E drágakő ragyogása el van rejtve a világ előtt, pedig végtelenül szép és értékes. Légy türelmes, hiszen jó társaságban vagy. A mi Urunk, és a mi Asszonyunk, a szent Apostolok, annyi szent férfi s nő szegények voltak, jóllehet gazdagok lehettek volna; de ők a gazdagságot megvetették. Karold át tehát a szegénységet, mint Jézus Krisztus kedves barátnőjét, hiszen Ő szegényen született, élt s halt meg, ez volt tápláléka egész életében.“ (Szalézi Szent Ferenc. Vie Dévôte 3. p. c. XVI.)

A Gondviselésre hagyatkozásnak a szükség idején csodálatos szép példaképe volt *Szent József*. Isten azt akarta, hogy *József* egész életében szegény legyen, jóllehet ez az egyik leghatalmasabb megpróbáltatás, amely bennünket érhet. Ő szeretettel alávetette magát az Úr akaratának és pedig egész élete folyamán, pedig ez a szegénység meglehetősen megvetett és nélkülöző sorsra juttatta.

Az a szegénység, amelyet a *szerzetes* önként fogad, nagyon kedves szegénység s egyáltalában nem akadálya annak, hogy a szerzetes megkapja azt, ami neki szükséges, csupán a függetlenségtől, a feleslegestől fosztja meg őt.

Ámde a mi Urunk, a mi Asszonyunk, és Szent József szegénysége nem ilyen volt. Jóllehet az ő szegénységük is önkéntes és forrón szeretett volt, de nem szűnt meg azáltal megvetett, lenézett szegénység lenni. Mert Szent Józsefet mindenki csak a szegény ácsnak tartotta, aki bármennyire igyekezett is kis

családját mindennel ellátni, nem tudott annyit dolgozni, hogy egyben-másban hiányt ne kellett volna szenvedniök. Ő mindezekben meghajolt a Gondviselés intézkedése előtt, mikor Isten a szegénységet hosszú évekre kinyújtotta, s nem szüntette meg megalázott helyzetét.

„Szent József nem adott helyet a belső unalom és meg hasonlásnak e miatt, jóllehet talán ennek a kísértése nem került el egészen szívét.”

„Utánozva e nagy szentek példáját ó Philothea, ne panaszold szegénységedet, mert hiszen az ember a miatt panaszodik, ami neki nem tetszik. Ám akkor nem vagy *lelki szegény*, hanem lelki gazdag. Ne szomorodjál, hogy nem vagy kellően ellátva. Mert aki szegény akarna lenni, de semmi kényelmetlenséget elszervenadni nem akarna, ez annyit jelentene, mint együtt kívánni a szegénység dicsőségét s a gazdagság kényelmét.” (Szalézi Szent Ferenc: Vie dévôte 3. p. c. XVI.)

AZ ISTENI TETSZÉSRE VALÓ HAGYATKOZÁS A TEST ÉS LÉ- LEK TERMÉSZETES JAVAIBAN.

I. EGÉSZSÉG ÉS BETEGSÉG.

Az ember nagyszerűen kihasználhatja jó irányban úgy az egészséget, mint a betegséget, de mindkettőt rosszra is fordíthatja.

Az egészség maga-magát ajánlja. Szinte felesleges említeni, hogy a jó egészség támogatja az imaéletet, elmélkedést, lelkiolvasást, az Istennel való állandó foglalkozást, megkönnyíti a testi és a szellemi munkát, s lehetővé teszi, hogy napi teendőinket nagyobb meg-erőtetés nélkül jól tudjuk teljesíteni. Az egészség tehát az égnek igen értékes ajándéka, amelyet, — mint azt már a magyar közmondás is tartja — csak akkor becsülünk igazán, mikor már elveszítettük.

Amíg birtokoljuk, sajnós, alig jut valaha eszünkbe, hogy érte az Istennek hálát adjunk. Az ember inkább azzal bajlódik, vesződik, hogyan is vesse alá ezt az egészséges testet a lélek uralmának, hogyan is éljen ebben az egészséges testben, ne a mulandóságnak, hanem az örökkévalóságnak, amely nem fenyeget egyelőre a közvetlen közelből.

A betegség — miként az egészség — ugyancsak Isten ajándéka. Ránk bocsátja, hogy megpróbálja erényeinket, megjavítsa hibáinkat, megmutassa gyengeségünket, elválasszon a mulandó dolgok s érzéki gyönyörök szeretetétől, mérsékelje bennünk a túlságos hevet, legyengítse a mi házi ellenségünket, a testet,

emlékeztessen, hogy itt a földön csak a számkivetés helyén élünk, s a tulajdonképeni hazánk az ég, végül, hogy alkalmat adjon nekünk megszerezni mindazokat az előnyöket, amelyek a betegséggel járnak, ha azt mint különös jótéteményt, nagy hálával fogadjuk Isten kezéből. (P. Rodriguez A. Perf. Chr. 8. c. XVI.)

A jól megszentelt betegség életünk legértékesebb korszaka. A jól elviselt betegségben gyakran egy nap alatt nagyobb előhaladást teszünk az erényben, s több adósságot fizetünk le az isteni igazságnak előző bűneink fejében, kedvesebbek leszünk Isten szemében, s nagyobb dicsőséget szerzünk magunknak az égben, mint a jó egészségben töltött egy hét, vagy hónap alatt.

De, ha a betegség értékes idő, az üdvösség drága ideje, sajnos kevesen vannak, akik azt jól kiaknázzák, kincseit jól kihasználják. „Részemről, — mondja szent Alfonz — a betegség idejét a lélek próbakövének tartom, mert ilyenkor tűnik ki, hogy mennyit ér a lélekben az erény. Ha a lélek ezt a megpróbáltatást nyugtalanság nélkül, vágyakozás nélkül, orvos és előjáró iránti engedelmességben viseli el, ha derült és teljesen megnyugvó maradt, akkor ez annak a jele, hogy erénye alapos.

Ámde, mit kell gondolnunk az olyan betegről, aki panaszkodik, hogy mások kevés gondot fordítanak rá, hogy szenvedései elviselhetetlenek, a gyógyszer hatástalan, az orvos tudatlan, sőt maga Isten ellen is zúgolódik, mint aki túlkeményen bánik vele?“ (Conform. 5. n. 3.)

Ki tudná megmondani, hogy mi ama bölcsek közül valók vagyunk-e, akik sem a betegséget, sem az egészséget nem fordítják a kárukra, hanem mind a kettőből egyformán jó hasznot merítenek? Ki tudja, vajjon az egészség nem vinne-e bennünket zátonyra, illetőleg a betegség nem lehetne-e romlásunk okozója? Ezt mi meg nem mondhatjuk, ezt csupán az Isten látja előre. Azért jobbat és bölcsebbet nem tehetünk, mint, ha akármelyiket szent közömbösséggel, sőt gyermekded alkalmazkodással fogadjuk el a jó Isten

kezeből. Tartsuk tehát magunkat szent készenlétben, hogy bizalommal és szeretettel fogadjuk el, amit a jóságos isteni Gondviselés nekünk küldeni kegyeskedik: teljes jóegészséget, gyengeséget, gyengélkedést, betegséget.

De ez a gyermekded odaadás a Gondviseléssel szemben épen nem számúzi, s nem teszi feleslegessé az okosságot, sőt a mérsékelt vágyódást sem az egészséget illetőleg. Hiszen egészségünkre szükségünk van, többé kevésbé a környezetünknek is, mert nélküle nem igen tudunk megfelelni kötelességeinknek. Azért, mint jól mondja Szent Alfonz: „az egészségre észszerű gondot fordítani nem hiba, hanem erény, ha t. i. az ember ezt azért teszi, hogy Istennek jobban szolgálhasson“. Itt tehát két szírtet kell óvatosan kerülni. Egyik az, ha az egészségre túl kevés, a másik ha az egészségre túl sok gondot fordítunk. (Vér. ép, de I. C. c. VII. 3. n. 13.)

Nincs jogunk arra, hogy túlzások, vagy bűnös gondatlanság- és oktalansággal egészségünket veszélyeztessük. De az is hiba volna, ha az egészségre túl sok ügyet vetnénk, annál is inkább, mert az önszeretet mesterkedése folytán a szükségesből könnyen átcúsunk a feleslegesbe. Ettől a második zátonytól általában véve jobban kell félnünk, mint az előbbtől. Ezért emeli fel Szent Bernát oly erélyesen szavát Epikurus és Hippocratesnek túlbuzgó tanítványai ellen:

„Epikurusnak — úgymond Bernát — az élvezeten jár az esze, Hyppocratesnek az egészségen. Az én Mesterem pedig azt prédikálja, hogy mind a kettőt vessem meg. Azt tanítja, hogy szükség esetén áldozzam fel a test életét, hogy megmentsem a lélek életét, s emez ígéje által elítéli a testi okosságot, amely az élvezet felé hajt, vagy a szükségesen felül keresi az egészséget.“ (Serm. in Cant. XXX. 10 és 11.)

Szent Terézia is szeretetreméltóan tréfálkozik azok felett, akiknek az egészség túlságos gondot okoz. Akik, bár egészségük kára nélkül vehetnének részt a közös karimában, de nem teszik, mert egyik napon a

fejük fáj, máskor meg azért, mert fáj a fejük, máskor ismét nehogy megfájduljon a fejük. (Chemin c. x.) De még maga Szent Teréz sem tudta elkerülni mindig ezt a szirtet. Önéletrajzában leírja szemrehányást téve önmagának: „Mire szolgál a testnek ez a nagy kímélése, ha nem a lélek romlására? Ha az ördög észrevesz bennünk valamelyes félelmet, ez elég neki. Nyomban elhitei velünk, hogy ez vagy elpusztít bennünket, vagy legalább is aláássa egészségünket. Jól tudom én ezt, mert megpróbáltam. Jól van! de csak azt kérdem, vajjon nem a legnagyobb hasznunkra válnék-e tökéletes egészség, ha azt *feláldoznók* Isten szolgálatára?

Mint gyengélkedő, — amilyen már én vagyok — mindig úgy láttam magamat, mint aki le van láncolva, s így minden jóra képtelen. Ez addig tartott, míg csak el nem határoztam, hogy nem törődöm sem a testtel, sem az egészséggel. Isten kioktatott engem az ördögnek ilyen mesterkedésével szemben. Mikor azzal támadt ellenem: „Te elveszted az egészségedet . . .” azt feleltem: „Keveset számít, ha meg is halok!” Mikor arról fecsegett, hogy elvesztem a nyugalmaimat, azt feleltem: „Nekem nem nyugalomra van szükségem, hanem keresztre és így tovább” . . . Világosan beláttam, hogy minden igazi gyengélkedésem ellenére is igen sok körülmény között engedtem a sötétség szellemének, avagy tulajdon lanyhaságomnak. És valójában, amióta kevesebb gonddal s gyengédséggel bánok magammal, sokkal jobban érzem magam.” (Vie. c. XIII.)

Ezért is meg lévén győződve, hogy voltaképpen az életszentség a cél, s az egészség csupán járulékos eszköz, az ellenség minden mesterkedésére, adjuk szent önérzetességgel a feleletet: „Első a lélek s csak azután a test!” Galgani Gemma szép mondása ez!

Elmélkedjünk gyakran Szent Alfonz megjegyzése felett: „Félő, hogy míg túl nagy gonddal ápolod testi egészségedet, veszélybe sodrod lelki egészségedet vagy legalább is önmelegsztülésed művét. Gondold meg, hogyha a Szentek úgy gondozták volna egészsé-

güket, mint ahogy te teszed, soha sem váltak volna szentekké!" (Vr. ep. de J. Ch. c. V. 3. § n. 13.)

De vajjon soha nincs megengedve, — ha a betegség, vagy gyöngélkedés erőt vesz rajtunk, hogy megnyugtató panaszszóra nyithassuk ajkunkat, és hogy mérsékelt vágyat tápláljunk az egészség után, s ezért alázatosan imádkozzunk?

Bizonyára megtehetjük ezt.

Szalézi Szent Ferenc megengedi kedves Theotimusának, hogy elzengje, ha éppen úgy tetszik, Jóbnak, vagy Jeremiásnak összes keserveit, azzal a feltétellel, hogy a vége az isteni tetszéssel szemben mégis mindig a gyermekded megnyugvás szava legyen.

De azért kedvesen csipkedi azokat, akik nem fogynak ki a lamentációból, s nem találnak elég egyént, akiknek a legapróbb részletekig elmondják panaszait, bajaikat, s akiknek nehézségei, szenvedései mindig összehasonlíthatatlanul nagyobbak a másokénál. Ő maga, a Szent, személyesen, sohasem panaszkodott. Egyszerűen megmondotta baját a nélkül, hogy panaszával nagyította, vagy tettetéssel kisebbitette volna. Az első előtte lanyhaságnak tünt fel, az utóbbi pedig kétszínűségnek. (Am. de Dieul. IX. c. III. ect.)

„Nem tiltom meg, — mondja Szent Alfonz — hogy felfedjed szenvedéseidet, ha azok súlyosak. De igenis gyengéségnak minősítem, ha kicsinység miatt sóhajtozol s azt akarod, hogy az egész világ körülötted, s veled együtt lamentáljon.

Ha a betegség hatalmasan nehezedik ránk, nem tartom hibának, ha az Úrtól megszabadulást kérünk. Tökéletesebb, ha a baj miatt nem panaszkodunk. A legjobb, ha nem kérünk sem egészséget, sem betegséget, hanem egyszerűen az isteni tetszésre hagyatkozunk, hogy tegyen velünk belátása szerint.

Ha mégis szorgalmazzuk nála egészségünket, legyen ez a kérésünk megnyugvó és feltételes t. i. amennyiben egészségünk lelkünk üdvösségével egyező, mert különben imánk hiányos és hatástalan lesz, tekintve, hogy Isten csak azt a kérést hallgatja meg,

amely megnyugvó." (Vér. ép. de J. Ch. c. XIII. 2. no. 1.)

Röviden összegezve: Az Egyház tudósai és Szentjei nem helytelenítik tehát a panaszt és megnyugvó imát, csupán a túlzást s a meg nem nyugvást kifogásolják. De előnyben részesítik, ha az ember, miként Szalézi Szent Ferenc — odahajlik, amelyik oldalon inkább találkozik Isten tetszésével, s Lig. Szent Alfonzzal azt mondja: „Én Uram, nem akarok sem meggyógyulni, sem beteg maradni, én egyedül csak azt akarom, amit te akarsz!” (Conform. 5. no. 3.)

Szalézi Szent Ferenc megengedi leányainak, hogy kérjék Istentől a gyógyulást, mint olyantól, aki azt megadhatja, de mindig azzal a feltétellel, ha az Neki úgy tetszik. Ő azonban saját magát illetőleg, soha sem kért gyógyulást, mert, mint állította, túlságosan nagy kegyelemnek tartotta, hogy ebben a testben szenvedhet s így pótolhatja az önkéntes penitenciákat, amelyeket oly kis mértékben vállal magára. Lellisi Szent Kamill is 5 nagy betegségét az Úr 5 nagy irgalmasságának nevezi. Éppen ezért nagyon óvakodott, hogy azoktól való szabadulását kérje az Úrtól.

Nem helytelen tehát az egészségért, gyógyulásért végzett buzgó ima csak a már említett feltételeket nélkülözze.

Urunk maga is dicsérte a nála gyógyulást kereső, körülötte tolongó betegek hitét, s Lourdesban akárcsak az Evangéliumban, sok esetben csodával jutalmazza a bizalmat.

Ilyen jelenségekben mindenesetre megnyilatkozik a hit, a bizalom s nagy benyomást tesz a keresztény népre.

Ámde ott a másik beteg, aki talán már teljesen megvált önmagától és Istenhez simult. Aki már eleve nem akar mást, csak amit Isten akar, akit bizalmáról és odaadásáról biztosít, és késznek nyilatkozik bármire, amit Isten felőle elrendel: vajjon az ilyen nem árul-e el több hitet, több bizalmat, sőt odaadást, alázatot, s

önmegtagadást? Válasszon tehát mindenki saját lelki vonzalma szerint. Nekünk mégis csak Szalézi Szent Ferenc és Lig. szent Alfonz véleménye tetszik inkább.

„Ha megbetegszel — mondja a genfi szent püspök — ám, használd a gyógyulás eszközeit a lehetőség szerint és Isten tetszése szerint“. (A szerzeteseknél ez egybeesik azzal, hogy alázattal, egyszerű engedelmisséggel elfogadja az ápolást s az előljáró s betegápoló utasítása szerint igazodik.) Mert másként cselekedni az isteni Felség kísértése volna. De, ha ezt megteszed, várd teljes megnyugvással a hatást, eredményt, amint ez Istennek tetszik.

Ha az Isten úgy látja jónak, hogy az orvosság, a gyógykezelés legyőzze a bajt, hálás alázattal megköszönöd az Úrnak. De ha Istennek úgy tetszik, hogy a baj erősebb legyen, mint az orvoslás, áldjad az Urat szent türelemmel. Nem csak azt kell elfogadnunk Istentől, hogy betegek legyünk, de azt is, hogy ilyen, vagy olyan betegek legyünk, ahogy azt rendelte, azon a helyen legyünk betegek, ahol rendelte, azok között az emberek között, ahogy Isten azt rendelte, oly kellemtelen körülményekkel kapcsolatban, ahogy azt Isten rendelte, nem válogatva, nem utasítva vissza semmi bajt vagy szomorúságot, sanyarúságot, bármely megalázónak tűnjék is fel szemünkben. Mert a baj és a sanyarúság megvetetés nélkül inkább felfuvalkodottá teszi a szívet, semhogy azt megalázná. Míg ellenben a megalázott, megvetett állapotban viselt s ezzel járó szenvedés mennyi alkalmat ad a türelemre, alázatoságra, szerénységre, a szellem és szív szelídségére!“ (Vie dévote. p. 3. c. III.)

Kis Szent Teréznek is az volt az elve: az embernek el kell jutnia ereje fogytáig, mielőtt panaszra nyissa ajkát. Hányszor ment a hajnali zsolozsmára szédülve és hatalmas fejfájással. „Még tudok menni — mondogatta — ki kell tehát tartanom a kötelességemenél.“ És ennek az energiának köszönhette, hogy hősi cselekedetet művelt. (Histoire d'une âme c. XII.)

Szent Ignác szabályai is előírják, hogyha a szokott-

nál rosszabbul érezzük magunkat, jelentsük az előjárónál, vagy annak, aki a betegápolással meg van bízva. De diszkrétén. Azután tesszük kötelességünket, amennyire telik s amint a betegek szabályaiban az elő van írva.

Kövessük ebben ismét Szalézi Szent Ferenc tanácsát: „Engedelmeskedjél, vedd be az orvosságot, táplálékot és használd az egyéb gyógymódot Isten szeretetéből, megemlékezvén az epéről, amelyet Ő is elfogadott az irántad való szeretetből. Kívánd a gyógyulást, hogy Neki szolgálhass, ne utasítsd vissza a betegeskedést, hogy Neki engedelmeskedjél, készülj a halálra, ha Neki úgy tetszik, hogy Őt dicsérd és élvezd odaát . . .

Szemléld gyakran belső szemeddel Jézust, a megfeszítettet, a meztelent, a káromolt, elhagyatott Jézust, a minden undorral, szomorúsággal, munkával elhalmozott Jézust! Fontold meg, hogy minden szenvedésed, sem minőségben, sem mennyiségben az Ővével össze nem mérhető, s hogy te sohasem viszonyozhatod neki azt méltóképpen, amit Ő érted szenvedett“. (Vie devote p. 3. c. III.) Így járt el Boldog Postel Mária Magdolna, akinek heves asztmája hű kísérő társa volt legalább is 30 éven át. Úgy tekintette, mint jóbarátját, nagy jóttevőjét. Olykor annyira erőt vett rajta a betegség, hogy elsápadt, elfulladt, mintha már kilehelné lelkét. „Köszönöm Uram — mondotta ilyenkor — köszönöm!“ „Legyen meg a Te akaratod! Még többet!“ Egyszer, mikor sajnálkoztak fölötte, így szólt: „Ah semmi az! Az én Uram egészen más kínokat szenvedett értem!“ Majd énekelni kezdett, mintha csak tizenöt éves lett volna: „Mikor látlak meg téged szép hazám!“ (Le B. Marie Madaline Postel cc. 31. 32.)

II. A BETEGSÉG KÖVETKEZMÉNYEI.

A betegség tartóssága és a tehetetlenség, mely azt kíséri és követi, nagyon fokozzák annak nehézségeit s kellemetlenségét. Mindez a gyermeked odaadás tárgya lehet.

Minthogy a Felséges teremtette az orvost s a gyógyszereket is (Jézus S. F. 38. I. 4.), azért a Gondviselés rendjébe tartozik, hogy azokhoz forduljunk a szükség szerint, a világi ember bölcs mérséklettel, a szerzetes pedig a szent engedelmesség törvénye szerint.

De sohase feledjük, hogy Isten mindenható keze az, amelytől függ az orvos és az orvosság hatása, amint szépen mondja a Bölcsesség Könyve (16, 12.) . . . „nem orvosolta őket sem a gyógyfű, sem a tapasz, hanem a Te igéd, Uram, mely mindent meggyógyít . . .”

Isten igéje, akarata gyógyított hajdan és gyógyít ma is, olykor — ahogy a mi Urunk gyógyított, — minden emberi közreműködés nélkül.

Isten gyógyított hajdan és gyógyít ma is olyan eszközökkel is, amelyek nem rejtenek magukban a természet közönséges rendje szerint gyógyító erőt, mint, ahogy meggyógyította Náámánt a belpoklosságtól a Jordánban való hétszeres fürdéssel, vagy mikor Jézus kézfeltétellel, nyál alkalmazásával adta vissza a testi épiséget.

Gyógyított és gyógyít eszközzel, amely a természet szerint ép az ellenkezőjét eredményezné, mint pl. mikor Jézus a vak szemét sárral kente be.

Míg máskor a legbölcsebb doktor és a leggondosabb betegápoló, a leghathatósabb orvosszer ellenére is — szinte érthetetlen módon — csak tovább synylődik a beteg. — És Isten akaratából a halállal végzi életét: a legnagyobb tudományú doktor is, a kliense is.

Isten feltétlenül Ura a betegségnek és az egészségnek. Benne kell tehát hinni, bízni és nem annyira a földi orvosságban, mint azt Ásza király tette:

„Uralkodásának 39-ik esztendejében Ásza súlyos lábbajba esék, de betegségében sem keresé az Urat, hanem inkább az orvosok tudományában bízék.” (Kronikák könyve II. 16, 12.)

Mert Isten az, aki vagy megadja a gyógykezelés sikerét, vagy megvonja azt bölcs tetszése szerint. Ha tehát az orvos és orvosság ellenére is megmarad a

baj, áldjuk és gyermekded, alázatos engedelmisséggel imádjuk az Úr szent akaratát.

Talán Isten nem akarta, hogy a doktor tisztán lásson, hogy jó diagnózist csináljon, s hogy az orvos-ság hasson. Sőt, talán azt akarta, hogy gyógyulás helyett súlyosbodjék a baj. És mindezt azért akarta, hogy hasznot merítve belőle, szerető atyai tervei érvényesüljenek lelkünk javára.

Egyik megpróbáltatás tehát a:

BAJ TARTÓSSÁGA.

Távol legyen tőlünk, hogy emiatt elveszítsük bátorságunkat és panaszokba, zúgolódásokba törjünk ki a sors és a gondunkat viselők ellen. Azok bizonyára odaadással megtették kötelességüket és ezért hálával tartozunk. Ha kifogás alá esnének, Isten számon kéri majd mulasztásukat, hanyagságukat. De az bizonyos, hogy Isten arra használta őket, hogy általuk a keresztre szögezzék bennünket. Tévedés, ügyesség, hanyagság, odaadás minden csak eszköz az Ő kezében, amelyet előre lát, tudatosan választ és nincs semmi, amit ki ne használna, hogy célunkhoz vezessen bennünket.

Ne tekintsünk azért másra, csak a jó Istenre, higgyünk szeretetében s áldjuk a megpróbáltatást, mint atyai kezének ajándékát.

Azoknak, akik könnyen panaszkodnak, hogy nagyon elhanyagolják őket, Liguori Szent Alfonz a következő szemrehányást teszi: „Sajnállak titeket, nem ugyan szenvedésteek, mint inkább kevés türelmetek miatt. Valóban ti kétszeresen betegek vagytok: testben és lélekben. Elfelejtetek titeket, ámde ti is elfelejtitek Jézus Krisztust, aki értetek meghalt a kereszten, s mindenkitől el volt hagyatva irántatok érzett szeretetből. Mire való panaszkodni erről, vagy arról, mikor magatok felett panaszkodhatnátok, hogy olyan kevés bennetek az Úr Jézus iránti szeretet, s ebből kifolyólag a türelem?

Kalazanci Szent József azt mondotta — folytatja Szent Alfonz —: csak gyakorolja az ember a beteg-

ségben a türelmet s megszűnik a panasz a földön és Salvianus: Igen sok ember nem jutott volna életszentségre, ha megmaradt volna jó egészségben.

Hogy csak a szentéletű asszonyokról beszéljek, olvassátok csak életük történetét és meglátjátok, hogy valamennyi ezernyi betegség terhét viselte. Így szent Teréz negyven éven át egy napot se töltött testi szenvedés nélkül. Azért hozzá is fűzi Salvianus: Jézus Krisztus szerelmének szentelt személyek betegek s azok is akarnak lenni." (Vér. ép. d. J. C. c. XIII. 2. no. 1.)

Még nagyobb terhe, keresztje a beteges állapotnak:

A VELE ÖSSZEFÜGGŐ SOKSZOROS TEHETLENSÉG.

Betegség idején ugyanis kisebb-nagyobb mértékben akadályozva van az ember a szabályok megtartásában, a karimában, a szentáldozásra való előkészületben, a hálaadásban, imádságban, a penitencia gyakorlásában, a kitarató munkában, tanulmányokban, hivatala betöltésében. Ha a baj makacs, ez a tehetetlenség is hosszantartó.

„Ámde, hűséges lélek, — kérdi Szent Alfonz — mondd csak, miért kívánod megcselekedni a felsorolt dolgokat? Nemde azért, hogy Istennek tessel? De mondd csak, mit keressz te akkor, mit kell keresned, mikor biztosan tudod, hogy most már nem az tetszik nálad, benned a jó Istennek, hogy — imádkozzál, áldozzál stb., hanem az, hogy tűrj és békésen viseld a betegséggel járó szenvedéseket, amelyeket rád küldött?” (Conform. 5. no. 3.)

„Barátom — írja Boldog Avila egy papnak, — ne azt vizsgálj, hogy mit tennél akkor, ha egészséges volnál, hanem érd be azzal, hogy jó beteg vagy addig, ameddig az Istennek így *tetszik*. Mert az valóban Isten akarata, hogy tetszését keressed. Mit változtat az a dolgon, hogy te betegségben, vagy egészségben vagy?”

Egészen Isten ügye, hogy tetszés szerint az egészség, vagy a betegség műveire alkalmaz-e bennün-

ket. A mi dolgunk, hogy egyébre se tekintsünk, mint az Ő szent akaratára; azt szeressük, azt imádjuk, mert ez az egyetlen legfőbb szabály.

Tegyük tehát egészségben, az egészség műveit, betegségben pedig a betegség műveit, amint ezt nekünk előírta. Isten *csak azt kívánja tőlünk, s nem egyebet!* Mire való a nyugtalanság, ha Istennek így tetszünk? A nyugtalanság csak azt mutatja, hogy kötelességeinket nem fogtuk fel helyesen, vagy pedig a gonosz lélek csalfaságainak hódoltunk be.

De — veted ellene, — ha a betegség elnyúlik, nem tudom betölteni hivatalomat — s mi lesz akkor? Az lesz, — felelem — amit a jó Isten akar. Nincs-e joga felőled rendelkezni, akár így, akár úgy? Amíg a kellőképpen informált előjárók úgy ítélik, hogy hivatalodban maradj, tedd annak dolgait úgy, ahogy éppen tudod, s maradj békében. Részéről a legjobbat teszed, mikor betöltöd Isten akaratát, s Neki ezer módja van pótolni, amit te nem tehetsz meg, ha az Neki éppen úgy tetszik.

Ő választja meg munkásait, amint jónak látja. Ő adja az eszközöket ezek kezébe, amint neki jónak látszik. Ő hagyja Szent Pált a börtön homályában selymődni, éppen azokban az időkben, mikor a születő Egyháznak oly égető szüksége lett volna ilyen nagy apostolra.

„De legalább csak imádkozni tudnék, — mily vigaszomra volna ilyen állapotban!” „Ámde — feleli erre Szent Alfonz — „nincsen jobb módja Isten szolgálatának, mint örömmel karolni át Isten szent akaratát.

Ami az Urat megdicsőíti, az nem a munkánk, hanem megnyugvásunk, akaratunknak az Ő tetszésével való teljes megegyezése.” (Conform. 5. no. 3.)

Szalézi Szent Ferenc is állítja, hogy a szenvedésben gyermekded megadással eltöltött egyetlen óra inkább válik Isten dicsőségére, mint több nap, kisebb szeretettel végzett munkában.

Egyik beteg panaszkodott neki, hogy betegsége

miatt nem tud elmélkedni, pedig ez volt lelkének összes vigasza, ereje.

„Ne szomorkodjál miatta! — felelé a Szent. — A Gondviseléstől ránk mért csapásokat elviselni nem kisebb jó, mint elmélkedni. Jobb az Údvözítővel a kereszten *lenni*, mint a keresztet (meditálva) *szemlélni* csupán.” (Esprit p. XVIII. 50.)

Egyébként a nagylelkű egyén hű marad lelki-gyakorlataihoz, napi teendőihez a betegség idején is, amennyire az lehetséges. És hogy napi kötelmeinek mégis megfelelhessen, gyakran elég lesz számára, ha az időt jobban beosztja, imáit egyszerűsíti, s jelen állapotához alkalmazza.

„A szerető lélek számára — mondja szent Teréz — a betegség idején az igazi imádság abban áll, hogy szenvedését felajánlja Istennek, gondol Istenre, egyesíti akaratát Istenével. Ezernyi más hasonló benső cselekedetre nyílik alkalm. De mindezt ne erőltetve tegye, hanem könnyedén merüljön az ilyen belső társalgásba.” (Vie VII.)

Szent Alfonz hozzá fűzi: „Ne mondjunk Istennek egyebet, hanem csupán: fiat voluntas tua — legyen meg a Te akaratod! — Ismételjük azt szívünk mélyéből százszor, meg ezerszer — állandóan. Ez az egyetlen szó ily állapotban jobban tetszik Istennek minden önmegtagadásnál és bensőséges áhitatgyakorlatnál.” (Conform. V. no. 3.)

De azt mondod: „A betegség hasznavehetetlenné tesz, csak terhére, botránnyára vagyok a társulatnak, nem tartva be a rendet, a szabályt.”

Bizonyára a jó beteg betölti mindazt a szabályt, amelyre képes, amely neki szól, elkerüli azt, ami a zárdának túlságos kiadásokat okozna, nem kíván külön felesleges gondoskodást magáról, nem követelődző, nem kíván kiszolgálást. Amit vele tesznek, azt hálával és tanulékony szívvel fogadja. Tudja jól, hogy Jézus Krisztus az, akit benne, a betegben megtisztelnek, s ép azért akar is Krisztushoz hasonlóvá lenni. Most is epezstí a lelkihaladás vágya. Nem is akar azért semmit

sem elveszíteni a kereszt nagyszerű jótéteményeiből, előnyeiből. Folyton szemmel tartja Istent és az örökkévalóságot.

Nagylelkűen megteszi mindazt, amit megmenthet a szabálytartás szempontjából. Ami pedig lehetetlenné vált számára, azért kárpótlást keres alázatossággal, önmegtagadással, imával s szent önátadással.

Az ilyen beteg, anélkül, hogy erre gondolna is, épülésére van környezetének, áldás, kegyelemforrás a házra.

Egyébként Isten akarata, nem az övé, az, amely az átmenő vagy állandó betegség keresztjét vállára rakta. Ő viseli a kereszt legnagyobb részét, de jut azért még bőven belőle a betegápolónak, előljárónak, sőt a közösségnek is. De nincs-e joga Istennek, hogy úgy használjon szolgálatára bennünket, ahogy akar, hogy áldozatokat kívánjon, vállunkra terhet rakjon? Isten kegyelmével a gondunkat viselők szintén tudnak a Gondviselésre hagyatkozni és Istentől kívánt kötelességüket betölteni.

A mi szerepünk pedig az, hogy alázattal és türelemmel viseljük el annak megalázó tudatát, hogy másnak terhére vagyunk. A mi dolgunk: igazi szerzetesi lelkülettel enyhíteni azt a terhet, amelyet testvéreink miattunk viselnek. Szerepünk az is, hogy utánozzuk azt a szerzetest, aki az iskolában már nem tudott dolgozni s — szenvedett, hogy másoknak terhére van, de alázattal elfogadta Isten szent tetszését, azzal vigasztalva magát, hogy maradt még három eszköze, amellyel nagy jót tehet: *Imádság, jópélda, s a szabályok pontos betartása.*

A jó beteg csak látszatra haszontalan. Valójában, ha akarja, felette értékessé teheti magát. Ami a közösségnek legfőképpen kell, az nem annyira a durva testi munka, sem pedig a magasabb hivatalok betöltésére szükséges nagy szellemi tevékenységek, hanem az *erény*, a tökéletességre szomjas lelkek, az imádságos, önmegtagadott, vezeklő szerzetesek. Isten kegyelmével minderre betegen is törekedhetünk, ha nem is olyan eszközökkel,

mint az egészségben. Így Isten meg lesz elégedve és a közösségnek sem lehet panasza, hiszen nem kára, de haszna lesz betegségünkől. Ha egyik-másik másként ítéel vagy beszél rólunk, s erre nem szolgáltunk rá, nincs más hátra, mint alázatos szívvel elfogadni a megaláztatást s bevárni, míg maga Isten előbb-utóbb bennünket igazol.

A nagyon szigorú életű Szent Bernát természet szerint rendkívül finom s gyenge testalkatú és szerzetű volt. Olyannyira, hogy már szerzetesi élete elején megbetegedett s nem is szűnt meg beteg lenni élete végéig. Mikor a chalonsi püspök előtt megjelent, hogy az apáttá avassa, végleg elcsigázott, szinte haldokló ember benyomását tette. Alázatosan alávetette magát egy kísérletező doktornak, aki még betegebbé tette. Olyan ételeket rendelt neki, amelyeket az egészséges, erős ember, még éhség kényszere alatt is alig érintett volna. A szent közömbösen vette. Minden jó volt neki. Torkának szűkültsége, mely alig engedett át folyékony táplálékot, gyomrának, bensőrészeinek roppant gyengesége hű kísérői maradtak egész életében. Még más bajok is járultak ezekhez. Gyakran kihányta az ételt, úgy, ahogy megette. Az a csekélység, ami gyomrában megmaradt, tartotta fenn sok kínlődás között úgy-ahogy tengődő életét.

S ily egészségi állapot mellett még szigorú böjttel sanyargatta magát. — Neki, — mint mondá — szüksége van a novicius pontosságára, a rend szigorára, a disciplina ridegségére.

Tekintettel gyomra gyengeségére, engedelmességből más étrendet kellett követnie. De az áldozat és a szent szegénység szelleme gondoskodtak, hogy ne sok könnyebbsége legyen abból. Szinte hihetetlen bátorsággal tartott ki a közös életben. Kivette részét a karimában, a munkában s mindenben. Ha olyan munka folyt, amelyet nem tudott megtenni, akkor ásott, fát vágott, azt a vállán hordta, s ha ereje felmondotta a szolgálatot, akkor olyan munkát választott, amely alacsonyságával alázatosságát kárpótolta a fáradtságért.

Nem maradt távol a közös gyakorlatoktól, hacsak nem a szükség kényszere folytán. Ez azonban elég gyakran előfordult. Mikor már nem tudott állni, akkor szinte mozdulatlanul ült. Ha már testi munkát nem végezhetett, annál buzgóbban adta magát az imára, lelkiolvasásra, tanulmányra, írásra.

Aztán mennyit foglalkozott szerzetes-testvéreivel! Beszélt hozzájuk, s kezében tartotta lelkivezetésüket.

S valahányszor Isten Egyházának szüksége volt rá — ami elég gyakran előfordult — akkor nem tekintett kimerültségére, betegségeire, hanem nagy és hosszú utazásokra szánta rá magát s fontos ügyeket intézett el. Sokat és hosszan prédikált és mindannak, amit csak kívántak tőle, bőven megfelelt.

Mikor holtfáradtan hazatért, szinte éhes volt rá, hogy még többet vezekeljen, szemlélődjön. Élete nem volt más, mint elnyújtott halál.

Sokan sajnálták a Szentet, mások megint, főleg szerzetes-testvérei könyörögtek neki, hogy kímélje magát. De ilyenkor a sebektől borított, vérző Megfeszítettre emelte fel szemét s inkább hallgatott a szeretet tanítására, mint az okosság tanácsára. Elhallgattatta a gyengédség szavát, hogy tovább ízlelje a keservek poharát.

Ime, a betegség nem akadályozta meg abban, hogy tökéletes szerzetes legyen, s hogy rendjének és Egyházának sokat használjon. (V. ö. Chevalier. Hist. de S. Bern. Cc. 36, 53.)

Boldog Alice (vagy Adelaide) cist. apáca is rettenetes szenvedett egész életében. Isten szörnyű belpoklosságot bocsátott rá. E rettentő baj miatt testvéreitől elkülönítve kellett élnie. Ezt arra használta fel, hogy állandó imával annál bensőbben egyesüljön Istenel. Fájdalmas helyzetében annak örült, hogy Jegyeséhez, a megfeszített Megváltóhoz annál hasonlóbb lett. Itt-ott mennyei örömeiben is bővelkedett. Keze érintésével csodákat is művelt, mert más leprásokat meggyógyított. Az életszentség legmagasabb fokát érte el. De az Úr Jézus még magasabbra akarta őt emelni. Még nagyobb szenvedést bocsátott rá, hogy a türelembe

annál jobban begyakorolja. Szent Barnabás ünnepén, úgy látszott, mintha már halálra válna, Urunk erre tudtára adta, hogy még egy esztendő t szánt neki, amely alatt forrón szeretett isteni Jegyese dicsőségéért még sokkal keservesebb szenvedéseket kell eltűrnie.

Csakugyan. Szemevilága kialudt. Keze összezsugorodott, fején és tagjain a bőr fekélyekbe nyilott, ahonnan férgek és geny áradt szüntelen. Szent türelemmel viselte e rettentő kínokat, míg csak el nem jött ismét Szent Barnabás napja, amelyen — Krisztust ölelve — kilehelte lelkét. (Brev. Ciszterc. jún. 12.)

Szent Gertrud, aki Helftában cisztercita regula alatt élt együtt Szent Mechtilddel, az újoncmesternővel és barátnőjével, ugyancsak gyenge egészséggel rendelkezett. Gertrud hosszú korszakot töltött betegágyon. Álmatlanság gyötörte, heves imái, elragadtatásai nagy kimerültségbe döntötték. Sokszor nem vehetett részt a zsolozsmán, avagy csak ülve. A nagybőjtben eltöltötták a bőjtől, sőt olykor még éjjel, vagy a hosszú officium alatt is kellett táplálékot magához vennie. Ez szörnyen megalázó volt számára. Söhajtozott, hogy a zsolozsmában nem vehet részt és nem a megfelelő testtartásban, s olykor arra érezte magát indítatva, hogy a neki hozott táplálékot ne fogadja el. Urunk erre megjelent neki és kioktatta, hogy fogadja el azt, mintha az Ő kezéből venné, s használja ki ezt a könnyebbitést is lelki előmenetelére.

Nagyon lehangolta őt, hogy a kivételekkel nővéreinek terhére van. Pedig mily nagy gyengédséggel tettek vele mindent! De meg is hálálta ezt és viszonzta is állandó értük mondott imával, természetfeletti tanácsaival s testvéri figyelmeztetéseivel.

Boldog betegség, mely időt szerzett neki a kontemplációhoz és szépséges, keletes iratainak megírásához, szerkesztéséhez, amelyek az aszketikus irodalom örökértékű gyöngyei maradnak. (G. Ledos: Ste Gertrude c. 11.)

Még sok példát lehetne idézni. Valamennyi azt mutatja, hogy a betegség távolról sem zárja el az élet-

szentség útját, hanem éppen elősegít azon minket. A jó betegek haladnak, futnak, repülnek céljuk felé — lelki hangulatuk szerint. A rossz betegek persze nem haladnak, de azt csakis saját maguknak, bátorságuk s alázatos alárendeltségük hiányának tulajdoníthatják.

Fejezzük be ezt a részt P. Saint-Yure szavaival, amelyeket az üdülő betegekről ejtett.

„Ez az egyik legveszélyesebb időszaka életünknek. Az ember ugyanis ilyenkor szinte akarata ellenére szinte kényszerül, hogy természetének engedjen, szelídebben bánjon önmagával, hogy erőit visszanyerje, aminek aztán könnyen az lehet az eredménye, hogy a fegyvelem-től emancipálja magát, ellanyhul, inyenckedik, s a szükségesség örve alatt, keresi ízlése kielégítését. A gyengeség címén átadja magát a lustálkodásnak. Hanyag imáiban s az egyéb áhítatgyakorlatokban, nehogy magát kifárasssa. Fecseg s gyermekes szórakozásnak hódol, hogy üdüljön, mintha bizony az egészség visszaszerzésére irányuló gond szabadságot adna arra, hogy az ember mindent lásson, halljon és beszéljen, amire csak éppen alkalma van.

Mihelyt a lélek nincsen elfoglalva, ellepik azt a hiábavaló, haszontalan gondolatok, amelyek szétszórják. Mindez utóléri azt, akinem örködik eléggé önmaga felett.” (Conn. et Am de N. S. J. C. b. III. c. 24. 3.)

Az egyetlen helyes elv pedig, amit egészségben, betegségben, üdülő állapotban követnünk kell, Galgani Gemma elve:

„Első a lélek, azután a test.”

ÉLET ÉS HALÁL.

Előbb, vagy utóbb, de meg kell halnunk. Hogy mikor lesz ez, milyen körülmények között, minő állapotban? Eziránt teljes bizonytalanságban vagyunk. Az élet és halál abszolút Ura magának tartotta fenn a nap és óra meghatározását, s ezt egyáltalában senkinek sem szokta kinyilatkoztatni. A legnagyobb szentek sem tudták ezt előre, vagy csak nagyon későn. Így pl.

Liguori Szent Alfonz halála előtt 30—40 évvel, már közeli haláláról beszélt.

Szerencsés tudatlanság ez a halál óráját illetőleg, amely szüntelen arra ösztökél bennünket, hogy állandóan készenlétben legyünk, s lelkileg igyekezzünk minél többre jutni.

Ezt a bizonytalanságot szent alárendeltséggel és hálával kell Istentől fogadnunk.

Amde mi jobb?: — Kívánni, hogy a halál mielőbb jöjjön, vagy hagyjon még hosszabb időt a készületre?

Mind a kettőt van okunk óhajtani. Hogy a halált kívánjuk, erre a következő okok bírhatnak:

1. A jelen élet szenvedései. Mihelyt e világra születünk, a halál megkezdí bennünk munkáját s szinte mást sem teszünk, mint fegyverszünet nélkül hadakozunk vele, hogy ellene védekezzünk.

Mind hasztalan! Hiába minden táplálék, álom, orvosság, a halál szinte karonfogva siettetí lépéseinket a sír felé. Életünk lassú és állandó halál. A munka és fáradság, az időjárás viszontagságai, betegség és gyengélkedés, a lélek és a szív gondjai, fájdalmai, aggodalmai, mind, mind összeesküsznek, hogy e földből siralom völgyet csináljanak.

Bajainkat csak növelik mások bajai. S mintha mindez még nem volna elég, az emberek rosszasága is szinte mérték nélkül fokozza földi életünk nyomorúságát. — Ember, ember ellen támad, család család ellen, nemzet nemzet ellen. Az ember mintha csak azon törné a fejét, hogy hogyan kínozza a másikat, s túllícitálja az öldöklő eszközök feltalálásában, s a meg-megújuló háborúkat borzalmasabbakká tegye.

Ha készek vagyunk is viselni az élet keresztjét, ameddig az a jó Istennek tetszik, de emellett mi sem természetesebb, mint a halál után kíváncsozni, mely jótékony kézzel letörli könnyeinket s megnyitja számunkra a boldog pihenőt, ahol nem lesz többé ellenség, sem gyűlölet, sem semmiféle gyász, sem gyötrellem, hanem örök béke, nyugalom s pihenés.

2. Hogy a halált kívánjuk, megokolják a jelen élet veszélyei és hibái:

A föld csatatér, amelyen éjjel-nappal folyik a harc, a láthatatlan ellenség ellen, aki nem alszik, aki nem ismer pihenést, sem pedig könyörületet. Ez az ellenség 6000 éves tapasztalatra tekint vissza, ezért óriási a gyakorlottsága. Összes erejét jól ismert gyenge oldalunkra koncentrálja.

Mi viszont olyan gyengék és állhatatlanok vagyunk, hogy Isten minden hathatós támogatása ellenére is mindig fenyeget a veszély, hogy elbukunk.

Jelenleg Isten barátságát élvezzük. De meddig maradunk abban? S vajjon abban halunk-e meg? A végső állhatatosság Isten különös ajándéka. Aki ma áll, vigyázzon, hogy holnap már el ne csússzék s végleg le ne hulljon az örök örvényekbe. De feltéve és remélve, hogy ezt a végső szerencsétlenséget el is kerüljük, legalább annyi bizonyos, hogy a tökéletesség útján messze az ideál mögött maradunk. A kisebb-nagyobb hibák raja lepi el s szeplősíti be lelkünket. Szívünkben pedig csak úgy hemzsegnek a szenvedélyek s hajlamok, amelyek éppen nem tesznek bennünket tisztábbakká.

Nem természetes-e tehát, hogy vágyódjunk a halál után, amely határt szab hibáink terjedésének, szaporodásának, a lelki zaklatottságnak, s megerősít a kegyelemben?

Különben is olyan korban élünk, amikor a bűn buján szaporodik, a gonoszság diadalmaskodik, üldözik az erényt, elnyomják az Egyházat, száműzik Istent a társadalomból.

Ilyen körülmények között, hogyne sóhajtoznánk a Szentek társadalma után, ahol a béke Istene uralkodik s minden gyönyörködteti szemünket és szívünket?

3. Oka a halálvágnak a kívánczóság az ég és Isten után.

Már jó ideje, hogy megismertük a földnek és összes javainak üres, hiúságos voltát, semmiségét és az ember boldogítására képtelenségét. Azért ott is

hagytuk a világot, s egyedül Isten keresésére indultunk.

Amily mértékben szakadt el szívünk a teremtményektől s lett tisztábbá, oly fokban élénkült vágyunk Isten iránt s a szomjúság Utána. Szinte türelmetlenné válik az ember, hogy egyszer már bírja az Istent.

Isten az, aki nekünk kell. Istent látni, szeretni, bírni kívánjuk és pedig haladék nélkül. Alig tudunk élni Nélküle. Szívünk Istene ugyan közel van hozzánk az Eucharisziában, de látni óhajtjuk őt fátyol nélkül. Olykor engedi magát megtalálni az imában, de ez az együttléttel olyan futólagos, tökéletlen, hogy nem képes bennünket teljesen kielégíteni. Azt kívánjuk, hogy Isten örökre és tökéletesen a mienk legyen.

Testünk, mint valami fal emelkedik szerelmünk, az Isten, és a lelkünk közé. Olyan, mint a börtön fala. Csak omlanék le egyszer már s ne tartana távol minden vágyaink tárgyától! Mily szépen mondja P. Rodriguez: „Mikor lesz már egyszer vége, Uram, az én számkivetésemnek? Mikor jössz el értem? Mikor jelenek meg Istenem színe előtt? Ó, mily hosszú ez az idő, s mily nagy lesz az én örömem, mikor azt mondják majd nekem, íme elközelgett. „Örvendeztem, mikor azt mondták nekem: az Úr házába megyünk!” (121. Zsolt.) „Szomjazza lelkem az erős élő Istent, mikor jutok oda, hogy az Isten színe előtt megjelenjek?” (41. Zs. 3.)

Az Énekek Énekének jegyeséhez hasonlóan a nagy apostol is epedett a vágytól s szeretettől Krisztus után s óhajtott testben feloszolni s Vele lenni. (Filip. 1, 23.) Szinte betege volt a szeretetnek, napról-napra türelmetlenebb; minden legkisebb haladék szinte örökkévalóságnak tűnt fel előtte és szomorúsággal töltötte el szívét.

Ilyen volt *Kis Szent Teréz* érzülete is halálos ágyán. Mikor azt kérdezték tőle, belenyugodott-e abba, hogy meghal, azt felelte: „Ah atyám, úgy találom, hogy inkább abba kell belenyugodnom, hogy élek, a halálnak csak örülni tudok.” (Historie d'une âme c. XII.)

Jó, nagyon jó okok vannak tehát arra, hogy a halált kívánjuk, de nem kevésbé erősek az érvek arra, hogy napjaink kinyújtását óhajtsuk és ezek szinte azonosak az előbb felsorolt okokkal:

1. *A jelen élet szenvedései* a türelem és a hit szellemében nagyobb javak megszerzésére adnak alkalmat. Elszakítanak a mulandóktól, földiektől, s a jobb haza után ébresztenek bennünk vágyat. Purgatóriumot alkotnak s kimeríthetetlen bányát az erények s érdemek kiaknázására. Minél több a földi baj, annál bőségesebb az aratás az ég számára! Ha egyéb bajok közé az emberi gonoszság is keveredik, mit árt az? Mi az emberek, mint eszközök, mögött, csak az isteni Gondviselés irányító kezét látjuk. Ez termeli az eredményt, gyümölcsöt, még az emberek gonoszsága által is. Türelmünk a mi lelkünk haladása, Isten dicsősége, sok lélek üdve, a purgatóriumi lelkek szenvedésének enyhülése, akikre szenvedésünk *Krisztus* vérét hullatja.

Az égben, igaz, nem lesz többé szenvedés, de nem is lesz alkalmunk isteni Mesterünk iránt ily fenségesen tanúsítanunk hűségünket, s Neki ezt az örömet és dicsőséget megadnunk!

2. *A jelen élet veszélyei s hibái:*

Elismerjük önként, hogy a veszélyektől való félelem felébreszti a vágyat a mennyország iránt, de az is igaz, hogy magának a csatának is megvan a maga vonzóereje a bátor, hősiek lélekre nézve, aki szent ambícióval küzd a mennyei dicsőség mind magasabb fokáért, mind fényesebb égi koronáért, s azért, hogy megmutathassa szeretetét s odaadását mennyei Királyával szemben. Hiszen Ő szólít minket fegyverre, nem lesz-e velünk a harcban?

A zárda falai kitűnő sáncok, s ha imádkozunk, s éberek vagyunk, minden nagyobb sérülés nélkül kerülünk ki a csata tűzéből.

Eddig még nem vívtuk ki a teljes győzelmet. Ha nem volna még hosszabb időnk a küzdelemre, mikép pótolnánk ki a hiányokat, köszörülnénk ki a csorbát s szerezhetnénk bővebb zsákmányt? Ha manapság

Istent annyian és annyiszor támadják, nemde az Ő gyermekeinek, híveinek az a szent hivatása s kötelessége, hogy helyt álljanak s szenvedjenek Urunk szent, igazságos ügyeiért? Így gondolkozott az a nemes lélek is, aki azt mondta: „Tudod, hogy az én vágyam: Istent látni, ámde most az üldözés idején, sokkal hevesebb vágyam az, hogy érte szenvedjek. Meghalni akkor, mikor Krisztus jegyesei a Kálváriára vannak egybegyűjtve, nem! nem lehet az én kívánságom.”

3. *Vágy az ég után s Isten szeretete.* Meghalni azonnal, haladéktalanul, ez talán a legbiztosabb. Így leggyorsabban jutnánk ahhoz, akit mindenekfelett szeretünk. Ámde, ha Isten megnyújtja életünket, — csak elvezessen az üdv révpartjára — áldjuk Őt mindörökre. Mert minden pillanatban növekedhetünk a kegyelemben s így az örök dicsőség fokában. Ezer és ezerszeresre mehet ez egyetlen évforgása alatt. Évek során százezernyre fokozódhatik a képességünk Istent látni, élvezni, bírni. Mit jelent ez az örökkévalóság szempontjából! Mekkora dicsőség- és boldogságtöbblet!

Lelki kincseink kielégítők? Nem kívánatos-e azok gyarapodása? Ha mennyei életünk várat is magára, de közben nem szépíthető-e az szinte kiszámíthatatlan, végnélküli fokokkal? Talán nem volna előnyös ránk nézve, ha Isten a Vele való mielőbbi egyesülést sürgető kérésünket meghallgatná.

4. Ha valaki szükségesnek látszik környezetére, ez is ujjmutatás a Gondviselés részéről s indító ok, hogy az ég utáni vágyat mérsékelje.

Toursi Szent Márton is hasonló körülmények között volt a halálos ágyon. Nem félt a haláltól, de nem is utasította vissza azt, ha tovább kell élnie. A Gondviselésre bízta a dolgot.

A nagy apostol is szinte megoldhatatlan helyzetben érzi magát, „mert számomra az élet Krisztus, a halál nyereség” — írja a Filippiekhez, — de ha az az Isten akarata, hogy testben éljek, ez számomra gyümölcs-termő munka, s nem tudom, mit válasszak. E kettő okoz nekem vívódást: kívánok felozlani és Krisztus-

sal lenni, ami sokkal jobb, de ti értetek meg szükséges, hogy megmaradjak a testben." (Fil. 21—24.) Nem tudta tehát, hogy mit válasszon. És mi mit kívánjunk? Mit válasszunk?

Liguori Szent Alfonz minden bizonnyal az isteni akarathoz való alkalmazkodás mellett érvel. De érvei jobban a mellett szólnak, hogy az ember inkább óhajtsa a halált, mint az életet. (Ver. ép. Je J. C. XIII. 24. Conform. 5. no. 6.)

P. Rodriguez soraiból is inkább erre lehet következtetni. (P. Rodriguez 8. Traité XIX—XXI.)

Szent Teréz véleménye szerint az embernek csakis azért érdemes élnie, hogy tudjon szenvedni! „Uram, vagy szenvedni, vagy meghalni!” Alig bírja elviselni azt a kínszenvedést, amelyet neki Isten nélkülözése okoz. De azért nagy szívvel vállalkoznék a számkivetés eltürésére egészen a világ végéig, ha ezzel jövőendő mennyei boldogságát fokozhatná. (Vie XVI. XXXVII. XL.)

Diaz Mária, Szent Teréz barátnője nyolcvanéves korában még mindig arra kérte Istent, hogy napjait hosszabbítsa meg. Mikor Szent Teréz olykor arról beszélt neki, hogy mily hön kívánczik az ég után, azt felelte, én pedig nem kívánom azt, csak minél később, mert a számkivetés földén adhatok valamit az Istennek, dolgozva, szenvedve az Ő dicsőségére, de az égben már semmit sem ajánlhatok fel neki.

P. Dupont szerint mind a két kívánságnak megvan a maga szolid alapja: de *Diaz Máriaé* többre teendő, mert többet enged a kegyelemnek, amely egyedül képes a kereszt szeretetét belénk lehelni." (De Ponte: Vie du P. Balth Alvarez.)

Szalézi Szent Ferenc utolsó betegségében is hív maradt elvéhez: „Semmit sem kívánni, semmit sem kérni, semmit vissza nem utasítani.” Mikor arra ösztönözték, hogy betegágyán utánozza Szent Márton imádságát: „Uram, ha népednek szükséges vagyok, nem vonakodom a munkától” — mély alázatosságában így felelt: — „Ezt én nem teszem, mert sem szükséges,

sem hasznos nem vagyok, mert én teljesen haszontalan vagyok!"

Néri Szent Fülöp hasonló körülmények között ugyanígy nyilatkozott.

Jegyezzük meg a genfi szent püspök szép nyilatkozatát: „Az én dolgom, gondom, jól élni, a halál gondját teljesen az Istenre hagyom!” (U. o. 1. V. és Lettre 412.)

Röviden tehát: Isten minden Szentje gyakorlá a szent ráhagyatkozást az élet és halál dolgában. De mégis némelyik inkább kívánta az életet, a másik meg a halált, ismét mások e szempontból egyik irányban sem engedtek helyt a kívánságnak.

Tehát akár az érvekre, akár a példaképekre nézünk, a nagy apostolhoz hasonlóan zavarban vagyunk, hogy mit is válasszunk. Csak az a szerencse, hogy nem is vagyunk kötelesek választani, sem ennek megfelelően kérést formálni, mert hiszen Isten ez ügyben a döntést amúgyis kizárólag magának tartotta fenn.

Halálunk idejét, helyét, körülményeit illetőleg jogunk van ugyan Isten előtt gyermekdeden kifejezni kívánságainkat, de jobb egészen ráhagyni, hogy tegyen jó tetszése, illetőleg dicsőségének érdeke szerint, ami egyben a mi legfőbb javunk is.

De mindenesetre kérjük, esedezve kérjük Istentől, hogy a szentségeket teljes öntudattal fogadhassuk, s hogy utolsó óráinkban segítsen minket rendtársaink imája. Hiszen ez egyrészt kötelességük is, és rendkívül hathatós támogatás számunkra. De még ez a kérés is, feltéve hogy a halálra jól el vagyunk készülve, *feltételes* és alárendelt legyen az isteni tetszéssel szemben.

Mikor *Szent Bernát*, az Egyház ügyeinek szolgálatában, kedves otthonától, a zárdától távol volt, rendtársainak így írt haza: „Szükséges-e, ó én Jézusom, hogy egész életem fájdalomban folyjék le s éveim sóhajok között? Jobb volna nekem meghalnom, de meghalnom testvéreim, fiaim, szereteteim között. A halál így bizto-

sabb, érdemesebb és edesebb. És telik is a te jószágodtól megadni nekem ezt a vigasztalást, mielőtt elhagyom ezt a földet örökre.

Nem vagyok ugyan méltó az atya nevére. De méltóztassál, Uram, megengedni a fiaknak, hogy ők zárják le atyjuk szemét, lássák végét, vigasztalják átköltözését, imáikkal kísérjék át lelkét a boldogok lakóhelyére, ha arra engem méltónak ítélsz. Hadd temessék atyjuk földi maradványát azok mellé, akiknek szegénységét osztotta. Ó, Uram, ha kegyelmet találtam színed előtt, ezt óhajtanám teljes szívből elérni tőled — testvéreim imái és érdemei által. De mégis a te akaratod legyen s nem az enyém, mert én nem magamért akarok élni, sem pedig meghalni." (Bern. Lettre 144.)

Szent Gertrud egyszer meredek helyen kapaszkodott fel, megcsúszott s életveszéllyel gurult, esett alá a völgybe. Nővérei később kérdék tőle, vajjon nem félt-e attól, hogy szentségek nélkül hal meg? A Szent azt felelte: „Nagyon óhajtom, hogy utolsó órám ne legyek megfosztva a vallás vigasztától, de még jobban szeretem azt, amit Isten akar, mert meg vagyok győződve, hogy a legjobb felkészültség a jó halálra, ha magunkat alávetjük Isten akaratának." (G. Ledos, St. Gertrud c. II.)

Végezetül: a lényeg mindig az marad, hogy az ember a szent élet által elkészüljön a szent halálra, melytől örökkévalóságunk függ. A szent élet által készített szent halál az, amit mindennél inkább, s abszolúte kell kérnünk s óhajtanunk.

Minden igyekezetünk, gondunk csak odairányuljon, hogy amíg Isten élünk enged, éltünk minden pillanatát jól értékesítsük az örökélet érdekében. Minél inkább érezzük közeledni életünk végét, annál szorosabban olvasszuk össze akaratunkat Isten legszentebb akaratával, úgy a halált, mint annak összes, esetleg nagyon megalázó körülményeit illetőleg. Ez igen alkalmas arra, hogy halálunkat szentté és békességessé tegye.

III. A TEST ÉS LÉLEK TERMÉ- SZETES JAVAI.

A szent, gyermekded ráhagyatkozás, amelyet ki kell fejtenünk az egészség és betegség, élet és halál dolgában, terjedjen ki egyéb javakra is, amelyet Isten a természet rendjében több-kevesebb mértékkel osztogat. Ilyenek: a tehetségek; a hivatalok; a békesség.

TEHETSÉGEK.

Legyünk megelégedve a tehetségekkel, talentumokkal, amelyeket Istentől kaptunk! Ne zúgolódjunk, ha azt látjuk, hogy ezekből Isten másoknak többet juttatott. Nyugodjunk bele, ha tehetségeink a túlterheltség, kor vagy betegség miatt megcsökkentek. Ebben a tekintetben talán éppen azok, akik Istentől többet kaptak, több, nagyobb veszélynek vannak kitéve. Nekik inkább résen kell lenniök, midőn tehetségeik csökkennek, hogy az ezzel járó kísértéseket a megalázkodás fegyverével leküzdjék. Mert különben könnyen megeshetik, hogy magukat másokkal, vagy jelenlegi képességeiket a hajdaniakkal összehasonlítva elcsüggednek, másokat megvetnek, az irigység, vagy a féltékenység bűnébe esnek.

Nyugodjunk bele és hagyatkozzunk az isteni tetszésre képességeinkben. Ne akarjunk okosabbak, tudósabbak, ügyesebbek lenni, mint ahogy ez Istennek tetszik.

Ha azt tapasztaljuk, hogy testünk nyomorék, gyenge, értelmünk, emlékezőtehetségünk fogyatékos, ne panaszkodjunk és ne irigykedjünk másokra, kik ebben a tekintetben jobban jártak.

Mit szólnánk az oly emberhez, aki a kapott ajándékot nagyon bírálgatja, kicsinyli? Isten nem volt köteles azzal, amit adott, adhatott volna kevesebbet

is. Akár a semmisségben is hagyhatott volna bennünket. Megérdemeltük-e azt is, amit kaptunk?

Amink csak van, az ő nagylelkűségének ajándéka, s csak hálával tartozunk érte. Nem vádolható tehát az Isten azzal, hogy nem egyformán osztogat. Ő feltétlen ura ajándékainak. Isten aszerint osztogatja adományait, hogy kinek milyen szerepet szánt a társadalomban.

A mesterember is olyan nagyságban, finomságban, formában készíti az egyes eszközöket, amilyen munkára alkalmazzák majd azokat. Így Isten is aszerint adja a tehetségeket, talentumokat, amint valakit így, vagy úgy akar szolgálatában felhasználni. Egyiket papnak szánta, a másikat szerzetesnek, a harmadikat világinak. S minden állapotban vannak ismét különböző állások, foglalkozások, hivatalok. Isten tekintettel volt minderre, mikor szellemi, testi adományait szétosztotta. Előtte saját dicsősége s egyben a mi javunk lebegett. Ne lássunk mást mi sem képességeinkben, mint eszközt Isten dicsőségének és saját tökéletességünknek lehető nagy fokban való megvalósítására.

„De meg ki tudja, — mondja Szent Alfonz — hogy több talentum, erőteljesebb testalkat, kellemesebb külső nem okozná-e vesztünket? Hányan vannak, akiknek nagy tudás, pompás egészség, testi szépség kárhozatot hozott, mert hiúvá, elbizakodottá, másoknak megvetőivé tette, s a bűnök tömkelegébe sodorta őket. Viszont mások azért üdvözültek, mert szegények, betegek, rútak voltak, akik máskülönben elkárhoztak volna. Nem szükséges, hogy az ember szép, tehetséges, egészséges legyen, csupán egyetlen dolog szükséges, hogy a lelkét megmentse.” (Conform. 5. no. 2.)

Azonban nyugtalaníthatna az a gondolat: ha ügyesebb volnék, jobban be tudnám tölteni hivatalomat, ha több talentumom volna, több jót tudnék tenni. A felelet már az előzőkben meg van adva. P. Saint-Jure ezt így fejezi ki: „Sokakra igen nagy szerencse, hogy nincs nagyobb tehetségük, emlékezetük, s egyéb természetes ajándékuk. A bőség e tekintetben vesztüket okozná, de az Istentől neki nyújtott mérték megmenti,

üdvözíti őket. A fára sem előnyös, ha magas helyekre ültetik, a völgy ölében sokkal védettebb helyre talál. A csodálatos emlékezőtehetség, amely mindent megőriz, s a minden tudományba behatoló elme, ritka tudás, hírnév, tekintély sokszor a hiúságot táplálja, s a bukás okozója." (Saint-Jure: Conn. et am. de N. S. J. C. 1. III. c. 8, 7.) Az ilyen egyén sokszor felfuvalkodik, irigyli azok helyzetét, akiket Isten a gyertyatartóra helyezt, irigyli mások hivatalát, befeketíti versenytársát, s így annak és saját magának is romlására tör. Ki tudja mi válnék belőlünk is, ha tehetségesebbek volnánk? Nem szolgálna-e romlásunkra? Nem jobb-e tehát ebben is Istenre hagyatkozni?

De nem szabad-e legalább ilyen természetes adományokért Istenhez *imádkozni*? Kétségkívül szabad! De történnék ez mindig helyes szándékkal s megnyugvó akarattal. A bőségről, egészségről ily szempontból már másutt szoltunk s a szépséget itt hagyjuk figyelmen kívül. Hiszen azt maga a Szentlélek hiúnak és csalékonynak nevezi. Ámde előfordulhat, hogy bizonyos ügyesség, emlékezőtehetség, éles ész, helyes ítélet, akarati energia nagyon kívánatos, szinte szükséges volna bizonyos állás, hivatal betöltésére. Méltó és igazságos, hogy ezt Istentől kérjük. Szent Albert is ima által nyerte ki, hogy olyan csodálatosan és könnyen tudott tanulni. A genfi szent püspök azonban, híven elvéhez, még ez esetben sem tanácsolja, hogy nagyobb tehetségért imádkozzunk. Szerinte az ilyen vágyak is könnyelműek („Ces désires sont frivoles.”) Ehelyett mindenki azt a tehetséget művelje ki, melyet Istentől kapott.” (S. Fr. de Sales Vie dévoute, 3. p. c. XXXVII.)

Valóban nem is az a fontos, hogy több tehetséggel rendelkezünk, hanem az, hogy a meglevőt gyümölcsöztessük. Mi ugyanis *erről* fogunk számot adni. Aki többet kapott, az többről felel. Isten a talentumokat s azok megfelelő kamatait követeli majd tőlünk, s nem mást. A jutalom pedig nem a talentum sokasága, hanem annak gyümölcsöztetése szerint jár ki. Nem az kap tehát többet, akinek nagyobbak voltak

a tehetségei, hanem, aki alkalmazkodóbb lélekkel simult az Istenhez, s alázatosabb, s engedelmesebb volt.

Isten az igen középszerű, sőt jelentéktelen eszközökkel csodálatos dolgokat művel, ha azok kezéhez simulnak. *Sőt Isten sokszor és szívesen alkalmaz ilyen eszközöket munkájához.*

Szépen mondja erről Szalézi Szent Ferenc: „Higyjétek el nekem, Isten nagy művész, szegényes eszközökkel nagyszerű műveket alkot. Ő rendszeren a gyengéket választja, hogy megszegyenítse az erőseket, a tudatlanokat, hogy zavarba hozza a tudományt, a semmit választja, hogy lerontsa azt, ami valaminek látszik. Mit nem tett Ő Mózes vesszejével, Sámson szamarának álkapcsával mit nem művelt? Mivel győzte le Holofernest, ha nem egy asszony keze által?” (Esprit S. Fr. de Salez p. X. n. 14.) Napjainkban is a szerény tehetségű, de szent életű arsi plebános által mennyivel többet művelt, mint sokkal tehetségesebb kortársaival!

Hány és hány szerény tehetség, de buzgó és alázatos, engedelmes lélek lett szentté, míg a zsenik elpredálva Isten nagy ajándékait, jó ha lelküket megmentették.

Egyik szerzetesnő panaszkodott az Úrnak, hogy „az ő semmisége” amint magát nevezni szokta, semmire se alkalmas és hasznos. Erre benső világossága támadt: „*Én tudok szenvedni s szeretni!* E kettőhöz nem kell sem talentum, se egészség. Mily jó vagy Istenem! Én bár semmi vagyok, de tudlak téged megdicsőíteni s neked lelkeket menteni!”

Boldog *Egidiusz* testvér megkérdezte Szent Bonaventurát, vajjon a tanulatlan emberek is szerethetik-e úgy a jó Istent, ahogy a doktorok és tudósok? „Úgy van — felelte a Szent — sőt az öreg anyóka úgy, még jobban szeretheti Istent, mint valami theologiai tanár.” Erre *Egidiusz* örömittasan a kertbe futott, s kiáltozni kezdett: „Jöjjetek egyszerű, tanulatlan emberek, jöjjetek szegény, tudatlan asszonykák, jöjjetek

szeretni a mi Urunkat. Ti úgy, sőt jobban szerethettek Öt, mint Bonaventura testvér s a legtudósabb theológusok!" (A. de Segur: Hist. de S. Fr. d'Assis c. III.) És több órán át elragadtatva mozdulatlan maradt.

HIVATALOK.

Az aki a maga embere, — mint a világiak, — keres magának állást, foglalkozást saját ízlése és képessége szerint, s ebben nem köteles egyébre tekinteni, mint a keresztény okosság szabályaira. A szeretben ez nem így van. Más, — az előljáró — határozza meg minő hivatalt, állást kell a társaságban betöltenünk, milyen anyagi, vagy lelki teendőt végeznünk. Nagy, igen nagy szerepe van tehát ebben az Isten szent akaratára való hagyatkozásnak. Ebben aktuális Szalézi Szent Ferencnek híres elve: „Semmit sem kérni, semmit sem visszautasítani, semmit sem kívánni, hacsak nem azt, hogy jobban betöltsük Isten akaratát; semmitől nem félni, hacsak nem attól, hogy magunk akaratát követjük!” Két veszély fenyeget tehát itt. Egyik az, hogy keresünk valami hivatalt, a másik az, hogy visszautasítunk hivatalt az engedelmesség rovására.

A legbölcsebb dolog ebben a tekintetben szent közömbösségben őrizni magunkat, tekintve a nagy bizonytalanságot, amelyben vagyunk. Mert mi — valóban — nem tudhatjuk, vajjon mi felel meg Isten tetszésének, mi előnyösebb lelkünkre, hogy mint előljárók, tisztviselők, vagy mint közemberek töltsük-e napjainkat?

Ha *nincs különös hivatalunk*, akkor sok veszélyt kikerülünk, sok felelősségtől megmenekedünk, több szabadságunk van saját lelkünknek élni, Mária szerepét betölteni, s képességeinket annak a kis országnak kormányzására fordítani, amely bennünk van.

Azért ne gondoljuk, hogy ez az élet teljesen gondtalan. Kemény munkát ad ez is! Lesz-e mindig elég türelmünk és bátorságunk, hogy erőinket kellő energiával *saját megszentelésünkre* kihasználjuk? Nincs-e bizonyos fokú veszély, hogy — mint különös

gondoktól mentes embereknek — a fantáziánk betegesen fejlődik, hogy olyan foglalkozásokba keveredünk, ártjuk magunkat, amelyek éppen nem tartoznak hozzánk? — Főleg, ha eddig mindig hivatalt viseltünk. — De a legjobb esetben is sok alkalmat prédálhatunk el, amelyet a hivatalviselés szolgáltat az áldozatra, a testvéri szeretetre stb. stb.

Viszont a hivatalviselés bő aratást jelent a önmegtagadások terén. A hivatal, bizony, sokszor súlyos teher azokra, akik azt komolyan veszik, és így az áldozatok miatt igen kedvező, hogy megszenteljük vele magunkat.

A lelki hivatal meg különösen is bő alkalmat ad igen érdemszerző cselekedetekre, hogy másoknak tanítása, példa stb. által az élet kenyerét bővebben szegjük, kitűnő lelkekkel megismerkedjünk, ami ránk is fölötte hasznos.

De másrészt az előljáróság kemény felelősséggel jár. Alattvalóink lelkét kezünkben kéri majd Isten. Az ember nagyon könnyen bajlódik mások ügyeivel, saját lelkéről pedig megfélekedezik, s lelki életét elhanyagolja. Eltérhet a közös élettől, előljáróság címén többet engedhet meg magának, mintha bizony a neki juttatott hatalom csak eszköz volna, hogy regula nélkül, szabadabban éljen és kövesse természetete hajlamait.

Mindkét oldalról tehát előny is, veszély is van, mely óvatosságra, körültekintésre serkent és nagyon megokolja, hogy Istenhez így szóljunk: „Istenem! Jobb-e a Te dicsőséged s az én igazi javam szempontjából, hogy hivatalt viseljek, vagy anélkül legyek? Én nem tudom, te tudod. Bizalommal rád hagyom. Intézz mindent a közjó és az én saját igaz javam érdeke szerint!”

Itt is kérdezhetjük: Tehát meg van-e tiltva a hivatal, vagy az attól való mentesség iránti vágyat táplálni, s azt gyermekded módon Isten előtt kifejezésre juttatni? Bizonyára nem. De be kell vallanunk, hogy az ilyen kérések igen kényesek, s gondosan ellenőrzendők. *Lig. Szent Alfonz* erre nézve találó megjegyzést tesz: „Ha válogatsz, ám válaszd mindig a kevésbbé

kellemes hivatalt." (S. Lig. Ver. ép. de J. C. c. VIII. 3. no. 10.) Szalézi Szent Ferenc úgyanígy nyilatkozik: „Ha választhatunk, ám legkívánatosabb legyen előttünk a *legalacsonyabb és legfáradságosabb* hivatal, amelyben legtöbbet tehetünk és legjobban megalázkodhatunk Istenért.”

De még ilyen esetben is nagyon gyanús a kívánság a szent Doktor előtt, az ő ismert elve szerint, s nem tanácsolja azt. „Ki tudja — kérdi — ha te kívánod is azt az alacsony foglalkozást, lesz-e elég lelki-erőd helyeselni, elfogadni a megvettetést, amellyel az jár, és nem hátrálni meg az ízetlenség, keserűség, önmegtágadás, megaláztatások előtt, amelyekkel az kapcsolatos?” Röviden — szerinte — kísértésnek tekintsünk minden kívánczóságot valami hivatal után. (Entret. VI. XXI.) Annál inkább, ha az a hivatal tiszteletszerző. „Azok, — mondja P. Rodriguez, — akik magasabb állásra vágnak, mint, amit betöltenek, azon ürügy alatt, hogy akkor majd több jót tehetnek, nagy tévedésnek estek áldozatul, mikor azt hiszik, hogy ez a vágy az Isten dicsősége, a felebarát java iránti önzetlen buzgalomból ered. Az ilyen érzület titkos nagyra-vágyást árul el, vágyat a megtiszteltetés után, kívánságot élni a saját ízlésünk szerint. Látszik, hogy mostani állásunk nem elégíti ki, s azt a másikat kényelmesebbnek, megtisztelőbbnek, ízlésük szerint valóbbnak tartjuk. Ha tehát igazán alázatos volnál, kívánva kívánnád, hogy akárki másnak jusson inkább a megtisztelő állás, jelentékeny hivatal, mert akkor meg lennél győződve, hogy az utolsó is méltóbb arra nálad, az utolsó is kevésbé van kitéve a kevélység veszélyének, mint te!” (Rodriguez: Parf. chret. 8. XIV.)

Fejezzük be Szalézi Szent Ferenc gondolatával: „Legjobb mindig: semmit sem kívánni, hanem teljesen az isteni Gondviselésre hagyatkozni. Minek is kívánnók mi egyik dolgot inkább, mint a másikat? Csak tessünk a jó Istennek, csak szeressük az ő szent akaratát, az teljesen elég nekünk, főleg a szeretetben, ahol

amúgy is a szent engedelmesség adja meg minden dolognak az értékét!"

„Tartsuk magunkat készenlétben elfogadni mind-azt, amit ránk bízna. Akár megtisztelő, akár meg-
alázó az. Elfogadjuk alázattal, szó nélkül, ha nem
kérdenek. Ha pedig megkérdezik, egyszerűen mond-
juk meg az igazságot, amint gondoljuk.” (Entret. VI.
et XXI.)

Nem adhatjuk Isten iránti szeretetünknek, bizal-
munknak nyilvánvalóbb jelét, mint ha állandó készen-
létben vagyunk s engedjük, hogy velünk disponálja-
nak az Úr szándéka szerint. Ha azt mondjuk Istennek a
Zsoltárossal (30, 16.) „Sorsom a te kezében van!” s
derülten élünk ebben a gondolatban, s nem is aka-
runk jövő sorsunkról tudni sem.

De ha egyszer az előljáró szólott, akkor Isten
szólott. Isten nemcsak az események és körülmények
által beszél hozzánk, hanem helyettese, az előljáró
által is.

Istennek amúgy is abszolút joga van felettünk,
mint teremtményei felett rendelkezni. A szerzetesi
fogadalom által még újabb jogot is adtunk Neki ma-
gunk felett. Átadtuk magunkat a közös életnek. Az
előljáró hivatalához tartozik ezt a *jogot* Isten, a kom-
munitás, a szerzet nevében felettünk gyakorolni,
Mi erről lemondunk, Istennek átadtuk, oda ajándékoz-
tuk.

Ha az előljáró hivatal nélkül hagy, ha hivatalt
ruház ránk, avagy azt elveszi, nemde szorosan az ő
teendőit végzi, jogkörét tölti-e be? Nekünk viszont hűen
kell betöltenünk a magunkét, amire esküdtünk, szóval
engedelmeskednünk kell. Az előljáró imádkozik, ta-
nácskozik, határoz lelkiismerete szerint, a szabályok
szellemében, a személyek számát, képességeit tekin-
tetbe véve, akik rendelkezésre állanak, hogy így lehe-
tőleg a Rend a vállalt köteleességeknek megfeleljen.

Vigyázzon, hogy Istennek egykor mindenről
meg tudjon felelni. Nem is tartozik senkinek sem
felelősséggel, csak az esetleg magasabb előljárónak, s

főleg Istennek. Senki mástól sem kell engedélyt kérnie, sem pedig megokolnia, miért diszponál így, vagy amúgy.

Különben is az ő érdeke ugyanaz, mint a mienk: a lelkek nagyobb java. Isten pedig bizonytalán bőven megadja nekünk a kegyelmet ahhoz a diszpozícióhoz, amelyet kaptunk. Menjünk neki tehát nagy szívvvel, nagy lélekkel, félretéve minden egyéni ízlést, vagy ellenkezést. Ha Isten küld valahova, nem hagy magunkra bennünket.

Nincs jogunk visszautasítani valami hivatalt, mert az *nagyon szerény* és alacsony. Nincs más megveendő s alacsony dolog, csupán a kevélység és az erény hiánya. Isten szolgálatában nincs kicsinyes dolog. A legkisebb munkát szinte végtelenül megnemesíti, felmagasztalja az ő szemében a hit, a szeretet, az odaadás. A szent Szűz messze felülmúlja érdemben s dicsőségben a szeráfokat is az égben. Miért? Mert legkisebb teendőit is, ami a szerény iparos otthonban csak előfordult, a legszentebb szándékkal cselekedte.

A szerzetesi közösség nemde élő test. A testben nemcsak fej, hanem gyomor, kéz, láb is van. Mi jogon akar a kéz, láb vagy fej lenni? Jó fej lenne-e pl. a gyomor?

Ha kis hivatalt visszautasítunk, mutatja, hogy hiányzik belőlünk az alázatosság. Az Isten talán épen azért hozott bennünket az illető körülmények közé, hogy az alázatosságot gyakoroljuk, gyarapítsuk.

De azért se utasítsunk vissza hivatalt, mert véleményünk szerint *az érdemünkön felül van*.

Furcsa alázatosság az, amely tönkreteszi az engedelmisséget, s feledteti velünk a kötelességet.

Alkalmasságunkról, vagy alkalmatlanságunkról ítélni az előljáró dolga s nem a mienk. Őt terheli a felelősség, minket pedig az engedelmisség.

Mindenesetre van okunk félni, ha mi keresünk valami hivatalt s a mi könyörgésünkre bízzák azt ránk. Ha azonban Isten rakja azt vállunkra, nem is hagy cserben bennünket. Isten, mint már említettük,

a legegyszerűbb eszközökkel művészi dolgokat produkál.

Értékes nagyon a tehetség, ha erénnyel párosul, de Isten még sokkal inkább akarja, hogy az ő eszköze alkalmazkodó, más szóval alázatos és engedelmes legyen. Egyébként is Isten nem az eredményt várja el tőlünk, hanem csak azt, hogy mi megtegyük a magunkét, s akkor Ő meg van elégedve.

Végül azért sem utasíthatunk vissza valamely hivatalt, mert nézetünk szerint az könnyen *veszélyt hoz* lelkünkre. Erre azt mondja Szent Alfonz: „Ne hidd, hogy Isten előtt kitérhetsz valamely hivatal elől azzal az ürüggyel, hogy az hibákra nyújt alkalmat. Midőn az ember szerzetbe lép, kötelezettséget vállal, hogy a zárdának megtesz minden tőle telhető szolgálatot. Ámde, ha a hibától való félelem elég ok volna egyik-másik foglalkozás, állás elől kitérni, mindenki kihasználhatná ezt az ürügyet. S akkor ugyan kire számíthatna a zárda, a közösség egyes hivatalok betöltésénél? Azért határozd el, hogy Isten kedves tettzésének megfelelsz és Isten segítsége majd nem hiányzik.” (S. Lig. Vr. ép. de J. C. c. VII. 3. no. 10.)

Röviden, nincs jobb dolog, mint Istenre bízni, hogy velünk rendelkezék bölcs belátása szerint, várni a hivatalt, amelyet ránk rak s alázatosan elfogadni azt minden szó nélkül. Megeshetik mégis, hogy hivatalt akarnak ránk bízni, amely testi-lelki erőnket felülmúlja, vagy nagyon is megfelel természetes hajlamunknak, avagy veszélyeztetni üdvünket. Helyes, sőt olykor feltétlenül szükséges, hogy ilyenkor figyelmeztessük az előljárót azokra a körülményekre, amelyek *ismeretlenek* előtte. Alázattal, szerényen, szeliden történjék ez, amint a szabályzat elő is írja. De miután tisztelettel megtettük a jelentést, az ügy gondját hagyjuk az előljáróra, bármiként rendelkezik is. Ne sürgessünk, ne appelláljunk, hanem fogadjuk el a ránk bízott hivatalt, foglalkozást engedelmességből, szeretettel, meg lévén győződve, hogy így lesz ez számunkra végeredményben a legüdvösebb. De azért, — mint magától

érthető — a vigyázattól, gondosságtól, óvatosságtól nem vagyunk felmentve. S ha azt kifejtjük, Isten jó-ságos kegyelme kétségkívül épen megőríz bennünket. Eljárásunkról, állapotunkról előljáróinkat időnkint informáljuk.

Zárjuk be ezt a részt Rodriguez Alfonz megjegyzésével: „Az amire Isten a mi életünkben tekint, nem a szerep fontossága, amelyet a szerzetes közösségben betöltünk. Hogy előljárók vagyunk-e, szónokok, portások, vagy sekrestyések, neki édes keveset számít, mert Ő arra tekint, hogy ki-ki hogyan tölti be a szerepét. Ha a portás jobban teszi a maga dolgát, mint az előljáró, akkor a portás munkája kedvesebb előtte, s nagyobb jutalmat ad majd neki, mint az előljárónak. Ne kíváncsozzál tehát oly adomány után, melyet tőled Isten megtagadott, sem pedig a jelentősebb hivatalok után. Csak azon légy, hogy jól betöltsd azt a szerepet, melyet rád bíztak, s jól használd azt a képességet, ügyességet, amelyet kaptál vagyis: fordítsd az Isten dicsőségére s lelked megszentelésére. Légy tehát rajta, nehogy a hivatalos gondok ürügye alatt túltedd magad a közös életen, a szabályokon, s elhanyagold benső, lelkidolgaidat. Ellenben viseld hivatalodat az örökkévalóság fénye mellett, Isten szeme előtt, szorosán ragaszkodva az engedelmességhez, alázatossághoz, kihasználva a hivatallal járó nehézségeket s köteleket, hogy haladj az erényben. Ez a lényeges, ez az egy szükséges, ez minden javak java.” (Rodriguez Perf. Chret. 8. traité c. XV.)

BÉKÉSSÉG ÉS DERŰ.

Némelyik lelki, vagy anyagi foglalkozás számtalan bajlódással, gonddal, zavaró körülménnyel kapcsolatos. Az ember sohasem lehet a magáé, folyton zaklatják s lehetetlenné teszik hogy nyugodt elmélkedést, vagy lelki olvasmányt végezzen. Viszont más hivatal, vagy a hivatalnélküliség nyugodt napirendre ad módot.

A nyugalom kétségkívül igen alkalmas arra, hogy a szabályt megtartsuk, s benső lelkiéletet éljünk, Isten-

nel szinte állandó összeköttetést tartsunk. De vigyázni kell, hogy ehhez a helyzethez az ember ne ragaszkodjék annyira, hogy arról ne legyen hajlandó lemondani, mikor azt a *kötelesség*, vagy közjó parancsolja. A vonzalom a nyugalom és béke után, bármily helyes is magában véve, ilyenkor már rendtelenné válik s egyszerű önzéssé fajul. Az ember aztán már nem ismer önzetlenséget, áldozatkészséget, odaadást, kiálszik benne az igazi szeretet lángja, s így magát haszontalanná teszi úgy önmagára, mint másokra nézve.

Viszont a zavar, a gond, állandó zaklatás, amely némely hivattal kapcsolatos, kimeríthetetlen bő alkalmat nyújt az áldozatra s önmegtagadásra. Igazi Kálvária arra, aki meg akar magának halni, állandó önfeláldozás mások érdekében. Egyben — természetesen — ez az állapot azzal a veszéllyel kapcsolatos, hogy az ember elhanyagolja a lelkiéletét s kevésbé természetfeletti életet él. Ha azonban nem kímélünk fáradságot, még az ily helyzetben is nagyon lehetséges megőriznünk a tiszta szándékot és eléggé összeszedetten maradni.

Volt-e valaki jobban elfoglalva, mint pl. Szent Bernát, Szent Teréz, Szent Alfonz. Az ember bámulja, hogy mind a mellett milyen könyveket tudtak írni, mily sokat tudtak imádkozni, sőt tökéletes kontemplatív életet élni!

Melyik életmódot szánta nekünk az Isten? Melyikben akar bennünket megszentelni? Melyik válik inkább javunkra? Isten a megmondhatója!

Azért is a legbölcsebb, amit ebben a tekintetben tehetünk, az isteni tetszésre való gyermekded *ráhagyatkozás*.

Ha kontemplatív rendben kaptunk volna hivatást, bizonytal több jogon s címen epednénk a kontemplatív életre alkalmasabb, békés, nyugodt napirend után . . .

Mikor Szent Péter Tábor hegyén az elragadtatást élvezte s három sátort akart csinálni, egyet Jézusnak, — persze ebben akart ő a maga számára is helyet — a másik kettőt Mózesnek, Illésnek, nem is kívánt rossz dolgot, de hozzá tette: Uram, ha akarod. Mi is tegyük

hozzá: Uram, ha akarod! — De vajjon csakugyan akarja-e az Úr?

Annyi bizonyos, hogy itt a földön nincs állandó Tábor. Inkább Kálvária van és nincs jogunk a keresztüntet megválasztani. Ha Isten úgy határozta, hogy az állandó zaklatás keresztjét hordozzuk, fogadjuk el azt atyai kezéből.

Minden esetre hivatásunk szellemével nagyon egyező a lelkibéke, a derű kívánása, keresése. Legyünk rajta, hogy magunk körül az összeszedettség és nyugodtság légkörét megteremtsük. De, ha e tekintetben áldozatot kell hozni: fiat! Legyen meg! Csak aztán legyünk azon, hogy még ily körülmények között is megőrizzük a csendet, Istennel való egyesülésünket, s ha csak alkalom kínálkozik, merítsük bele lelkünket annál mélyebben Istenbe. Így tett pl. Szent Bernát is.

Hányszor szólították el *clervauxi* magányából a pápák fontos egyházi ügyekben. Otthonába térve, epedve vágyódott, hogy egyedül legyen Istennel. De mikor hazajött, mégis első gondja volt felkeresni a noviciátust, s megnézni újonnan belépett gyermekeit s táplálni azokat az ige kenyérével, tejével. Aztán szerzetes fiait kereste, hogy annál bővebben vigasztalja meg őket, minél tovább nélkülözték ezek atyjukat. Előbb másokra gondolt, csak azután önmagára.

„A szeretet — mondotta — nem keresi saját érdekét. Ez a szeretet engem már régtől fogva megtanított, hogy a ti lelketek javát többre tegyem mindenél, ami nekem kedves.

Az imát, olvasást, elmélkedést, s az áhítat többi gyakorlatát szinte veszteségnek tekintettem az irántatok való szeretetből. Türelemmel elviselem, hogy Ráchelt el kell hagynom Lia miatt. Nem sajnálom, hogy a szemlélődés élveitől el kell válnom, ha azt látom, hogy a veletek folytatott társalgásom után a haragos természetűek szelidekké, a kevélyek alázatosakká, a kislelkedők bátrakká válnak. Az Úr kicsiny gyermekei csak hadd használjanak ki engem, csakhogy üdvözüljenek.

Akkor kíméletlenek irántam, amikor kímélnek, az én békém az, ha azt látom, hogy nem félnek engem háborgatni, mikor szükségét érzik. Megfelelek kívánságuknak, amennyire csak tőlem telik, utolsó lehelletemig szolgálni fogom Istent, kiszolgálva őket minden tettetés nélküli szeretettel." (S. Bern. Serm. m. Cant. LI. LII.)

Szalézi Szent Ferencnek is ez az eljárása, szel-
leme: „Még ha a legkisebb szólította is meg, úgy bánt
vele, mint ahogy az előjáróval szoktak viselkedni. Nem
rázott le senkit, nem utasított vissza senkit. Mindenki-
vel beszélt, mindenkit meghallgatott, nem mutatta az
unalomnak semmi jelét sem, még olyankor sem, mikor
haszontalan dolgokról beszéltek neki." Elve volt: „Isten
kívánja ezt tőlem, mi kell nekem egyéb?" „Míg ezt kell
tennem, nem vagyok köteles más dolgot tenni. A mi
központunk Isten akarata, azon kívül nincs más csak
zavar s kapkodás. (Esprit de S. Fr. de Sales 1. p. no.
15.) Lelki leánya Szent Chantal biztosít bennünket,
hogy a szent püspök a teendők közepette is mindig
szorosán volt egyesülve Istennel, szeretve az Ő akaratát
minden dologban egyformán, s ez még a legkeserűbb
dolgokat is megédesítette számára. (Vie de S. Fr. de
Sales Appendice.)

AZ ISTENI TETSZÉSRE HAGYAT- KOZÁS BECSÜLETÜNKBEN S JÓHIRNEVÜNKBEN.

BECSÜLET, JÓHIRNÉV ÉS MEGALÁZTATÁS.

Jó hírnevünk és becsületünk nem minden ok nélkül kedves és értékes előttünk s vigyázzunk, hogy megőrizzük azt, főleg közvetlen környezetünk, előljáróink s szerzetes közösségünk szemében.

Nagyra tartjuk, hogy ezek tiszteljenek minket, s bizalommal legyenek irántunk. És méltán! Mert hogyan is töltsük be jól hivatásunkat, ha nem becsülnek minket, ha nem bíznak bennünk!

És íme, mégis nem ritka eset, hogy méltán, vagy meg nem érdemelten, jó okból, vagy ok nélkül a nyelvek nekünk támadnak. Bizony ez nem kis megpróbáltatás! Maga a zsolttáros nem egyszer panaszozza ezt Isten előtt.

Beszél a perlekedő nyelvekről. (30. Zs. 31.) Az emberek fiait azzal vádolja, hogy „foguk lándzsa és nyilak, nyelvük élesre fent szablya.” (56. Zs. 5.) Az álnok nyelvről azt mondja „olyan mint a hegyesre fent hősi nyilak és pusztító parázstüzek! (119. Zs. 4.)

Ha aztán ezek a nyelvek megsebeznek minket — akár nyiltan, akár alattomban, orvmódra lőttek is ki ránk nyilat, — nincs más hátra, mint türelemmel elviselni a sebet s ráhagyatkozni az isteni tetszésre.

Az emberek mögött ott kell látnunk magát Istent, akinek az emberek csak eszközei, akár tudatában

vannak annak, akár nem. Ő egyszer majd számon kér tőlük minden szót, s megfizet nekik cselekedeteik szerint. Isten egyelőre azt akarja, hogy az emberek oktalan buzgósága, vagy elhamarkodottsága, vagy akár gonoszsága, amelyből a támadás források, a mi megpróbáltatásunkra szolgáljon.

Jóhírnevünk és becsületünk is Istené. Joga van ezzel tetszése szerint rendelkezni.

Azt hisszük, hogy a jóhírnévre, becsületre feltétlenül szükségünk van, hogy állásunkat betölthessük. Isten azonban jobban tudja, mi válik inkább az *Ő dicsőségére*, s a *lelkek javára* és tulajdon lelki előhaladásunkra. Ha ő elhatározta, hogy erről a legkényesebb oldalról is megpróbál bennünket, ám Ő tudja, hogy célja elérésére mely eszközök a legalkalmasabbak.

Azért, bármennyire sikoltoz is a természet s áll elő keserű vádjaival, minden erőfeszítéssel igyekezzünk nem látni az embert, hogy lássuk mögötte az Istent. Csókolgassuk nagy alázattal s alávetettséggel a kezét, mely sujt és pedig éppen azért sujt, hogy a leggyengédebb szeretettel szőtt terveit velünk s rajtunk megvalósítsa. Igyekezzünk a megpróbáltatást minél nagyobb lelkijavunkra fordítani.

A MEGALÁZTATÁS CÉLJA.

Isten a hírnevünkön, becsületünkön ejtett sebekkel igazán *alázatos szívűekké akar bennünket tenni*, s az örök isteni mintára, Jézus Krisztusra formálni a mind nagyobb hasonlóság által.

„Volt-e ugyanis valaha valakinek becsülete annyira széttépve, mint az Úr Jézusé?” — kérdi *Szalézi Szent Ferenc*. Mily igazságtalanság, gyalázat nem támadt rá? Mily rágalommal nem illették Őt? Róla zengi az Egyház a Glóriában: „*Ő az egyedüli szent, egyedül Úr, egyedül legfőnségesebb a Szentlélekkel az Atya dicsőségében,*” és íme, midőn tulajdonába jött, övéi nem fogadják be, sőt gyalázzal borítják, bevádolják, két lator közé a keresztre szegezik, s még a keresztfán is

gúnyolódnak rajta. Ő csakugyan az emberiség szeméjte lesz, arculütött, eltiport, erkölcsi hullá . . . ahogy ezt az emberek vélik.

És neki nem volt ellenvetése, nem fordította el arcát, egy szót sem ejtett, hanem némán imádta szívében Atyja akaratát s azt igazságosnak, szentnek tartotta. *Mert szeretetből minket képviselt, s a mi bűneinket hordozta.* A bűn pedig mindezt megérdemelte.

És mi, nyomorult teremtmények, kiket ennyi személyes véték terhel, becstelennek tartanók megosztani és szó nélkül elviselni isteni Mesterünk sorsát, megaláztatását?

Hagyhatnók-e, hogy Ő *a mi* vétkeinkért *egyedül* viselje ezt a sorsot s hogy egy cseppet se kérjünk keserű kelyhéből?

A szeretet hasonlóságra törekszik s örül, ha megoszthatja sorsát azzal, kit szeret. Sőt a szeretet fokozódásával kitüntetésnek tartja, ha gyalázatot viselhet azért, akit szeret. Nem kíván mást, csak töviskoronát, nádbotot, gúnyköpenyt s trónnak keresztet, és ezen elégedettebb, mint Salamon elefántcsontból készült trónusán." (S. Fr. de Sales Am. de Dieu XI. c. XIX.)

És a Krisztussal való mind nagyobb hasonlóság viszont azonos a haladással, az emelkedéssel, az élet-szentséggel. Tehát a becsületbeli sérelmek elviselése a legnagyobb, leghathatósabb eszköze a tökéletességnek.

Igen sok — mint a zsoltáros mondja: „ascensiones in corde suo disposuit” (83. Zs. 6.) „Elhatározza szívében, hogy felmegy és azon van, hogy magasabbra szálljon.” Ez a lelkiéletben úgy történik, hogy az ember leereszkedik s engedi, hogy leszállítsák a megaláztatással. Mily jó volna gyakori elmélkedés tárgyává tenni Kis Szent Teréz feleletét, melyet egy panaszkodó újoncnőnek adott: „Ah, ha arra gondolok, mennyit kellene még *megszereznem!*” (a lelkiéletben.) „Mondja inkább — válaszolt a Szent — mennyit kellene még *elvesziténem!* Én úgy veszem észre, hogy ön eltéveszti az utat s így sohasem jut a végére. Ön azon van, hogy megmásszon egy *magas hegyet*, holott Isten azt akarja, hogy

leszálljon a mély völgybe, az alázat mély völgyébe. Ott várja önt az Isten!"

Az egyetlen eszköz, hogy gyors haladást tegyünk a szeretet útján az, hogy mindig *igen kicsinyek maradjunk*.

Ez az útja az apostoli sikereknek is.

Midőn Szalézi Szent Ferencet egyik kálvinista prédikátor a legaljasabban gyalázta, a kedves Szent így nyilatkozott:

„Helyes! *Éppen erre volt szükségem!* Nem halmozták-e el a mi Urunkat is gyalázatokkal? Ó, bár csak az én gyalázatom is Isten dicsőségére válnék! Ami bennünket erősen gyaláz, Istent fenségesen felmagasztalja! Majd meg fogjátok látni, hogy az emberek *tömegesen térnek meg* s a lelki aratásban ezek hullanak jobbra-balra, mint érett kalászatok!" (Vie 1 V. Esprit I. 27.) Úgy is lett. A Szentek sikereik és megáláztatásuk között mindig titkos összefüggést láttak.

Asszisi Szent Ferenc is így gondolkodott.

Mikor valahol kitüntetéssel fogadták, így szólott társához: „Menjünk innen, mert itt, ahol minket kitüntetnek, nem nyerünk semmit. Nyereség ott vár reánk, ahol gyaláznak és megvetnek bennünket!"

GOND A BECSÜLETRE.

Ha bármennyire tökéletesek és tiszták legyünk is a jó hírnévhez való túlságos ragaszkodástól, ha bármily tökéletesen hagyatkozunk is Istenre a becsület és jóhírnév dolgában, mégis kell, hogy észszerű s rendezett gondunk legyen hírnevünkre, becsületünkre. Maga a Szentlélek köti azt szívünkre: „Gondod legyen a hírnévre, mert az inkább megmarad neked, mint ezer drága kincs." (Jézus Szív. f. 41, 15.) Ez tehát Isten kifejezett akarata.

„A jóhírnév — mondja Szalézi Szent Ferenc, — az emberi társadalom fundamentuma. Nélküle mi nemcsak haszon nélküliek, hanem egyenesen kártékonyak

vagyunk a közéletre a botrány folytán, mely abból származik. Tehát maga a szeretet követeli, s az alázat ajánlja, hogy a jó hírnevet kívánjuk, s mint drága kincset őrizzük. Hozzá még a jó hírnév segít arra is, hogy magukat az erényeket megőrizzük, — főleg ha azok még zsengek, gyengék. De mégis, ne legyünk túl hévvel vágyakozók a becsület és jóhírnév megőrzésében. *Erre* nézve ugyanis a sérelem s rágalom megvetése rendszerint hathatósabb orvosságnak bizonyul, mint az érzékenység. A rágalom megvetése többnyire szétfoszlatja azt, a harag pedig mintha csak igazolná. Legyünk ugyan féltékenyek hírnevünkre, de ne legyünk annak bálványimádói! Amint nem kell sérteni a jók szemét, de nem is kell törekedni, hogy a rosszakét kielégítsük.

Azért a *jóhírnév érdekében* hagyja abba az ember azt a hiábavaló fecsegést, privat barátkozást, ostoba dicsekvést stb., ha ez árt a jóhírnévnek. Mert a becsület csakugyan többet ér, mint azok a hiúságos kielégülések, amelyeket az említettek okoznak.

De ha az áhítat gyakorlatai, a jámborságban való haladás, az örökjavakra való komoly és következetes törekvés miatt egyesek morognak, zsörtölődnek, rágalmaznak, hagyjuk őket beszélni Jézus Krisztusra, a Megfeszítettre szegezve szemünket. Ő lesz pártfogója jóhírnevünknek, s ha megengedi, hogy azt tőlünk elrabolják, ezt csakis azért teszi, hogy helyette jobbat adjon. Ezzel akar az alázatosságban elősegíteni bennünket, amelyből egy gramm többet ér, mint ezer mázsa becsület. Ha valaki igaztalanul ócsárol bennünket, nyugodtan állítsuk a rágalommal szemben az igazságot. Ha az illető kitarat az ócsárlásban, ám mi is tartsunk ki önmagunk megalázásában s tegyük becsületünket lelkünkkel együtt Isten kezébe. Jobban nem biztosíthatnánk azt. Mégis kivételt alkotnak, egyes egészen durva gonoszettek s gyalázatok. Ha ilyeneket hoz ellenünk a rágalom, ne tűrjük azt, ha ellenük joggal védekezhetünk. Kivételt alkotnak továbbá bizonyos személyek, akiknek jóhírnevétől sokak épülése függ. Mert ilyen esetekben

nyugodt, derült lélekkel követelni kell az okozott sérelem jóvátételét. (Szalézi Szent Ferenc, *Vie Dévote* 3. p. c. VII.)

Így tanít a szent doktor, s maga is így cselekedett. Azt megkövetelte, hogy a püspöki méltóságot az ő személyében is respektálják, de a saját egyéni becsületét illetőleg közömbös volt előtte, akár dicsérik, akár becsmérlik. Szerényen védekezett bizonyos rágalmak ellen, amelyek szent hivatalának árthattak, de érzéketlen maradt a személyes sérelmekkel vagy a róla táplált rossz véleménnyel szemben s csak nevetett, ha visszaemlékezett rájuk.

„Azok — szolt, — akik panaszkodnak a rágalmak miatt, túl érzékenyek! Mik azok a rágalmak, mint puszta, üres, szóból összetákolt keresztcecskék, amelyeket a szellő hoz és ellebbent. Nagyon finom fülének s arcbőrének kell annak lennie, aki nem bírja ki a legyecske zümmögését s apró szúrásait.”

A nagy rágalmakban a Szent az édes Üdvözítőre tekintett fel, amint a két lator között a keresztben függ.

„Ime, — szólott — Ő a valódi érkigyó, akinek megtekintése meggyógyítja a kígyó-nyelvnek marását. Az ilyen nagy példa láttára szegyenkeznünk kellene, ha a sérelmek miatt panaszkodunk, sőt a rágalmazókra neheztelünk.”

Gondolt az utolsó ítéletre, amely teljes igazságot fog szolgáltatni. Egyelőre nem sokat törődött azzal, hogy az emberek hogyan ítélik meg, csak a jó Mester legyen vele megelegedve!" (Esprit p. X. 15.)

HALLGATÁS.

A Szentek még olyankor is, amikor szinte kötelességük lett volna a rágalom elleni védekezés, a mi Urunknak a kinszenvedés idején adott példája szerint inkább választották a hallgatást. A Gondviselésre bízták igazolásukat, amikor azt az Úr jónak ítéli.

Szent Majella Gellért fenséges példával szolgál ebben. Valaki borzasztó bűnről vádolta meg. Maga

Liguori Szent Alfonz, a rend alapítója is nyugtalan lett, megzavarodott s azt kívánta a vádlottól, hogy tárja fel előtte az esetet, s mondjon meg neki mindent, amit védelmére felhozhat. *Gellért* akárcsak a márványszobor, hideg, néma s nyugodt maradt. *Alfonz* erre megtiltja neki a szentáldozást és a külvilággal való érintkezést. *Gellért* testvér egyetlen panaszszóra sem nyitotta ajkát. A többi atyák meg voltak győződve *Gellért* ártatlanságáról, azért ösztökélték, hogy nyilatkozzék s igazolja magát. „Van Isten — felelte rá *Gellért*, — az Ő dolga ezt megtenni.” — „De, legalább kérje a szentáldozást — biztatták — hogy mártírságát enyhítse.” — „Nem — felelte. — Haljunk meg az isteni akarat sajtója alatt!” 50 nap mult el. — Isten megelégedte, hogy mint szent Fiát, *Gellért*t is a nép gyalázatává tegyék, s kinyilatkoztatta ártatlanságát. A gonosz rágalmazó visszavonta a vádat s kijelentette, hogy a gonoszlélek ösztönzésére cselekedte azt. Az igazolás nem hatott jobban *Gellért*re, mind a vád. Mikor Szent Alfonz kérdőre vonta, hogy vajjon miért nem mentette ki magát, *Gellért* a következő fenséges választ adta: „Nemde, — atyám, — a szabály előírja, hogy sohase mentegessük magunkat, hanem hallgatva tűrjük el, akárhogy sanyargatnak bennünket.” (P. Berthe S. Alf. de Lig. 1. III. c. VIII.) A szabály bizonyára nem ilyen esetekre célzott. Az ilyen példa inkább csodálandó, mint utánozandó, de mindenesetre megsegényíti a mi érzékenykedésünket.

AZ ALÁZATOSSÁG GYAKORLATÁNAK MÓDJA.

Szalézi Szent Ferenc bölcsen állítja, hogy két módja van az alázat gyakorlásának. Az egyik a passzív, amikor a jó Isten jószántából bocsát ránk megaláztatást alkalmat adva a szent ráhagyatkozásra. A másik aktív, és Isten kifejezett akaratával megegyező, amikor tudjuk, hogy ez az Isten akarata, s önként keressük a megaláztatást. A legtöbb ember az utóbbival még csak

megbarátkozik valahogyan, de nem a passzívval. Valahogy csak megalázza magát, de nem tűri, hogy őt megalázzák. Ez nagy tévedés! Mindenesetre nagy jelentősége van annak, hogy magunkat megalázzuk. S mi e tekintetben főleg azokra az önmegalázásokra fektettünk kiváló súlyt, amelyek hivatásunknak megfelelőek, s amelyek a mi természeti hajlamainkkal ellenkeznek." (Esprit. XIV. 35. XVI.)

Szalézi Szent Ferenc pl. sohasem helyeselte, ha valaki magáról oly önmegalázó szavakat ejtett, amelyek nem szíve mélyéből erednek. „Az e fajta kifejezések nem egyebek, mint finom kevélység és csupa becsvágyból erednek, amennyiben óhajtjuk, hogy alázatosaknak tartsanak minket. Ilyenkor úgy járunk el, mint akik a csónakban háttal ülve eveznek a cél felé. Anélkül, hogy gondolnánk rá, kifeszített vitorlákkal szállunk a hiúság tengerére . . .” (Esprit. XVI. 35.)

Inkább az *önmegalázó cselekedetre* legyen gondunk, mint az *önmegalázó szavakra*.

A legjobb aktív önmegtagadás tehát mindenkor a függés az előljáróktól, sőt bizonyos értelemben testvéreinktől is. Főleg tehát az *engedelmességre* legyen főgondunk.

Szalézi Szent Ferenc is főképp ebben látja az igazi alázat jegyét, hivatkozva Szent Pál ígéire, aki szerint Urunk megalázta magát, *engedelmes* lévén . . .

„Ime, hogyan kell megmérni az alázatosságot? Az engedelmességgel. Ha engedelmesek vagytok, készségesen, nyiltszívűen, vidáman, mormogás, feleselés nélkül, akkor vagytok igazán alázatosak, s alázat nélkül alig lesztek valaha *engedelmese*k. Mert az engedelmesség alárendeltséget kíván, az alázatos pedig aláveti magát minden teremtménynek a mi Urunk Jézus Krisztus szerelméért, minden felebarátjában mintegy előljáróját látja, magát az emberiség aljának, szeméjének tekinti.” (Esprit X. 17.)

Kitünő módja aztán az önmegalázásnak az is, hogy lelkiállapotunkat, kísértéseinket, rossz hajlamainkat leplezetlenül feltárjuk azok előtt, akik lelkivezeté-

sűnkre hivatottak. Helyes módja továbbá a „Kulpa“ s az előírt, kiszabott penitenciák végzése a megfelelő lelkülettel a nálunk szokásos módon.

A szabály által körvonalazott megaláztatásokon kívül vannak önként magunkra vállaltak. Ezeknél — mint Szalézi Szent Ferenc mondja, — nagy diszkrécióra van szükség, mert nagykönnyen s szinte észrevétlenül beléjük csúszik az önszeretet. Ő hatodrangra helyezte azokat a megaláztatásokat, amelyek nem kívülről érik az embert. (Esprit X. 17.)

De nagyrabecsülte a Szent azokat a megaláztatásokat, amelyek *nem tőlünk, nem a mi választásunktól* függnék, szóval a passzív alázatosságot. Azok a keresztiek, — mondotta — amelyeket mi faragunk magunk számára, rendszerint igen finomak, gyengédek, s alig lépnek az önszeretet nyakára. Nekünk arra van szükségünk, hogy más borítson le minket szégyennel, más mondja meg leplezetlenül s kíméletlenül az igazságot, más leplezzen le, más tegyen nekünk szemrehányást, hogy az egész világ éreztesse velünk azt a nyomorúságot és romlást, amely hemzseg a lelkünkben.

Ezért van az, hogy Isten elveszi egészségünket, kisebbiti természeti képességeinket, belső sötétséget bocsát ránk s érzeteli velünk tehetetlenségünket, nyomorunkat, vagy más lelki szenvedést bocsát ránk, hogy kiölje belőlünk a kevélységet, az önszeretet mérget, azért csapat arcul bennünket a sátán által, szidat össze bennünket az előljáró által s becsméreltet társaink által.

Isten kezében erre céloz minden: testvéreink igazi vagy hamis buzgósága, erényei, hibái, rossz és jószándéka. Az emberek csak eszközök! Igaz, felelős eszközök. Isten fenntartja magának, hogy jutalmazza vagy büntesse őket azért, amit tesznek. Majd annak idején mindent kiegyenlít. Azért hagyjuk csak az embereket, ne is lássuk őket. Mi csak Istent nézzük, a szerető Istent, a legjobb barátot és Üdvözítőt, s fogadjuk el, ami keserű, ami éget, vág. Közben nézzünk a szerető kézre, amely azt adja, műveli.

„A megaláztatás, előző hibáinkért járó *elégtétel*, mely *eltörli* napi fogyatkozásainkat, *orvosolja* gyengeségünket, az erények s érdemek *kincseivel gazdagít*, alkalmat nyújt Isten iránti *hűségünk* igazolására, számunkra Isten különös barátságát szerzi meg, eszköze a mi tökéletességünknek,” mondja egy lelki író.

Ámde mindezt a megaláztatás csak akkor esz-közli, ha megfelelő módon fogadjuk el. Mert, mint Szent *Bernát* mondja: „sok embert megaláznak, akik nem lesznek ettől alázatosak, sőt gőgjük gyarapszik. Csak annak használ a megaláztatás, aki alázattal fogadja azt Isten kezéből.”

Azért győzzük meg magunkat és mondjuk: „Jó nekem, hogy megaláztál engem.” (118. Zs. 71.) Údvös és megérdemlett rám a megaláztatás. Ha nem most, ha nem ezzel, de máskor mással sokkal többet érdemeltem. Hogy ennyire fáj nekem, ez kevélységem jele, amely éppen nem illik hozzám, ki már annyi éve szolgálom alázatosszívű isteni Királyomat stb. . . Elég szegény, hogy még nem tudom eltérni a megszégyenítést.

Mikor *Szent Péter* vértanút börtönbe vetették, panaszkodott az Úrnak: „De mit vétettem én, hogy így kell bűnhödnöm?” „És engem — felelé neki az isteni Údvözítő — milyen bűnömért szegeztek a keresztre?” (S. Lig. Ver. ép. de J. C. XII—XXII.)

ÜLDÖZTETÉS A JÓK RÉSZÉRŐL.

Külön nehézséget és fájdalmat okoz az embernek, ha az üldöztetés éppen onnan éri, ahonnan a legkevésebbé várná, a jó emberek részéről.

Szalézi Szent Ferenc mondja: „Ha megvetnek, becsmérelnek, vádolnak a rosszak, ez valóságos nyálánság. De megvettetést tűrni, rossz bánásmódban részesülni a jó emberek, előljárók, barátok, rokonok részéről, *ezen fordul meg minden*, itt forog kockán az igazi erény. Amint a méhek cspése jobban fáj, mint a legyeké, éppen úgy a jók részéről támadt ellent-

mondás kínosabb, mintha mások okozná. (S. Fr. de Sales Vie dévôte 8. p. c. III.)

Alkantarai Szent Péter is, aki Szent Teréz iránt a legnagyobb részvétellel viseltetett, elismerte, hogy a jók részéről támadt ellentmondások voltak a földön a számkivetésnek legnagyobb s keservesebb gyötrelmei, amelyeket a szent alapítónő elszenvedett. (St. Thér. Vie XXX.)

S vajjon miért ütök a jók részéről jövő támadások a legégetőbb sebeket? Talán azért, mert az ily személyek a legkedvesebbek előttünk? Vagy talán mert ezek részéről várjuk a legkevésbé a támadást? Bármi legyen is az ok, a következő megfontolások segíthetnek e szenvedés megszentelésére.

„*Minden szent átment itt a földön ezen a szenvedésen* — mondja Szent Alfonz. Ime *Szent Vazult* hozzátartozói eretnokségről vádolják Szent Damazus pápánál. *Szent Cyrilt* 40 püspökből álló zsinat, mint eretneket, elítéli és szégyenletesen megfosztja püspöki székétől. *Szent Athanáz*t ugyancsak a zsinaton babonassággal, bűbájossággal vádolják, *Aranyszájú Szent Jánost* pedig erkölcstelenséggel. *Szent Romuáld* már több mint 100 éves volt, mikor oly borzalmas büntényről vádolták, hogy elevenen meg akarták égetni érte. *Szalézi Szent Ferencet* három évig gyanúsították, hogy viszonyt tart fenn egy félvilági hölgygel, s három évig várta, hogy a Gondviselés tisztázza. *Szent Lidvinára* saját szobájában egy nyomorult asszony ront, hogy gyalázkodással halmozza el. (S. Lig. Vr. ép. de S. J. C. c. XIII.) *Szent Benedeket* saját szerzetesfiai akarták megmérgezni.

Minden reformátornak ez a sorsa. *Asszisi Szent Ferenc* is lemond a főnökségről az ellentmondás miatt, amelyet fiai részéről tapasztal. Sőt *Illés*, az ő általános helynöke nagy gyülekezet előtt tulajdon alkotmánya megrontójának nevezi, bélyegzi. Ugyanez az *Illés Páduai Szent Antalt* börtönbe vetteti. *Loyolai Szent Ignácot* is az egyházi törvényszék csukatja le. *Keresztes Szent Jánost* szintén kedves obszervans test-

vérei börtönbe vetik, ott böjtöltetik, ostorozzák, szidják, ócsárolják, megfosztják a szentmisémondás nagy vigaszától. Mit nem szenvedett a karmel reformjéért Nagy Szent Teréz! Önéletrajzából olvashatjuk. Gyóntatójának, *Alvarez Boldizsárnak* is kijutott az üldözésből, természetfeletti, misztikus imamódja miatt.

A felsorolásnak se vége, se hossza nem volna.

Csak Lig. szent Alfonzot említjük meg. Őt is mint teológust, mint rendalapítót üldözik (P. Berthe S. Alf. 1. VI. cc. VIII.) *Baronius kardinális* elbeszéli, mikép tették elfogulttá a szentéletű IX. Leót *Damiani Szent Péterrel* szemben.

Azután hozzáteszik s ez valóban a tanuság az elmondottakból, „mindezt azért beszéltem el, hogy vigasztaljam a rossz nyelvek áldozatait, s hogy okosabbá váljanak a könnyen hívők, s megtanulják, hogy nem szabad könnyen hinni a rágalmaknak, főképp ha olyanok ellen hangzanak el, akiket hosszú becsületben eltöltött élet ajánl. (Schram. Théol. myst. 173. Poulain Grâces. c. XXIV. 2.)

Ezen üldöztetések látszólagos, szembeötlő oka részben a szellemek különbözősége.

„*Mi társulása a világoasságnak a sötétséggel vagy mi egyezsége Krisztusnak Belállal?*“ (II. Kor. 6, 15.)

A rosszaknak persze szemet szúr az erény, vádolja őket. A jókat viszont igen sokszor megvakítja a szenvedély, amelyet még nem győztek le eléggé és amely elfogultakká teszi őket a béke és a szeretet nem kis kárára. Így pl. *P. Paulai Ferencet, Lig. Szent Alfonz főüldözőjét*, aki távolról sem volt rossz szerzetes, és szép multra tekinthetett vissza, ugyancsak meglepte volna, ha előre megjósolják neki, hogy ő lesz az, aki jobb ügühöz méltó buzgósággal vállalkozik arra, hogy szent és hírneves rendalapítóját célzatos, mérgezett s rágalmazó jelentések által tönkreteszi. De mégis megtette, mert nem fékezte le idejében az ambíció szenvedélyét, amelyet talán jó ideig maga sem vett észre magában.

De még a legszentebbek is sok szenvedésre ad-

hatnak egymásnak alkalmat, talán úgy, hogy magukat csalják, vagy nem egyformán fogják fel kötelességeiket. Az emberi fejek nem kaptafák. A felfogások és temperamentumok mindig eltérők lesznek.

De, hogy gyökerében megértsük a megpróbáltatásoknak ezt a miszterumát, vissza kell mennünk *Jézus-hoz* s behatolni az isteni *Gondviselés* terveibe. *Jézus* maga megmondotta, hogy nem békét jött hozni a földre, hanem kardot s hogy az ember ellenségei az ő háznépe. Őt is üldözték, Belzebub cimborájának nevezték. A tanítvány nem különb mesterénél. Megjósolta az Úr: gyűlölnek majd minket is, városról-városra üldöznek s „aki megöl bennünket, szolgálatot vél tenni Istennek.” (Jn. 16, 2.)

Mindezt Urunk megjövendölte. (Máté 10, 16.; Jn. 16, 2.) S az apostol csak visszhangja Urának, mikor határozottan állítja:

„*Akik jámborul akarnak élni Krisztus Jézusban, mindnyájan üldöztetést fognak szenvedni.*” (II. Tim. 3, 12.)

Ámde azt is kijelenti Urunk:

„*Boldogok, akik üldöztetést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa, boldogok vagytok midőn szidalmaznak és üldöznek titeket és hazudozván minden rosszat mondanak rátok énérettem. Örüljetek és vigadjatok, mert jutalmatok bőséges a mennyekben, hiszen így üldözték a prófétákat is, akik előttetek voltak.*” (Mt. 5, 10. 11. 12.)

Ámde mi a *Gondviselés* célja, midőn ily tisztító-tűzbe veti szerettei lelkét?

Minden művét a kereszt jelével akarja ellátni, meg akar szabadítani bennünket minden becsvágytól, ki akar művelni a türelemben, a tökéletes odaadásban, szeretetben Isten iránt. Be akarja fejezni legjobb barátai-ban az életszentség művét.

Jézus, a megalázott, megvetett, áldozata a gonoszságnak, de emellett szelíd, alázatos, szeretőszívű, Ő a mi Mesterünk. A *Szentléleknek* az a küldetése, hogy kegyelmével erre a mintára formáljon bennünket. A

Gondviselés jót és gonoszt erre a célra használ ki, mint eszközt; s a Szentléleknek segít e nagy és kemény munkában. Ha aztán erős lendülettel, elhatározással nekivágunk, hogy Jézusnak, az üldözöttek nyomába lépünk, akkor a komoly életszentség útjára tértünk. Ha zúgolódunk, panaszkodunk, sajnálkozunk magunk felett, akkor a gyászos középszerűség ösvényén maradunk.

Egyébként győzzük meg magunkat, ha nagylelkűen viseljük az üldöztetést, Isten viszont gondjába vesz minket, s gondoskodik majd rólunk. De, ha egész életünket ilyen becsület-fosztotta állapotban kellene is átélnünk, van még más élet is, ahol türelmünkért annál nagyobb dicsőség vár reánk.

Felejsük tehát az embereket és az igazságtalanságot, amelyet velünk elkövetnek. Távoztassunk el magunktól minden keserűséget és bosszút. Szegezzük szemünket az isteni Üldözöttre, imádjuk az Ő s a mi közös Atyánk bölcs és jóságos akaratát. Karoljuk át a saját keresztünket s vonjunk abból minél több hasznot. Lehetőleg viseljük Jézus lelkületével keresztünket! Mindez nem zárja ki, hogy a jövőben kerüljük becsületünk veszélyeit s hárítsuk el a rágalmak, üldözések rossz következményeit, amennyire ezt Isten dicsősége s a lelkek java követeli, vagy más észszerű ok kívánja s megengedi.

Susó Henrik soká járta az üldöztetés, rágalmaztatás keserves útját. Egy alkalommal a belső sugallat arra figyelmezteti: „Nyisd ki cellád ablakát, nézz ki, lásd és tanulj! Megteszi. Kutyát lát az udvaron, amely darab szőnyeggel fut és játszadozik. A magasba dobja, rágja, lyukasztja, cibálja, tapossa, a földön vonszolja. Ismét egy hang: „*Igy fog veled bánni testvéred szája, nyelve, s majd tépnek téged!*“ Erre Susó így szólott önmagához: „*Minthogy másképp ez nem lehet, add át magadat, mint a szőnyeg s engedj hallgatagon, hogy úgy bánjanak teveled.*“ Lement az udvarra, felhozta a szőnyeget s hosszú éveken át őrizte, mint valami nagy kincset. Amikor aztán erőt akart rajta

venni a türelmetlenség, kezébe vette, hogy mintegy önmagára ismerjen benne, s bátran hallgasson. Ha arra vitte rá a kísértés, hogy némelyektől elfordítsa arcát, akik őt elnyomták, bensőleg szemrehányást kapott s egy hang ezt mondá neki: „Emlékezzél rám, *Üdvözítődre, aki nem fordítottam el arcomat azoktól, akik arcomba köptek!*“ Ilyenkor aztán nagy bánat szállotta meg s magába tért.

A benső hang azt is mondotta neki: „*Isten akarja, hogy mikor rosszul bánnak veled szóban, tetteben, — egész türelemmel viseld. Isten azt kívánja, hogy egészen meghalj magadnak. Ne ülj asztalhoz étkezésre, mielőtt nem közelítettél ellenségedhez, s szivök haragját le nem csitítottad, amennyire lehet, szelid és alázatos szavakkal és tettekkel. Nem kell hinned, hogy testvéreid között igazi Júdások vannak a szó igazi értelmében, hanem Isten munkatársai, hogy téged megpróbáljanak, a te javadra.*“ (B. Suso, L. Exempl. cc. XXII. XXXI. XL.)

Szent Alfonzot igaztalan gyanúsítás és vád alapján a pápa végleg elszakítja attól a Kongregációtól, amelyet alapított. Nem panaszkodik s nem emel viszontvázat, hanem kimondja a hősi alárendeltség ígét: „*Már hat hónapja azt imádkozom: Uram, amit akarsz, azt akarom én is.*“ Elfogadja, hogy bár összetört, de megadó lélekkel, mint száműzött éljen elszakítva az ő szeretett Kongregációjától egészen a halálig, mert ez az Isten akarata. Anélkül, hogy megrontójára neheztelne, ezt írja neki: „*Örömmel hallom, hogy a pápa titeket elhalmoz kegyeivel. Tudósítsatok, ha valami szerencse ér benneteket, hogy megköszönhessem az Istennek. Kérem Istent, hogy növelje bennetek az Ő szeretetét, sokasítsa meg házaitokat, áldjon titeket és misszióitokat.*“

Ezen és más nehézségeiben imádkozott és imádkoztatott. Megtette, amit az okosság javalt. „*De egyben készen tartotta magát Isten akaratával szemben.*“ (P. Berthe, Alf. 1. VI. c. XI.)

Keresztes Szent János pedig üldöztetése idején

örömmel fogadta a sérelmeket, mert azt vélte, hogy még sokkal rosszabb bánásmódot érdemelne. Azt hitte, hogy nem gyalázzák eléggé. Vágyódott a véres ostromozás után, hogy Istenért tűrje ezt a kínos gyaláztatot. Annyira átérezte saját bűnös voltát, hogy mindez, mint megérdemlett s méltó büntetés tűnt fel előtte. S jóllehet ezalatt még a legnagyobb lelkisz szenvedések is reázúdultak, de vigasztalta magát az Istennel való benső érintkezéssel és fenséges éneket szerzett, amelyet később meg is magyarázott.

AZ ISTENI TETSZÉSRE HAGYATKOZÁS A LEIKIÉLET LÉNYEGES JAVÁBAN.

Vizsgáljuk meg, mennyiben van helye az isteni tetszésre hagyatkozásnak a lelkiélet lényeges javaiban. Ilyenek első sorban: 1. az örök üdvösség: a dicsőség élete, 2. itt a földön a kegyelmi élet, 3. ennek gyakorlatai: az erényélet 4. a bűn kerülése, 5. ennek lényeges eszközei: a parancsok, szabályok s fogadalmak betartása.

Mindezekre nézve ismerjük Isten határozott, *kifejezett* akaratát. Általában ezekben tehát nincs helye az egyszerű ráhagyatkozásnak, hanem igenis: a buzgó tevékenységnek. De mégis nyílik alkalom, hogy egyes körülményeket illetőleg az isteni tetszésre való gyermekded ráhagyatkozás ezekben is érvényesüljön.

I. AZ ÖRÖK ÜDVÖSSÉG. A DICSŐSÉG ÉLETE.

Isten annyiszor s oly világosan adta tudtunkra, hogy mindnyájunkat üdvözíteni akar, hogy ebben senkisem kételkedhetik. Abból, hogy sokan nem üdvözülnek, éppen nem következik, hogy Isten az illetőket nem *akarta* üdvözíteni, hanem egyszerűen az, hogy az illetők nem működtek közre kegyelmével. Mert Isten ad kegyelmet, de meghagyja a szabadakaratot.

Éppen tehát nincs, nem lehet helye a közömböségnek, ráhagyatkozásnak. Nekünk úgy kell akarni az üdvösségünket, ahogy azt Istent akarja, *feltétlen* akarat-tal teljes határozottsággal ragadva meg a malasztokat, melyeket rendelkezésünkre bocsát. Az ellenkező érzü-

let sérti Istent, sérti a helyes önszeretetet s kegyetlenség önmagunk iránt.

A közömbösség az üdvösség dolgában a Quietistáknak volt egyik rémes tévedése. Ők elítélték a vágyat az ég után, sőt a reménységet is. Szerintük ugyanis mind a kettő ellenkezik a tökéletességgel, a tiszta szeretettel, amelynek egészen önzetlenül, tehát félelem, vágy s remény nélkül kell Istenért tennie.

Az ég utáni vágyat már azért is helytelenítették, mert az öntevékenység, ami szerintük ellenkezik az Istenre teljesen ráhagyatkozó lélek békéjével. Ahány szó, annyi tévedés. Az ember fojtsa el lelkében ami a működésben, tevékenységben rendetlen, de ne magát a tevékenységet. A tevékenységre ugyanis szükség van, hogy megfeleljünk Isten kegyelmének. Általános elv marad: Segíts magadon, az Isten is megsegít. Ami pedig azt illeti, hogy az ember tiszta szeretetből cselekedjék, elismerjük, hogy a legtökéletesebb indítóok bennünk a szeretet, de minden egyéb természetfeletti indítóok, erény szintén jó és Istennek tetszik. Sőt maga a szeretet élte a többi erényt, azokat igazgatja, megnemesíti s legkevésbé sem fojtja el.

A szeretet: királynő, aki nem lép fel megfelelő díszes kíséret nélkül. A szeretet foglalja el az első helyet, a másodikat pedig a remény. Mindkettő szükséges. Nem zárják ki egymást s a legtökéletesebb harmóniában élnek.

De meg egyébként is, nincs-e a szeretet természetében, hogy egyesülni törekszik? Minél nagyobb a szeretet, annál hevesebb a vágy az egyesülésre. Az ember többet gondol arra, akit szeret, kívánja az illető jelenlétét, barátságát, nem tud ellenni nélküle. Ha ilyen lélek olykor, mint nagy Szenteknél tapasztaljuk, önként beleegyezik a *haladékba* Istenhez menni az égbe, ez csak azért történik, mert vágyik Istennek nagyobb fokban tetszeni, akaratát még jobban átölelni, Vele egyszer aztán annál jobban, bensőbben egyesülni.

Látjuk tehát, hogy az üdvösség és így a vágy is utána, összeesik a tiszta, változatlan tökéletes szeretet-

tel, míg ellenben a kárhozat kizárja ezt. Tehát maga az istenszeretetet követeli, hogy ne legyünk közömbösek az üdvösség dolgában, hanem feltétlenül kívánczunk az ég után s utasítsuk vissza a kárhozattal való bárminemű kibékülést, megbarátkozást.

Ha azt olvassuk a Bibliában, hogy Mózes arra kéri Istent, hogy inkább törölje ki őt az élet könyvéből, ha nem akar népének megbocsájtani; (Exod 32, 32.) ha Szent Pál is átkozott kíván inkább lenni, ha ez honfitársai üdvösségére előnyös (Róm 9, 3.), ez csak az illető Szentek szeretetének hevét árulja el Isten iránt, s már éppen ezzel lényegében kizárja a barbár közönyösséget az üdvösséget illetőleg. Hasonlóképpen kell érteni Szalézi Szent Ferenc szavait is, aki inkább akarna a pokolban lenni Isten akarata ellenére, s ha azt tudná, hogy kárhozata kedvesebb Isten előtt, mint üdvössége, szívesen cserélné fel az utóbbit az előbbivel. (Am. de Dieu 1. IX. c. IV.) Mindez csak annyit mond, hogy a hős lelkek szívesen elszenvednék a föld összes szenvedését, sőt a pokol kínjait is, ha ezzel jobban tudnák az Istent szeretni, ha Neki jobban tetszenének, Neki több lelket meghódítanak.

Ez a hangulat hatotta át *Kis Szent Teréz lelkét is*, aki még a pokolba is szeretett volna belemerülni, csak hogy ott is örökre szeressék Jézust. Ő maga aztán hozzáteszi: „Hiszen tudom jól, hogy a kárhozat nem dicsőíti meg Jézust, aki örömet, dicsőségét éppen abban találja, hogy minket boldogítson, de már egyszerűen úgy van, ha az ember szeret, szükségét érzi, hogy ezer ostobaságot mondjon.” (Histoire d'une âme c. V.) Megjegyezzük azt is, hogy az ily kitörések, vágyak megokoltak, érthetők a nagy Szentekben, de éppen nem tanácsosak kisebb tökéletességű egyéknél. Nálunk ez vakmerő önámítás s az önszeretet tápláléka volna.

Összegezzük: Kell, hogy az ember pozitíve akarja azt, amit Isten parancsol, ámde Ő semmit sem

kíván inkább, mint a mi üdvösségünket, tehát azt nekünk is pozitíve s feltétlenül akarnunk kell.

A ráhagyatkozás, indifferencia itt csak az előbb vagy utóbbra vonatkozhatik, no meg a kegyelem s dicsőség *fokára*, amelyről a következőkben lesz szó!

II. A KEGYELMI ÉLET.

A kegyelmi élet, a megszentelő malaszt, csirája, magva a dicsőséges mennyei életnek. Voltaképpen a kettő egy és ugyanaz, csak hogy az egyik a kegyelmi élet még vívja harcait, a másik, a dicső már élvezzi babérait. Egyébként a kettő egy természetű: természetfeletti, isteni. S hozzá: a kegyelmi élet — feltétele a dicsőségnek. A kegyelmi élet fokának megfelel a dicsőség foka. Aki tehát kívánja a dicsőséges életet, éppen úgy kívánnia kell a kegyelmi életet, s nem lehet vele szemben közömbös. Isten is feltétlenül kívánja, akarja, parancsolja, hogy a kegyelmi életre eljussunk. Viszont a démon nem kíván egyebet, mint hogy ezt elveszítsük.

Ne is legyen tehát hőbb vágyunk és szorgosabb törekvésünk, mint hogy bennünk a kegyelmi élet fennmaradjon, fokozódjék, s lehető tökéletes kifejlődésre jusson, hogy — amint Urunk magát kifejezi — „életünk legyen és minél több legyen”. (Jn. 10, 10.)

De abban már van helye a szent megnyugvásnak, ráhagyatkozásnak, hogy minden igyekezetünk mellett, *mily fokra* jutunk a kegyelemben, erényben, dicsőségben. A tridenti szent zsinat szerint ugyanis annyira jutunk az igazságban — malasztban, amennyire *a Szentlélek azt nekünk adományozza*, s mi magunkat arra *disponáljuk* s vele közreműködünk. A kegyelemnek, erénynek, dicsőségnek foka tehát függ Istentől, aki azt megadja; s az embertől, aki azt elfogadja s vele közreműködik.

Tehát az embernek *közre* kell *működnie!*

Imádkoznia kell sokat, többet, még többet és jobban! Aztán bátran és kitartóan kell Isten malasztjával munkálkodnia, nehogy az erény és dicsőség ama

fokán alul maradjon, amelyet a Gondviselés neki nagylelkűen szánt.

Miért nem leszünk szentebbek? Mi az oka, hol a hiba, hogy a lelkiéletben csak tengődünk, mikor pedig az élet bőségét élvezhetnők? A kegyelem bőven duzzad abban a lélekben, amely kitágul, nagylelkű, — a zárdában pedig éppen túlbőven áradoz. Sokkal bővebb volna bennünk a kegyelem s értékesebb gyümölcsöket hozna, ha többet és jobban imádkoznánk érte, s hűtlenségeinkkel nem akadályoznánk működését, hatásait. Valóban, nem a kegyelemben van a hiány, hanem mibennünk. Ne vádoljuk Istent, hogy a saját hanyagságunkat leplezzük.

Valóban nagyon is ideillő Szalézi Szent Ferenc szép megjegyzése: „Jézus a mi lelkünk szerelmese, hozzánk jön, ámde szívünket telve találja vágyakkal, érzelmekkel, apró akarásokkal. Ő üresen szeretné szívünket találni mindezekről, hogy Ő lehessen annak Ura, kormányosa. Mi ugyan már visszautasítottuk a súlyos bűnt, a vétkes érzelmeket, de szívünk sarkai-ban, rejtekeiben ezernyi dolog van még, amelyek megkötik az Úr kezét, s akadályozzák, hogy nekünk kegyelmeket adjon, aminőket szeretne adni. Tegyük meg tehát, amit tehetünk, aztán hagyatkozzunk az isteni Gondviselésre.” (Entret. XVIII.)

El kell ismerni, hogy Isten Ura kegyelmeinek. Nem tagadja meg senkitől a szükséges kegyelmeket, amelyekkel az illető a neki kitűzött célt szépen elérheti, de az is igaz, hogy Isten egyiknek több kegyelmet ad, mint a másiknak. Olykor csak úgy árasztja a kegyelem túlbőségét, mikor neki éppen úgy tetszik. Úr Ó! Így édesanyját a kegyelem túlbőségével árasztja el. Már eleve kiveszi a bűn általános törvénye alól, hogy legyen az Ő egyetlen galambja, egészen tökéletes, akinek nincsen párja. (Énekek Éneke.)

Így előzte meg túláradó kegyelmével *Keresztelő Jánost*, valószínűleg *Jeremiás* profétát, és *Szent Józsefet*, kiket már születésük előtt megtisztított az

áteredő büntől s véglegesen megerősített az isteni kegyelemben, szeretetben.

Egyháza oszlopait — az apostolokat is — pünkösdi napján megerősítette a kegyelem birtoklásában.

A Szentek sem kaptak egyforma kegyelmeket. Talán kettő sincs teljesen egymáshoz hasonló. Hiszen a hitvalló püspökök zsolozsmájában azt imádkoztatja az Egyház: „Non est inventus similis illi.” „Nem találtatott hozzá hasonlatos.”

Meg aztán ki nem látja, hogy a keresztény népre bőségesebben harmatozik a kegyelem, mint a pogányokra, egyik városra, országra, hol a papság buzgóbb, több kegyelem árad, mint a másokra.

Szent Ferenc gondolatai ezek, aki aztán így folytatja: „azonban óvakodnunk kell annak kutatásától, hogy a legfőbb Bölcsesség miért osztja különböző mértékkel kegyelmeit, s miért halmozza el, egyiket jobban, mint a másikat? Nem! Soha se bocsátkozzál ily kíváncsiszkodásba! Hiszen mindenki kap eleget bőven, s így nincs ok panaszra, miért kap némelyik többet? Illetlenség tehát kutatni akarni, hogy Szent Pál miért nem kapta azokat a kegyelmeket, amelyeket Szent Péter s vizont. Miért nem kapta Szent Antal, Szent Athanáz kegyelmeit és Athanáz Jeromosét. Az Egyház kert, amelyben végtelenül sokféle nagyságú, színű, illatú virág tenyész, tehát igen sokféle tökéletességű. Mindenkinek megvan a maga értéke, bája, himpora, zománca. És éppen ebből a különféleségből alakul ki a tökéletes szépség. De meg egyébként is, soha se gondoljuk, hogy az isteni akaratnak egyéb észszerű okát adhatjuk, találhatjuk, mint magát az isteni akararatot, amely maga a végtelen észszerűség, értelme minden értelemnek, szabálya minden jóságnak, törvénye minden méltóságnak. (Am. de Dieu 1. c. II. c. VII.)

Mindebből kifolyólag a gyermekdeden Istenre hagyatkozó lélek Reá bizza, hogy az életszentség milyen fokát szánta neki és ennek minő — esetleg szokatlan, rendkívüli járulékait, — s a dicsőségnek mekkora fokát adja neki az égben.

Ha azt látja, hallja, hogy az Isten egyes szolgálait gyorsan nagy életszentségre emeli s nagy kiváltságokra méltatja, nem irigykedik, hanem örül ennek Isten s ama lélek kedvéért. Nem adja át magát a szomorúságnak, hanem teljesen Istenre hagyatkozva a maga részéről a dicsőségnek csupán azon fokára vágyakozik, amelyet Isten szánt és határozott meg számára.

De e mellett bátran és kitartóan törekszik beérkezni arra a magas fokra, amelyet Isten akar neki adni.

III. AZ ERÉNYEK GYAKORLATA.

Isten azért hatja át lelkünket a megszentelő malaszt által isteni étellel, azért szereli fel képességekkel: a belénk öntött isteni erényekkel s a Szentlélek ajándékaival, hogy a természetfeletti erények gyümölcseit teremjük.

Hogy tehát erényt gyakoroljunk az Isten *kifejezett akarata* s így nem lehetünk ebben közömbösek. Ez Isten-sértés volna. Szalézi Szent Ferenc sem vélekedik másként: „Isten megparancsolta, — úgymond, — hogy mi mindazt megtegyük, amit megtehetünk, az erények megszerzése érdekében s ne feledjünk semmit, ami erre alkalmas lehet. Ezt mi kívánhatjuk, kérhetjük minden feltétel nélkül.” (Am. de Dieu 1. IX. c. VII.)

Nézzünk tehát körül, hogy szabályaink, helyzetünk, körülményeink milyen erényekre nyújtanak alkalmat. Lássunk hozzá, sokszorozzuk az erény gyakorlatait. Itt bizton Isten akaratával találkozunk, s annak vagyunk végrehajtói.

Ami az erények *fokát, módját, s némely eszközét* illeti, itt már lehet helye az isteni tetszésre való hagyatkozásnak.

Nevezetesen, ami az erény fokát illeti, ez függ, — mint *P. Gaudier* helyesen mondja: a kegyelemtől s az embertől. Tegyük meg tehát mindent az erény fokozására, de megelégedve e mellett az erény ama

fokával, amelyre az Isten bennünket eljuttatni szándékszik.

„Ha tehát azt vennők észre, hogy az erényekre való törekvésünk lanyhult, vagy abbamaradt, hogy egyes erénygyakorlatokat elmulasztunk, sőt az erény ellen egyes pozitív hibákba esünk, sajnálkoznunk kell, hogy nem feleltünk meg a kegyelemnek és Isten kívánságának. De e mellett, — minthogy Isten jónak látta esésünket megengedni, vagy haladásunknak határt szabni, részint azért, hogy saját dicsőségét így is munkálja, részint, hogy minket megalázzon, s hanyagságunkért méltán büntessen, — nincs egyéb hátra, mint imádni szent akarátát s magunkét ehhez szabni.“ (Gaudier: De perf. vitae spir. p. III. sec. 11. c. IX.)

De azért mindjárt azt is valljuk meg az idézett szerzővel, hogy a haladás megakadását túlnyomóan, legtöbbször magunknak kell tulajdonítanunk. Mert a kegyelem bőséges, csak mi nem tűztünk magunk elé magas szentségi ideált, vagy nem volt bennünk elég bátorság és kitartás annak elérésére törekedni.

Tekintsük aztán az erénygyakorlás módját. Ebbe is nagyon könnyen becsúszhatik valami rendetlenség, kevélység, élvvágy, vagy félelem a szenvedéstől. Mindezekről a keresztény önmegtagadás hivatott mentesíteni bennünket. De gyakran a Gondviselés siet segélyünkre. Ime néhány példa: Gyakoroljuk az erényt, de nem azért, mert Istennek tetszik, hanem mert az magasztos, tiszteletreméltó. Isten gyakran úgy intézi, hogy az önmagunkhoz való ilyen helytelen ragaszkodástól megszabadítson minket. Azért tehát olyan erénygyakorlatra kalauzol, szorít, amelyben nincs vigasz, nincs dicsőség, s nincs az önszeretetnek semmi kapaszkodója. A legjobb lelkekkel is megesik, hogy vigasztalanul, elhagyatottan, szárazan, akadályokkal küzködve sinylődnek és megsemmisítve kénytelenek átérezni saját tehetetlenségüket, nyomorukat. Isten ki akarja őket vetköztetni a kevélységből, érzékiségből, hogy egyedül csak őt keressék, s tisztán hitből cselekedjenek.

Egy másik példa: némelyek az erény megszer-

zésére túlságos nyugtalansággal törtetnek. Hirtelen szentek szeretnének lenni, s azt hiszik, hogy a vágy s az aspirálás a tökéletességre elég annak elérésére munka, fáradtság és szenvedés nélkül is. Isten mindenestre elvárja tőlünk, hogy megtegyük a magunkét, de arra is rá akar szoktatni, hogy az erény megszerzésében lépésről-lépésre haladjunk, megőrizve a szív derűjét, nyugalmát. Hogy kissé előbb, vagy utóbb jutunk-e el a célhoz, ezt a Gondviselésre kell bízni. Ő majd elvezet oda minket mérsékelve vágyainkat s megőrizve bennünket az alázatosságban.

Az erény *eszközeit* illetőleg szintén Isten magának tartja fenn az időpontot, mikor lépjen közbe, mikor hárítsa el az akadályt, mikor támasszon alkalmat, könnyítse meg a munkát.

Ő tudja, hogy ki, hogyan szolgál az Ő dicsőségére: egyik inkább a tevékenységgel, másik a türelemmel, egyik az üldöztetés, másik az önkéntes önmegtagadás, betegség stb. által.

A mi dolgunk: szent közömbösséggel készenlétben várni, hogy Isten tetszését, akaratát felismerjük, átkaroljuk. Mert hiszen nem legbölcsebb, nem atyai és üdvös-e velünk szemben ez az isteni akarat? Megkínek is van joga beleszólni, hogy Isten vele hogyan rendelkezék? Annál kevésbé követelhetjük Tőle, hogy kivételesen bánják velünk, mint némely Szentjével tetszett eljárnia, akiket, mint Szent Teréziát, átfurmálta a kegyelem kohójában s gyors tempóban segítette előre. A Szent leírja önéletrajzában, hogy első elragadtatása hirtelen szétszakította, megsemmisítette bizonyos barátságok szárait, bár teljesen ártatlanok voltak ezek, de amelyre ő oly sokat adott. Nem is tudott többé más barátság kifejlődni benne, csupán az, amelyet Isten kapcsolt, kötött.

De ez Istennél is csak kivételes eljárás. Nem volna okos ilyen rendkívüli isteni közbelépésre várni s elhanyagolni a személyes kezdeményezést, tevékenységet és így elsüllyedni a lanyhaságban.

IV. MENEKVÉS A BŰNTŐL.

„Katonasor az ember élete itt a földön” — mondja az Írás. (Job 7, 1.) Hatalmas, szívós ellenség-gel állunk szemben, aki szüntelen azon van, hogy el-rabolja tőlünk a kegyelmi életet. Részünkről nem ma-rad egyéb hátra, mint az éberség, a küzdés! Ha pedig hibáztunk: a bánat, penitencia, a jóvátevés szent alá-zatosságban s bizalommal Istenben, akit nem szűnünk meg segélyül hívni!

Ha a harcban szünetelni akarnánk, ez annyit jelentene, mintha a város feladná az ellenállást az ostromló sereggel szemben, amely alig várja, hogy birtokába vegye azt. Milyen sok időbe került amúgy is, míg szívünkben a tisztaságot s egyéb erényt meg-alapoztuk s milyen fáradságba kerül, hogy azt meg is tartsuk.

Ez pedig Isten kifejezett akarata: Erre céloz számtalan felhívása, fenyegetése, ígérete, buzdítása. Istentelenség volna közömbösnek lenni abban, hogy csatározzunk-e a kísértésben s így kerüljük-e a bűnt, vagy sem. De az is igaz, hogy ebben a csatában Istennek módjában állna hathatósabb segélyt is nyuj-tania s bennünk a bűn hatalmát gyorsabban s tökéle-tesen megtörnie. Gondoljunk Magdolna esetére, Péterre, kit egyetlen tekintetével átalakít, a jobb latorra, aki gonosztevőből néhány óra alatt szentté lesz a keresz-ten. Hogyan alakulnak át első pünkösd napján az apostolok is félénk, tökéletlen emberekből szentekké! Saulból, az üldözőből apostol lesz a damaszkuszi úton. Isten kétségkívül velünk is megtehetné, hogy a bűnös vagy lanyha állapotból hirtelen lángbuzgalomra gyul-laszt. De, — mint Szalézi Szent Ferenc megjegyzi, — az ilyen átalakulások ép oly ritkák a kegyelem rend-jében, mint a halottak feltámadása a természet rend-jében, amiért is arra nem számíthatunk. (Vie dévote p. 1. c. V.)

Ép úgy Isten a legnagyobb lelki zavarokból, nyugtalanságokból egy szóval kiemelhetne s lecsende-

síthetné a vihart. De ez nem a rendes eljárása. Hanem, mint Szalézi Szent Ferenc megjegyzi: Ő a testet éppen úgy, mint a lelket, apródonként gyógyítja, tisztítja lépésről-lépésre, fáradság és haladék árán. (U. o.)

Isten sokkal dicsőségesebbnek tartja úgy magára, mint ránk nézve, hogy ne üdvözítsen bennünket nélkülünk, — illetőleg romlásunk is eredjen tőlünk.

Ha nélkülünk térítene meg, alakítana át bennünket, hol maradna érdemünk? Míg így, mikor sok mindent tőlünk tesz függővé, erőfeszítésünket követeli, s csak segínyt nyújt a küzdelemhez, megadja nekünk a tiszteletet, s bő forrását nyitja számunkra az éberségben, csatában, imádságban, alázatban, önmegtagadásban szerzett érdemeknek.

Szabadoknak teremtett minket s ennek megfelelő az eljárása. Inkább eltűri, hogy a rosszból jó származzék, minthogy ne legyen rossz a világon szabadságunk árán.

Isten tehát akarja, hogy küzdjünk rossz hajlaimaink, rendetlen szenvedélyeink s a külső ellenség ellen. Megjelölte kötelességünket, megadja a kegyelmeket, megfizet érdemünk szerint — de szabadon enged cselekedni.

Fel kell tehát bátorsággal fegyvereznünk magunkat és belenyugodunk abba, hogy küzdenünk kell, imádva a Gondviselést, amely ezt megengedi. Így ragyog elő Isten *bölcsösége*, amely vezérli szabad teremtményeit, *bőkezősége*, amellyel jutalmazza a jót, *tűrelme*, amellyel elviseli a rosszat, *hatalma*, amellyel azt helyrehozza, vagy igazságot szolgáltat vele szemben. Így mindenkben megtalálja *dicsőségét*, amely célja minden művének. Mi pedig engedelmeskedjünk kifejezett akaratának, amellyel elrendeli, hogy gyűlöljük a bűnt, kerüljük ki éberség, ima és csata által, s ha mégis elkövettük, tegyük jóvá penitenciával.

V. A PARANCSONK, EVAN- GÉLIUMI TANÁCSOK ÉS SZABÁLYOK BETARTÁSA.

Ideszámítjuk még a mi Urunk és a Szentek példáit, s a kegyelem sugalmait. Mindezekben Isten akaratára már, úgy általában, megnyilatkozott s így inkább a szent engedelmességről van szó, mint a ráhagyatkozásról. De még ezekben is szerep juthat a szent megadásnak, a ráhagyatkozásnak. Így nem minden parancs állandóan parancs mindenkire nézve. Például a meghallgatási és a böjti parancs, amely a betegre nem kötelező. A szabályok is módosulnak a körülmények, egészség, vagy foglalkozás, állás szerint.

A mi Urunk és a Szentek példáját sem követheti mindenki egyformán. Nem mehet mindenki Jézussal prédikálni. Akinek Márta-hivatása van, nem ülhet Máriával az Úr lábainál. Aki szegénységet fogadott, nem követheti Alamizsnás Szent Jánost vagy Szent Erzsébetet. De hivatásunk keretein belül is kinek ez, kinek az a foglalkozás jut, kinek ennyit, kinek annyit enged meg az egészsége. Soknak szinte semmit a rendes napirend betartását illetőleg, s helyzete szinte teljes tehetetlenségre kényszeríti.

De ha nem is követhetjük mindig, mindenben Urunkat, Szentjeit, az evangéliumi tanácsokat stb., nagyra kell becsülnünk mindazt, ami a nagy lelkeket a tökéletességre vezeti, s annyit utánozzunk műveikből, amennyit helyzetünk, állapotunk megenged. Annyit tegyünk, amennyit *most*, a *jelen* körülmények között tehetünk. Ha talán kevés is az, de gazdagon kárpótol bennünket a hiányért az isteni tetszésre való gyermekded, alázatos ráhagyatkozás.

ISTEN TETSZÉSÉRE HAGYATKOZÁS A LELKIELET KÜLÖNÖS ESZKÖZEIBEN.

Az előzőkben a rendes eszközökről volt szó, amelyek mindig és minden körülmények között felhasználandók, mert a lelki élet lényegéhez tartoznak. Ilyenek az örök dicsőségre való állandó törekvés, a kegyelmi élet fenntartása, ápolása, a bűn kerülése, az erény gyakorlása s az Úr Jézus követése legalább is viszonyaink között feltétlenül kötelező módon. Ezek a lelki-életnek változhatatlan elemét alkotják s mint szükséges, közös családi vonásnak minden isten-gyermekében meg kell lenniök. De ezen az általános képen vannak vonások, amelyekben a lelkek eltérnek egymástól, sőt ugyanazon a lelken is, idő multával változások észlelhetők.

Vannak pl. ártatlanok, vannak vezeklők, vannak világiak, vannak szerzetesek. Vannak kontemplatívek s vannak aktívek. Isten szereti a különféleséget az egységben, azért sokszorozza szinte végtelenségig a hivatásokat. De ugyanazon szabály követői közül is egyeseket a kegyelem inkább a kontemplatív, másokat inkább az aktív irányba vonz. Egyeseket inkább az engedelmességre, másokat a szeretetre. Szent akaratának tetszése úgy alakítja a körülményeket, hogy egyeseket békében vezet, s másokkal harcot vívat. Egyesek szárazságban sínylődnek, mások vigaszban úsznak, egyesek közönséges, mások misztikus utakat járnak. A lelkiélet elvégre lényegében mindenkinél ugyanaz, csak az esedékes vonások adnak a lelkeknek, mondhatnám más és más arckifejezést.

Ezekről a különféleségekről beszélünk most, amelyeket Szalézi Szent Ferenc: „Varietés spirituellernek“

nevez, hogy *miért, hogyan és mennyire* kell magunkat ilyen esetekben Isten tetszésére hagynunk. Vegyük mindjárt azt az esetet, ha az Isten a lelkiélet *bizonyos* eszközeitől megfoszt minket.

I. SZEMÉLYEK.

Első sorban lehetnek ezek személyek: mint az előljáró, a lelkiatya, a gyóntató, a jó barát, akiknek közelsége nagy lelki segítséget jelent reánk, és Isten halál, vagy elhelyeztetés által elveszi tőlünk. Soha sem szabad úgy támaszkodnunk egy emberre, mintha az volna számunkra megszentelődésünk egyetlen, első és főoka. Mindenesetre támaszkodhatunk ilyen segítségre, mint másodlagos okra, mint a Gondviselés eszközeire, akit Isten adott, hogy legfontosabb vállalatunkban, a megszentelődésben elősegítsen bennünket. És minél teljesebb az illető egyén a Szentlélekkel, s így alkalmas vezető, annál inkább támaszkodhatunk rá.

Az a tiszta vonzalom, szimpátia, amit Isten ily egyén iránt támaszt, az épülés, amelyet az illető nekünk nyújt, a vezetés, amelyben minket részesít, mind, mind alkalmas eszköz lehet számunkra s azt hálával kell fogadnunk. De mindig készenlétben kell lennünk s áldanunk az Istent, ha az ily eszközt tőlünk elveszi, éppen úgy, mint ahogy áldottuk Őt, mikor azt nekünk adni méltóztatott. Ha ilyen csapás bekövetkezik és a válásnak meg kell lennie, ami talán nem egy könnyünkbe kerül, legyünk mégis meggyőződve, hogy Isten bármennyire is féltékeny szívűnkre, nem veszi tőlünk zokon ezeket a könnyeket.

Te azt hiszed, hogy e támasz és segély feltétlenül szükséges neked, hogy nélküle összeroskad lelkiéleted. Ámde bármilyen hasznos, szinte nélkülözhetetlen számodra — mint véled, — az előljáró, lelkiatya stb., ki adta azt neked? Nemde Isten? Ki vette el? Isten! Ez az Isten megszűnt tégedet szeretni? Ez az Isten nem atyád többé neked? Az ilyen atya feledhető-e legemibb lelki érdekeidet?

Légy tehát meggyőződve, hogy nem feledett el téged. Igaz, a lelkivezér oly szerencsésen vezetett mindeddig téged, de egyformán alkalmas lenne-e arra is, hogy a még hátralevő úton is vezessen? Mit is mond a búcsúzó Üdvözítő tanítványainak, akikről a szíve oly nehezen vált meg: „Jobb nektek, ha én elmegyek, mert ha el nem megyek, a vigasztaló nem jövend hozzátok, ha pedig elmegyek, el fogom Öt küldeni hozzátok!” (Jn. 16, 7.)

Hát szükségesebb neked lelkivezetőd, mint az Úr volt apostolaira nézve?

De azt mondod: Ez büntetés számomra hűtlenségemért, mert a kegyelemmel nem működtem közre. Mondjuk, büntetés, de az Atya mérte ki — üdvözítő szándékból. Le akarod fegyverezni az Istent, megindítani szívét, hogy újabb és nagyobb kegyelmekkel halmozzon el? Fogadd el hát tőle alázattal ezt a büntetést és kérjed segítségét, s Ő tekintettel a te gyermekded megadásodra, vagy támaszt számodra alkalmas lelkivezért, vagy Ő maga veszi kezébe lelked vezetését.

Midőn egyszer *Alvarez Boldizsár* atya felsorolta magában a károkat, amelyeket lelkivezetőjének elvesztése okozott neki, bensőleg a következő hangot hallotta: „Ígáságtalanságot cselekszik Isten ellen az olyan egyén, aki azt képzei, hogy neki szüksége van oly emberi támaszra, amelytől saját hibáján kívül megfosztották. Az, aki téged ember által vezetett, most Ő maga akar téged vezetni. Mi okod van a panaszra? Sőt ellenkezőleg, ezt kiváló jótéteménynek kell tekintened s nagy kegyelmek előhírnökének!” (P. du Ponte: *Vie du P. B. Alv. XV.*)

Liguori Szent Alfonz hozzáteszi: „A mi megszentelődésünket nem lelkiatyánk, hanem Isten eszközli.” Ha Isten lelkivezért ad nekünk, azt akarja, hogy hasznot merítsünk közreműködéséből, amellyel lelkiismeretünket igazgatja. De, ha azt elveszi tőlünk, kívánja, hogy távol minden elégedetlenségtől, megkértszerezzük bizalmunkat az Ő jóságában, s így szóljunk hozzá: „Uram, te nekem lelki támaszt adtál, s íme most vissza-

vontad, mindenkben legyen meg a Te akaratod! Most aztán jöjj az én segítségemre, s taníts meg engem, hogy mit kell tennem, hogy neked hűségesen szolgáljak!" (Conform. 5. no. 4.)

De jól értsük meg! Ez az érzület nem ment fel minket attól, hogy minden igyekezettel más alkalmas lelkivezetőt keressünk, s hogy az előljáró arról gondoskodjék! Segíts magadon és Isten is megsegít téged!

Zárjuk be ezt a részt P. Saint-Jure nagyon bölcs és megszívlelendő szavaival:

„A lelkiéletünkre nagyon hasznos egyének elvesztésekor nem ritkán azt a jelentékeny hibát követjük el, hogy túlságosan fájlaljuk, hogy tőlük el kell válnunk, s nem vetjük magunkat eléggé alá Isten terveinek ama személyeket illetőleg.

Világos jele ez annak, hogy túlságosan ragaszkodtunk az ilyen egyénekhez, jobban függünk az eszköztől, mint a főoktól — Istentől.

Éljenek, vagy haljanak meg az ily lelkivezetők, az Istent igazán szerető és saját lelkielömenetelét komolyan óhajtó lelkeknek azt kell mondaniok:

„Legyen az, amit te akarsz Uram, s ahogyan te akarod. Te küldted nekem a lelkivezért, te vontad vissza, s én nem tartanám magam se őt vissza, ha te vonod el őt. A Te kedves, szent akaratod sokkal drágább nekem, mint lelkivezetőm jelenléte. Te oktattál engem általa, legyen érte hála! Most elvetted tőlem, de tudsz más által is oktatni engem, s jóságos atyai szereteted gondoskodik másról, ha szükségesnek tartja. Kérem is ezt tőled! Vagy pedig te közvetlenül magad taníts engem, ami még sokkal jobb lesz számomra!" (P. Saint-Jure C. Am. de. N. S. J. C. 1. III. c. VIII. 9.)

Ez a csapás még sokkal élesebb, ha azok, akik eddig lelkítámaszaink voltak, *ellenünk* fordulnak és segítség helyett terveinket keresztülhúzzák, elgáncsolják. Ez történt Liguori Szent Alfonzzal is, mikor meg akarta alapítani Kongregációját. Az Egyháznak mérhetetlen értékű szolgálatot akart tenni. Evégből ki akart válni régi munkatársai közül. Mikor ezek annak tuda-

tára ébredtek, hogy Szent Alfonzot elveszítik, *kitört elégedetlenségük, szárkazmusuk, maró gúnyjuk*, „*az áruló szökevény ellen!*“ Fellármázták ellene a közvéleményt, legjobb barátai hátat fordítottak neki, lelki vezetői, ha nem is helytelenítették tervét, de nem akartak többé foglalkozni vele. Édesatyjának gyengédsége is iszonyú támadást intéz szándéka ellen. Első tanítványai nem osztják nézeteit, szakadásba mennek s csaknem magára hagyják. Szóval, — püspökét és új lelki vezetőjét kivéve — mindenki ellene fordul s minden támaszt nélkülöz. Ebben a szinte általános felfordulásban és harcban, amelyet a féktelen nyelvek és szenvedélyek ellene indítanak, ebben az általános elhagyatottságban Alfonz imában keresi a világosságot, hogy felismerje Isten akaratát. Az imához rettentő önmegtágadásokat, sanyargatásokat csatol s keresi a bölcs lelki emberek tanácsát. Megtört szívvel veti magát a haláltusát vívó Jézus lábaihoz s így imádkozik: „Istenem, legyen meg a Te akaratod!“

Nagyon jól tudja, hogy Istennek sem rá, sem művére nincsen szüksége, de másrészt Isten akarja ezt a művet. Azért Szent Alfonz kitart végig, bár ha egyedül marad is. Tudja, hiszi, hogy Isten ezt a megoszlást, csak még nagyobb jóért engedi meg. Valóban a jövő igazolta, hogy Isten mindezt csak azért engedte, hogy jobban megtisztítsa Alfonzot, és sok más lelket, akik aztán a kegyelemnek alkalmas eszközeivé váltak. A töredezett nád Isten kezében fává lesz, amely kitűnő gyümölcsöt terem.“ (Berthe: S. Alf. de Lig. 1. I. c. IX.)

De Paul Szent Vince csaknem ugyanazt az utat járta meg. Már többször kérelmezte Rómában oly áldásosan működő papi társulatának megerősítését, de mindannyiszor elvetették kérését. Vince nem tudta megérteni, mi lehet Róma visszautasításának oka. Egyeneslelkűségében bizonyára nem hitte volna s mi sem hinnők el, ha nem lenne meg róla az okmány, (a francia Nemzeti Levéltár-ban), hogy de Berulle tanácsára vetették el kérését. Egy de Berulle, akit Vince

úgy szeretett, mint tulajdon édesatyját, s úgy tisztelt, mint egy élő szentet, „gyanúsnak" találta a társulatot és ellenezte annak megerősítését." (Dr. Kárpáti Pál G. M. Szent Vince. A szeretet apostola 63. 1.)

II. SEGÉDFORRÁSOK.

Vegyük aztán azokat a segédforrásokat, amelyek eddig rendelkezésünkre állottak, hogy velük jót tegyünk és Isten dicsőségét szolgáljuk.

Igy Isten elveheti tőlünk, vagy rendünktől, házunktól a földi javakat, egyesektől az egészséget, szabadidőt, kibebítheti, sőt megsemmisítheti féltett kincseinket, talentumainkat, tudásunkat, meggyengítheti emlékezőtehetségünket. Isten mindettől egyidőre, avagy véglegesen is megfoszthat minket.

Ami az anyagi javakat illeti, — itt csupán, mint a lelkijavak eszközeit tekintjük azokat, — s azért röviden végzünk velük. Ha Isten elveszi a földi, anyagi javakat, akkor nem is akarja azt a jót, amelyet eddig azokkal tettünk. Jelenleg türelmet és megadást kíván, s a tökéletes ráhagyatkozást szent akaratára, tetszésére. Ilyen módon inkább válunk az Ő dicsőségére, mintha úsznánk a bőségben, s a jötevés eszközeiben. Legszebb példánk erre Szalézi Szent Ferenc szerint Jób patriarcha. Ez a szent ember nem engedte magát lesujtatni a csapásokkal. Mikor még bőségben volt, mint maga mondja, lába volt a sántának, szeme a vaknak, ellátta az éhezőt, menedéket nyújtott a szenvedőnek. Majd maga is a végső szegénységre jutott. Megfosztva gyermekeitől, javaitól, nem panaszolja fel, hogy hiányzanak a jötevés eszközei számára. Megnyugszik, Istenre hagyatkozik: „Az Úr adta, az Úr elvette . . ." (Jób. 1, 21.) És ebben az állapotban sokkal nagyobb volt, Isten dicsőségét jobban szolgálta, mint az alamizsna által. Mert ily megnyugváshoz nagyobb szeretet kellett, mint bármi más jócselekedethez.

Igy van a többi eszközzel is. A nagyszerű rezignáció, megnyugvás, nagyobb minden münél, ha Isten

a helyzet által ily megnyugvást követel. Ez sokkal több kegyelmet von le ránk és munkáinkra, mint bármi más erőny, vagy imagyakorlat.

III. ÁHITAT ÉS ERÉNYGYAKORLAT.

Néha lehetetlenné válhatnak számunkra a magukba véve kitünő privát, vagy előírt ájtatosságok, vagy erénygyakorlatok, s így megfosztanak bizonyos lelki segínytől bennünket. Történik ez a betegség, más irányban való elfoglaltság folytán, vagy egyéb okból. Lehetnek egyéb lelkieszközök is, mint a zarándoklás, könyv, konferencia stb. amelyek véleményünk szerint szolgálatot tehetnek nekünk, de nem jutunk hozzájuk, legalább egyelőre nem. Ez, elég helytelenül, kedvetlenséget, bánatot támaszt némelyekben. Továbbá, ne feledjük, hogy — mint már említettük, senki sem követheti mindig az Úr, s minden szentjének, *minden* példáját.

Ragadja meg azért mindenki azt, amit az isteni Gondviselés neki ad, s elégedjék is meg azzal. A mi körünkben is mérhetetlen karrierre nyílik tér, s végtelen pályát futhatunk be. Csak tegyük meg azt, ami helyzetünkben megtehető, s viszonyaink szerint lehetséges, és nagy szentekké leszünk.

Vegyük mindjárt hivatásunkat. Igaz, nem ad meg egyes eszközöket megszentelődésünkre, amelyeket más hivatás megad, de amit elvesztünk az egyik oldalon, azért bőven kárpótolhatjuk magunkat a másik oldalon. Testi alamizsnát talán nem adhatok, de annál több lelkit. Külsőleg a lelkekért keveset tehetek, de annál többet imádkozhatom, s annál több áldozatot hozhatok értük. A bűnösök után talán nem futhatok, de tárgyalhatom ügyüket az oltár zsámolyánál. Azzal, ki mindent megtehet. Talán kontemplálni nincs időm, de kárpótol az engedelmesség, a tiszta szándék, Isten jelenlétének a gyakorlata, amellyel mégis folytonos összeköttetésben maradhatok Istennel. Istenért lemondva a szemlélődés élveziről annál több élv vár ránk kárpótlásul az égben.

Használjuk csak hivatásunk eszközeit, s a leg-

nagyobb tökéletességre jutunk általuk. Hát nem voltak-e szentek minden rangban, minden foglalkozásban? Igaz, hogy *némely helyzet már magában véve* alkalmasabb a megszentelődésre, de számunkra az a helyzet a legjobb, amelyben Isten akarata szerint vagyunk. A betegség talán meggátol abban, hogy bőjtöljek, zsolozsmázak, stb., de ki akadályoz meg abban, hogy tulajdon szívemben ne zengedezzek dicséretet Istennek, hogy tartsak szigorú bőjtöt önkarat, ítélet dolgában, szemem, fülem, fantáziám, szívem használatában?

Ha nincs is módom megtartani az egészségesekre vonatkozó szabályokat, de van alkalmam gyakorolni a betegek szabályait s erényeit, aminők a türelem, lemondás, engedelmesség s gyermekded ráhagyatkozás Isten tetszésére.

Az engedelmségből rámbízott foglalkozás megfoszthat talán a közös élet némely gyakorlatától s privát kedvenc áhítataimtól, de kárpótol az engedelmség érdeme. Más foglalkozás olyan erénygyakorlatokra nyújt alkalmat, amelyek ugyan nincsenek ízlésem s vágyaim szerint, de talán százszor többet érnek, mint ha magam választottam volna ki azokat. (St. Fr. de Sales Entret VII.)

Végtére is nem az egyetlen eszköz-e a jó Isten akaratához mind hajlékonyabb simulás? Ha megteszünk mindent, ami tőlünk telik, s gyakorlatainkból nem hagyunk el semmit, amit *a helyzet és a körülmények* megengednek, akkor ugyan miért nyugtalankodunk? Isten rendel így, ahogy történik, s nincs-e Neki ezer eszköze minket kárpótolni? Az eszközök legfőbbje pedig mindig ez marad: minél inkább *elhagyni* tulajdon *akaratumkat*, lemondani saját véleményünkről, s követni az övét.

Megeshetik, hogy olyan helyzetbe jutunk, mikor még szentmisét sem hallgathatunk és szentáldozáshoz sem járulhatunk, sőt olyan gyengeség vehet rajtunk erőt, hogy még imádkozni sem tudunk. Ne panaszkodjunk. Az Úr Jézus saját táplálékával akar bennünket etetni, amelyet talán eddig nem ismertünk eléggé. „Van nekem

ennivalóm, amelyről ti nem tudtok . . . az én eledelem az, hogy annak akaratát cselekedjem, ki engem köldött, hogy elvégezzem az ő művét" (Jn. 4, 32. 34.)

Ez a mű, amelyet az Atya bennünk létesíteni akar, amit Urunk véghez akar bennünk vinni: a mi tökéletességünk. Evégből meg kell bennünk halnia az önkaratnak még a jámborság, ájtatosság dolgában is, hogy abban is csak az legyen, amit Isten akar.

Alvarez Boldizsár atya egyszer kérdezte az Úrtól, hogy bizonyos közbejött akadályok miatt misézzen-e, avagy sem? Belső szózat azt felelte neki. „Ez a szent mű lehet számodra nagyon üdvös, avagy nagyon káros, aszerint, amint annak elvégzését helyeslem vagy sem.”

Más alkalommal a benső hang azt nyilatkoztatja ki neki: „Az én dicsőségem nem *ebben* vagy *abban* a munkában van, hanem az én akaratom teljesedésében. És íme, ki tudja jobban, mi alkalmasabb az én dicsőítésemre, mint én magam.” (Du Pont Vie du P. Balth. Alv.)

Mindenesetre nagyra kell becsülnünk az áhítat gyakorlatait, s azokat, különösen a szentmisét, áldozást, soha könnyen, könnyelműen, unottságból, szárazságból, vagy más hasonló okok miatt el ne hagyjuk. De még ilyenekben is az Isten szent tetszése irányítson bennünket, mert különben még ilyen szent dolgok is rendetlenekké válhatnak. „Vannak lelkek — mondja *Szalézi Szent Ferenc*, — akik miután legyőztek minden ragaszkodást, szeretetet a veszélyes dolgokhoz, nem hagynak fel a veszélyes s felesleges *szeretettel*, mert módfelett, rendetlenül ragaszkodnak oly dologhoz, amelyekről Isten egyébként akarja, hogy szeressék azokat!”

Bármily nagyra is kell becsülnünk az áhítat gyakorlatait, de el kell ismernünk, hogy azokba is csúszhatik be rendetlenség, vagy úgy, hogy az ember előbbre teszi azokat az engedelmességnél, avagy valami általánosabb, nagyobb jónál, vagy pedig úgy, hogy az ember, azokhoz mint végcélhoz ragaszkodik; jóllehet csak segítő eszközök, az egyetlen célhoz — az istenszeretethez.

A másik oka, amiért Isten megengedi, hogy legkedvesebb s nélkülözhetetlennek látszó áhítatgyakorlatainktól megfosztassunk az, hogy ez által növelje bennünk a türelem, a szenvedés *érdemét*. Egy apáca három napig nem látogathatta az Úr Jézust és nem mehetett szentmisére s nem áldozhatott.

— Ó Uram, — kiáltott fel — nemde ezt a 3 napot visszaadod az örökkévalóságban? S majd szebbnek s nagyobbak mutatod magadat, hogy ezért kárpótolj. Hogy az eucharisztikus kenyeret helyettesítsed, a szenvedés kenyérével tápláltál engem. A szenvedésben többet ad az ember Istennek, mint az imádságban."

Isten nagyon jól tudja, hogy mennyire szükséges a kereszt nekünk. Urunk az előbb említett szerzetesnőhöz így szólt: „Ha a lelket a tökéletesség tetőfokára akarom felvezetni, kettőt adok neki: a keresztet s az Eucharisziát. E kettő egymást kiegészíti. Az Eucharisztia eszközli, hogy az ember előbb elfogadja, aztán szeresse, végül kívánja a keresztet."

A kereszt pedig előkészíti a lelket az eucharisztikus asztalhoz. Az Eucharisztia erősíti, táplálja a lelket, segíti viselni keresztjét és fenntartja a Kálvária útján. Mily értékes két ajándék a kereszt és az Eucharisztia! Ezeket Isten igazi barátainak adja.

Gyönyörű példáját adja Lig. Szent Alfonz úgy a nagylelkű *hűségnek* áhítatgyakorlatainkban, mint a ráhagyatkozásnak az isteni tetszéssel szemben.

Gyengesége arra kényszerítette, hogy szobácskáját őrizze. Egyetlen vigasza az Eucharisztia volt. De a Szentség előtt gyakran elragadtatásba esett, és feltűnést keltett. Azért előljárója, *Villani* megtiltotta neki, hogy templomba menjen. Ő engedelmeskedett, de mennyibe került neki ez a lemondás élete legnagyobb és egyetlen vigasztalásáról! Némelykor megfélekedezett a tilalomról s engedve a szinte ellenállhatatlan vonzalomnak már a lépcsőig vonszolta magát. De olykor nem volt ereje lemenni, s könnyek közt tért vissza kicsi cellájába. Vagy, ha emlékeztették *Villani* tilalmára, megszegyenülve mondotta: „Ígaz! Jobb, ó Jézus tőled

távolmaradni engedelmességből, mint lábaidnál maradni az engedelmesség ellenére."

Még nagyobb fájdalmat okozott neki, hogy már nem szállhatott fel az oltárhoz misézni. Visszaemlékezett azokra a mennyei örömökre, amelyeket oly gyakran élvezett ott, s elérékenyülve zokogásban tört ki. De aztán azzal vigasztalta magát, hogy a szent megnyugvás, ráhagyatkozás érzelmeit ajánlja fel az Úrnak!

"Ó Jézus — mondotta — te sem akarod, hogy a szentmisét bemutassam, legyen! — Legyen meg a Te akaratod!" (Berthe S. Alf. L. 1. VI. CXIII.)

AZ ISTENI TETSZÉSRE HAGYATKO- **ZÁS BELSŐ SZENVEDÉSEKBE.**

I. KISÉRTÉSEK.

„Az Istent szerető lélekre — jegyzi meg *Lig. Szent Alfonz* — nincs nagyobb szenvedés, mint a kísértések. Minden egyéb baj a léleknek Istennel való szorosabban egyesülését szolgálja — ha azt megnyugvással fogadja, — míg a kísértés kiteszi az embert a veszélynek, hogy *Jézus Krisztustól* elszakadjon. Ezért keservebb az minden egyéb kinnál.” Nem minden kísértés jön a démontól. Mint maga az apostol mondja: „mindenki a saját kívánságától félrevezetve és elcsábítva kísértetik meg.” (Jak. 1, 14.) Ezt az átkozott tüzet szítja aztán az ördög és a gonosz emberek okozta botrány.

Az emberek legnagyobb része személyesen teszi ki magát a veszedelemnek, avagy egyik beledönti a másikat. A démonnak úgyszólván nincs egyéb dolga, mint keresztbefont karokkal szemlélni azt, ami előtte végbemegy, hogy hogyan végzik el mások az ő dolgát.

Az ördög inkább azokra fordítja összes erejét, akik még nem az övéi. Így a puszták egyik atyja Edessa kapujában nyugodtan üldögélni látta a sátánt, míg a remeték ellen a démonok egész légiója intézett támadást. „A démon különböző módon támad bennünket, — mondja tiszteletreméltó *Blois Lajos*. — Olykor titkon jön, s szinte semminek tünteti fel magát, sőt az ájtatosság színezetét ölti magára, hogy annál biztosabban csapdájába csalogasson minket, máskor meg nyílt erőszakkal tör reánk s azt akarja, hogy a támadás

heves csapásainak sokasága alatt roskadjunk össze. Olykor, mint a kígyó, észrevétlenül csúszik közelünkbe és a kicsinyességek megvetése által igyekszik minket nagy hibákba ejteni. Azon van, hogy egyes kétségeken, aggodalmakon tegyük túl magunkat, s így lelkiismeretünk lassan eltompuljon, elkeményedjen. Máskor megint minden óvatosságot félretéve borzalmasan lép fel és egy csapásra egyszerre nagy bűnbe akar bennünket ejteni. Némelykor vigasztalásokat, máskor megint lelki-kínokat vesz alkalmazásba, hogy felfuvalkodottakká tegyen, illetőleg lesujtson. Ismét máskor anyagi szerencsével, vagy szerencsétlenséggel próbálkozik, hogy vagy elpuhultakká tegyen, avagy kétségbeejtsen. Ki sorolhatja fel hogy hányfélekép támad a gonosz? Mint a viharos tenger bösz hullámai, csapkodják szívünket a kísértések, s olykor azt hisszük, hogy már-már bekövetkezik a hajótörés. Sokszor oly borzalmas gondolatokat támaszt a gonoszlélek, hogy azt hisszük, ilyenek csak a kárhozott, elveszett lélekben támadhatnak. Úgy érezzük olykor, hogy az egész pokol ellenünk támadt és Isten méltó haragjában kiszolgáltatott bennünket nekik. Gyakran ki sem tudjuk nyitni ajkunkat kérő imára vagy Isten dicséretére.

A lesujtó támadásokat még csak nehezíti azoknak *tartóssága* és gyakori *isméllődése*. Mert a sátán nem elégszik meg az egyszeri, vagy ismételt támadással. Elmerít és újra elmerít a tüzes kemencében" és szomorú napokat érez, majd hol erősebb, hol gyengébb, de mindig kínos szenvedésben." (V. L. Blois: Spec. relig. c. VI.)

Szalézi Szent Ferenc két nevezetes példát közöl ez ügyben, s aztán azt a megszívlelendő megjegyzést teszi hozzá: „Ezeket a nagy támadásokat, ily kísértéseket Isten csak oly lelkekkel szemben enged meg, amelyeket tiszta és magasztos szerelmére akar felemelni." (Vie Dévote p. VI. c. IV. et V.)

Egyébként, ha éberek vagyunk és imádkozunk, Isten velünk van a bárkában. Úgy látszik, mintha

szenderegne, de vihar nem támad, csak az Ő engedel-mével s újra eláll egy szavára.

Olykor a lelkiélet elején, olykor derekán, olykor vége felé éreztetik hevüket leginkább a kísértések.

Egy kísértés döntő lehet egész életünkre, mikor hitünket, vagy hivatásunkat támadja meg. Egészen rendkívüliek azok a kísértések, amelyek káromkodásra, vagy Isten-gyűlöletre izgatnak, vagy állandó hitbéli kétségekkel nyomasztanak.

Kísértést támaszthatnak a személyek jellemei is, akik körülvesznek bennünket, a ránk bízott hivatal, avagy átmenő körülmények. A kísértés gyökerei rendszeren vérmérsékletünkben, jellemünkben, gyenge oldalunkban nyúlnak le. Minthogy testből és lélekből állunk, s mintegy angyalból és állatból vagyunk összetéve, azért rendszeren két jellegzetes kísértés támad ránk: a kevélységre, az érzékiségre való kísértés, — kire az egyik jobban, kire a másik inkább. — Hacsak Isten különös kegyelme nem óv, mindkettővel, avagy egyikkel-másikkal erősen meggyűlik a bajunk.

A szentek is ismerték ezt a szomorú küzdelmet. Hogy csak az angyali erényt említsük meg, voltak Szentek, akik különösképen mentesek maradtak az ilyenmű nehézségektől: mint Szent Teréz, Limai Szent Róza, Kis Szent Teréz; mások csak átmenetileg voltak efajta kísértéseknek kitéve: mint Pazzi Szent Magdolna 9 napon át, Alacoque Szent Margit néhány órán keresztül. Voltak, akik feltünő, hősi győzelem után egyszersmindenkorra megszabadultak a nehézségektől, mint *Szent Benedek*, *Aquinoi Szent Tamás*. Igen sok hosszú időközön át, sokszor élete végéig állta ezt a csatát: így *a Nemzetek Apostola, Római Szent Franciska, Szent Katalin, Labre Szent Benedek* s annyi mások. *Rodriguez Szent Alfonznál* 7 évig tartottak, *Egyiptomi Máriánál* 17 évig, tiszteletreméltó *Bus Cézárnál* 25 évig. *Liguori Szent Alfonz*, az ártatlanságnak ez az angyala 80 éves koráig gyötrődött a kísértésben. Volt, hogy több mint egy éven át egyfolytában. *Folignói Szent Angelát* megszanja az ember, mikor kísértéseit

elbeszéli. Nagy csata ez általában minden emberre, hacsak Isten különös kegyelme attól meg nem kíméli.

De vannak más meglepő kísértések is, amelyek-től hemzseg a Szentek élete.

Ami pedig minket illet, mikor leszünk különösebben megkísértve, pályánk elején, derekán, avagy a vége felé? Állandóan? Mily fokban? Mily hévvel? Mily hosszan? Mindez az Isten titka, bizonyos fokig a mienk is. A sátán, ha csak tőle függne, mint dühös eb, széjjel tépne minket, ámde lánc van a nyakán és Isten kezében van ez a lánc. Annyit enged neki, amennyit akar. Az Ő beleegyezése nélkül a sátán mit sem tehet. Majd egészen eltiltja attól, hogy minket kísértsen, majd megint többet, kevesebbet enged meg neki e tekintetben, amint, s amikor, s amennyire jónak látja. A kísértés ideje, heve, tartama az Úr kezében van, aki a mi Atyánk, Megváltónk, Megszentelőnk, s éppen ebben van bizodalmunk. Az isteni kegyelem segítségével sok kísértést elkerülhetünk, s nem bukunk el egyikben sem, beleegyezésünk nélkül. Az ördög csak ártani kíván és ezért ijesztget, csábít, de nem haraphat meg, csupán azt, aki ezt maga is úgy akarja. Sajnos, nekünk megvan a rettentő hatalmunk, hogy a kegyelem *ellenére* is engedhetünk a kísértésnek. A segílyt kérni elmulasztjuk, sőt kereshetjük a kísértést. Ez az, ami bennünket bizonyos félelemben, önbizalmatlanságban tarthat. A veszély tehát bennünk van és magunk vagyunk, akitől félnünk kell.

Itt ismét az Isten kifejezett és tetszés akaratának keverékével találkozunk. Az előbbi azt kívánja tőlünk; hogy „virrasszunk és imádkozzunk, hogy kísértésbe ne essünk.” (V. ö. Mt. 26, 41.) Ez annyit jelent, hogy lehetőleg kikerüljük a kísértést, óvatossággal előzzük meg, s ha mégis ránk támad, harcoljunk ellene, mint Jézus Krisztus bátor és erős katonái. A fegyvereket e harcban mindenki ismeri. De a leghathatósabb ezek között, minden eszközök eszköze az Úr segítségül hívása, az ima addig, amíg csak a kísértés tart. Liguori Szent Alfonz hangsúlyozza, hogy Isten a győzelmet

gyakran nem az első imához kötötte, hanem a másodikhoz, negyedikhez . . . Igen, az imától függ a mi összes javunk, az imától függ győzelmünk a kísértés felett. Az imától függ az istenszeretetet kegyelme, a tökéletesség, az állhatatosság, az örök üdvösség. A tapasztalat is azt igazolja, aki a kísértés idején Istenhez menekül, diadalmaskodik, aki nem menekszik Istenhez, az vétkezhetik főleg a tisztaság elleni kísértésekben." (Am. env. I. C. c. XIII. 1.)

Ámde az ember bármennyire virraszt, rimánkodik, s küzd, el kell fogadnia, hogy kísértéseket szenvedjen. Ez megint *Isten jótetszése*. „Akarom, hogy tudjátok — mondja *Szent Bernát*, — hogy ember nem élhet kísértés nélkül. Ha az egyik eltávozik, biztosra veheted, hogy jön a másik. Kérjed, hogy Isten szabadítson meg a kísértésektől, de a halál e testében ne ígérj magadnak teljes nyugalmat, tökéletes szabadságot. Ámde fontoljátok meg, hogy Isten mily jósággal bánik velünk. Bizonyos kísértésekkel enged bajlódni bennünket, hogy *más veszélyesebbeiktől* megmeneküljünk. Némely kísértéstől készségesen felment, hogy másokkal — melyet ránk nézve hasznosabbnak ítél, — gyakoroljon bennünket." (S. Bern. Serm. V. in. Ps. XC.)

„Istenbe kell tehát helyezniünk teljes bizalmunkat. Bármilyen is legyen a kísértés oka, nem Ő-e az, aki ezt megengedi és pedig javunkra?! S nem kell-e mindenben imádnunk az Ő szent megengedését, kivéve a bűnt, amelyet Ő is utál, s amelyet nekünk is vele együtt utálunk kell?" (P. de Caussade Abandon p. II. VI. 3.)

Tiszteletreméltó de *Blois Lajos* mondja: „Gondold meg, hogy a kísértések az Ő irgalmasságának tervében csak megpróbáltatások, hogy egész fényében kitűnjék szereteted Ő iránta. Leckék, amelyekből részvétet tanulhatsz mások iránt, akik hozzád hasonlóan a pokoli ellenség támadásainak vannak kitéve. Eszközök, hogy kiengeszteld bűneidet, s megelőzd az újabb hibát. Előkészítenek bővebb kegyel-

mekre. Végül a kevélység ellen óvószerek, mert érez-
tetik veled, hogy a kegyelem nélkül semmit sem tehetsz.“
(Blosius Spec. relig. c. VI.)

Mily tanítás a kísértés az alázatosságra! „Mikor
a lelket, — mondja Liguori Szent Alfonz — Isten belső
vigasztalással melengeti, akkor hamarosan arra a
hitre ébred, hogy könnyen legyőzheti az ellenség
minden támadását, és siker koronázza Isten dicsőségé-
ért végzett minden vállalkozását. De támadjon csak
rá a hatalmas kísértés és érezze magát az örvény szé-
lén, bezzeg mily nyomorultnak érzi magát, s mennyire
belátja az isteni segítség feltétlen szükségességét!“ (S.
Lig. Am. env. J. C. c. XIII. 1.) Ragyogó eszmék,
felvilágosítások az alázatosságra vonatkozólag még
öntetszelgő gondolatokba is ejthetnének, de a kísértés
az elevenbe vág és igazában megmutatja nyomorúsá-
gunkat. Pedig nekünk erre van szükségünk, hogy igá-
zán alázatosak legyünk. Milyen könnyen megrészegít-
hetnének, elbódíthatnának, de a kísértés megakadá-
lyozza, hogy felfuvalkodjunk, sőt alásüllyeszt semmi-
ségünk mélységes tudatába. Még a szenteket is tönkre-
tette volna a kevélység. A Gondviselés a kísértésben
ellenmérget nyújtott nekik. Isten elmerítette őket a
kísértés által a megaláztatás mélységébe, hogy aztán
felemelje őket a tökéletesség magasságába.

Igy a nagy *Apostol*, aki megjárta a harmadik eget,
kénytelen volt testi kísértésekben elviselni a sátán
ostorcsapásait, *Szieniai* Szent Katalin, a mi Urunkkal
való legbensőbb közlekedés után volt kénytelen tapasztal-
ni a test éles fulánkját. *Liguori Szent Alfonz* a nagy
egyház tudós többet szenvedett az aggályoktól, mint
legutolsó tanítványa.

„Szükséges, — úgymond Szent Bernát, — hogy
kísértés jöjjön ránk, mert az ember — mondja az
Apostol — nem koronázható meg, ha előbb törvénye-
sen nem harcolt. (2. Tim. 2, 5.) Hogy pedig harcol-
hassunk, szükség van az ellenségre. Amennyi ellen-
állás, annyi korona.“ (S. Bern. Serm. V. in. Quadrag.)

Különben elaludnék az ember a nagy békesség-

ben. Már egyszer itt a földön csatatéren vagyunk, ahol az elv: győzni, vagy meghalni! Hogy pedig meg ne haljunk, el ne vesszünk, kell, hogy éberek legyünk, imádkozzunk, fegyelmet tartunk, megalázkodjunk, megtagadjuk magunkat. Mindez százszorta szükségesebb a harctéren, mint a veszélyen kívül. S mindebből mérhetetlen sok lelki hasznunk származik.

A sátán ugyan gyűlöletből támad ránk, de ezzel ösztökél, hogy törekedjünk, kényszerít, hogy előbbre menjünk, s így minden gonosz szándéka ellenére is a legnagyobb jótevőnké válik, a lelkihaladásunk eszközlője lesz. „Ime az az ok, — következteti mind-ebből Liguori Szent Alfonz, — hogy Isten miért engedi a leghevesebb kísértésbe esni épen a legkedvesebb lelkeket. Ezzel ugyanis több érdemet szereznek a földön, nagyobb dicsőséget az égben. Mikor látják az ilyen lelkek, hogy minő támadások céltáblái lettek itt az életben, helyes értelemben megúnják ezt a földi létet. Elszakadnak a mulandók szeretetétől, amelyekben a kísértések gyökereznek, kívánva-kívánják a halált, hogy Istenhez repüljenek és ne forogjanak a szüntelen veszélyben, hogy Istent örökre elvesztik. Mikor tehát az ember kísértve van — *csak közben tegye amit tennie kell* — sohase higgye, hogy kiesett Isten kegyelméből, sőt, ellenkezőleg, nagyobb bizalomra ébredjen aziránt, hogy Isten őt különösen szereti!” (Am. env. J. C. c. XIII. 1.)

Kár tehát zavarba jönnünk, mert gyakran heves és nagy kísértésnek vagyunk kitéve, még kevésbé okos dolog emiatt túlságosan félnünk. „Ha az Úr mindenható, — mondja *Szent Terézia* — s a démonok csak az ő rabszolgái, miért is ne volna nekünk hatalmunk és bátorságunk — az Ő kegyelmével — a pokollal tusakodni, szembeszállni? Magam a támadások idején keresztet ragadtam kezembe s úgy éreztem, hogy azal könnyen legyőzöm az ördögöket, ha valamennyi össze is fogna ellenem.

Némelykor meg is jelentek nekem a gonosz lelkek, de alig ébresztettek bennem valamelyes félelmet, sőt úgy vettem észre, hogy inkább azokat fogta el a

rémület tekintetemre. Tapasztaltam, hogy azok telve vannak gyávasággal. Mihelyt az ember megveti őket, odalesz minden bátorságuk.

Ámde, ha kiszolgáltatjuk magunkat nekik ragaszkodva a hiú, világi dicsőséghez, földi javakhoz, élvezethez, akkor mintegy velünk összeesküsznek, összefognak önmagunk ellen. Ilyenkor mi adjuk kezükbe a fegyvert. Ez az, amit nem lehet eléggé megsiratni. Egyetlen bocsánatos bűn többet árthat nekünk, mint az egész pokol együttléve . . . " (Ste. Théréze: Vie. c. XXV.)

Genf szent püspöke hasonlóképen beszél Chantal Szent Franciskához:

„Visszatértek kísértései a hit ellen s nyomasztják önt. Ámde túlsokat gondol velük, nagyon is fél azoktól, nagyon is retteg miattok. Nagyon érzékeny a kísértésekkel szemben. Ön nagyon szereti a hitét, s azt kívánná, hogy egyetlen gondolata se támadna ellene, mert azt hiszi, hogy már ez árt a hitnek. Nem, nem! Ne gondolja, hogy a falevelek zizegése már fegyverek csörgése. A mi ellenségünk nagy szájhős. Ne adjon rá sokat. A szentek körül is nagy lármákat csinált, de ennek ellenére is elfoglalták az égben azt a helyet, amelyet ő, a szerencsétlen, — elvesztett. Ne ijesszék meg mesterkedései. Hisz nem árthat nekünk semmit. Tudja ő ezt jól, miért is legalább félelembe akar ejteni, a félelemmel nyugtalanítani s a nyugtalansággal kifárasztani, hogy így csupa fáradságból odadobjuk neki magunkat. Ne féljen, csupán az Istentől, de ez a félelem is szerető félelem legyen. Tartsuk zárva érzéseink kapuit, vigyázzunk, nehogy jófeltételeink falai, sáncai rombadőljenek és éljünk békében.“ (S. Fr. de Sales, Lettres 397, 400, 427.)

Ámde — mondod úgy-e — az a kísértés valami borzasztó dolog! Mély benyomást tesz rám s úgy érzem, hogy hajlom a rosszra. Sebj! A benyomás nem más, mint pusztá érzés, amely megaláz téged, de vétkessé nem tesz. Az érzés még nem beleegyezés. Mindez lelkünk, természetünk alacsonyabb részében

megy végbe: a képzelődés, emlék, benyomás, rendetlen indulat *bennünk* van, de nem *tőlünk* van. Természetünk szabadakaratonkon kívül esik. Csak az akarat hozzájárulása teszi a bűnt. Maga a hajlam csupán természetünk gyengesége, nem pedig az akarat rendetlensége. Az alacsony gyönyör kétségkívül izgat, csábít a bűnre s veszélyt okoz, de csak akkor beszámítható, ha azt *keressük* vagy *elfogadjuk*.

Bármily heves és élénk is a gonosz lélek sugalmazása, bármily rémes és rút képeket fest is a kísértés képzelőtehetségünk vásznára, ha az ellenünkre van, akkor távol van attól, hogy lelkünket beszennyezne, sőt tisztábbá és kedvesebbé teszi Isten előtt. Nagy belső kínokat okozhatnak a szent tisztaság, vagy a szeretet elleni kísértések, s izgat és szomorít a félelem, hogy netalán beleegyeztél. Ez a *félelem* és *aggodalom* a legvilágosabb jele, hogy még él benned *Isten félelme*, a *bűn útálata* és a *szándék*, hogy annak ellentállj. Erkölcsileg lehetetlenség, hogy az így hangolt lélek hirtelen kicserélődjék s teljes beleegyezést adjon a halálos bűnnek, anélkül, hogy az ember azt *világosan* látná, hogy a beleegyezés valóban megtörtént. Legfeljebb az eshetik meg, hogy az ember a sűrű s heves kísértés közepette bizonyos hanyagságot tanusít, avagy a meglepetés folytán a kísértés pillanataiban az ellen-szenvnek, hiúságnak, bűnös vágnak, bosszú-érzésnek félbeleegyezéssel némiképp enged. De ez a telje s, megfontolt beleegyezéstől, ami a halálos bűnhöz kell, még távol áll. S ha mégis bekövetkeznék a *teljes beleegyezés*, azt az ily léleknél *könnyen* s *biztosan* meg lehet állapítani.

Abból azonban, hogy a kísértés sok haszonnal jár, éppen nem következik, hogy a kísértést *kivánjuk*. Mert a kísértés mégis csak az igazi nagy rosszra-való *csábítás* s lelkünknek *komoly veszedelme*. Inkább kérjük Istent, hogy *óvjon* meg bennünket a kísértésektől, főleg olyanoktól, amelyekből — mint Ő előre látja — bukásunk következne. Megnyugvással el kell fogadnunk a kísértést, ha Istennek *tetszik*, hogy az reánk törjön,

de amellett, Isten *kifejezett akarata* szerint, mindent meg kell tennünk, hogy saját hibánkból kísértésbe ne essünk, s a kísértésben diadalmaskodjunk.

Ha ezt a magunk részéről megtettük, bizvást hagyatkozhatunk az isteni Gondviselés kedves vezetésére és pedig minden félelem nélkül. Csak imádkozunk és küzdünk! Minthogy Isten engedte ránk a kísértést, nem is hagy cserben minket s nem engedi, hogy elbukjunk! A szent ráhagyatkozás nem akadály annak a mérsékelt vágynak, hogy a veszélyes kísértésekből megszabaduljunk, hanem csupán számúzi a nyugalanságot, a szabadulási vágy túlzásait.

„Ne kívánja annyira — mondá *Szalézi Szent Ferenc — Chantal Szent Franciskának*, — hogy régi kísértéseitől megszabaduljon. Ne ijedezzen annyira, ha azok önre támadnak. Majd megszabadul azoktól Isten segítségével nemsokára. Én is kérem majd ezért az Urat, de teszem azt — biztosítom önt — nagy megnyugvással az ő tetszésével szemben, szóval kedves és vidám megnyugvással.

Őn szinte végtelenül kívánja, hogy Istennel békében legyen *ebből* a szempontból. Én is azt kívánom, hogy Istennel békéje legyen, de *minden* szempontból, ami csak úgy lehet, ha semmi kívánsága sem ellenkezik az Ő kívánságával. Azért nem szeretném, hogy szándékosan olyan béke után kívánkozzék, amely önre haszontalan, sőt talán kártékony. Azt szeretném, ha sem ezekkel, sem egyéb vágyakkal nem gyötörné magát. A mi Urunk majd megadja nekünk békéjét, ha mi alázatosan s szelíden belenyugszunk abba, hogy háborúban éljünk. Erősítse meg szívét! A mi Urunk megsegíti önt s mi szeretjük Öt!" (S. Fr. de Sales *Leŕtres* 428.)

II. VIGASZ ÉS SZÁRAZSÁG.

Olykor Isten pazar kézzel osztogatja a vigaszt s a lelki édességeket, máskor megint szűken méri, majd néha egészen visszavonja, úgy, hogy a lélek teljesen

üresnek érzi magát. Ilyenkor aztán az érzés hideg, a képzelődés csapongó, az értelem terméketlen, az akaratot unalom és undor szállja meg. A Szentek is tapasztalták ezt az állapotot és Szent Bernát ily szenvedéseit a következőképen jellemzi: „Szívem annyira hasonlít a vízetlen földhöz! Mily kemény! Úgy, hogy az összegyűjtöttség könnyeit nem találom. A zsoldárok izetlenek, az imában nincs örömöm, s hiába akarok a szokott módon elmélkedni. Hol van most a léleknek az ittassága, a szívnek derűje, a béke s öröm a Szentlélekben?” (Serm. in Cant lib. 8.)

„Oly nagy szárazságot tapasztalok — mondja Lig. Szent Alfonz — hogy nem találom meg Istent sem imában, sem a szentáldozásban. Nem hat meg engem sem Krisztus szenvedése, sem az isteni Eucharisztia. Minden ájtatossággal szemben érzéktelenné váltam. Úgy érzem magamat, mint akiben nincsen szeretet, nincsen remény, nincsen hit, egyszóval Istentől el van hagyatva.” (Peines inter. 2.)

Valami rettenetes ez a lelkiállapot, főképen ha sokáig tart.

Már most hogyan viselkedjünk a vigasz és hogyan a szárazság idején?

Sajnos, e tekintetben sok lélek tájékozatlan és hamis utakra téved. Hogy pedig ez velünk is meg ne történjék, bizonyos alapigazságokat kell leszögeznünk:

Törekszünk a tökéletességre. A tökéletesség pedig a szeretetben van. A szeretet viszont tettekben árulja el magát. Akkor tökéletes a szeretet, ha tetteleg kész mindenben Isten szent akaratához ragaszkodni, ha simul Isten akaratához, ha el van szánva megtenni, amit Isten parancsol és *kész alkalmazkodni Isten jö-tetszéséhez, bármit bocsásson is ránk.* Ilyen az igazi, tevékeny, őszinte, erényes szeretet, amely teljesen Isten karjába dobja magát és fenntartás nélkül a kegyelem vezetésére hagyatkozik. Szalézi Szent Ferenc, Lig. Szent Alfonz egyetértve hangsúlyozzák, hogy *ez az igazi jámborság és áhitat Istennel szemben.* Ez az a

tulajdonképeni cél, amelyre minden ima, önmegtagadás, szentáldozással, s minden lelkigyakorlattal törekszünk. Amde ha ez így van, ha az igazi ájtatosság, buzgóság, tökéletesség lényegileg az, hogy az ember azt akarja, amit Isten akar s ne akarja, amit Isten nem akar, akkor ebből világosan következik, hogy a vigasz magában még nem buzgóság, szentség s áhítat. A szárazság viszont még *nem hiánya* a buzgalomnak, szentségnek s áhítatnak. Mert hiszen az ember ragaszkodhatik Isten akaratához minden szárazság ellenére is, viszont nagyon felszínes, ingatag maradhat az áhítat dolgában minden lelki édességet élvezve is. A tapasztalat ezt alaposan igazolja. A vigasz, a szárazság éppen nem mértékadó, nem döntő, hogy valaki mily lelkiállapotban van.

Az igazi áhítat, jámborság, szentség ugyanis, mint láttuk, az *akaratban* van, nem pedig az *érzésben*. Tehát a tettei — nem pedig az indulatai szerint kell a lélekről itélni, éppen úgy, mint a fát a gyümölcse, nem pedig a virága szerint becsüljük meg.

Az érzelmek olyanok, mint a virágok. Sokat ígérnek, de haj! hányszor ejtenek csalódásba! Mennyi tévedés csúszik az érzelmi vallásosságba!

Tagadhatatlan, hogy ha jól kihasználjuk a vigaszt, illetőleg a vigasztalanságot, segítenek a cél felé. De nem ez az egyetlen út és lényeges eszköz a célra! Ez, mint már hangsúlyoztuk, *a tetre kész akarat!*

A vigasz és vigasztalanság csak váltakozó, esetleges eszközök, amelyeket Isten ad s elvesz jótetszése szerint. Sokszor ugyan nagy hatással vannak lelkiéletünkre, de nem lényegesek. Ennélfogva nem kell túlságos jelentőséget tulajdonítani sem a vigasznak, sem a vigasztalanságnak. Ezek csak a lényeges után, tehát csak *másodlagosan érdekelhetnek bennünket*.

Másik igen fontos megjegyzés a következő: Mind a vigasz, mind a vigasztalanság hatalmas lendítő-kerék a lelkiéletben, ha kellőképen megszenteljük azokat. De mindkettő szirtet is jelenthet, ha helytelenül viselkedünk azokkal szemben. Ez az eset nem ritka a lelkiéletben.

Az érezhető vigasz s főleg a tiszta lelki gyönyörök

igen értékes kegyelmek. Bizonyos irtózatot és undort ébresztenek bennünk a földi, mulandó dolgok iránt, amelyek a vétkek csalátkei szoktak lenni. A lelkvigasz szinte szárnyakat kölcsönöz, hogy repüljünk az imáéletben, — repüljünk a tökéletesség felé — Istenhez. A vigasz — ellentétben a vigasztalansággal, szárazsággal — kitágítja a szívet, hatalmasan segít, hogy testünket könnyebben megtagadjuk, szenvedélyeinket leigázzuk, akarataunkat legyőzzük, a megpróbáltatásokat elviseljük. A vigasz nagylelkűvé tesz, felemel. Vigaszos állapotban az önmegtagadás inkább öröm, az engedelmesség valódi gyönyör. Ilyenkor az ember a csengetyű első szavára inkább repül, mint megy. Nem hanyagol el semmi lelkigyakorlatot. Minden békében és derűben folyik.

„Ilyenkor, — mint mondja Szent Alfonz, — mi sem okoz szenvedést, hanem minden igazságtalanság, szenvedés, ellentmondás, üldözés csupa öröm, mert alkalmat és módot nyújt Istennek egyik áldozatot a másik után meghozni és az isteni Felséggel szorosabban egyesülni.” (Relig. sanctit. c. XIII. 2. X.)

Szalézi Szent Ferenc szerint: „A vigasz felingerli a lélek étvágyát, megerősíti a szellemet s bizonyos vidámságot s jókedvet csatol ahhoz a készséghez, amelyet az áhítat ad, amely cselekedeteinket szépekké s kellemesekké teszi. Az áhítatban érezhető legkisebb vigasz többet ér a világ legkitünőbb üdülésénél.” (Vie dévote p. IV. c. XIII.) A vigasz az élet napja. Kétségtelenül a hajlam, a készség, ügyesség Isten szolgálatában nagyon kívánatos dolgok, mikor abból erednek, hogy a lélek már minden teremtménytől elszakadt s már régtől gyakorlott az erényben; hiszen mindez nem egyéb, mint a *megszerzett erény*. Ámde az a *könnyedség*, amelyet az égi kegy csatol mindehhez, éppen nem megvetendő. És ez az érezhető vigasztalásból származik.

Isten ments, hogy Molinos-szal azt állítsuk és higyjük, hogy: „mindaz, ami érezhető, amit a lelkiéletben tapasztalhatunk, megvetendő, borzasztó, tisztáta-

lan!" Ez egyike az Egyház által elítélt tételeknek. „A lelkiéletet élő egyének — mondja Suarez — nem kell, hogy megvessék azt a komoly devóciót, az áhítatot, melyet a természetük *érzéki vágyótehetségében* tapasztalnak. Ezt nemcsak a kezdők tapasztalják. Mert hiszen ez az igen tökéletes és magas szemlélődésből is eredhet és segíti, diszponálja a lelket, hogy könnyebben és kitartóbban élvezze a szemlélődést.” (De relig. tract. IV. 1. II. c. XVIII. no. 4.) Érzéki képességeink nagyon rendezettek s működésük nagyon hasznos, ha bennünket közelebb visznek Istenhez. Ilyenkor minden képességünk — magasabb és alacsonyabb — együttműködik, egymást kölcsönösen támogatja. Imánk így befejezettebb, komplettebb, mert ilyenkor minden imádkozik bennünk.

Ime, ez a vigasznak a szép, a jó oldala. De van másik oldala is. Megeshetik, hogy az ember a vigaszhoz nagyon is odatapasztja a lelkét s éldeleg rajta, mint valami ingyencsészen. Megtörténhetik, hogy az ember a vigaszban tetszeleg önmagának, eltelik önmagával, megvet másokat. Főkép nagy a veszély, ha a vigasz a természettől, vagy az ördögtől van. Ha a vigasz Istentől jön, akkor bizonyos, hogy a lelket engedelmességre, alázatosságra, az áldozat szellemére hajtja, s minden erényre diszponálja. Ámde könnyen megtörténik, hogy az ördög s a természet beleártja magát az Isten munkájába is. Ez ugyan nem ok arra, hogy a vigaszt visszautasítsuk, de igenis ok arra, hogy a tévedésekkel és a becsúsítható rendetlenséggel szemben óvatosak legyünk.

A szárazságot illetőleg jegyezzük meg mindenekelőtt Szent Alfonzzal, hogy az *szándékos és szándéktalan* lehet. Szándékos a szárazság akkor, mikor az ember nagyon szétszóródni engedi lelkét, ha szívét ide-oda tapasztja, szeszélyeit követi, s emiatt számos hibát követ el, amelyeket nem igen javít. Ilyenkor már voltaképpen nem is érzelmi *szárazsággal, mint inkább akaratlan lanyhasággal állunk szemben*. Ez az állapot, ha az ember erőszakkal nem igyekszik belőle szaba-

dulni, mind rosszabbá lehet. Ne engedje Isten, hogy idővel szerencsétlenséggel végződjen! Ez a szárazság hasonlít a „száraz-betegséghez“ a tüdővészhez, amely ugyan nem öl hirtelen, de lassan a biztos halálba visz. Mindenáron orvosolnunk kell ezt a szárazságot. S ha megtettük a magunkét, nyomasztó hatását, amely nem valami könnyen szűnik meg, mint irgalmas büntetést kell viselnünk és elszenvednünk.

A szándéktalan szárazság pedig az, mikor az ember ilyent tapasztal, jóllehet komolyan törekszik a tökéletességre, óvakodik minden szándékos hibától, gyakorolja az imát, s minden kötelességben hűséges.

Mi erről a szárazságról beszélünk. A szárazság és vigasztalanság kitünő purgatóriumok, amelyekben az ember leszenvedi, letörleszti adósságát, tüzes kemence, melyben a lélek aranya tisztul. Az isteni kedvezések bőségében elszakad ugyan a lélek a földtől és Istenhez simul, de mégis sokban, szinte öntudatlanul, önmagát keresi és békéjét attól teszi függővé, ami a világon a legállhatatlanabb: a megindultságtól, az érzelmeiktől. Tapad a vigaszhoz s azt hiszi, hogy gazdag az erényben. Tehát kevéssé üres önmagától ahhoz, hogy Isten betöltse.

Az ily vigaszos állapot felette kedves a természetnek, amely mindig csak látni, tudni, érezni akar, de nagyon kevéssé alkalmas arra, hogy eleget tegyen a szent szeretetnek, mely szívesen feledi önmagát, hogy csupán Istenben keresse kielégülését. Így aztán a lélek mindig gyenge marad, sok hibába esik, kevésbé szabad az önszeretet kötelékeitől. Így is maradna, ha Isten nem sietne a lelket szigorúbban kezelni.

Egyik baja a léleknek, — melyből ki kell gyógyulnia — a *lelki inyenység, torkosság*. Mohón kap a vigasztaláson. Érzékiség ez finomított kiadásban, amelynek a vigasz a legkívánatosabb falatja. Isten tehát a lelkibeteget lelki diétára szorítja, sőt ha kell, megkoplaltatja, hogy így az érzékiség meggyengüljön, s táplálék híján kihajjon. Az ember így lassankint megszokja, hogy lelki élvezet nélkül is meglegyen, egészen

tisztán csak Istent keresse, s kevésbé függjön az érzéki természettől.

Még sokkal finomabb, de egyben veszélyesebb betegsége a léleknek a *kevélység*. Mikor Isten a lelket vigasszal árasztja el, ez könnyen elhitei magával, hogy sokkal előbbre jutott már a lelkiéletben, mint ahogy valójában van. Hiú tetszelgés, önhittség és vakmerőség vesz rajta erőt, megvet másokat s szigorúan megítéli őket. Ekkor aztán Isten torkig elmeríti a szárazságba, sötétbe s egyéb hasonló szenvedésbe. Szent Bernárd szerint „mindig a kevélység — akár voltunk, akár most vagyunk kevélyek — oka a kegyelem visszavonásnak.” (Serm. L. IV. in. Cant. no. 10.) Isten vagy megelőzi, vagy elfojtja a kevélységet, hogy meggyógyítsa a lelket. Mikor aztán a lélek jól átérzi a saját tehetetlenségét s nyomorát, végre is megérti, hogy Isten nélkül semmire sem megy s még — *annyi* kegyelem elnyerése után is — *mennyire* semmi. Így aztán nagyon kicsinynek tudja magát a háromszor szent Isten előtt s nagy alázattal imádkozik. Az ilyen lélek szívesen kér tanácsot, egyszerűvé és tanulékonyvá válik. Nyomorának átérzése részvétet kelt benne mások iránt. Ha ez a megaláztatás és szárazság folytán tovább tart, a lélek szinte megsemmisül a saját szemében. Megsemmisül benne minden öntetszelgés, vakmerőség, önbizalom, ehelyett Istenben bízik. Kiürül a kevélységtől, s betelik alázatossággal.

Miután a lélek megszabadult két legnagyobb ostorától és ellenségétől: a kevélységtől és az érzéki ségtől, tárva-nyitva lesz a kegyelem számára s most már tehet vele Isten mindent jóságos belátása szerint. Ha Istennek nagyobb tervei vannak az ilyen lélekkel, azt arra már diszponálva, felkészülve találja. *Szent Bernárd* igéi szerint: „a nagy megpróbáltatások a nagy kegyelmeket készítik elő.” (Serm. div. 91.) Nincs az egyik a másik nélkül.

De a szárazságnak is van árnyoldala. Igaz ugyan, hogy a szárazság és az érzéki vigasztalanság mellett megmaradhat akaratumokban a készség, könnyűség és

bizonyos ügyesség Isten szolgálatában. Ez a már megszerzett erény jellemző vonása. De minthogy a szárazság akadályozza a jámbor gondolatokat, érzelmeket s azok bőséget, egyben megfoszt attól az erőtől s örömtöbblettől, amelyek a vigasszal járnak. Ehelyett nehézséget, szenvedést okoz. Továbbá igaz ugyan, hogy a szárazság, a dezoláció még nem tulajdonképeni kísértés, mert nem ingerel egyenesen a bűnre, ámde az ördög kihasználhatja ezt az állapotot, hogy konkolyt hintsen Isten és a lélek közé. Ha az Úr nem küld többé világosságot, áhítatot — gondolja magában a szárazságban sínylő lélek — nem vált-e irántam közömbössé, talán haragszik rám, talán engesztelhetetlen irántam? Ámde nem tudja a lélek, hogyan is csinálhatná jobban a dolgát. Innen ered a félelem, a bizalmatlanság. Fellegek tornyosulnak s vihar van közeledőben. A természet nem találja meg számításait, ráún a hosszú szenvedésre, amelynek nem látja a végét, a kimenetelét. Végre a teremtményekben keresi azt, amit nem talál meg Istenben.

Összegezzük tehát a dolgot! Úgy a vigasz, mint a vigasztalanság Isten tervei szerint nagy szerepre hivatottak a lelkiéletben. De mind a kettőnek megvannak a maga szirtjei. Az egyik működése betölti és kiigazítja a másikat. A vigasz Isten szerelmére lobbantja a lelket, a szárazság kiöli az önszeretetet. Az édesség felemel, a tehetetlenség lealáz. A vigasz felbátorít, a vigasztalanság lefokozza a túlságos önbizalmat.

Isten magának tartotta fenn, hogy mikor küldi vagy adja az egyiket s mikor a másikat. Változtatja, kombinálja a kettőt, amint azt érdekünkben a legjobbnak látja s a legcélszerűbbnek ítéli. Teszi ezt amily bölcsen, éppen olyan erővel. Legtöbbnyire vigaszok adományozásával kezdi, hogy a szívet megnyerje s a szenvedésre felerősítse. Később, mikor a lélek már elbírja az erősebb kezet, többnyire szenvedéseket küld reá. Hiszen Istenem! mennyire szükséges, hogy magunknak meghaljunk! Szent Alfonz is azt állítja: „Minden Szent zsákmánya volt a szárazságnak s a lelki el-

hagyatottságnak, sőt sokkal többször sínylődtek szárazságban, mint vigaszban. A múltó kedvezéseket, mint aminők a vigaszok, Isten csak ritkán adja s inkább a gyengébb lelkeknek, nehogy az erény útján fennakadjanak. A vigasz fáradalmainknak, küzdelmünknek jutalma, mely odaát a Paradicsomban vár ránk. Bére hűségünknek. Ha szomorú a lelked, vigasztald azzal a tudattal, hogy azért veled van az Isten! Arról panaszkodol, hogy már két éve lelkiszárazságban vagy, ámde Chantal Szent Franciska 40 évig szenvedte ezt. Pazzi Szent Magdolna 5 évig sínylődött benne s hozzá még állandó kísértéseket tűrt a legkisebb enyhülés nélkül." (Szt. Alf. Conform 5. és Peines inter. 2.)

Asszisi Szent Ferenc két esztendőn át oly nagy szárazságot érzett, hogy úgy látszott, mintha Isten teljesen elhagyta volna. Ámde, mikor alázatosan átszenvedte a vihart, Isten egy pillanat alatt visszaadta neki a boldogító derűt. S mindebből Szalézi Szent Ferenc azt a következtetést vonja le, hogy az Úr legnagyobb szolgálói nagy megrázkódtatásoknak vannak alávetve. Miért is ne csodálkozzanak kisebb szolgálói, ha valamelyes hasonlót tapasztalnak. Isten egyébként nem követ hasonló eljárást Szentjei vezetésében. De többnyire azt tapasztaljuk, hogy kevéssel előbb, mint az életszentség tetőfokára eljutnak, küldi rájuk a legkeményebb próbákat, s minél jobban szereti őket, annál inkább foglalkozik velük s tisztogatja őket. De megvárja, míg lassan képesekké válnak elviselni szent szigorát.

Foglaljuk össze mindazt, amit mondottunk; s vonjunk belőle gyakorlati következtetéseket! A cél, amelyet el kell érünk: Istennek tökéletes szeretete, amely teljesen összeforraszt Vele minket úgy, hogy mi is ugyanazt akarjuk s nem akarjuk, amit Isten akar, vagy nem akar. Szent buzgalommal lássunk tehát hozzá, hogy ezt az áhitatot erőnkhez képest megvalósítsuk magunkban. Isten kifejezett akarata ösztönöz s felhív erre.

A vigasz, ha mégannyira isteni is, még nem maga az ájtatosság. Az akaratunkon kívüli szárazság, még

nem jele az áhítat hiányának. Úgy az egyik, mint a másik eszköz az isteni Gondviselés kezében, amelynek munkája elé akadályt is gördíthetünk.

Vajjon a vigasz, vagy szárazság útja-e az, amely nekünk a leghasznosabb? Ezt nem tudjuk. Egyébként Isten kezében van a vigasz és vigasztalanság. Ő dönt afelett, hogy mit, mikor és mennyit adjon belőlük? A legbölcsebb elhatározásunk tehát az lehet, hogy elhárítjuk a szárazság okait és erény által szent közömbösségre teszünk szert, s bízunk a többit az isteni Gondviselésre. Ezt a tant igen sok Szent vallotta s tartotta eljárása iránytűjének. Csak kettőt idézünk közülük, kikre különösen nagy súlyt helyezünk. *Szalézi Szent Ferenc* így ír: „Nem ritkán megeshetik, hogy áhítatgyakorlatainkban nem tapasztalunk vigaszt. Ez bizonyára Isten szent tetszése, miért is maradjunk a legvégsőkig közömbösek a vigasz és vigasztalansággal szemben. Ezt a ráhagyatkozást a jó Isten kedves szent tetszésével szemben alkalmazni kell minden kísértésben, szárazságban, undor s ellenkezésben. Mindabban lássa az ember Isten kedves szent tetszését, *ami nem a saját hibájából* ered s ami nem bűn.”

Szalézi Szent Ferenc többször nyomatékkal figyelmeztet minket, hogy teljesen, tökéletesen hagyatkozzunk az isteni Gondviselésre, mint a gyermek teljesen dajkájára bízza magát, s mint a kis Jézus édes Anyjára hagyatkozott s aztán hozzáteszi: „Ha az embernek vigaszban van része, fogadja el azt a hála szellemében. De ne kívánja azt, hanem igyekezzék szívét készenlétben tartani, hogy a Gondviselés kezéből elfogadja, amit csak küld. Fogadjon pedig mindent — lehetőleg — egyforma szívvel. Nagy elhatározásra van szükség, hogy az ember az imát semmi körülmények között ne hagyja abba, bármily akadályba ütköznék is. Soha se menjen az ember az imába az előre hozzá készült vággyal, hogy abban vigaszt és kielégülést találjon. Ez nem jelentene annyit, hogy akaratunkat teljesen egyesítjük az Úréval. Isten ugyanis azt kívánja, hogy midőn imába fogunk, legyünk elhatározva túrni az állandó szórakozottságot, szárazsá-

got. Mindezt kitartva s megelégedetten épp úgy, mintha az imában sok vigaszt s derűt élveznénk. Csak alkalmazzuk állandóan akaratunkat az isteni Fenség akaratához, maradjunk egyszerű várakozásban s készségben, hogy szeretettel fogadjuk bármit is küld ránk az Úr kedves szent tetszése. Tegyük ezt úgy az imában, mint minden egyébben és akkor minden hasznos lesz ránk és kellemes az Úr szemében!" (Entret II. VI. XVIII. XXI.) Ilyen értelemben mondotta a szent Egyháztudós: „Én igen kevés dolgot akarok, azt is igen kevésbé akarom! Igen kevésre vágyom, s ha újra születnék, egyáltalában semmire se vágnám. Ha Isten hozzám jönne vigaszt, én is mennék hozzá, ha nem akarna hozzám jönni, én is helyemen maradnék, s nem mennék Óhoz.” S valóban Szalézi Szent Ferenc gyakorolta is ezt a tökéletes közömbösséget a szárazságban s vigasztalásban, cselekedetben, szenvedésben egyaránt. (Entret. XXI.)

Chantal Szent Franciska így tanuskodik erről: „Az igazi módja Isten szolgálatának abban áll, hogy az ember szolgáljon neki anélkül, hogy a vigaszra, érzésekre s a világosságra támaszkodnék, kivéve azt az egyetlen világosságot, amelyet a pusztá, *egyszerű hit nyújt*. Ép ez az oka annak, hogy miért szerette Szent Ferenc az elhagyatottságot s benső vigasztalanságot. Egyszer azt mondotta nekem, hogy neki nem sok gondja van arra, hogy vigaszban avagy vigasztalanságban van-e? Ha az Úr jó érzelmeket ad neki, nem gondol vele. De a valóság az, hogy többnyire nagy lelki édességben úszott s ez az arcán látható volt . . .” (Vie I. V. et Appendice Lettre de Ste. J. de Chantal)

Szalézi Szent Ferencnek a szóbanforgó dologban az volt az ideálja, hogy az ember olyan legyen, mint valami élő bölcs szobor. Ne közeledjék a vigasz felé, s ne távolodjék a szárazságtól, hanem bizonyos, békés várakozásban mozdulatlanul maradjon, készenlétben odamozdulni, ahova mozdítja a Mestere. Ő nem követelte lelkileányától, Szent Chantaltól, hogy ne szeresse, ne kívánja a vigaszt, csak azt óhajtotta, hogy

ne tapassza hozzá a szívét. „Az egyszerű vágyakozás még nem ellenkezik a megnyugvással, de igenis ellenkezik a szív heve, a szárnyak verdesése, az akarat vergődése. Elvégre az ember panaszkodhatik az Istennek, de tegye azt szerető szívvel, sürgetés nélkül. A mi Urunknak tetszik, hogy elmondjuk neki a bajt, amelyet nekünk küldött. A kis gyermekek elpanaszolják fájdalmukat édesanyjuknak, aki megverte őket. Amde eközben meg kell őrizni a szívnek szabadságát, amely nem tapad sem vigaszhoz, de még a lelkigyakorlatokhoz sem, s amely a csapásokat azzal a szelidséggel fogadja, amelyre csak az emberi természet képes.” (Fr. de Sales. Lettres 390. 391.) Szóval a szívnek — Bossuet szerint — úgy kell diszponálva lennie, hogy mikor innia kell a kelyhet s meg kell adnia a beleegyezést, meg tudja őrizni a szükséges egyensúlyt s elmondhassa Istennek: ne az én akaratom legyen, hanem a tied!” (Bossuet: États d'or, VIII. 17.)

Szalézi Szent Ferenc kissé tovább is megy: „Ön akar keresztet, — írja — de a keresztben válogatni akar... Ah nem! Én úgy óhajtom, hogy az én kereszttem s az ön keresztje egészen a Jézus Krisztus keresztje legyen. Jöjjön akkora szárazság, amekkora jöhet, csak az a fő, hogy szeressük azt a szárazságot. Az ember csak akkor szolgál jól az Istennek, ha úgy szolgál, ahogyan azt Ő akarja. Már pedig Ő azt akarja, hogy ön minden ízlés, érzés nélkül szolgáljon neki és pedig ellenkező hangulatának, a lélek bizonyos görcsös szabadkozásának ellenére is. Istennek ilyen szolgálata önt ugyan nem vigasztalja meg, de Őt kielégíti. Nincs az ön — hanem az Ő ízlése szerint. Gondolja el, ha soha sem tudna szabadulni aggodalmaitól, akkor azt kellene mondania a jó Istennek: „Én egészen a tied vagyok, Uram, és épen azért, ha az én nyomorúságom kedves előtted, ám növeld azt számban, tartóságban.” Bizom a mi Urunkban, hogy ugy-e ön azt mondaná s nem gondolna egyébire, vagy legalább is nem sürgetné tovább a dolgot. Tegyen tehát most is így valójában. Béküljön ki munkájával, szenvedésével,

mintha örökre együtt kellene azokkal maradnia. Meglátja, hogy mikor nem gondol szabadulásra, majd gondol a jó Isten!" (Lettres 390. 391.)

Röviden: a szent Egyháztudós hajlott mindig a szenvedés felé. Egyes helyekből úgy látszik, hogy a szenvedést kérte, úgy szent lelkileánya, mint önmaga számára. Mégis, általában a szinte végletekig menő közömbösséget tanítja a lelkiélet különböző változásával szemben. Azt kívánta volna, hogy ne is legyen semmiféle vágya azért, hogy inkább együtt legyen és azonosodjék Isten akaratával, amely forrón szeretett életszabálya volt. Mindenesetre forró vágy emésztette őt a lelkek üdvéért s haladásukért az erényben. Mert az az Istennek kifejezett akarata, de még ezeket a dolgokat is Isten akarata szerint kívánta s nem másként.

Szent Alfonz csaknem egészen így tanít. Ime tanának összegezése: 1. Ha Isten vigasztal minket szeretettel teljes látogatásával s érezteti velünk kegyelmes jelenlétét, nem illik, hogy visszautasítsuk kedvezését, amint azt némely hamis misztikus tanította. Hiszen ezek a kedvezések értékesebbek a föld minden drágakincsénél, gazdagságánál s tiszteleténél. Nagy hálával kell tehát fogadnunk azokat. De tartózkodnunk kell attól, nehogy a vigasz édességét valami lelki nyenyekedéssel ízlegessük. Még kevésbé szabad azt hinnünk, hogy azért részesülünk ilyen kegyekben, mert többek, jobbak vagyunk másoknál. Az e fajta kevélység és érzékiség nem tetszik az Istennek s Őt arra indítaná, hogy visszavonuljon tőlünk és saját nyomorúságunkra hagyjon.

Alázzuk meg tehát magunkat a vigasz idején, s gondoljunk vissza régi bűneinkre. Fontoljuk meg, hogy a vigasz teljesen Isten jóságából ered, aki azért adja azt, hogy az áldozatra felkészítsen minket s megerősítsen azokra a szenvedésekre, próbákra, amelyeket reánk szándékozik bocsátani. A vigasz idején tehát készüljünk a szenvedésre, kísértésre. Ajánljuk fel magunkat a belső és külső bajokra, nehézségekre, ame-

lyek ránk várakoznak, aminők a betegség, üldöztetés, lelkivigasztalanság, s mondjuk: Uram itt vagyok, tégy velem s mindennel, ami az enyém, tetszésed szerint. Csak kegyelmedet add nekem, hogy téged szerezheselek, s tökéletesen betölthessem szent akaratodat és semmi egyebet nem kívánok."

2. Lelki vigasztalanság idején bele kell nyugodnunk állapotunkba. „Nem kívánom én azt, hogy ne fájlaljuk az érezhető isteni jelenlét hiányát. Lehetetlen azt nem érezni. Hiszen maga az édes Üdvözítő is e miatt nyitotta szent panaszra ajkát a keresztfán. Ámde ilyenkor utánózni kell a Szenteket a szerető megnyugvásban. Ezek sokkal többször tapasztalták a szárazságot, mint az érezhető vigaszt, s amit kívántak s kerestek életük folyamán, az nem az élvezetes érezhető buzgalom, hanem a szenvedő lelki buzgalom volt. Voltál már valaha lelki szárazságban? Tarts szépen ki és ne hanyagold el az imaéletet, főképpen az elmélkedést. Ne utánózd azokat a kevésbé természetfeletti gondolkodású embereket, akik a szárazság idején abba-hagyják jámbor vállalataikat, szigorukban ellanyhulnak s nem őrzik már gondosan érzékeiket s elprédálják előző munkáik, igyekezetük gyümölcseit.

Ha azt gondold, hogy az a lelki ridegség, szárazság, amelyet tapasztalsz, bűneid büntetéseképp szakadt rád, ám fogadd alázattal ezt az irgalmas büntetést, s el ne mulaszd elhárítani a szomorú állapotodat előidéző okokat. Szóval, tégy le arról a bizonyos túlságos természetes érzelemről, vonzalomról, kerüld a szét-szóródást, azt a kíváncsiságot, amely látni, hallani és elfecsegni óhajt.

Ismerd be, hogy megérdemelnéd, hogy soha többet örömet ne élvezz. Gyakorold főleg a megnyugvást és bízzál inkább, mint valaha, Isten végtelen jó-ságában. Mert hiszen éppen ilyenkor, jobban mint máskor, azon dolgozik Isten, hogy saját Szíve előtt kedvessé tegyen téged, s méltó lakhelyet készítsen benned magának. Végy bátorságot tehát te is, hogy azzá légy. S ha Isten nem is tér hozzád vissza édes-

ségével, — mit árt az neked?! Elég ha megadja az erőt, hogy Őt szeretni tudjad minden szárazság ellenére is, és tudjad szeretni, teljesíteni az Ő szent akaratát. „Az erős szeretet jobban tetszik Istennek, mint a gyengéd szeretet.” Vessük tehát alá magunkat Isten szent akaratának! S akkor „a vigasztalanság hasznosabb lesz számunkra, mint a vigasz.” A Szent erre a gyönyörű imára tanít:

„Jézusom, reménységem, szeretetem, lelkem egyedüli szerelme. Nem érdelem meg, hogy Te nekem vigaszt s édességet adj. Add azt inkább az ártatlan lelkeknek, akik téged mindig szerettek. Én, aki téged megbántottalak, nem érdelem meg és nem is kérem Tőled!

Íme az egyetlen, amit kérek Tőled: Istenem add, hogy téged szeresselek! Add, hogy egész életem folyamán betöltsem szent akaratodat. Azután tégy velem tetszésed szerint. Ah! nekem szerencsétlennel egészen más sötétséget, más iszonyokat, más elhagyatottságot kellene elviselnem, hogy engeszteljem Fenségedet elkövetett vétkeimért. Megérdemlettem a poklot, ahol elszakadva, elvettette téled örökre sírhatnék a nélkül, hogy valaha szeretni tudnálak téged! — Ó, Istenem! — Csak ettől a szerencsétlenségtől ments meg, minden egyébnek szívesen alávetem magamat. Adj nekem erőt, hogy legyőzhessem a kísértést, legyőzhessem magamat. Egészen a tied vagyok. Egészen a tied akarok lenni. Neked adom testemet, lelkemet, akaratomat, szabadságomat. Nem akarok többé magamnak élni, hanem egyedül teneked. Sujsz, amint tetszik, fossz meg mindentől, csupán kegyelmedet add nekem és szeretetedet.” (Lig. S. Alfonz: Relig sanct. XIII. c. XV. Am. end. J. C. c. XIII. 2. Resume XI. Conform. 5. 5.)

De nincs-e megengedve legalább, hogy hévvel kérjük az isteni vigaszt s a vigasztalanság megszűntét?

Megtehetjük, de nem vagyunk rá kötelesek. Megtehetjük, mert a vigasz nagy támasz a lelki életben, nagyon előresegít, míg a vigasztalanság bizony gyen-

gíthet, hátráltathat. A Szentlélek a zsoltárookban s az Egyház a liturgiában sokszor ad ajkunkra imát a vigaszért. Nincs katolikus író, aki a vigaszért végzett imát helytelenítené. De valamennyi ajánlja, hogy ezt az imát tiszta szándékkal, független szívvel s alárendelt akarattal végezzük. Amde, ha egyet is ért valamennyi az elméletben, a gyakorlatban meglehetősen eltérnek egymástól.

Alvarez de Paz, Granadai Lajos s több modern szerző nagyon ajánlják a vigaszért való imát. Ellenben *Szalézi Szent Ferenc*, jóllehet megengedi Philotheájának, hogy kérje Istent, hogy venné el az északi terméketlen szelet, amely elnyomasztja a lelket, s adja vissza az enyhe vigasz-szellőt, de másrészt arra hajlít, hogy szinte a végtelenségig közömbös legyen a vigasz és vigasztalansággal szemben. (Vie devote p. IV. c. XIV.)

Lig. Szent Alfonz éppen így gondolkozik: „Meg lehet-e előre mondani, hogy Isten újból érezteti-e velünk jelenlétének édességét? Óvakodjál ezt tőle kérni, inkább azt kérd tőle, adjon erőt, hogy hű maradj Hozzá!” (Relig, sanct. c. XIII. 2.)

Eltérők lévén a vélemények, ki-ki úgy tehet, amint neki jónak látszik.

De azt is állíthatjuk, hogy nem vagyunk kötelesek a vigaszt, vagy a vigasztalanság megszüntét kérni. Sajnáljuk ugyan, hogy ezzel a kijelentésünkkel sok jeles írónak ellentmondunk, de mikor e szerzők felállítják a kötelezettséget, ezzel elítélik *Szalézi Szent Ferencet*, és *Lig. Szent Alfonzot*, a jámbor, istenes életnek e két legnagyobb mesterét, akik viszont ebben a szempontban a legnagyobb közömbösséget tanítják és gyakorolják. Elítélnék sok Szentet, akik ebben a teljes közömbösségre alapították életüket, eljárásukat. De mivel igazolják nézetüket azok, akik kötelességévé teszik az embernek, hogy vigaszért imádkozzék? Hiszen kifejtettük, hogy a vigasz nem lényeges része az áhítatnak, s nem egyetlen és szükséges eszköz, hogy azt megszerezzük. Viszont a vigasztalanság még nem jelenti az áhítat hiányát, nem legyőzhetetlen akadály,

sőt olykor hasznos orvosság, amelyre szükségünk van.

Azok a szerzők, akik kötelességgé teszik a vigaszért való imát, elfeledni látszanak, hogy az isteni szeretetet éleszteni kell, az önszeretetet pedig lehetőleg kiölni.

Vannak ugyan, akik azt állítják, hogy a vigasztalanság betegség, amelyből az ember az imádsággal nyerhet gyógyulást. Szerintünk az igazi betegség a kevélység, az érzékiség. A szárazság pedig irgalomból fakadó büntetés és gondviselészerű orvosság. Itt is, mint mindenütt, Isten azzal büntet, amivel vétettünk. Miért volnánk kötelezve Istent imánkkal siettetni, hogy eljárását, bánásmódját megváltoztassa? Tanácsosabbnak látszik inkább azért imádkozni, hogy akaratunkat tegye engedelmessé szent tetszésével szemben, s hogy a vigasztalanság, ez az orvosság, egészségünkre váljék.

Mások meg azt vitatják, hogy bizalomhiányra mutat, ha az ember nem imádkozik vigaszért. Pedig talán éppen az ellenkezője igaz. Bizonyára megtisztelő az Istenre, ha az ember a vigasznak szükségét érzi és gyermekded egyszerűséggel kéri azt tőle. Feltéve, hogy imája szent alárendeltséggel párosul. Ámde sokkal nagyobb bizalom kell ahhoz, hogy az ember teljesen Isten kezére hagyja magát, s békés várakozással tekintsen Istenre és szent megnyugvással már eleve elfogadja azt, amit Isten akar, rendel. Ebben egyúttal magasabb okosság és tökéletes nagylelkűség is nyilvánul. Ez kétségkívül a legmélyén érinti jó mennyei Atyánk Szívét.

AZ ISTENI TETSZÉSRE VALÓ HAGYATKOZÁS KÖZÖNSÉGES LELKIÉLET VÁLTOZATOSSÁGAIBAN.

I. A LELKI BÉKE.

A béke a léleknek feltétlenül *kívánatos* állapota, nemcsak a benne rejlő édesség miatt, hanem főképp a *lelkierő* miatt, amelyet közöl s a kedvező lelkiállapot miatt, amelybe helyez. Szinte nélkülözhetetlen annak, aki *belső lelkiéletet* akar élni.

Maga az Úr önmagát a Szentírásban a *béke Isténének* nevezeti. (Róm. XV. 3. ect.) S feltámadása után, valahányszor megjelenik Jézus, kedves tanítványainak békét kíván: „Béke veletek.” (Lk. XXIV. 36.) Az apostolok is a béke kívánságával szokták kezdeni leveleiket s a Szentlélek felhív minket: „Keressd a békét és járj utána.” (33. Zs. 15.)

Ámde tudnunk kell, hogy van jó és van rossz béke. a) A *jó béke* a rendből eredő derű, *tranquilitas ordinis*. Hogy ezt megszerezzük, rendet kell csinálnunk gondolatainkban, érzelmeinkben, szenvedéseinkben.

Ez a rend pedig abban áll, hogy akaratunkat alávetjük minden rend normájának: Isten szent akaratának az engedelmisséggel, és a megnyugvással. Mert különben rendetlenség és így békétlenség lesz bennünk. Hiszen: „Ki maradhat bántódás nélkül, ha Istennek ellenszegül?” (Jób. 9, 4.)

b) A hamis béke: a nyugalom a lanyhaságban, a bűnben. Az Úr azt mondja: „Nincs békességük az istenteleneknek,” (Iz. 48, 22.) És éppen különös irgal-

ma az Úrnak, hogy nem hagy nekik békét, hanem zaklatja, kínozza őket lelkiismeretük által, míg csak fel nem ébrednek alélt állapotukból.

Ha a bűnös mégis nyugalmat érez a bűnben, az a legnagyobb szerencsétlensége: az hamis béke!

Bizonyos mértékben s arányban, ugyanezt kell állítanunk a lanyha lelkekről is. Ezek sem élvezhetik az, igazi mélységes békét. Akaratuk ugyanis nem egészen jó, sokféle szenvedély tépi, szaggatja azt különfélemódon. Ha szomorú állapotukban megnyugtattják magukat, ez nyugtalanító jelenség, mert ez csak abból ered, hogy a lélek szeme elvakul, a szíve megkeményedik, a lelkiismerete elalszik.

Az igazi béke tehát: a *jóakarátú* ember kincse, és pedig jóakarátának *mértéke* szerint.

A keresztények nagyrésze aláveti ugyan magát a parancsoknak, beletörődik az isteni Gondviselés intézkedéseibe, de ezt inkább csak azért teszi, mert fél a pokoltól, óhajt és remél üdvözülni. Ez még tökéletlen állapot, a rabszolgák és napszámosok lelkiállapota, nem pedig az Isten gyermekeié, barátaié, jegyeseié! Nem is remélhetik az ilyen világiak azt a *teljes* békét, mélységes békét, amelyet azok élveznek, akik szeretik az Úr törvényét; „Nagy a békéje azoknak, kik törvényedet szeretik!” (118. Zs. 165.)

Hasonlóképen — mint szépen mondja P. Grou — „Azon ájtatos lelkek békéje, akik nem adják teljesen át magukat az Úrnak, nem hagyatkoznak teljesen rája, nagyon gyenge, nagyon ingatag, gyakran megzavart részint aggályok, részint Isten ítéleteitől való félelem, részint pedig az élet különböző esélyei, körülményei által.

Mikor gyökerezik meg tehát a lélekben a bensőséges, szolid, hogy úgy mondjam — *változhatatlan* béke? Abban a pillanatban, mikor a *lélek teljesen átadja magát az Istennek.*“ (Grou, Manuel des Ames int. Verité Fondam.)

Alig, hogy a lélek erre rászánta magát, elkezdődik a megbékélés. Ez aztán fejlődik, erősödik abban

a mértékben, amint a lélek elszakad mindentől, és csupán Isten szent akaratához ragaszkodik.

Eddig a lélek szenvedett. Ugyanis Isten húzta magafelé, a természet és az érzékek meg húzták a gyönyör és a kielégülés felé. Ebből csata fejlődött a természet és a kegyelem között. Mihelyt az ember teljesen megveti a saját akaratát és csak Istenét keresi, a rendetlenség megszűnik, a rend, a béke helyreáll. És csitul a nyugtalanság, az izgalom, a zavar, és a derűnek s az igazi jólétnek ad helyet.

Amint a lélek elérte azt a szabadságot, amelyet Szalézi Szent Ferenc ajánlott Chantalnak, amely nem tapad semmi teremtet jóhoz, sem vigasztaláshoz, sem lelkigyakorlataihoz, hanem egyes-egyedül Isten szent akaratához, akkor békéje szinte rendíthetetlenné válik.

Minél bensőbbé és szilárdabbá válik ez a béke s minél kevésbé tudja azt már megzavarni, ami eddig könnyen megrendítette, annál inkább haladunk az erényben. Ez olyannyira igaz, hogy — hacsak Isten kivételesen másképp nem intézi — a tökéletesség és béke párhuzamosan haladnak, s együtt érik el a tetőfokot.

Isten megteheti, hogy bizonyos léleekben csodálatos, túláradó békét önt, melyről eddig fogalma sem volt, amely kifejezhetetlen boldogsággal tölti el, és amely megvetést önt beléje minden mulandó, földi dolog iránt.

Viszont az is megeshetik, hogy Isten a lélektől — bármennyire hűséges is ez hozzá — bölcs belátása, tetszése szerint — megtagadja azt a túláradó békét, azt a békebenyomást, amely az erényt rendesen kíséri. Nem enged neki, csak csupán bizonyos *száraz* békét, amelynek nincs meg az édes íze. Sőt azt is megteheti Isten, hogy ellenségünknek hatalmat enged nyugtalanítani, zavarni, zaklatni bennünket.

Mi ilyenkor a teendő?

Mindinkább Isten szent akaratához kell simulnunk és félelem nélkül Isten karjaiba kell vetnünk magunkat. Atyánk karjába, aki a mennyekben van.

Hiszen Ő semmit sem tesz, semmit sem enged meg, hanem csupán a mi lelkünk nagyobb javára és míg vele a hit, bizalom, szeretet által egyesülve maradunk, nincs hatalom a földön, mely nekünk árthasson. *És ez is bizonyos békét ad nekünk.*

Az igazi béke is tehát kétféle: Egyik az érezhető, édes béke, amely nem függ tőlünk, egyébként nem is szükséges, s nem ritkán titkon legelteti az önszeretetet. A másik szinte érezhetetlen. Ez a lélek legeslegmélyén, legfinomabb pontján székel. Ez többnyire száraz, ízetlen, s birtokolható legborzasztóbb viharok közepette is. Minthogy pedig ez tisztán szellemi, nincs alávetve az önszeretet veszélyének és így szabadabb kezet enged az isteni kegyelemnek.

Ebben a békében is, mint tulajdon elemében, él az Isten, s műveli csodálatos dolgait, jóllehet titkon s szinte érezhetetlenül. Az ember alig ismeri meg ezt a működést, hacsak nem annak eredményeiből. Ezek legfőbbje az, midőn az ember azt tapasztalja, hogy még a tartós lelki szárazságban, vagy heves ostromokban, hirtelen támadásokkor is *szilárd, s állhatatos marad Istenhez.*

Ha tehát magunkban ezt a bizonyos lelki derűt a lehangoltságban is, ezt a száraz békét tapasztaljuk, áldjuk érte a jó Istent. Ez éppen elég, hogy bennünket a tökéletesség útján megtartsa, s lelki haladásunkat biztosítsa. Órizzuk meg azért ezt, mint értékes kincset, ajándékot.

Ha tehát Isten megengedi, hogy a természet vagy a démon bennünket nyugtalaníthasson, ostromolhasson, s zavarba hozni próbáljon, küzdjünk, tegyük meg azt, ami tőlünk telik, kérjünk tanácsot, *de békénket ne hagyjuk.*

Valahogy ne kövessük el azt a nagy hibát, hogy a támadást, a szenvedélyek lázadását, az Istentől való elhagyatottság jelének tekintsük.

Amíg akaratumk hű marad Istenhez, Ő velünk van, s gyengéd szeretettel foglalkozik lelkünkkel, hogy minket gyógyítsa. Mialatt elszakít, megfoszt bennünket

a benső vigasztól, s megaláz, közben *fenn is tart* láthatatlan erejével és segít a végig, ha nem szününk meg imádkozni és küzdeni.

Aki felfogja az ilyen szenvedések és csaták értékét, az nem szünik meg értük hálálkodni, s távolról sem engedi magát lesujtani. „Az ember nem izlelheti meg az Isten fiainak vigaszait, ha előbb nem tapasztalta az Isten fiainak keserves megpróbáltatását. A békét háborúval kell megvásárolni s a győzelem után izlelhetjük azt meg.” (Caussade, Abandon p. II. VI. 2. 3.)

Le kell tehát győzni magunkat. Ez a béke titka.

Különösen a kísértések idején kell nagyon vigyáznunk a békére.

„A kísértésben — mint Szent Teréz mondja — a felizgatott szenvedélyek olyanok, mint a tisztátalan állatok, s mérges csúszó-mászók a kastély udvarán.

Ne maradjunk lenn azokat nézegetni, fussunk hamar s menjünk az emeletre, a belső szentélybe, ahol Isten székel s itt öntsük ki szívünket, biztosítva Istent szeretetünkről, hűségünkről. Öntsük ki szívünket könnyörgő és ismételt imában. Ez legtöbbször azt eredményezi, hogy mi azokat a csúszó-mászó férgeket ellefejtjük, vagy legalább is az ima ránk hozza Isten kegyelmét és biztosítja győzelmünket.”

Továbbá minden kísértésben, betegségben, szárazságban, üldöztetésben, a béke megőrzésének legfőbb eszköze a *szerető, megalázkodó alárendeltség Isten szent tetszésével szemben.*

Igyekezzünk odáig eljutni, hogy keresztünket szeretni is tudjuk. Hiszen Isten faragta azt számunkra s faragja naponkint, Ő tudja, kire melyik kereszt illik s mekkora kereszt való. Ha a külső és belső keresztet alárendelt engedelmességgel viseljük, akkor majd élvezzük előbb-utóbb azokat a kegyelmeket, amelyek a keresztől áradnak, mióta Krisztus azon meghalt. S ha magunkét megtéve mégis csak a száraz és sok megpróbáltatás által zaklatott béke lesz osztályrészünk, hagyatkozzunk ebben is, mint minden egyébben, az isteni tetszésre. Isten szeret minket, tudja, mi az igazi javunk, igazi szükség-

letünk. Csak egytől féljünk: nehogy Isten szent akarata elé helyezzük saját akaratunkat! Hogy pedig ezt a veszélyt kikerüljük, kifejezetten és pontosan mindig s mindenben azt kell akarnunk, amit a jó Isten *akar*. Ez a legbiztosabb, legrövidebb s kimondhatjuk, *egyedüli* eszköze a tökéletességnek, békének. Minden egyébben tévedést, kevélységet, önszeretetet kell sejtenuünk, gyanítanunk.

II. A KÜLÖNBÖZŐ FÉLELMEK.

Az embernek akkora békére van igénye, joga, amekkora az igazi jóakarata. A szolid, mély béke feltétele, hogy akaratunkat Isten akaratának *teljesen alárendeljük*. De a teljes, tökéletes békét állandóan még ez sem biztosítja. Szüntelen imával és éberséggel e tekintetben sokat elérhetünk, de minden félelemtől itt e földön mentesek nem lehetünk.

Most pedig a generózus és okos lelkekhez lesz szavunk. Őket is, belső békéjüket is, — bármily megérdemlett legyen — különböző félelmek ostromolhatják! Vigaszukra állítsunk fel néhány általános szabályt:

1. Isten sohasem zavar oly lelket, amely *őszintén* hozzá akar menni. Figyelmezteti, megfeddi, talán érelyesen is, de zavarba nem ejti. A lélek pedig, amelyet Isten lelke vezet, belátja hibáját, megbánja, jóváteszi azt, de mindezt *békésen, nyugodtan*.

Ha tehát az ilyen lélek nyugtalan, nyugtalanossága vagy önmagából az idegektől, vagy a gonoszlélektől ered, de nem az *Istentől*. Tegyen meg tehát mindent, ami tőle telik, hogy a nyugtalanosságot eloszlassa; mondja önmagában: „ez csak szenvedés! de nyugtalanosságra nincs ok!”

2. Mindaz a gondolat, félelem, amely határozatlan, általános, minden fix és határozott tárgy nélkül, ismét nem jön az Istentől, sem a tulajdonképpeni lelkiismerettől, hanem a képzelődéstől, amelyre vagy az ördög, vagy az idegesség hat.

Az ember fél, hogy talán nem mondott meg mindent a szentgyónásban, vagy talán nem fejezett ki mindent tisztán, fél, hogy talán nem volt elég bánata, vagy nem volt eléggé elkészülve a szentáldozásra. Ki tudja, hány ilyen határozatlan félelem gyötri, kínozza s fárasztja a lelket. Mindez nem Istentől jön. Ha Isten tesz a léleknek szemrehányást, ez mindig világos és határozott. Azért meg kell vetnünk az ilyenmű félelmeket s bátran tegyük magunkat túl rajtuk. Egészen más az, mikor Isten lelkiismeretünk szavával, világos és határozott kifogást tesz ellenünk.

De lássunk néhány félelmet külön-külön is.

FÉLELEM AZ EMBEREKTŐL

Akármit mondjanak vagy tegyenek is az emberek, nem tehetnek egyebet, csupán azt, amit Isten akar vagy *megenged*, s csak ami az ő titkos, szent terveinek megvalósulására szolgál.

Csitítsuk el tehát félelmünket s bízzuk magunkat egészen a Gondviselésre. Megvannak neki a maga titkos, de tévmentes rugói, s nem kevésbé bizonyul hatalmasnak, mikor ellentétesnek látszó eszközökkel vezet célhoz bennünket, mint amidőn alkalmas, nekünk célszerűknek látszókat használ. Ő fel tudja frissíteni híveit a tüzes kemence fenekén is, s elmerülés nélkül járni a víz felszínén.

Annál kézzelfoghatóbban érezzük a Gondviselés támogatását, minél gyermekdedebben hagyatkozunk rája.

FÉLELEM A GONOSZLÉLEKTŐL

Az ember fél a gonoszlélek ügyes töreitől, cselvetéseitől. De nincs-e Isten a lélekkel, amely virraszt, óvatos és imádkozik? Nem hatalmasabb-e Ő ezer pokolnál? De meg kell jegyeznünk, hogy *a rendezett félelem a gonosz kísértéseitől, töreitől* a leghatalmasabb eszköz, hogy azokat kikerüljük.

Ez az üdvös, bizalommal kapcsolatos félelem min-

dig győzelmes, eltekintve egynémely kisebb jelentőségű esettől, amikor Isten megengedi, hogy nagyobb javunk érdekében, kisebb hibába essünk. Ezek a kisebb hibák nagyon alkalmasak, célszerűek arra, hogy Isten előtt nagyon megalázzanak bennünket, önmagunkban kevésbé bizakodókká tegyenek, s önszemünk előtt szinte megsemmisítsenek.

Nagyobb hibába, bűnbe pedig nem esünk, míg élénk bennünk *a szent félelem*; a félelem attól, hogy Isten tetszését elveszítjük. Ez a félelem éppen annak a szentséges kéznek ajándéka, mely láthatatlan módon fenntart, megőríz bennünket. Akkor kellene igazán félni, mikor már nem félünk.

Nagyon gyanussá válik lelkiállapotunk abban a pillanatban, amikor megszűnik bennünk minden félelem, még az a félelem is, amelyet tiszta és szerető félelemnek nevezünk, a szent, szelíd, békés, zavarnélküli félelem, amelyet a bizalom, szeretet éltet: a gyermekded félelem.

Az Istent szerető lélekre mi sem fájdalmasabb, mint az a félelem, hogy Istent megbántja. Nincs valami borzalmasabb, mint mikor a lélek telve érzi magát gonosz gondolatokkal, s szívét szinte akarata ellenére is magával ragadja a kísértés árjának rohama.

Amde nem olvastad-e, nem ismered-e a Szentírás számos szövegét, amelyekben Isten Lelke megérteti velünk, hogy mily szükséges kísértéseket szenvednünk, s mily áldásos gyümölcsöket teremnek azok a lélekre, amely magát meg nem adja. Nem tudod-e, hogy az Írás kemencéhez hasonlítja a kísértést, amelyben az anyag keménnyé, az arany ragyogó tisztává válik?

Az Írás szerint örömünk oka, Isten barátságának jele a kísértés. Módja, hogy Istent s magunkat jobban megismerjük. „Mit tud az, aki nem ment át a megpróbáltatáson.” (I. Sir. Fia. 34, 9.)

Ha te mindezt a szentírási helyet vigasztosnak ítéled, ám miért engedsz a szomorúságnak, mikor kísértésbe esel?

Igaz ugyan, hogy a kísértés soha sem jön Istentől, de mindig Ő az, aki ezt megengedi és pedig a mi nagyobb javunkra. Nem kell-e tehát mindenben, amit megenged, imádnunk az Ő szent tetszését? Csak egyet kell utálnunk — amit Ő szintén megenged — ez a bűn, melyet Ő gyűlöl, s nekünk is gyűlölnünk kell.

Óvakodjál tehát *nyugtalankodni* a kísértés miatt. Ettől a nyugtalanságtól inkább kell félnünk, mint magától a kísértéstől. (Caussad Abandon p. II. VI. 1. 3.)

Kétségkívül ne bízzunk saját magunkban, tartsuk szemmel saját gyengeségünket s azért vegyük alkalmazásba az óvatosság eszközeit. De az is hiba, ha túlságosan félünk. Ez maga forrása a kísértéseknek. Főleg soha se térjünk ki az alkalom elől, hogy *Istennek szolgáljunk, érdemet gyűjtsünk, erényt gyakoroljunk* ama sajnálatos ürüggyel, hogy elkerüljük a kísértések, a hiba veszélyét.

Am így járnak el a földi király katonái? S nem vagyunk-e mi Jézus Krisztus katonái?

Szégelyeljük lanyhaságunkat s ha az ellenmondás, megaláztatás alkalma előfordul, szóljunk magunkhoz: íme, itt a pillanat, hogy Isten iránti hűségemet, szeretetemet igazoljam.

Még ha itt-ott hiba is esik a küzdelemben, elenyésző ez a haszonnal, a győzelem dicsőségével szemben!

De meg egyébként is, ha Isten szándéka ellenére kerüljük a kísértést, sokkal nehezebb és veszélyesebb kísértésbe esünk. Mert van-e nagyobb és durvább kísértés, mint a kishitőségnek, gyávaságnak, bizalmatlanságnak, a kétségbeesésnek kísértése, hogy te nem tudsz a lelkiéletben boldogulni s elbukol? . . .

Való igaz, hogy félnünk kell a büntől s minden éberséggel kerülnünk azt, de amellet soha sem szabad felednünk, hogy más a bűn és más a kísértés. A bűn mindig tilos, de az nem, hogy magunkat a kísértésnek kellő okból kitegyük. Lehet a kísértés még oly erős, a bűnhajlam bármily makacs, heves, a képzelődésre bármily nagy és mély benyomású, mindez

alacsonyabb képességünkben megy végbe s a lélek magas szintjét teljesen szabadon s érintetlenül hagyja, sőt érdemekkel gazdagítja.

Mikor a kísértés gyenge, akkor az ember érzi, hogy teljesen távol marad a lelke a beleegyezéstől. De bezzeg, mikor heves a harc a lélek alacsony táján, nem ismerjük ki magunkat, vajjon beleegyeztünk-e, vagy sem? Iszonyú félelem és zavar lephet meg bennünket, vajjon épek maradtunk-e? Nem szakadtunk-e el az Istentől? Isten ezt megengedi, hogy megalázzon és kipróbálja hűségünket és bizalmunkat. Ha valamikor, ilyenkor kövessük vakon lelkivezetőnk utasításait. A gyóntató, aki hidegvérrel és kívülről ítél, sokkal könnyebben meg tudja állapítani, hogy mi az igazság.

A gyóntató, a rendesen történni szokottból ítél. Nincs soha sem hirtelen átmenet a végletekből a végletekbe, angyalból nem lesz egyszerre ördög.

Meg aztán vigaszunkra legyen mondva: akik igazán bele szoktak egyezni a bünbe — mint azt a tapasztalat igazolja — nem igen szoktak félni és aggódni.

Éppen a félelem és az aggodalom nagy érv a jó léleknél, hogy még távol van attól, hogy *teljes beleegyezéssel* elpártoljon, elszakadjon Istentől.

Azért a jó lélek ebben a rettentő megpróbáltatásban is, amelyet Isten az ő tisztulására megenged, mondja ki a „Fiat“-ot, „legyen meg a te akaratod“. Viseljük ezt az érzelmi bizonytalanságot megnyugvó, odaadó lélekkel, s akkor nagyobb hasznunkra lesz, mint bármi más.

A bizalom és alázat fejlesztése főleg az ok, amiért Isten a bizonytalanságot és kétséget megengedi.

FÉLELEM AZ ISTENI IGAZSÁGOS- SÁG ÉS SZENTSÉGTŐL.

Isten olykor megengedi, hogy lelkünket nagyon elevenen áthassa bűnösségünk érzete, roppant lelki nyomorunknak és az Ő végtelen szentségének és igazságos ítéletének eleven tudata.

A lélek ilyenkor reszket és remeg Isten lábai előtt, s aggodalmasan kérdi, hogy „mi lesz velem?” „Üdvözülök-e?”

Ha ez az érzet gyakori és eleven, a lélek számára értékes kegyelmet jelent, de keserves purgatoriumot is.

Hasznunkra válik ez az állapot is, ha bizalmas lélekkel alkalmazkodunk Isten bölcs intézkedéseire, tetszéséhez. Isten ezzel minket: 1. nagy lelki tisztaságra, 2. mély alázatra, 3. hősiesség önatadásra segít.

1. Lelkünk talán többször megfurdótt már a bánat könnyeinek fürdőjében. De Isten mindentlátó szeme talál még rajta foltot, amelyet mi nem látunk. Az ember olykor megtérése után is, sokban — még a legszentebb dolgokban is, — önmagát keresi, fél az áldozattól, eped az öröm, a finom lelki élvezet után. Fél a megaláztatástól és tetszeleg érdemeiben. Magában bíz. Szomorú maradványai ezek az önszeretetek, annál veszélyesebbek, mert lappanganak. Ki gyógyít ki mindéből? Az elmélkedés, a napi penitencia megkezdte ezt a munkát, de végére csakis Isten segít, ha így a benső szenvedésnek, megaláztatásnak kohójába vet bennünket.

Isten megfoszt a világosságtól, átérettet velünk lelki tehetetlenségünket, megalázó kísértéseket enged ránk jönni. Így kezdjük megismerni magunkat s igazán megismerjük Istent.

Hálálkodunk neki, hogy ekkora nyomorúságunk ellenére is eltűr bennünket. Azért ösztönszerűen érezzük, hogy Isten szeret minket s voltaképpen nem ránk, hanem csak hibáinkra haragszik. Igyekezzünk tehát azoktól szabadulni, hogy egészen szépek, kedvesek, tiszták legyünk az Ő színe előtt. Így dolgozik titokteljes módon a Gondviselés lelkünkben, míg csak hibáink le nem égnek ebben a purgatoriumban.

2. Ezen az úton jutunk el e nagyfokú alázatosságra is. Mily kívánatos dolog ez! *Szent Benedek* szerint az alázat juttatja az embert rövidesen a tökéletes szeretetre, száműzi a félelmet, s abba az állapotba

juttat, amelyben minden erény familiáris, természetes lesz számunkra a Szentlélek örömeiben.

De erre a mélységes alázatra ismét csak az isteni igazságosság beható, penetráns fénye juttat. A legszebb meditáció elégtelen erre. Az isteni szentség fénye mellett azonban szinte természetszerű az *önmegvetés, félelem*, borzalom a saját *nyomorúságainktól*. Ime a Szentek, akiket az isteni igazságosságnak, szentségnek fénye áthatott, mily alázatosak! Életszentségük lépést tart az önmegvetéssel. Minden gyalázat méltó tárgyának érzik magukat, sőpredéknek, akik csak rontják Isten munkáját, mindenre haszontalanok, akik inkább Isten ostorát vonják le a világra.

Isten gyakran nagy kegyekkel halmozta el őket, de aztán hamarosan megint szinte megsemmisítette őket tulajdon szemökben s gyakran a világ előtt is. Már nem bíznak magukban, saját világosságukban, saját munkájukban. Mint egészen kicsinyek, ösztönyszerűleg Isten karjaiba vetik magukat, aki végtelenül felülmúlja nyomorunkat. Így diadalmaskodik az alázat, de egyben az igazi bizalom is, amely nem magunkra, hanem egészen Istenre van alapítva.

3. Ez az útja a hősiek önátadásnak. Könnyű addig Istennek átadni magunkat, míg Ő kedveskedéssel becéz és vigaszaival áraszt el. De bezzeg az olyan állapotban, aminőt leírtunk — ehhez bátorság kell — a hitnek, bizalomnak hősi foka.

De nagy dolog is ám ilyenkor így szólni Istenhez: „Igaz! szentséged, igazságod megfélemlít, de ismerem végtelen jóságodat is. Nincs drágább, mint egyetlen lelkem! Annak örök sorsát mégis a te kezébe teszem. Tudom, jobb helyen nem lehetne! Biztosabb helyen van, mint a sajátomban. Mennyire meghatja Istent, mily öröme hangolja ez a bizalom! Mennyire megdicsőíti! Bizalmunk, reményünk alapja amúgy sem mi vagyunk, hanem az Isten jósága. A mi jóságunk csak feltétel. Ámde ez a feltétel — a mi jóságunk, szentségünk, — semmi máskor nem valósul meg jobban, mint mikor ilyen állapotban teljesen meg vagyunk alázva,

tisztulva. Nincs már a kegyelemnek akadály a bennünk! Azért is, épen abból merítjük bizalmunkat, ami ettől meg akarna fosztani, nyomorunk mély átérzéséből. Ilyenkor közelebb vagyunk Istenhez, mint bármikor máskor. Ez a legjobb dispozió az Eucharisziához, ehhez a *megsemmisült, valóban kiüresedett* istenséghez közeledni. Hiszen a hasonló a hasonlóban leli örömét.

Azért is, midőn az isteni igazságosság és szentség áthat; adjuk át bizalommal magunkat ennek a tisztító és megalázó tűznek s fejtsük ki — ha nem is érzelmekben, de akarati tényekkel az odaadó bizalmat, amely minél kevésbé támaszkodhatik önmagára, vigaszos érzelmekre, annál tisztább, szűziesebb s értékesebb *Isten* előtt s annál inkább biztosítja azt, amit annyira féltünk, Istennek tetszését.

III. AGGÁLYOK.

A félelemmel kapcsolatban, külön meg kell emlékeznünk az alaptalan félelmekről, az *aggályokról* is.

Az aggály nem gyengéd lelkiismeret, hanem annak hamis utánzata. A gyengéd, egészséges lelkiismeret bármily finom is, nem zavarja össze a tökéletlenséget a bűnnel, a bocsánatos vétket a halálos vétkekkel. Egészségesen ítél mindenben, de annyira szereti Istent, hogy még a legkisebbel sem akar neki szomorúságot okozni. Annyira forrón óhajtja a tökéletességet, hogy a legkisebb bünt is el akarja kerülni. Mintegy világosság-ból, szeretetből és nagylelkűségből tevődik össze. Az *aggályosság* ellenben tudatlanságon, tévedésen alapul. A helyes ítélőképesség kizökkenése, zavaros lélek gyümölcse. Túlozza a kötelességet és hibát, ott is ilyet lát, ahol az nincs.

Viszont nem látja ott, ahol valójában van a kötelesség, illetőleg hiba. Az ember egyik dologban aggályos lehet a nevetségességig, másokban ugyanakkor tág lelkiismeretű.

Az aggályosság halálos csapást mér a benső

békére. A lélek kegyetlen mester hatalma alá jutott, aki nem hagy neki békét. A legkisebb hibák, vétkek, gonosz-tettek lesznek, a legjobb cselekedetek rosszul végzettek, a kötetmek soha sincsenek betöltve, s ha a szegény aggályos százszor ismétli azokat, a kegyetlen mester mindig ugyanolyan elégedetlen lesz, mint volt az első esetben.

Az imában állandóan rossz gondolatok félelmével úzi áldozatát. Az áldozásban ehhez szinte elválaszthatatlanul iszonyú szárazság csatlakozik, a gyónásban az aggályost soha, de soha nem elégíti ki az őszinteség, a bánat.

Egyéb lelkigyakorlatait is a félelem teszi tönkre. A társaságban fél a társalgásban elkövethető hibáktól, a magányban meg tanács és vigasz nélkül áll kínzó rémképeivel, mint iszonyú zsarnokaival. Az aggályos fél az Istentől, de az Úr félelme kínpadon tartja. Szereti az Istent, de ez nincs vigasztalására, szolgálja Istent, de rabszolgamódra. Isten igája, — amely gyermekeire nézve édes és könnyű, — őt elnyomja. Röviden, némely aggályos irígylésreméltó az erényei, de szánalomra-méltó szenvedései miatt.

Az aggályosság a lelkiéletnek legfélelmesebb ostroma. Először is: akadályozza az *imát*. Az aggályosnak rögeszméje, hogy mindig maga-magával foglalkozik, folyton vizsgálja magát, lelke állapotát. Közben aztán nem imádkozik, nem hálálkodik, nem indít bánatot stb. Sokkal inkább magával van elfoglalva, semhogy ráérne Istennel beszélni. Tehát nem imádkozik, vagy pedig hogyan! Az aggály elúzi a lelki csendet, megzavarja a benső figyelmet, amely nélkül alig lehet imádkozni.

Midőn így a lélek szomorúságba és félelembe merül, kivész belőle a bizalom, a szeretet. Szinte menekülne Istentől. Legalább is akadályozva van, hogy szíve kitérüljön, s belső bizalmasságra jusson Istennel. Szinte elviselhetetlen számára a szentgyónás, a szentáldozás, amelyek az istenszerető lelkek legtisztább és legnagyobb örömei.

Az imán kívül a léleknek szüksége van az állandó

éberségre, hogy a természet rendetlen mozgalmait visszafojtsa, kivédje és a kegyelem mozgalmait észrevegye s azokhoz alkalmazkodjék. Erre a kettős nagy munkára a folytonos nyugtalanságban tartó aggályosság szinte képtelenné tesz. A zavarban levő lélek nem lát tisztán és míg egyes, állítólagos kötelmeivel bibelődik, elfeledi a többit, a fontosabbat.

Az akarat kimerül a szüntelen harcban, végre is elpuhul s a teremtmények nyújtotta kétes vigaszok keresésére indul.

És ha az aggály nem is állítja meg a napi munkát, de ellanyhítja, s többé-kevésbé megrontja.

Tökéletes-e a hit akkor, ha a lélek csak az Isten igazságosságát látja s azt sem helyes színben, szemét pedig irgalma elől behunyja?

Tökéletes-e a remény, ha az ember minden jóakaratára ellenére is alig meri a kegyelmet, az eget remélni; folyton reszket és soha sem bizalmas?

Tökéletes-e abban a szeretet, aki, bár szereti Istent, de fél előtte megjelenni? Nincs Istenhez egyetlen szívből jövő szava sem, s csak félni tud a végtelen Jóságtól?

Rendezett-e ott a bánat, ahol a jóakarató lelkét lesujtja és megfosztja a bátorságtól?!

Igazi erény-e az, igazi alázat-e, mely számúzi a bizalmat, és kishitűségben vergődik?!

Nem, nem! Az aggályosság nem jele a hű szeretetnek, nem gyengéd lelkiismeretesség. Inkább finom önszeretet, lelki egoizmus, mely túlságosan magával van elfoglalva s nem eléggé Istennel. Ószinte, de eltévedt jóakarát. De mindenesetre *betegség*, amely a lelkiéletet gyökerében támadja meg s annak gyakorlatát rettentően megnehezíti.

Mások, — a bizalom által kitágított szívvel, békében úszó lélekkel — haladnak, futnak, repülnek a tökéletesség útján, a szegény aggályos bár nem kisebb, de rendezetlen nagylelkűséggel hiába meríti ki magát, alig halad, sőt hanyatlik. Szenved, mert a drága időt arra pazarolja, hogy kínozza magát kötelességeivel,

minden atomot lemér s minden hitványságban őt üldöző szörnyeket lát.

Gyötri a gyóntatóját, megszorítja a Szentlelket, rontja az egészségét, tönkreteszi a fejét. Semmi vállalatba sem mer kezdeni, senkinek sem tud használni. Sőt árthat, ha másokkal közli baját, avagy visszaszítóvá, nevetségessé teszi a lelkiéletet.

Az aggályosság tehát valóban igazi csapás a lelkiéletben. Kétségtelen tehát, hogy Istennek kifejezett akarata, hogy *küzdjünk az aggályosság ellen annak rettentő következményei miatt*. Ebben minden hittudós, a lelkiélet minden mestere egyetért. Egyöntetűen írják elő részletesen a követendő eljárást. Röviden csak annyit! Hogy ezt a rettentő ellenséget legyőzhessük, sokat kell imádkozni, lehetőleg *el kell fojtani az előidéző okokat, s vakon engedelmeskedni a lelkievezésnek*. Az aggályos lehet különben tanult, tapasztalt s kiváló ítélőképességű egyén egyéb ügyekben, de, ami aggályait illeti, abban lelkibeteg, ítéletre szinte képtelen. Miért is oktalanság volna saját ítéletére hagyatkoznia. Gyermekmódra engedelmeskedni a gyóntató utasításainak, vakon követni azt, ez számára a legfőbb bölcsesség, a gyógyulás egyetlen eszköze. Minthogy pedig ez nehéz, azért szüntelen kell imádkoznia, hogy *saját ítélete ellenére* is tudjon szótfogadni gyóntatójának. Lelkiismerete meg van hamisítva, helyre kell állítania, ami úgy történik, ha ítéletét a gyóntatójáéval azonosítja.

De egyben Isten *tetszése*, hogy az aggály *kinjait* türelemmel viseljük addig, amíg neki tetszik. De mindig ostromolhatjuk ezt a bajt és ezt meg is kell tenni. Némelykor teljes sikerrel tesszük ezt, olykor csak enyhül, olykor meg Isten engedelmeiből a baj kitart. Mert vannak okok, amelyek tőlünk függnek, s vannak, amelyek hatalmunk körén kívül esnek. Támadhat az aggály a túlzott munkából, szigorból, túlszigorú olvasmányokból, könyvekből, aggályos egyénnel való társalgásból, szokásból Istenben csak a szigorú bírát látni, nem pedig a végtelen jóságos Atyát. Továbbá jöhet tudatlanságból, mely túloz a kötelességekben, s

összetéveszti a kísértést a beleegyezéssel. Ilyen esetekben az ok tőlünk függ s ha hozzálátunk, sikerrel leküzdhetjük a bajt.

Lehet azonban ez az ok a melankólikus temperamentum, félnék, gyanakvó természet, fejgyengeség, bizonyos egészségi állapot kifolyása. Ezek olyan okok, amelyek inkább az isteni tetszéstől függnek, mint a mi szabadakarattól. Ily esetekben az aggály hosszan eltart s kiterjed a profán cselkedetekre is.

Gyakran a sátán az ok. Kiaknázza a mi oktalanságunkat, hat érzékeinkre, képzeletünkre, hogy aggályokat támasszon, vagy azokat élezze, fokozza. Ha az ördög tág lelkiismeretre akad, azon van, hogy azt még inkább tágítsa. Ha olyanra talál, amely nagyon gyengéd, ám betegesen félnökké teszi, eltölti zavarral és aggodalmakkal; s odatör, hogy emiatt a lélek hagyja abba az imát, a szentségek felvételét. Célja az, hogy az erényt elviselhetetlen tehernek tüntesse föl s hogy lanyhaságba, gyávaságba, kétségbeesésbe ejtsen.

Isten maga egyenesen sosasem szerzője az aggálynak. Ez nem jöhet máshonnan, mint csupán a bukott természetből, avagy a démontól, mert hiszen az aggály tévélyen alapszik s a léleknek betegsége.

Ámde Isten megengedi az aggályt és olyankor, mint a megszentelés átmeneti, ideiglenes eszközét használja. Ez esetben Ő irányítja, vezérli azt, hogy jó eredményt érjen el vele a lelkiéletben. Betölti általa a lelket a büntől való félelemmel, hogy így megtisztítsa a már elkövetett bűnök maradványaitól és kettőzött buzgalmat ébreszsen benne a jövőben a bünt elkerülni. Megalázza a lelket, hogy ezentul ne bízzék tulajdon ítéletében s teljesen vesse alá magát a lelkiatya vezetésének.

Ha már haladó lélekről van szó, az aggály okozta szenvedésekkel befejezi Isten a lélek megtisztítását, a teremtményektől való elszakadását, bizonyos megsemmisítését, hogy így előkészítse, diszponálja nagyobb kegyelmek elfogadására. Így mentek át a Szentek is ezen a megpróbáltatáson. Egyesek szent pályájuk ele-

jén, mint Loyolai Szent Ignác, mások annak vége felé, a szentség delelőjén, mint szent Alfonz.

Fejezzük be e részt az utóbbinak jótanácsával, utasításával:

„Fogadjatok szót, fogadjatok szót! Szűnjetek meg Istenben kegyetlen zsarnokot látni. Ő mindenestre gyűlöli a bűnt, de nem gyűlöli az olyan lelket, amely gyűlöli a bűnt és őszintén megsiratja azt. „Te keresel engem, — mondá Urunk Kortonai Szent Margitnak — de tudd meg jól, én inkább kereslek téged, s félelmeid akadályoznak az isteni szeretetben való haladásodban”.

Az akadályoktól zaklatott, de mindig engedelmes, Bolognai Szent Katalin félt a szent asztalhoz közeledni, de lelkiatyjának egyetlen szava elég volt arra, hogy legyőzve félelmét áldozni menjen. Hogy állhatatos engedelmességre buzdítsa, megjelent neki az Úr s így szólította meg: „Leányom, örülj, mert a te engedelmeséged nekem nagyon kedves”.

Ugyancsak megjelent a dominikána Boldog Soncinoi Stefániának és így szólt hozzá: „Mínhogy átadtad magadat, akaratodat gyóntatód kezébe, akárcsak az én kezembe, ám kérj tőlem bármit, megkapod. „Uram, — felelé az, — én nem kérek egyebet, csakis Téged egyedül!”

Loyolai Szent Ignác is, megtérése elején, telve volt félelemmel és zavarral, de bizalommal így kiáltott fel: „Uram, mutasd meg az utat, amelyen haladnom kell, még ha a kutyára bízna is vezetésemet, annak is engedelmeskedném!” Eleven volt benne a hit, tudta: „qui vos audit, me audit.” „Aki titeket hallgat, engem hallgat.” (Lk. 10, 16.) És valóban, úgy tudott engedelmeskedni lelkiezetőjének, hogy ezáltal aggályaitól megszabadult, sőt maga kiváló lelkiezérére képződött. Ismétlem, fogadjatok szót lelkiatyátoknak s legyen hitetek az engedelmisségben”.

„Ime — mondá Néri Szent Fülöp — a legjobb eszköz kimenekedni az ördög hálójából az engedelmes-

ség, viszont nincs veszedelmesebb, mint saját véleményünk szerint igazodni akarni a lelkiéletben.

Azért minden imában kérjétek a kegyelmet, a kegyelmek kegyelmét: tudni engedelmeskedni és legyetek meggyőződve, hogy engedelmeskedve bizton üdvözültek és megszentelődtek." (Relig sanct. c. XVIII. 25.)

AZ ISTENI TETSZÉSRE HAGYATKOZÁS A KÖZÖNSÉGES ÉS MAGASABB IMAÉLETBEN.

I. A MISZTIKUS ÉS KÖZÖNSÉGES ÚT.

Az imáról most az isteni tetszésre való hagyatkozás szempontjából beszélünk.

Mi a célja az imának?

Hódolat Isten előtt, de az ima egyben azt is célozza, hogy életünk javuljon, növekedjünk az erényben, különösen az isteni erényben, főleg az isteni szeretetben, gyarapodjunk a kegyelemben s ennek megfelelő égi dicsőségben.

Az imádság pedig mindenre segít a benne kifejtett működésekkel, tevékenységgel, a vele kieszközölt kegyelmekkel, a jó diszpozíciókkal, amelybe bennünket helyez.

Louis de Ponte S. J. szépen mondja: „Az imában lényeges az, hogy az ember odairányítsa elmélkedéseit, hogy *javuljon*. Tudnunk kell, hogy a lelkivilágosságok édes keveset érnek erénygyakorlat nélkül. Szükséges tehát, hogy az imából merített világossággal és kegyelmekkel naponkint haladjunk az erényben; mind engedelmesebbek, szelídebbek, türelmesebbek, szolgálatkészebbek, önmagunktól mind megváltabbak legyünk, nagy barátai az alacsony foglalkozásoknak, közömbösebbek a teremtmények részéről megnyilvánuló tetszés, vagy nem tetszés, rokonszenv, vagy ellenszenv iránt, gondosabbak saját akaratunk megtörésében, vagyaink mérséklésében“.

P. Alvares Boldizsárral hozzáteszi Ponte: „A jó

ima főcélja s a legjobb gyümölcse, amelyet számunkra teremhet az, hogy Istennek odaadjuk mindazt, amit tőlünk kíván, teljes alkalmazkodással megnyugszunk abban, ahogy velünk a Gondviselés intézkedik, s teljesen helyeseljük, ha Isten megfoszt egészségünkötől, becsületünkötől, földi javainktól, kényelmünkötől, s visszavonja kedvezéseit, vigasztos hatású jelentését, s minket sötétségben, fagyos télben enged dideregni, kísértések, aggodalmak s mindennemű szenvedés között.

Mindezzel ugyanis Istennek nincs egyéb célja, mint az, hogy bennünket nagyobb erényekre emeljen s megfelelő nagyobb dicsőségre segítsen.

Akárhogyan imádkozunk is tehát, az imának ezt kell céloznia: lelkihaladás, erény, tökéletesség. Ha ezt megszereztük, mit számít, hogy ezt az eredményt a legközönségesebb imamódokkal értük-e el; viszont mit ér a legmagasabb imamód, ha mi nem leszünk szentek általa".

„És ezt annál szükségesebb hangsúlyoznunk, — folytatja P. Ponte, — mert sokan vannak, akik, bár magasabb lelkiéletről álmodoznak, deamellert elhanyagolják az életjobbítást és a haladást az erényben. Nagy önccsalás ez. Innen van azután, hogy az ilyenek hosszas éveken át folytatott imaélet után csak ott vannak a lelkiekben, mint pályájuk elején. Nincsen ennél gyászosabb tévedés maguk és másokra nézve." (De Pont. Vie du P. Balth. Alv. cc. 33, 50.)

De térjünk most már rá az imaélet s imamódok két nagy elágazására. — Ne feledjük, hogy mindkettőnek — célja: az üdvösség, a tökéletesség . . .

Egyik út a közönséges, midőn imánk nyilvánvalóan nem passzív, a másik a misztikus út, amelyen a belénk öntött kontempláció az uralkodó. Nagyon mellékes, hogy ezen utóbbival kinyilatkoztatások, látomások, természetfeletti szavak stb. együttjárnak-e vagy sem.

Kérdés, vajjon a közönséges út is elvezethet-e a szoros értelemben vett életszentségre? Bossuet azt állítja, hogy: „Az ember rendkívüli imádság nélkül is

nagy szentté válhatik." Többet nem mond. (Bossuet: États d'or. XXII. d'Issy.)

Szalézi Szent Ferenc véleménye pedig ez: „Igen sok szent van az égben, aki nem élvezte a kontempláció elragadtatásait, mert hány vértanút, szent férfiút és nőt ismerünk az Egyház történetéből, akik imájuk alatt egyéb kiváltságot nem élveztek, mint a nagy áhítatot és buzgóságot.” (Am. de Dieu 1. VII. c. VII.)

Senki sem vonja ezt kétségbe a vértanukat illetőleg. A többi kanonizált szentre vonatkozólag *Szalézi Szent Ferenc* csak az elragadtatásokról beszél . . . A misztikus imának a megelőző fokait hallgatással mellőzi.

A szenttéavatási eljárásban az Egyház a XIV. Benedektől felállított irányelvek szerint mindig csak az erények hősi fokát s a csodákat teszi vizsgálat tárgyává és sokakat szentté avatott, kiknél szóba sem jött, vajjon bírták-e a beléjük öntött kontempláció ajándékát. De, vajjon azért nem terjed-e ki erre a vizsgálódás, mert a misztikus ima az életszentséghez nem szükséges, nem lényeges, avagy azért, mert annak létezését és fokát az illető Szentben nem könnyű megállapítani? — Erre nehéz volna felelni, a dolog bizonytalan.

P. Poulain szerint (Grâces d'or, c. XXVIII. 2.) a tudományos történelmi kutatás bizonyára arra vezetne, hogy majdnem minden kanonizált szent élvezte a misztikus uniót, — és pedig általában véve bőséges fokban. Az a nem ritkán megkockáztatott állítás pedig, hogy *sok* Szent *nem* élvezte a misztikus ima kegyelmét, határozottan téves. — Egyesekre nézve ez határozottan meg van cáfolva s egyről sincs bebizonyítva, hogy a misztikus imát nélkülözte. Sok esetben hiányoznak erre az okmányok, bizonyítékok.

Másik kérdés, vajjon a közönséges ima eljuttathat-e legalább a *magas tökéletességre*? Ezt általában mindenki megengedi.

Mindnyájan tudjuk, hogy Szent Teréz mennyire magasztalja a misztikus imát, mennyire tudja a vágyat eziránt a szívekben felébreszteni. De mégis, azoknak

a leányainak vigasztalására, akik minden igyekezetük ellenére, amellyel azt kiérdemelni törekedtek, ebben nem részesültek, — a következőket mondja:

„Nagyon fontos megértenünk, hogy Isten nem mindnyájunkat vezet ugyanazon az úton és sokszor, aki nagyon kicsiny a saját szemében, a legmagasabban áll az Úr színe előtt. Így jöllehet ennek a zárdának minden apácája gyakorolja magát az imában, de ebből nem következik, hogy valamennyi kontemplatív is. Ez lehetetlenség. Aki ezt a kegyelmet nem élvezi, azért az nem szűnik meg nagyon tökéletes lenni. Ha hűségesen betölti azt, amit az imént elmondottam, felülmúlhat másokat érdemekben, minthogy nagyobb fáradságot és önmehtagadást fejt ki. Az isteni Mester ezekkel úgy bánik, mint erős lelkekkel s majd bőven kárpótolja őket odaát, azokért az örömökért, amelyeket tőlünk itt mehtagadott.

Szent Márta nagy szent volt, jöllehet nem tudjuk róla, hogy kontemplatív lett volna. Ha ő is elmerülő lett volna a szerető szemlélődésben, mint nővére, — nem lett volna senki, aki az Úrnak elkészítse az ebédet. Mert igaz az, hogy úgy a kontempláció, mint az elmélkedés és szóbeli ima által mindig az isteni vendéget szolgáljuk ki, s mit törődünk mi azzal, ha ennek a kötelességnek akár az egyik, akár a másik módon felelünk is meg.” (Chemin XVIII.)

Szalézi Szent Ferenc is így vélekedik: „Nagyon tökéletes lelkek vannak, kiknek a mi Úrunk soha sem ad az ilyen édességből és ebből az Ó nyugalmából. Az ilyenek mindent lelkük magasabb szintáján, magasabb képességével hajtanak végre. Akaratuk szinte meghal, elvesz Isten akaratában és pedig nagy eréllyel, értelmi és szellemi működéssel. Ez a halál igazán kereszthalál, sokkal fenségesebb és nagyobblelkű, mint a másik.” (Entret II.)

Bossuet mindebből arra következtet, hogy nagy tévedés az érdemet, a tökéletességet abba helyezni, hogy az ember kontemplatív-e, aktív-e. Isten egyedül

hivatott megítélni a lélek érdemeit, amelyet ilyen vagy olyan kegyelmekkel tüntetett ki. Majd ítél annak a léleknek dispoziója s az isteni szeretet s egyéb erények foka szerint, amelyeket Ő ismer egyedül." (Etas d'or, 1. IX. 12. 13.)

Zárjuk le ezt a gondolatmenetet Alvarez de Paz szavaival: „Minden Szent nincs felemelve a tökéletes kontemplációra, mert a mindenható Istennek más utai is vannak, hogy valakit a tökéletességre és életszentségre elvezessen. Egyeseket arra vezet a csapások, betegségek, kísértések s üldöztetések által, csodálatos módon . . . másokat ismét szentekké formál az aktív élet munkái, s a lelkek ügyében való buzgólkodással, amelyet nagyon tiszta szándékkal teljesítenek, ismét másokat nagy szentségre kalauzol a közönséges ima, s a mindenben való önmegtagadással.

Az is mesélik, hogy aki a kontempláció magas ajándékával van kitüntetve, a tökéletes szeretet dolgában alább marad, amögött, aki ilyen nem élvez". (Alv. de Paz. Oevres. III. 1. V. p. II. c. III.)

„Jóllehet, a misztikus út nem az egyetlen, amely magas tökéletességre vezet, de el kell ismerni, hogy azt gyorsabban és könnyebben eszközözi. Kétségtelenül a kontemplatív imaélet a magas erények iskolája, meg rövidített útja, leggyorsabb járműve a tökéletességnek. Mindenek között értékes gyöngy és annyira kívánatos kincs, hogy a szakértő elad érte mindent, csakhogy megszerezze azt." (Voies d'l oraison mental.)

Sokan ellenvetik, hogy a misztikus út veszélyes, kevésbé ismert. Ámde ha a misztikus imának meg is vannak a maga veszélyei, amelyeket azonban nem kell túlozni, de megvannak a közönséges imának is nem kevésbé reális veszélyei, amit nem kell feledni. A veszélytől való félelem lehet oka, hogy mi a meditációra adjuk magunkat, annak nagy előnyei miatt. De arra nincs elég ok, hogy a kontemplációt gyanuba hozzuk. A misztikus ima aranybánya, aknázzuk tehát ki; vannak veszélyei, legyünk tehát résen, hogy magunkat biztosítsuk. Kövessük tanulékony lélekkel az

isteni vonzalmat, de úgy, hogy az ellenség csapdáját kikerüljük.

Egyébként is a tapasztalás hamar kitanít bennünket, hogy a kontemplatív ima azoknak a nagy lelkeknek felel csak meg, akik mindent hajlandók elszenvedni, csakhogy Istennel egyesüljenek s nem való azoknak, akik mohón akarnak élvezni. A kontemplatív lelkeknek bizony többször van részük a kálváriai megfeszítésben, mint a Tábor dicsőségében és örömeiben és ha szükségük van a megpróbáltatásra, megaláztatásra, de még inkább a felbátorításra.

Másoknak megint a misztikus olvasmányok ellen van nehézségük. De nem inkább kellene-e félni a tudatlanságtól és elfogultságtól, amely oly könnyen elzárhatja előttük a Szentlélek kegyelmeinek kapuját? Mindenesetre feltételezzük, hogy jó és az olvasó szükségleteinek, jellemének megfelelő könyvről van szó!

Okos vezető is rendkívül fontos és szükséges az ilyen úton járóknak, aki az olvasmányok felett ítélhet, és ilyeneket ajánlhat. (Poulain, Maumigny, Szent Teréz.) Így aztán nem lesz veszély vagy ha lesz, ám nem a könyvből ered, hanem magából az olvasóból, aki élvágó, vagy elbizakodott. De ilyennek nemcsak a misztikus ima árthat, hanem minden aszkétikus könyv, a közönséges ima vigaszai, sőt maga a szentáldozás is. Ezt a rossz dispoziíót kell tehát indexre tenni.

A misztikus ima-kegyelem adományozása teljesen Isten szuverén jogkörébe tartozik, Isten nincsen kötelezve — mondja Szent Teréz — hogy olyan kegyelmeket adjon nekünk ebben az életben, amelyek nélkül üdvözülhetünk. Ő osztogatja kegyelmeit, amikor neki tetszik, ahogy neki tetszik; ura kegyelmeinek, adhat bárkinek, anélkül, hogy azzal igazságtalanságot cselekednék más iránt.

„Vannak tökéletes lelkek — mondja Alvarez De Paz, — kiknek Isten nem adja meg a misztikus ima kegyelmének ajándékát, egyeseknek azért nem, mert higgadt temperamentum híján a kontemplálásra nem alkalmasak, másoknak ezért nem, mert a kiváló aján-

dékok a kevélység veszélyébe sodornák őket, végül másoktól megtagadja Gondviselésének titkos szent tervei, végzése szerint, amelyekbe senki be nem pillant-hat." (t. III. 1. V. p. II. c. III.)

Ámde az utóbbi nyilatkozatot azért nem szabad túlfeszíteni, mert hiszen Szent Teréz szerint: — „Isten mit sem kíván inkább, mint adni, s azzal, amit ad, nem lesz szegényebb, sőt gazdagabb lesz! Mert így jobban megismerjük és jobban szeretjük és ez által híven szolgáljuk Őt.” (Chateau 6 dem. c. IV.)

Egyébként a misztikus adományokkal is úgy vagyunk, mint Isten többi ajándékaival. Isten kinek-kinek ad tetszése szerint, s amennyire az illető lélek rendelkezik magától, közreműködik.

Isten misztikus kegyelmekkel senkinek sem tartozik, bármennyire készül is valaki rá. Azoknak, akiknek Isten ezt az ajándékot szánta, rendszerint vár addig, míg az illető lélek eléggé meg nem tisztult, s erényben elég gazdag lesz, — jóllehet még nem is jutott el a tökéletességre. Mihelyt az ilyen lélek a nagy lelki előkészület által s a hű közreműködéssel előtte teljesen kitarul, akkor szinte rohamosan s túlbőven árasztja el világossággal és szeretettel. Gyéribben részesül ebben a lélek, ha csak úgy félig nyílik meg az Úr előtt.

Tehát a kontemplatív (misztikus) ima is, — jóllehet tisztán csak ajándék, mégis sokban függ a buzgóságtól, amellyel a lélek magát előkészíti és a kegyelemmel közreműködik. Olykor Isten maga is hozzásegít az ilyen előkészítéshez s befejezi azt. Az a felkészülés, amelyről most szó van, a lélek kezdeményezése és munkája a megszokott rendes kegyelmi segéllyel. Ezt úgy eszközözi, hogy: 1. Elmozdítja az akadályokat határozottan törekedve a négyszeres tisztulásra: a lelkiismeret, a szellem, a szív s az akarat tisztulására, amely minden imához annyira szükséges. 2. Pozitíven is rendelkezik magától a lélek önmagából csendes és összegyűjtött szentélyt alkotva, amelyet bebalzsamoz az ima illata, feldíszítenek az erények. Különösen szükség van: eleven hitre, bizalomra, szeretetre. Mind-

ez viszont nem sikerül megfelelő önmegtágadás, engedel-
messég, alázatosság nélkül. Nagyon természetes, hogy
mindennek nagyobb foka szükséges a misztikus, mint
a közönséges imához.

Ugyanez *Szent Bernát* tana is. Idézzük csak
gyönyörű szavait, amelyeket az „Énekek Énekében” ez
ügyben ejt. Eme szavakat magyarázza; „*Lectulus nos-
ter floridus*”, „*Úde, zöld nyoszolyánk.*” (*Énekek Éneke*
1, 15.)

„Nemde ti is kíváncsoztok a kontempláció nyugalma
után, s jól teszitek! Ámde ne feledjétek, hogy virág-
gal kell a nyugágyat feldíszíteni. Az erények gyakor-
latának kell a szent nyugalmat megelőzniök, amint a
virágok megelőzik a gyümölcsöt.

Tagadjátok meg tulajdon akaratotokat. Ha a lel-
keteket ellepte az engedetlenség bürökje, csalánja, oda-
adhatja-e magát nektek az, aki inkább meghalt, sem-
hogya ne engedetlenkedjék?

Igazán nem értek meg egyeseket közülünk. Van-
nak, akik zavarnak bennünket különködésükkel, izgat-
nak türelmetlenségükkel, megvetnek makacsságukkal.
Naponkint zaklatják testvéreiket s valósággal merény-
letet követnek el az egyetértés ellen, s mindennek
ellenére elég szemérmetlenek Istent azért ostromolni
imájukkal, hogy Ő a minden tisztaság Istene, az ő
szennyes szívükben vegyen lakást magának.

A ti ágyatok nem virágos, hanem rosszillatú.

Kezdjétek megtisztítani lelketeket a harag és
vitalkozás minden kovászatól, a zugolódástól, az irigy-
ségtől. Siessetek száműzni szívetekből mindazt, ami-
ről tudjátok, hogy ellene van a békének, az engedel-
mességnek előljáróitokkal szemben. Aztán koszo-
rúzzátok magatokat minden jócselekedet, minden jó-
vágyakozás virágával, balzsamozzatok magatokat az
erények kellemes illatával.

Gondoljatok arra, míveljétek azt, ami csak igaz,
ami tiszta, ami igazságos, szent, szeretetreméltó, jó
hírnévre érdemes, ami csak erény és fegyelem. Akkor
aztán bizalommal szólíthatjátok a Jegyest, s igazság-

gal mondhatjátok neki: a mi ágyunk virágos. Akkor Ő nem fog más illatot érezni, hanem csak a jámborságnak, békének, szelídségnek, igazságosságnak, engedelmességnek, szent örömeinek s alázatosságnak illatát.

Igy tehát azoknak, akik még csak kezdők, noviciusok a lelkiéletben, az Üdvözítő lábát kell csókolniok, bánatkönyveikkel öntözgetniök. Azok, akik már fáradsággal dolgoznak az erények megszerzésén, az Üdvözítő kezét csókolják s Őt alázattal segítségül hívják. Általában csak a haladott lelkeknek van fenntartva hogy az Üdvözítő *ajkát* csókolhassák. De még az ilyeneknek is nagyon szükséges, hogy reszketve imádják Őt s magukat nagyon kicsinyekké, alázatosakká tegyék. A végtelenül bölcs Mesternek is gondja lesz, hogy előbb megalázza őket, mielőtt felemeli, sőt még aztán is megalázza őket, miután felemelte. Mert szükséges, hogy aki ily magas dolgokra törtet, nagyon alacsony véleménnyel legyen magáról.

Mikor azt látjátok, hogy megaláznak titeket, jele, hogy a kegyelem közeledik, ha azt el tudjátok túrni Istenért csendesen és örömmel." (serm. in Cant.) Ezek Szent Bernát gondolatai! Szent Teréz legalább látszólag ellentétben egyéb nyilatkozataival így ír: „a misztikus kontempláció olyan általános banket-asztal, amelyre Urunk (távolabbról?) mindnyájunkat meghív. Minden jóakarató léleknek meg van ígérve, fel van ajánlva". (Chemin.)

„Az Úr meg is adja azoknak a lelkeknek, amelyek előkészítik erre magukat a teremtményektől való teljes elszakadás, tökéletes alázatosság s a többi erény gyakorlata által. Megadja azoknak, akik ahelyett, hogy fennakadnának az úton, állandóan új buzgalommal haladnak vágyaik boldog célja felé.”

A szent főképen az alázatosságot hangsúlyozza: „Mert az Úr alázatossággal le engedi magát győzetni; az alázatos minden kérésének enged.” S még hozzáteszi:

„A misztikus út kétségkívül természetfeletti út és Isten, aki Ura kegyelmeinek, nem vezet mindnyájunkat

ugyanazon az úton.“ „De, mégis legyen a lélek alázas és minden teremtménytől elvált és pedig igazán nemcsak úgy képzeletben, ami sokakat megcsal és az isteni Mester — nem kételkedem benne — megadja neki azt a kegyelmet, sőt sokkal többet, amelyek felülmulják kívánságait“. (u. o.)

Keresztes Szent János ugyanígy vélekedik. A misztikus imakegyelmek hajdanta bevirágozták *Szent Bernát, Assiszi Szent Ferenc* rendjeit a *Carmelt, a Vizitációt* s a többi rendeket, amelyek megőrizték alapításuk első szellemét, — főleg a kontemplatív, klauzurás rendeket.

Szent Teréz azt konstataulta, hogy házai valamennyiében alig talál egy-egy lelket, mely a meditáció útján halad. A többi mind a tökéletes kontempláció magaságára emelkedett. (Fond de Medina c. IV.)

Chantal Szent Franciska is bevallja, hogy leányainak általános imamódja Istennek nagyon egyszerű jelenléte s a tökéletes önátadás, ami már nem közönséges ima. (Lettre a une souer.) De az igaz, hogy az a keret és környezet, amelyben ezek a lelkek éltek, ideálisan alkalmasak voltak erre.

Maga *P. Scaramelli S. J.* 30 éves missziós tevékenység után azt állítja, hogy csaknem minden helyen talált lelkekre, akiket Isten az ima misztikus útján magas tökéletességre vezérelt. (Direkt mist. Introd c. spirit. 1. V. p. 1. c. VII.)

A mai élet ugyanezt mutatja. Isten még mindig hív lelkeket a misztikus kegyelmekre, nemcsak a zárókban, főleg a szigorúan klauzurásokban, hanem a világban is.

Természetes, a legtöbb lélek a völgyben marad a közönséges út talaján: kevesebben érik el az első lejtőt, még kevesebben jutnak fel a hegytetőre. Ritka az ide felért lélek, de a lejtőn több akad, semhogy általában gondolnók. Sok van ilyen, akiről ezt még gyóntatója sem tudja. Sőt ők maguk is csak úgy homályosan, kételkedve sejtik. Bossuet szerint csodálatos

játéka ez az isteni Bölcseségnek, amely rejtegeti a lelkek előtt azt, amit nekik ad, s keresteti velük a kontemplációt, mialatt azt már birtokolják. (Bossuet *État'or.*)

Általában véve többnek kellene lenni a kontemplatív léleknek, mint ahány valóban van. Sokan vannak, akiket az Úr arra elvezetne, ha az útban fenn nem akadnának. Vannak, akik elmondhatnák az evagéliumi emberrel: „Nincs emberem! aki engem a medencébe mártana” (Jn. 5, 7.), de olyan van aki akadályoz, hogy abba belelépjek. Másokat ismét a túlfeszített munkaizgalom s aggály tart vissza. Legtöbbje pedig nem is becsüli eléggé ezt a kincset, értékes gyöngyöt. Nem tesz meg mindent annak elérésére, nem gyakorolja magát eléggé az önmehtagadásban, engedelmisségben, alázatoságban. Ha nincs több kontemplatív, íme, itt az oka.

Szépen mondja Bolognai Szent Katalin: — Ha ma is volna Magdolna, aki Urunkat jobban szeretné, mint az evangéliumi Magdolna, Urunk is viszont *jobban* szeretné azt, s *kiválóbb* ajándékokkal tüntetné ki. Ha volna Ferenc, aki többet szenvedne Istenért, mint Asszisi szent Ferenc, Isten viszont nagyobb kegyelemmel halmozná el. Ha volna Klára, aki életszentségével kedvesebb volna az Úr előtt, mint Szent Klára, az Úr értékesebb kegyelmi kincsekkel gazdagítaná.”

Vonjuk most már le mindebből a gyakorlati következtetéseket:

Nem vagyunk kötelesek kívánni a passzív imát, és Isten nem is köteles azt megadni nekünk, minthogy az nem maga a tökéletesség s nem is annak egyedüli útja. Másrészt teljes jogunk van, hogy azt megkívánjuk s kérjük Istentől, és pedig minden buzgalommal, mert ez bőséges világosságot, szeretetet és erőtbbletet jelentene számunkra. Jó, ha a misztikus imára, legalább *mint távoli* ideára gondolunk, mert ez ösztönzés lesz számunkra a lelkiéletben való állandó igyekvésre, haladásra.

Disponálni kell magunkat rá. De miben is áll az, amit mi egyáltalában tehetünk ezért? Nemde abban, hogy

napi teendőinket lelkiismeretesen végezzük, az önmegtagadást szorgalmasan gyakoroljuk. Ez voltaképen minden lelki haladás eszköze. Nem szükséges tehát hozzá valami rendkívüli.

Nem kell aztán gondolnunk, hogy vágyunk máról-holnapra teljesül. Ne ringassuk magunkat e tekintetben csalódásokban. Mindennek eljön a maga ideje. Előbb át kell mennünk a purgatórium kemény csatáin, aztán a felvilágosodás hosszas, fáradtságos munkáin, hogy végül az Istennel való édes egyesülés örömét élvezhessük.

Síralmas tévedés volna elhanyagolni a haladással járó küzdelmeket abban a hitben, hogy elérkezünk a kontemplációra, mielőtt buzgalommal meg tettük mindazt, ami minket arra előkészít. Bármilyen jogos, dicséretreméltó legyen is kívánságunk a misztikus imára, mindazáltal mérsékelje azt az alázatosság, s az Isteni tetszésre való ráhagyatkozás. Az alázatos lélek nem ítéli magát méltónak ilyen magas kitüntető kegyajándéokra, azért nem is zúzódik amiatt össze, ha attól hosszú időn, sőt ha egész életén át meg lesz fosztva.

Az igazi erény ebben is az indifferensé, aki Istenre hagyatkozva tesz, s még ezt az oly kívánatos ajándékot is csak annyiban keresi, amennyiben az Isten szent akarataival, tetszésével egyező. Így aztán megőrzi magát a rendben és békében, és sikertelenség esetén kikerüli a szomorúságot, és elkedvetlenedést.

Kívánjuk tehát a haladást az *imában*, mert hatalmas eszköz az, de méginkább kívánjuk a haladást az *erényben*, mert ez megint a *cél*. Minden gonddal, bátorsággal tisztítsuk meg benső hajlékunkat, ékesítsük fel minden erénnyel, hogy ott Istennel szent csendességben, hallgatásban éljük az ima életét.

Akkor, jöllehet Isten különös kegyelmekkel senkinek sem tartozik, de nem engedi magát legyőzvetni a nagylelkűségben. Feltéve, hogy a misztikus kegyelmeket még így sem szánta nekünk, de bizonyára ilyen áron elérjük, hogy a kegyelmek s dicsőség bőségével gazdagít minket. És vajjon nem ez-e a lényeges?

II. VÁLTOZATOSSÁG A MISZTIKUS KONTEMPLÁCIÓBAN.

Ha Isten megnyitja valakinek a misztikus utakat, amelyekben nagy a változatosság, — fenntartja magának, hogy azt válassza, azt adja amelyik neki tetszik.

Ami a lényegét illeti, mindig s mindenütt, ahol misztikus ima van, ugyanaz: *egyszerű, szeretettel teljes, tekintet Istenre, s az Ő dolgaira. A kontempláció: szemlél és szeret.*

Többnyire van megelőző korszak, amikor a lélek még majd medítál, majd kontemplál. — Van továbbá úgynevezett: aktív és passív kontempláció. Az aktívban úgy tűnik fel, mintha a lélek még önként szabad választás folytán hagyná abba a rendes meditációt és saját jószántából egyszerűsíténé érzelmeit s térne a kontemplációra. A passív kontemplációban teljesen világos és bizonyos a lélek előtt, hogy a világosságot és szeretetet nem maga ébreszti, fejleszti, hanem a magasból jön az, Isten árasztja belé. Itt megint megeshetik, hogy Isten *több* világosságot áraszt, mint melegt, szeretetet s előáll a *kerubikus* ima. Ha pedig a szeretet túlnyomó, akkor az ima *szerafikus*.

Egyesek magát az isteni lényegét kontemplálják, az imádandó Szentháromságot, a legtöbb pedig Jézus emberségét, gyermekségét, szenvedését, a Szent Szívet vagy az Eucharisziát. Isten az Úr, a Mester, az Ő dolga kinek-kinek megjelölni szerepét és szolgálatát.

Isten misztikus hatása olykor mélységes, csodálgató hallgatásba ejt, amely telve szeretettel, máskor meg gyengéd szavakat fakaszt vagy heves elragadtatást provokál. Némelykor a világosságot, a szeretetet hegyi, zuhogó patak módjára önti a lélekre, olykor, mint csermelyt vagy cseppenkint, — a lélek diszpozíciója szerint és aszerint, hogyan akarja a lelket lángragyújtani, és megtisztítani.

Egyszóval nagy a különbözőség, változatosság, ami viszont a lélek részéről sok s nagy önmeztagadást és

Isten tetszésére való gyermekded hagyatkozást tételez fel, követel meg.

Az egyik változatosságnál álljunk meg egy kissé, annál mely igen megpróbálja a lelket és igen gyakori:

A kontempláció olykor ízes, vigaszos, máskor megint száraz s nagyobb vigasz nélküli. Hogy ezt jobban megértsük, jegyezzük meg *P. Gaudierrel*, hogy a kontemplációban, mint már céloztunk rá, vannak lényeges aktusok, cselekvények: az értelemben az egyszerű tekintet (*simple regard*), amely nélkülözi a diskurzust, az akaratban a barátság szeretete (*amor amilitiae*), amely valamennyi szeretet közt a legmagasztosabb s voltaképpen forrása, formája s célja a kontemplációnak. Vannak azonban kísérő aktusok is, aminők a csodálkozás, az áhítat, s szinte hihetetlen gyönyör, amely kiegészítik a kontemplációt.

Mindenesetre az utóbbiak tökéletesítik a misztikus imát, fényt, szépséget, édességet adnak neki, sőt több erőt is közölnek. De elvégre nélkülük is megmaradnak a lényeges elemek. S Isten, aki mindent végtelen bölcseséggel s szeretettel intéz, majd az egyiket, — a vigaszos kontemplációt — majd a szárazat alkalmazza aszerint, hogy minő hatást akar lelkünkre kifejteni.

Ha el akarja a lelket szakítani a földtől s szorosan magához akarja kapcsolni, ám akkor a világosságot és szeretetet ömlesztí dúsán rá. Az Istenbe merült lélek ilyenkor édesdeden érzi Isten közvetlen jelenlétét s hatását, az isteni szerelem lángba borítja. Az oly nagy s szent Istennek szépsége, jósága, gyengédsége, melyet ily nyomorult kis teremtményére pazarol, a lelket teljesen megsemmisíti. Csodálkozó hallgatásba merül. A lélek szinte elnyeli hosszas tekintetével isteni szerelmesét. S ebbe a tekintetbe bámulat, öröm, szeretet vegyül. Élvezi Istent, vele szent békében s gyönyörben egyesül, s mintegy Szent János evangélista módjára keblén pihen.

A kontempláló ilyenkor teljes szívből szeret, anélkül, hogy ezt mondaná. Amde hallgatása elég han-

gosan beszél. Szeme könnybelábad, tűzben ég, mozdulatlan. Vagy máskor, ha a kegyelem arra ösztönzi, szerető társalgásba, gyengéd ömlengésbe kezd, de minden hevesség nélkül, bensőséges bizalmassággal. Ismét máskor a szeretet és öröm oly túlságai vesznek erőt a lelken, hogy nem bír magával. Szinte ittas a jó Istentől. Szent ujjongásba tör ki ilyenkor, átadja magát gyengédsége áradásainak. Szíve hevesen dobog. Szinte örjög a szent boldogságban. De mindez a „király titka”, amelyet a lélek gondosan igyekszik elrejtteni az indiszkrét szemek elől.

Olykor Isten csak úgy futólag ereszkedik le a mi kicsinységünkhöz, emel fel magához s méltat isteni bizalmaskodásra. Máskor ismételten s hosszan veszi a lelket karjaiba, kedveskedik vele térdein, szívére szorítja, mint szeretett gyermekét.

Kell-e az ilyen léleknek még magát meggyőznie, ön maga előtt bizonyítania, hogy szereti Istent, s hogy őt Isten még inkább szereti, hogy Isten kimondhatatlanul jó, s hogy a léleknek csak jót akar? Nem ismer-te-e meg Istenének szerelmét a hévből, amely őt keblére szorítja?

Most megismeri a lélek és pedig édes tapasztalatból az ő Atyjának s imádott Jegyese Szívének gyengédségét. Ráhagyatkozik tehát minden nehézség, minden erőfeszítés nélkül. Neki adja, ráhagyja mindenét, ami csak kedves előtte: életét, halálát, örökkévalóságát. Kéri Istent, hódítsa meg teljesen az ő szívét, akaratát, őrizze, kormányozza azt mind-örökre.

Mit nem tudna a lélek ilyenkor megtenni? A bő aratás ideje ez, napsütéses derült ideje a léleknek. Mily tanulékony ilyenkor a kegyelem minden sugalmára, mily hálás igyekszik lenni, megkettőzve hűségét a kegyelem vonzalmának követésében. Mit tudna ilyenkor Istentől megtagadni? Mily könnyű ilyenkor legyőznie magát, mily energiával lát is ilyenkor hozzá. Az áldozat az ily lelkihangulatba könnyű, sőt élvezetes.

Csak aztán ne felejtse el a lélek, ilyenkor sem hogy nem Isten vigasztalását, hanem a vigasztalás Istenét kell keresnie. Annál mélyebben bocsátkozzék bele saját nyomorúságának szemléletébe, minél magasabban emeli fel Isten végtelen irgalma. A vigasz idején készüljessen a nehéz napokra. Mert erre a misztikus állapot többnyire bőven ad módot és lehetőséget. A misztikus állapot sem függeszti fel mindig oly mértékben a lélek erőit, hogy ily lelki műveletekre, megfontolásokra képtelenné tenné. A misztikus hatás csak ritkán éri el ezt a maximumot. Az ima ebben az állapotban is többnyire a középúton megy. Nem mindig nagyon vigaszos, nem is nagyon száraz, de lehet *egyhangú és kiaszott is*.

Miért ez a nagy változatosság? Azért mert a lélek még nem tisztult meg egészen, s nem szakadt el eléggé az érzékitől. Kell, hogy magát még jobban függetlenítsse. A keresztény önmehtagadás szorgos gyakorlata eszközli ezt. De az önmehtagadás egymagában nem végez, Istennek hatalmas keze is közreműködik. Megteszi ezt az édes, vigaszos kontempláció idején is.

De még ez sem elég. A világosságnak, szeretetnek áradatában megtudnók-e valójában ismerni nyomorunkat, szegénységünket? Talán a titkos kevélység és élvágy még táplálkoznék is ily vigaszos állapotból, s nem halna meg bennünk egészen a régi ember. Azért Isten időnkint küld lelki-diétát, sőt bizonyos lelki éhínséget. Elvonja a lélektől az ő megszokott kedves meditációit, a gondolatok bőséget, az isteni kedveskedés elveit. Ad cserébe valamelyes kontemplációt, de szárazat, tisztítót, amelyben a világosságot s szeretetet csak cseppenként nyújtja kínos, — keresztrefeszítő takarékossgal. Éppen csak annyit, hogy a lélek feléje forduljon, Őt keresse, csak nála érezze magát jól — relative. — Arra túlkeveset enged, hogy a lélek már a boldogító birtoklás érzetét tapasztalja.

Ez is misztikus kontempláció ugyan, de aggodalmas keresésben, fájdalmas nélkülözésben, kínzó éhségben folyik le, megy végbe.

Isten azért engedi magát itt-ott megpillanttatni s szent örömét azért gyújtja ki a lélekben, hogy az el ne csüggedjen. De aztán visszaejti, talán hosszabb időre, a száraz, monoton kontemplációba, a lelki éjtszakába. Bele-belemártja ebbe a sötétbe, — elég mélyen — hogy segítsen neki meghalni önmagának. Hogy ez mielőbb befejeződjék, nemcsak az érzéki, de a szellemi éjtszakát is ráborítja, ami a legfájdalmasabb.

Van-e oka ilyenkor a léleknek elcsüggedni? Legkevésbé! Hiszen ez is kegyelem. Fájdalmas, de szűkéses. Ez már a Gondviselés *rendes* útja. Igyekezék ilyenkor a lélek Isten szent szándékát megérteni s ahhoz erőlelkűen, nagylelkűen ragaszkodjék. Nincs ő Istentől megvetve —, csak látszólag.

Mikor a lélek elhagyatva, üresnek tapasztalja magát, száraznak és nem ritkán kísértésektől zaklatottnak, akkor — szinte kézzelfoghatóan — átérzi saját nyomorát és tehetetlenségét. Így aztán igazán kicsiny lesz a saját szemében, megalázza, alárendeli magát Istennek s embereknek.

Állandóan meg lévén fosztva az annyira kedvelt lelki édességektől megtanulja azok nélkül is, önzetlennül szolgálni az isteni Mestert.

Így aztán az önszeretet romjain felemelkedik az igazi istenszeretetre. Az erények nőnek, izmosodnak . . . A lélek a szárazságból is még több erőt, érdemet s dicsőséget merít. Mert hiszen a lélek ily állapotában is hisz, remél, szeret, engedelmeskedik, önátadást gyakorol, jöllehet Isten rejti a szeretetét s csak szent szigort mutat.

Így válik ez a száraz kontempláció valóságos aranybányává, amelyet az ember kiaknázhat saját tisztulása s lelki gyarapodása érdekében, ha bátran kitarthat az imában s nem hagyja magát zavarba ejteni a megpróbáltatás által.

Röviden tehát mind a *száraz*, mind a *vigaszos* kontemplációnak megvan a maga gondviselés szerű szerepe a lelkiéletben, s értékes előnyökkel jár a hűségeselekre. Az egyik inkább azt célozza, hogy meg-

haljunk magunknak, a másik, hogy éljünk Istennek. Az egyik csodálatosan hatásos arra, hogy kioltsa az önszeretetet, a másik, hogy lángra gyujtsa az isteni szeretetet. Az egyik elé akadályt gördíthetünk a bátorság hiányával, a másiknak pedig az alázatosság és önmegtágadás hiányával.

Melyik szükségesebb nekünk? Egyiket, vagy másikat fordítjuk-e jobban lelkünk javára? Mindenesetre gyermekdeden kérhetjük Istentől, amire vágyunk, de tekintve, hogy mily könnyű az önccsalás, okosabb ha a választást Istenre bízunk, s az isteni tetszés megnyilatkozását szent engedelmes készséggel, ráhagyatkozással várjuk.

A Szentek maguk is különböző imautakon jártak, de abban mind egyezők, hogy gyakorolták imaéletükben is az isteni tetszésre való hagyatkozást, s az engedelmisséget a kegyelem minden működésével szemben.

Halljuk csak, hogyan beszél *Chantal Szent Franciska* szent lelki vezéréről, *Szalézi Szent Ferencről*: „Egyszer azt mondotta nekem (Szalézi Szent Ferenc,) hogy ő nem sokat ügyel arra, hogy vajjon vigaszos, vagy vigasztalan állapotban van-e. Mikor Isten jó érzéseket, vigaszokat adott neki, azokat egyszerűséggel fogadta, ha pedig nem adott ilyeneket, nem búsult miatta. Az igazság azonban az, hogy ő rendszerint nagy benső édességeket érzett s azt az arcán is észre lehetett venni. Több évvel ezelőtt azt mondotta nekem, hogy ő nem tapasztalt érzékelhető ízt az imában. Az, amit Isten benne művel, nem az érzékek alá eső világosság, vagy érzés, hanem olyan, amely a léleknek értelmi szintáján árad szét s olyan, amiben a lélek alsóbb részei, régiói nem részesülnek. Ezt az isteni behatást ő egyszerűséggel, mélységes tisztelettel s alázattal fogadta, mert az ő eljárás módja, módszere az volt, hogy magát Isten előtt nagy alázatosságban őrizze, nagyon kicsinynek és alacsonynak tartsa, és pedig egészen különös tisztelettel s bizalommal Isten iránt,

mint a nagyon szeretett gyermek teszi az atyával szemben." (Vie; Append Lettre 520.)

„Chantal Szent Franciska imája passzív volt, mely nem egyéb, mint Istennek való önátadás, Istenre való egyszerű s teljes ráhagyatkozás. Állandó, szinte megszakítás nélküli „fiat voluntas tua” „legyen meg a te akaratod.” Ebben ő felette egyszerű maradt, tekintetét Istenen s a saját semmiségén pihentetve, mindent Isten tetszésére hagyva, anélkül, hogy akár értelmével, akár akaratával aktusokat módszeres, diskurzív, érzékelhető aktusokat fejtett volna ki.

A mi Urunk adta lelkébe az érzelmeket és szükség szerint oly tökéletesen megvilágosította őt, hogy milliószerbe jobban megértetett vele mindent, mint ő ezt diskurzusok, meditációk, s képzelet által elérhette volna.

De a Szent mégis sokat szenvedett ezalatt, mert heves természetére nézve ez az oly passzív állapot nagy önlegyőzést jelentett. Más, új utat jelölt, mint aminőn eddig járt a lelkiéletben. Ez a lelki állapot probléma volt előtte, amely nyugtalanította. Ámde szent lelkivezéire megnyugtatta s biztosította, hogy az a nyugalom, amelyben az akarat egyetlen működése az, hogy Isten jótetszésének nagy egyszerűséggel átengedi magát, feltétlenül fenséges nyugalom, annál is inkább, mert teljesen mentes az önérdéktől.

Később Chantal már félelemtől mentesen követte a kegyelemnek indítását s meglegedett azzal, hogy nincs kielégülése — azt az egyet kivéve, hogy ezt Isten szerelméért nélkülözi, azért, hogy Isten meg legyen vele elégedve.”

„Szent Ferenc a következő nagyon ismert parabolával vigasztalta szent lelkivezetetjét: „Ha a szobor, amelyet a teremnek egyik fali fülkéjébe állítottak, beszélgetni tudna, s az ember azt kérdezné tőle:

„Miért vagy te itt?”

„Azért, — felelné — mert a szobrász, az én mesterem, ideállított.”

„Miért nem mozdulsz innen?”

„Mert ő azt akarja, hogy mozdulatlan legyek.“

„De mire jó ez? Mi hasznod van ebből?“

„Én nem a magam hasznáért vagyok itt, hanem azért, hogy szolgáljak és engedelmeskedjem mesteremnek!“

„Ámde látod a te mesteredet?“

„Én nem látom őt, de ő lát engem, s öröme telik abban, hogy ott vagyok, ahova ő állított.“

„Nem szeretnéd, hogy tudnál mozdulni, s közelebb mehetnél a te mesteredhez?“

„Nem! Csak akkor szeretnék mesteremhez közelebb menni, ha ő ezt nekem parancsolná.“

„Tehát nincs semmi kívánságod?“

„Nincs, mert hiszen ott vagyok, ahova mesterem helyezett, s az Ő tetszése az egyetlen, ami engem meglelégedetté tesz.“

„Leányom, — kapcsolta hozzá Szent Ferenc — de minő jó imádság, ha az ember egészen Isten akaratához s kedves tetszéséhez tartja magát.“

De mégis Chantal ebben a passzív állapotban is helyel-közzel tevékeny volt, amikor az Úr az Ő érezhető közreműködését visszavonta, vagy pedig Isten maga öntevékenységre ébresztette. De az aktusok mindig csak rövidek, alázatosak s szeretettel teljesek voltak.

Az az irányítás, amelyben Szent Ferenc Chantalt részesítette, — miként azt előbb jeleztük — nagyon bölcs volt és Chantal lelkiéletére igen hasznos. Mert egy-két év multán, amelyet ily passzív imában töltött, Chantal lelkében oly világosságok voltak észlelhetők, amelyeket előbb nem tapasztalt. Csodálatos, mélységes felfogás ébredt benne Istent, önmagát s a teremtményeket illetőleg, lángoló buzgalom, Isten szent akaratára való hagyatkozás, a földi dolgok megvetése s ezzel kapcsolatos bizonyos szomjúság a megaláztatás után, amely az egész világot bámulatba ejtette.“ (Bougang: Hist. de St. Chantal c. XVIII, S. Fr. de Sales *Amour de Dieu* 1. VI. c. XI.)

Bizonyos alkalommal az isteni Üdvözítő így szólott *Alacoque Margithoz*: „Tudd meg, leányom, hogy az

önalárendelés és áldozat imája kedvesebb előttem, mint a kontempláció." És *Chantalnak* ez a méltó leánya azt szokta mondani: „A benső szenvedések, amelyeket az ember szeretettel fogad, a tisztítóúthoz hasonlítanak, amely szinte észrevétlenül felemésztí a lélekben mindazt, ami az isteni Jegyesnek nem tetszik. Akinek ebben tapasztalata van, az, ha választani engednék a vigaszt szenvedés között, — mint hűséges lélek, minden bővebb megfontolás nélkül a mi Urunk Jézus Krisztus keresztyét választaná, még ha nem is járna az más előnnyel, mint azzal, hogy a szenvedés a mi megfeszített Jegyesünkhöz tesz bennünket hasonlókká.” (Gauthey: *Vie de la B. Marg. Marie* n. 33. et 38.)

Kis Szent Teréz, midőn a fogadalom előtti lelki gyakorlatairól ír, így nyilatkozik: „Távol minden vigasztalástól a legteljesebb — legabszolútabb — szárazságlón az én osztályrészem: a csaknem teljes elhagyatottság.”

„Jézus aludt — *mint mindig* — az én kis hajócskában. Ő bizonyára nem is fog felébredni az én nagy lelkigyakorlatom¹ előtt az örökkévalóságban. De ahelyett, hogy ez engem kínozna, legnagyobb gyönyörűségemre szolgál. Tulajdonképen ezt a szárazságot az én buzgalmam és hűségem hiányosságának kellene tulajdonítanom. Szomorkodnom kellene afelett, hogy oly sokszor alszom az imádság s az áldozás utáni hálaadás alatt. De azért nem búsulok. Arra gondolok, hogy a kisgyermek tetszenek szüleiknek akkor is, midőn alusznak, akkor is, mikor ébren vannak.” A gyermekded bizalom és alázatosság volt az, amely őt megnyugtatta. Ámde emellett mindent megtett, hogy a javulás eszközeit híven és sikeresen felhasználja, s így imája szinte állandóvá lett.

Később elbeszéli azt a rettentő próbát, amelyen Isten akaratából, keresztül kellett mennie:

¹ Magyarban le nem fordítható: a szójáték épen abban van, hogy a francia a lelkigyakorlatot, a többiektől, (az élöktől) való „visszavonultságnak” nevezi.

„Azt hiszik rólam, hogy úszom a vigasztalásban s a hit fátyola számomra csaknem szétfoszlott. Pedig éppen ellenkezőleg, nem is fátyol, hanem fal választ el engem az égtől s zárja el előlem a csillagos mennyboltozatot. Mialatt a menny örömeiről énekelek, magam nem érzek ebből semmit, mert én egyszerűen azt énekelem meg, amit hinni akarok. Az Úr csak akkor küldötte nekem ezt a nagy keresztet, amikor azt már el tudtam viselni. Hajdanában, azt hiszem, ez a kereszt kétségbeejtett volna. Most már csak egyet eredményez: az égi haza utáni vágyakozásomból elveszi a természetes kielégülés minden érzetét.” (Histoire d'une ame cc. VIII. IX.)

Amit eddig elmondottunk, főleg a homályos s általános kontemplációra alkalmazható. Ami pedig különösen a víziókat, revelációkat, belső szavakat illeti, ha valamiben, ám itt kell gyakorlatba vennünk a szent közömbösséget, sőt kérve kérnünk Istent, hogy más utakon vezessen bennünket. Az e fajta kegyadományok nem tételezik fel az életszentséget.

Bálám prófétált, Saul prófétált, Júdás is prófétált, sőt az utóbbi csodákat is művelt. Gyermekeknek is voltak víziói, mint volt *La Saletteben*, *Lourdesben*, *Pontmainban*. Viszont akárhány Szent, — legalább úgy látszik — ilyen kegyelemben nem részesült. Napjainkban is Isten egyeseknek bőven megadta ezt az adományt, mint *Galgani Gemmának* és sok másnak. Viszont *Kis Szent Teréz*, Szentháromságról nevezett *Szent Erzsébet*, a Bemutatásról nevezett *Celine nővér* nem kaptak belőle semmit, vagy alig valamit. Az ilyen kegyelmek nem maga az életszentség, s nem is biztos jele annak. Szent Terézia szerint, aki ilyenekben gyakran részesül, ezzel még nem érdemelt az égben dicsőség-többletet.

A mi Urunk nem az ilyen kegyelmektől tette függővé az érdemet, mert sok szent személy nem részesült ebben, míg mások, akik nem voltak szentek, megkapták azt. (St. Thér, Chateau 6. dem. c. IX.)

Az ilyesmi tehát nem szükséges eszköz, hogy a

tökéletességre jussunk. De mégis, Szent Teréz, ki evvel a kegyelemmel is el volt halmozva, fenségesen magasztalja azoknak átalakító hatását:

„Nagyra kell ezt a kegyelmet becsülni, — mondja ő. — Alig volt vízióm, amely az erényben nem hagyott volna maga után gyarapodást. Egyetlen szó, amelyet hallani szoktam, egy-egy látomás, vagy természetfeletti összegyűjtöttség, — amely alig tart tovább egy „Üdvözlég”-nél, — lelkeket tökéletesen békességben hagyja, testemet meggyógyítja, értelmemet fénnel tölti be, visszaadja azt az erőt, azokat a vágyakat, amelyek rendes körülmények között megvannak bennem. Eszembe jut, ami voltam, hogy én a kárhozat utain jártam, s látom, hogy rövid idő alatt, ezek a kegyelmek annyira megváltoztattak engem, hogy úgyszólván nem is ismerem magamra.” (S. Thér. Vie c. XXVIII. Relation I.)

Nagy oktalanság volna tehát az ilynemű kegyelmeket mintegy rendszeresen s elfogultan visszautasítani, s makacssággal elzárni az utat, ha a Szentlélek ezen az úton akarna minket az életszentségre vezetni. Ámde, ha vannak ilyen tünetek, amelyek, minthogy Istentől jönnek, jók és üdvösek, de vannak hasonló tünetek, amelyek a démontól vagy a képzelődéstől jönnek, viszont ezek veszélyesek és ártalmasak. A tévedés, e téren, sokkal veszélyesebb és könnyebb, mint bármely más téren. Még a Szentek sem tudták magukat e téren mentesíteni. Bizonyosság erre *Bolognai Szent Katalin*. Szerzetes életének elején, öt éven át megcsalta őt a démon, aki a megfeszített *Jézus* s *Szűz Mária* képét öltve magára, jelengetett meg neki. Be kell vallani, hogy erre a csalódásra a Szent is rászolgált vakmerősége által.

Szent Teréz biztosít bennünket, hogy: „Aki ilyen kegyajándékokat, minők a jelenések, kívánni merészkedik, már is meg van csalva, vagy a legjobb esetben is, a legnagyobb veszélyben forog, hogy meg legyen csalva. Mert a legkisebb rés, amelyet a démonnak hagynak, elég neki, hogy beosonjon rajta s számunkra

ezer tört vessen. De még azért is nagy a csalódás veszélye, mert a heves vágy felizgatja a képzelődést s az ember azt képzei, hogy lát, hall valamit, pedig nem lát, nem hall semmit." (St. Thér. Vie XXVIII.)

"Ellenkezőleg, ha a lélek nem akarja, hogy megcsalják s az alázatosság és egyszerűség útján jár, nem hiszem — mondja Szent Terézia — hogy az ilyet meg lehessen csalni." (Chateau 6. dem. c. IX.)

Ha valahol, úgy itt van helye annak, hogy az ember imádkozzon, tanácskozzék, s a hideg okosság szabályaihoz szigorúan ragaszkodjék. Ki nem tudja azt, hogy *Keresztes Szent János*, minő nyomatékkal óvja olvasóit, hogy a látomásoknak ne egykönnyen higgyenek, a kinyilatkoztatásoktól, belső szavaktól minden erejükből szabadulni igyekezzenek.

Szent Terézia valamennyire enyhébben beszél:

"Mindig van ok félni — mondja — hasonló dolgoktól, míg csak az ember meg nem győződött, hogy Isten lelkétől jönnek. Azért állítom, hogy eleinte mindig jobb az ily dolgok ellen küzdeni. Ha Isten az, aki ebben működik, akkor az az alázatosság, amellyel a lélek ily kegyelmektől védekezik, csak még jobban diszponálja, hogy ily ajándékot fogadjon Istentől. S minél szigorúbb próba alá veti az ember az efajta adományokat, — ha Istentől jönnek — csak annál inkább gyarapodnak."

"Attól is óvakodni kell, hogy azokat, akik ilyen kegyelmeket kapnak, az ember nagyon szorongassa, nyugtalanítsa."

Mikor Urunk megjelenéseiről beszél Szent Terézia, így nyilatkozik: „Sohase kívánjátok, vagy kérjétek, hogy titeket az Úr ezen az úton vezessen. Ez ugyan kétségkívül jó, s nagyra kell azt becsülni, de mégis illik, hogy az ember azt ne kérje, ne kívánja." A Szent ezt a gondolatát azzal egészíti ki: hogy a lelket e tekintetben is — s itt az érdekel minket leginkább — a szent ráhagyatkozás felé tereli.

"Az ember sohasem tudhatja — mondja Ő — hogy nem vesz-e ott, ahol azt hiszi, hogy nyer. Nagy

vakmerőség, mikor az ember maga akarja a saját útját megválasztani, a nélkül, hogy tudná, vajjon biztosabb-e az, ahelyett, hogy a vezetést Istenre bízna, aki sokkal jobban ismer minket, mint mi magunkat, s éppen ezért azt is jobban tudja, mi válik hasznunkra. Az Ő szent akarata legyen tehát mindenkben!" (Chateau 7. dem. c. III. IX.)

Tehát okos tartózkodás és gyermekded odaadás! Ide következtet Szent Teréz, ez legyen a mi megállapodásunk is. Mi sem egyezőbb a Szentlélekisten tanácsával: „A próféták beszédét meg ne vessétek. Mindent vizsgáljatok meg; ami jó, azt tartsátok meg!” (I. Thess. V. 20, 21.)

Végezetül újból hangsúlyozzuk: nem lényeges, hogy imánk aktív vagy passzív legyen, kontempláló, hallgató vagy könyörgő, érzelmes, vagy száraz, homályos vagy világos, hanem az a lényeges, hogy minél több gyümölcsöt teremje az önmegtagadásnak, alázatosságnak, engedelmességnek, s hogy bennünket növeljen minden erényben, de különösen a szeretetben, bizalomban, szent odaadásban, *Isten tetszésére való hagyatkozásban*.

És éppen az a nagy változatosság, amelyről szólottunk, nagyon alkalmas, hogy a lelket Isten kezében hajlékonyá és tanulékonyá tegye s megőrizze annak legnagyobb kincsét: az alázatosságot.

III. SZENT HALÁL ÉS AZ ISTENNÉL VALÓ KÖZBENJÁRÓ HATALOM.

Amily mértékben halad a lélek a *szent ráhagyatkozásban és odaadásban*, melyről ebben a könyvben szólottunk, egyaránt fejlődik benne a kibontakozás minden teremtmény szeretetéből és az Istenhez, mint egyedül igazi jóhoz való ragaszkodás. Egyben növekszik a hitben, a bizalomban és minden erényben. A két akarat, az isteni és az emberi mind szorosabban

összeforr. Nagy lépésekkel tör előre az ilyen a tökéletesség csúcspontja felé.

A szent élet pedig előkészíti a *szent halált*, s csaknem teljesen biztosítja azt. A végső állhatatosság ugyan Istennek mindig külön, ingyen ajándéka, „ámde az irgalom Atyját” ennek megadására semmi más nem indítja annyira, mint a gyermekded hagyatkozás az Ő szent akaratára. Hiszen Ő még a legnagyobb bűnösre is szinte vadászik, hogy kegyelmével megnyerje, miként utasítana tehát vissza oly lelket, amelynek leghőbb vágya, hogy az Ő szent akaratát mindenkor és mindenben keresse. Genfnek szent püspöke, Szalézi Szent Ferenc gyakorta így nyilatkozott: „Lehetetlen, hogy a mindenható Isten elveszítsen lelket, amely az Ő szent akaratának magát teljesen alávetve hagyja el a mulandó életet. Mert, amely állapotban van akaratunk a halál pillanatában, olyanban marad mindörökre. A fa ahova esik, ott marad.

A szent püspök ezzel a gondolattal szokta vigasztalni azokat és erősíteni, akiknek halálos ágyához hívták. Semmi egyébről nem beszélt nekik, hanem csupán az Isten akaratában való teljes megnyugvásról.” (S. Fr. de Sales Esprit, III. 42.)

A halál elragadja tőlünk javainkat, állásunkat, hivatalunkat, a hozzánktartozókat, sőt magát testünket is. Mindezek oly dolgok, amelyekhez az ember természet szerint ragaszkodik. Az oly kínos operációt azonban az ember alig érzi, ha a szent odaadásban, *ráhagyatkozásban* már megvan a kellő gyakorlata. Ez ugyanis megedzi a lelket a szent közömbösségben magával a halállal s annak minden velejárójával szemben. Az áldozat amúgy is már eleve meg van hozva, jöhet a halál, ragadjon el mindent, hiszen kárpótól mindenért, nekünk adja magát a jó Isten, örökre és teljesen.

A halál azonban nem szokott egyedül jönni, hanem a szenvedések félelmetes kíséretével, s párviadalra hívja fel szegény emberi természetünket, amely sok vívódás, seb, megaláztatás után kénytelen magát megadni. Mind-

erre azonban ismét a legjobban a szeretet és a teljes bizalom készít elő, amellyel magunkat mindezekben Isten kezére hagyjuk, s tőle a keserveset és az édest önfelédet készséggel szívesen fogadjuk.

Gyönyörű példa erre napjaink egyik legnépszerűbb szentje, *liziói Szent Terézke*. Ő az *odaadásban* és *ráhagyatkozásban* annyira vitte, hogy teljes őszinteséggel kijelenthette önmagáról: „Én a haláltól semmikép sem félek, sem a betegséggel járó szenvedésektől, bármily nagyok legyenek is azok, mert a jó Isten engem mindig pártfogásába vett, legzsengőbb gyermekkoromtól fogva vezetett és segített. Számítok rá. Személyem foka emelkedhetik a legmagasabbra, de biztos vagyok, hogy ő akkor sem hagy engem magamra.” (Histoire d'une ame c. XII.)

A halál órája, az átmenet az időből az örökkévalóságba, a Szentekre is mélyen hatott. „Milyen ünnepélyes egy óra ez! — mondja *Szenháromságról nevezett Szent Erzsébet nővér*. — Túlvilág! Minő szívbe markoló gondolat! Mindig azt gondoltam, hogy én már régen abban a világban élnék, s íme, mégis mily ismeretlen előttem. Rágondolva valami kifejezhetetlen érzés vesz rajtam erőt, az Isten igazságosságának és szent-ségének valami megérzése. Oly kicsinek érzem magam, mint aki minden érdemet nélkülöz. Mennyire kell erősíteni a haldoklókat a bizalomban!” (Souvenir c. XVII.) „Oh mennyire kell imádkozni a haldoklóért! Ha tudnák ezt az emberek!” — kiált fel Kis Szent Teréz is. Ezt egyébként önmagán is tapasztalta ez az oly ártatlan és érdemdús lélek. „Tudod te biztosan, hogy téged szeret az Isten? Eljött s megmondotta neked?” — suttogta fülébe a pokoli ellenség a halálos ágyán. És ilyenkor egy időre kifejezhetetlen félelem dermedtsége vett rajta erőt. Ferreró Mária *Benigna Consolata* nővér is mit szenvedett halálos ágyán a félelemtől, élettrajza bőven elmondja.¹

„Ó atyám, — mondotta gyóntatójának a haldokló

¹ Müller Lajos S. J. Ferreró Mária Consolata, Korda kiadás.

Chantal — mondhatom önnek, hogy Isten ítéletei rettenetesekek!" (effroyables.)

„Talán fél?" — kérdi a gyóntató.

„Nem félek — felelé Chantal — de arról biztosíthatom önt, hogy Isten ítéletei félelmetesekek!" (terribles.) (Bougaud, Histoire de Ste Chantal, c. 34.)

A természet sikolya ez, mikor a végét járja. Az oly ünnepélyes, döntő pillanatok megrázó benyomása, a gyengéd lelkiismeret szorongása, mely magát az alázatosságot is reszketni készíti.

Ámde az a lélek, mely szent *ráhagyatkozásban* élt, még legbiztosabban emelkedik felül a félelmeken. Nem mulaszt el ugyanis semmit, amivel erre a nehéz órára elkészülhet s így aztán nyugodtan néz annak elébe. Meggondolja, hogy ahhoz megy, aki elvégre mégis csak jószágos Atyja, Barátja, Szerelmese. Ahhoz az Istenhez megy, akinek egész életét cseppenként, percről-percre áldozta, szentelte. Megfontolja, szinte átitzeli, mily jó volt hozzá az Isten egész életén át, s szerelmének, irgalmának, gyengédségének mennyi jelét adta. Meghívta a tökéletesség útjára, hányszor megbocsátott neki, hányszor vigasztalta. Miért is bizalommal rebegi a zsoltárossal; „Te vagy az én Istenem! Sorsom a Te kezében van!" (30, 15. 16.)

Röviden: szeretetből, bizalomból élt, szeretetben és bizalomban hal meg. Egy *Chantal*, egy *Ligouri Szent Alfonz*, annyi benső gyötrődés után, amelyen életükben átmentek, mégis a legnagyobb békében haltak meg. S ez nem is oly ritka tapasztalat. Hányszor látunk lelkeket, akiket életükben sok aggály gyötrött, de biztak és szót fogadtak és íme a legnagyobb békében költöztek át az új hazába. Mintha csak hazamentek volna, vagy ahogy a szerzetesnő siet a karba a szent szolozsmára.

Ilyen volt Postel Mária Magdolna elköltözése. Halálában nem volt tapasztalható semmi gyengeség, semmi félelem. Miután hosszú pályafutásán, annak elejétől végéig akaratát mindenben Isten akaratára alá rendelte, nem tehetett másként a döntő, utolsó napon

sem. Végső órái telve voltak nyugalommal, bizalommal és *ráhagyatkozással*. A zárda lelkésze felszólította, hozza életét áldozatul. „Ez nekem semmi nehézséget sem okoz — felelé — csak a jó Isten akarata legyen meg minden dologban.” Leányai meg voltak hatva, amikor nagy békéjét és nyugalmát szemlélték. Kérdezték tőle: „Vajjon boldog-e?” „Igen, én boldog vagyok!” felelé. Arca felderült, mintha csak ragyogott volna a naptól, mint a szárnybontogató léleké, amely az égbeszállni készül. Nem szűnt meg, a hit és szerető szívből előtörő sóhajok által szerelmesével mind bensőbben egyesülni.” (Legeux. la Bse Marie Mad. Postel. c. 32.)

A döntő órában ugyan senki sem találja magát elég tisztának és érdemekben elég gazdagnak, ez való igaz. De ez a benső megpróbáltatás is csak anyaga a *szent ráhagyatkozásnak*. Mennyit nyer a lélek, ha ily, talán lesújtott hangulatban és pillanatban is *szent ráhagyatkozással* fogadja Istentől a halálos csapást. Kedves áldozat ez, amelyet az isteni igazságosság kegyesen elfogad és ezen a címen talán el is engedi adósságainkat. *Szent Alfonz* mondja: „Ha az ember elfogadja Isten kezéből a halált, hogy az Ő szent akaratához alkalmazkodjon, ezzel oly érdemet szerez, mely hasonlít a vértanúságéhoz. A vértanukban is az a főérdem, hogy elfogadták a kínokat és a halált azért, hogy Istennek tessenek. Aki Isten akaratához alkalmazkodva hal meg, az *szentül hal meg*. S ki minél inkább alkalmazkodik a halálban Isten akaratához, az annál szentebbül hal meg. *Blois Lajos* atya arról biztosít minket, hogy a tökéletes *összeforrás* Isten akaratával a halálban, nemcsak a pokoltól, hanem a tisztítóhelytől is megment.” (Lig. reg, de Vie, III. et Praep. á la mort, 10. consid. 3.)

De nem szolgálthat-e méltán okot a szorongásra és aggodalomra a *halál küszöbén*, mikor a mieinket, akiket Isten után legjobban szeretünk, a számkivetésnek e földjén, veszélyben, talán nyomorban és bizonytalan sorsban kell hátrahagyni?

Postel Mária Magdolna, adja erre is a legszebb példát. Mikor a Boldog az égbe költözött, Kongregációja alighogy meg volt alapítva, s a legnagyobb nélkülözések között küzdött a létért. „Ő azonban az életben csupán csak eszköznek tekintette magát a Gondviselés kezében, azért minden aggodalom nélkül bizza haldokolva rendjét és szívét továbbra is a jó Istenre. Emberi segítségre sohasem támaszkodott, utolsó pillanataiban is csak az Úrban bízott.” (Legoux: La Bse Marie Mad. Postel. c. XXXII.)

Mindazokat, akiket itt a földön az Úrban szeretünk odafent szeretni soha meg nem szűnünk. Sőt, szeretetünk ott az égben irántuk csak annál tisztultabb és hatékonyabb lesz, helyzetünk pedig sokkal alkalmasabbá válik, hogy felettük virrasszunk, rájuk vigyázzunk s érdekeiket Isten trónja előtt nagyobb erővel képviseljük. Vajjon szeretteink sorsszálaít nem egyedül Isten tartja-e kezében? S ki tudna hathatósabban közbenjárni az Úrnál, mint olyan lélek, amely itt a földön tisztán Isten szeretetéből élt, az Úr jelzett akaratát hűen betöltötte, s *tetszése akaratára tökéletesen ráhagyatkozott?* Nem jelentette-e ki jó maga hogy: „Teljesíti akaratát azoknak, akik Őt félik, meghallgatja könyörgésüket és megsegíti őket.” (144 Zsolt. 19.) Nincs semmi sem, ami oly bátorító és megnyugtató volna, mint ez a kétségbevonhatatlan — mert Isten ígéjén alapuló — igazság: „Tegyük Isten akaratát és Ő megteszi a mienket!” Ha mi teljesítjük az Ő kívánságát, Ő is betölti szívünk minden óhajtását. Ez a titka annak, miért bizonyulnak az égben a leghatalmasabb közbenjáróknak éppen azok, akik itt a földön az isteni akarral a legtökéletesebben összeforrottak. Ilyeneknek *semmit* sem tagad meg Isten, hanem készségesen bocsájtja rendelkezésükre mindenhatóságát.

Az imának hatóereje tehát már itt a földön, de még inkább az égben, szoros kapcsolatban van a szeretetnek, engedelmességnek és ráhagyatkozásnak fokával, amellyel Isten szent akaratához simulunk és ezzel összeforunk. A csodatevő hatalom titkát, amely-

lyel Isten egyes hű szolgáit kitüntette, itt és nem más-
hol kell keresnünk.

Ragyogó példa erre *kis Szent Teréz* a legújabb idők nagy csodatevője. Élete vége felé, úgy látszik, maga is tudatára ébredt ebbeli missziójának s így nyilatkozott: „Azért akarok az égbe menni, hogy a föld-
del jót tudjak tenni. Holtom után rózsaesőt hullatok. Úgy érzem, hogy most kezdődik az én hivatásom. Küldetésem, hogy az emberekkel a jó Istent megszeret-
tessen ahogy én szeretem, s hogy a lelkeket megtanít-
sam az én kicsiny utaimra.” Mikor pedig kérték, hogy
magyarázza meg szavait, ezt válaszolta: „A lelki gyer-
mekség utait értem, a bizalomét és a *teljes ráhagyat-
kozásét*“. Az okát is megadta: „Én a jó Istennek
csakis szeretetet adtam, Ő is szeretettel viszonzozza ezt
majd az égben. Ő az égben majd minden akaratomat
teljesíti, mert a földön én soha sem kerestem a maga-
mét“. (Historie d'une âme c. XII. Souvenir.)

Boldog Cézár, a ciszterci kolostor priorja Heister-
bachban, a következő érdekes adatot közli a rendbeli
Eberbachi Aignan laikus testvéréről: „A eberbachi zár-
dában szentéletű testvér élt, aki különösen kivált az
engedelmességben és a szent egyszerűségben. Isten
nagy fokban kitüntette őt a csodatevés ajándékával.
Elég volt csak a ruháját érinteni, hogy a beteg vissza-
nyerje egészségét. Apátja annál inkább csodálta ezt,
mert a jó fráter életében egyébként az életszentségnek
semmi különös nyomára nem akadt. Megkérdezte te-
hát magát a csodatevőt, hogy minek tulajdonítja jó
maga ezt a ritka kiváltságát. A laikus testvér így vála-
szolt: „Magam sem tudom ennek okát adni, én nem
imádkozom, nem virrasztok, nem dolgozom s nem
böjtölök többet, mint testvértársaim. Az egész, amit
tudok az, hogy én mindenben, ami csak történik,
legyen szomorú, vagy örvendetes, imádom a jó Isten
akaratát.

Nagy gondom van, hogy minden dologban azt
akarjam, amit Isten akar és meg is kapom tőle a
kegyelmet, hogy saját akaratommal teljesen az Övére

tudják *hagyatkozni*. A szerencse nem emel fel, a szerencsétlenségben nem érzem magam lesújtottnak. Közömbösen fogadom Isten kezéből az egyiket csakúgy, mint a másikat. Minden imádságom egyetlen célja, hogy úgy magamban, mint minden teremtményben tökéletesen teljesedjék be Isten szent akarata . . ."

„De legalább egy kevésbé csak téged is indulatba hozott mikor a napokban ellenségeink felperzselték pajtáinkat s csaknem mindentől megfosztottak, ami életünk fenntartására szükséges?” — kérdezi az Apát.

„Nem atyám! — válaszolt a fráter — hálát adtam Istennek, mint hasonló esetekben tenni szoktam, meg lévén győződve, hogy az Úr nem tesz és *nem enged meg semmit*, ami ne válnék az *Ő dicsőségére és a mi nagyobb javunkra*. Eppen ezért bármi történjék is, meg vagyok elégedve!”

Ez a válasz teljesen megmagyarázta az apátnak a jó szerzetes testvér csodatevő hatalmát s nyugodt, derült boldogságát. (Césaire. Dial. 1. X. c. VI. Lig. Gonform. § 2. IV.)

IV. JÉZUS KRISZTUS SZERETETE ÉS PÉLDÁJA.

I.

A ráhagyatkozásra és Isten kezébe való teljes önátadásra, melyre ez a könyv édesgetett és tanított, semmi sem indíthat jobban, mint a mi Urunk szeretete és példája. Utoljára hagytuk ezt a témát, — hogy úgy mondjam, mint utolsó ütőkártyát. Ezzel akarjuk munkánkra az aranypecsétet rányomni, s megadni az utolsó akordot, mely aztán ne szűnjék meg szívünk hurján rezegni, míg nem az égben szeretet-himnuszunk a győzelem diadalénekébe olvad.

Az odaadásban és a ráhagyatkozásban a mi Urunknak valóban utolérhetetlen hódító, vonzóereje van.

Mint Isten, az Atyával és Szentlélekkel egylényegű, s hozzánk hasonló emberré lett. Tehát Isten *Ő*, valóságos Isten és mégis testvérünk, barátunk, lelkünk jegyese. Mondhatjuk, hogy egészen nekünk való Isten, teljesen megfelel szívünk, lelkünk vágyának, igényének,

aki éppen ezért szinte elbájol bennünket. Szent embersége az a kapu, amely nekünk, embereknek, nyílt az istenség mélységes titkaiba. Ha Istent meg akarjuk érteni, szent embersége a támaszpont; mikor Istent meg akarjuk valahogy közelíteni, szent embersége a lépcső. Igazán az Úr Jézus mindenünk nekünk, akinek mint Üdvözítőnknek, mindennel tartozunk. Fejünk, mely közli velünk az életet, út amelyen járhatunk, vezérünk, aki előttünk halad, útravaló, amely vándorlásunkban erőt ad, célunk, ahova el kell jutnunk, jutalmunk, kárpótlásunk, amelyre számítunk.

Az alfa és az omega, vagyis az, amivel kezdődik és végződik a betűk sora, minden teremtmény szerzője és vége.

Mindebből következik, hogy minden egészséges lelkiélet is Jézus Krisztustól indulhat ki, Benne bírja forrását és középpontját. Ez a lényege a dolognak. De azt, hogy a mi Urunkat melyik élettitkában, vagy létállapotában tiszteljük inkább, bátran hagyhatjuk a Szentlélek által bennünk támasztott vonzalomra. A lelkiélet nagy mesterei többnyire a Kálváriához és az oltárhoz utalnak. Nincs abban semmi nehézség, ha szívünk, lelkünk áhítatát, buzgóságát szinte kizárólag a jászol s a szent gyermekség titka foglalja le. Minden titoknak kulcsa azonban az Úr Jézus istenemberi Szíve. Ezt nem szabad felednie annak sem, aki magát nem kizárólag ennek a kultusznak köti le.

De valamennyi titkában és életállapotában — s ezt szintén nem szabad szem elől téveszteni — az Úr Jézus az engedelmség és az önfeláldozásig menő odaadás mintájának ajánlkozik fel. És ez az, ami minket jelen értekezésünkben főképen érdekel.

Vegyük csak a szent Gyermekség titkát!

Bájos ez a titok, de tévedne, aki azt hinné, hogy kimerül a szíveket elérzékenyítő kedveskedésekben. Ő, a kis Jézus sokkal erősebb kezű, semhogy minket elkényeztessen.

Bizonyos napon a gyermek Jézus megjelent a szentmise alatt az egyik szerzetesnőnek. Kezecsskéje

tele volt keresztekkel. Volt közöttük sok nagy is, de főleg számtalan kicsiny, úgy, hogy a kis kacsók alig tudták azokat tartani. Mire kedvesen megszólalt a kis Üdvözítő: „Akarsz-e engem ezzel az egész kísérettel?” Kisérete — mondanom sem kell — a kereszték voltak.

„Ó, igen bájos és kedves gyermek — feleli a kérdező — akarlak téged a Te egész kíséreteddei. Jöjj csak, jó fogadtatásra találsz nálam.”

Liziói kis Szent Teréz is, akit — mint tudjuk a Gyermek Jézusról neveztek el, — mint játékszert, ajánlotta fel magát a kis Jézusnak. De ő nem akart ám amolyan drága játékszer lenni, amelyet a gyermek csak inkább nézhet, de megérintenie nem szabad. Ő már csak olyan olcsó kis labda akart lenni, amelyet a gyermek a földre is dobhat, odébb is rughat, sarokba hajíthat, vagy, ha éppen úgy tetszik neki: szívére is szoríthat. Szóval mulattatni akarta a kis Jézust és szolgálni gyermekes szeszélyeit. Amint elbeszéli: a kis Jézus meg is hallgatta kérését, sőt gyermek módjára bele is szúrt, bizonynyal azért, hogy megtudja, mi van belülről. (Histoire d'une âme VI.)

Lehet-e kecsesebben, bájosabban leírni, rajzolni azt a kemény keresztre-feszítést, amelyet a kis Jézus gyengéd keze a teljesen ráhagyatkozó kis Szentjén végrehajtott.

De mégis, az Úr Jézus szenvedésének van a legáltalánosabb vonzó ereje, amikor a teljes odaadás és ráhagyatkozás forog kérdésben.

Hallgassuk meg legelőször a „mézajkú” Szent Bernátot: „Megtérésemtől kezdve, hogy pótoljam hiányzó érdemeimet az én Üdvözítőm aggodalmaiból és keserveiből font mirha-bokrétát tűztem szívemre. Ebbe a bokrétába beleföntam nélkülözéseit, gyermekségének munkáit, fáradalmait, nyilvános életének, utazásainak fáradalmait, imával kitöltött virrasztását, kíséreteit és bőjtjeit, részvétből öntött könnyeit, a csapdát, amelyet nekiállítottak, hogy szavaiban megfogják, a hűtlen testvéreknek árulását, a lármát, a gúnyt és a köpéseket, az arcára mért ütéseket, gyalázkodást és egyéb gyötrel-

meket, amelyeket az evangélium tanuságai szerint értem oly bőven elszenvedett . . . Ezt a bokkrétát el nem ragadhatja tőlem senki sem, örökre megőrzöm szívemen. Meggyőződtem, hogy a bölcsesség abban áll, ha az ember ezekről medítál. Magamra nézve ezekbe helyeztem az igazság tökéletességét, a tudomány teljét, az üdv gazdagságát, az érdemek bőségét. Innen fakad számomra a vigasz kenete. Ez emel fel engem a szerencsétlenségben és tart meg épen a jószerencséiben. Az élet szomorúságaiban és örömeiben a királyi úton bizton engem ez vezet, ez véd meg a bajtól, ha az jobbról vagy balról fenyeget.

Ezért van, hogy én erről a dologról — mint ti is tudjátok — annyit szólok, — ezért van, hogy amint Isten látja — ezt állandóan szívemben hordom, ezért van, hogy ezzel — nyilvánvaló — megtöltöm az írásom. Ami engem illet, magasabb filozófiát nem ismerek, mint Jézus Krisztust és pedig a megfeszítettet.” (In Cant. 43, 3. 4.)

Galgani Gemmának megmutatta az Úr Jézus egyik alkalommal öt szent sebét s így szól hozzá: „Szemléld leányom, ezeket a sebeket, és tanuld meg belőlük, mit tesz az szeretni. Látod a keresztet, a tövist és a szegeket, a halásápadt testen a zuzódásokat, a sebeket? Mindez a szeretet munkája, a végtelen szereteté. Ime, ennyire szerettek téged. Akarsz te is szeretni igazán? Am, akkor előbb tanulj meg szenvedni, a szenvedés aztán majd megtanít szeretni.” A vérben ázott Megváltónak látása Isten szolgálójának szívét hő szerelemre gyújtotta, amely a vágyban nyilvánult: áldozatot hozni és szenvedni azért, aki érte annyit szenvedett. Ledobta magáról ékszerait: „Az egyetlen ékszer — szól, — amely a megfeszített király menyasszonyára illik, a kereszt és a tövis.” Szeretett szenvedni, hogy hasonlóbb legyen szerelmeséhez. Én akarok szenvedni Krisztusért — kiáltotta — és hasonló akarok hozzá lenni szenvedve mindig, amíg csak élek. Örzőangyala két koszorút mutatott neki, egyet tövisből, a másikat liliomokból. Én a Jézusét akarom — válaszolt Gemma, — s hévvel kapott utána, hogy

csókjaival elhalmozza és szívére szorítsa. „Jézus összes vigasztalására nem kívánkozom — szólt ismét — s nem akarom azokat. Jézus a fájdalom fia, s én a fájdalom leánya akarok lenni.” Szenvedéseinek elnyúló keresztútján így szóló Údvözítőjéhez: „Veled oly jó szenvedni!”

Az angyali lelkületű *kis Szent Teréz* mindig pap szeretett volna lenni, hogy *Jézust* kezében hordhassa és a lelkeknek adhassa. Szeretett volna, mint egyháztudós a világra világosságot árasztani s az Evangéliumot mindenütt, az utolsó napig hirdetni. De főképpen mártír szeretett volna lenni és pedig úgy, hogy módja legyen Jézusért minden lehető kint elszenvedni. „Kívánom, hogy mint téged, imádott Jegyesem, megostorozzának és keresztre feszítsenek, kívánom, hogy mint *Szent Bertalant*, bőromtól megfosszanak, mint *Szent Jánost*, forró olajba mártsanak. Kívánom, *Antiochiai Szent Ignáccal*, hogy megőröljön a vadállatok foga, hogy így Istennek méltó kenyérévé váljak. *Szent Agnessel* és *Szent Ceciliával* szívesen nyujtanám nyakamat a hóhér bárdja alá. És *D'Arc Jankával* szívesen lépnék fel a máglyára, hogy azon izzva susogjam Jézus nevét” . . .

De Isten másképpen rendelkezett vele. Neki is, bár a szeretet áldozatjává kellett lennie, de nagy élet keresztjét sok apró keresztből, magának kellett összeállítani.¹

II.

Amint az Úr Jézust az Atyja iránti szeretete az ő akaratával szemben állandó engedelmességre, önátadásra és ráhagyatkozásra bírta, úgy a Szenteket az Úr Jézus iránti szeretet e pontban is állandó utánzásra, követésre sarkalta.

Salézi Szent Ferenc mily kedves, behizelgő szavakkal ajánlja ezt mindenkinek!

„Szemléljétek — úgy mond — a szegény kis Jézust a jászolban. Elfogadja a szegénységet, mezítelen-

¹ A szentek és az Istent nagyon szerető lelkek keresztről, szenvedésről és áldozatról szóló nyilatkozatainak pompás gyűjteményét találjuk: P. Zsámár S. J. „A szent kereszt királyi útja” c. könyvében, Korda kiadás. 1934.

séget, az állatok társaságát, az idő mostohaságát, a hideget, s mindent, amit csak Atyja vele megtörténni enged. Nem olvassuk Róla, hogy valaha kinyújtotta kicsi kezét azért, mert megkívánta édesanyja keblét, de viszont nem is utasította vissza azokat az örömeket, amelyeket neki édesanyja szerzett. Elfogadta Szent József szolgálatát, a jó pásztorok és királyok imáadását egyaránt és szent egykedvűséggel. Éppen úgy mi se *kivánjunk* semmit, s ne *utasítsunk* vissza semmit, hanem *tűrünk* és fogadjunk el mindent egyformán, ami a Gondviselés engedelmevel velünk történik." (Entre XXI.)

Másutt meg így ír a kedves Szent e kérdésről:

„Ha az édes kis Jézust, midőn Őt jó anyja keblén hordozta, megkérdezik, vajjon hova megy, nemde joggal azt felelte volna: „Én nem megyek sehova, ez az én anyám dolga.“ S ha tovább kérdik: „De legalább hova mégy édesanyáddal?“ Ugy-e ezt kellett volna okosan felelnie: „Én sehogyan sem *megyek*, vagy pedig, ha odamegyek, ahova édesanyám visz, akkor én nem a saját lábamon járok, hanem az édesanyám lábán. Tehát ő megy igazán és amint az édesanyám helyettem *jár*, úgy az édesanyám helyettem is *akar*. Reá bízom úgy a *járásnak*, mint az *akarásnak* gondját. Az Ő akarata elég mindkettőnk számára. Magam nem akarok sem menni, sem jönni. Gyorsan, vagy lassan hord-e, a legkisebb gondom sincs arra, miattam vihet engem jobbra, vagy balra, én semmikép sem érdeklődöm, hogy hova visz . . . elég az nekem, hogy keblén vagyok és oly kedves nyakát átkarolhatom.“ (Am. de Dieu 1. IX. c. XIV.)

Ez az önátadás maradt az Úr Jézus hü kísérőtársa s legjellemzőbb vonása egész életében, de különösen tündökölt a szenvedésében s végül a kereszten.

Igy adta nekünk a hősi példát, hogy mi se utasítsuk vissza, sőt szerető ráhagyatkozással fogadjuk azt az ezernyi megpróbáltatást, amelyet számtalan alakban és változatban az Isten tetszés-akarata ránk bocsát.

A. M. D. G.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

- Absalon 34.
adományok, isteni- 85.
aggály 177, 179, 181.
aggályosság 178, 180.
akarat, isteni- 11, 12, 13, 68,
124, 214.
akarat, Istennek jótetszés a. 14,
16.
— jelzés akarata 14, 15.
alárendeltség 22, 76, 112, 169.
alázatosság 20, 46, 81, 92, 192.
— passzív 106.
alázat gyakorlása 92.
Albert, Szt. Nagy- 86.
Alfonz, Ligouri Szt.- 12, 13, 44,
45, 48, 56, 63, 64, 67, 76.
Alfonz, Rodriguez Szt.- 22, 23,
49, 58, 60, 61, 62, 68, 69, 70,
78.
Alice, Boldog- 73.
Alvarez Boldizsár 43, 109, 130,
184.
Alvarez de Paz. 163, 188, 189.
Angela, Folignói Szt.- 141.
Anna, Sámuel prof. anyja 32.
Antal, Pádúai Szt.- 108, 119.
Antal, Szt.- 15.
Arsi plébános 87.
Asszur 32.
Athánáz, Szt.- 108, 119.
Attila 33.
Avila 68.
Ágnes, Szt.- 220.
Ágoston, Szt.- 10, 15, 31, 33.
áhitat 70, 102, 136, 151, 163.
áldozatkészség 95.
állhatóság 77, 143, 168, 209.
Árius 47.
Ásza király 66.
Baalam 205.
Barnabás, Szt.- 74.
Baronius Kardinális 109.
bánat 112.
becsület 98, 99, 102, 185.
Belzebub 110.
Benedek, Labre Szt.- 141.
— XIV. 186.
— Szt. 108, 141, 175.
Bernát, Szt.- 23, 44, 50, 52, 60,
72, 82, 95, 96, 107, 143, 144,
149, 154, 191, 192, 193, 218.
Bertalan, Szt.- 220.
beteg 66, 69.
betegség 29, 47, 58, 65, 69, 73,
76, 161, 188.
Bethánia 25.
béke, jó 165.
— hamis 165.
bizalom 34, 35, 63, 89, 176.
Blois Lajos (Blosius) 139, 143,
212.
boldogság 198.
Bonaventura, Szt.- 23, 52, 87,
88.
Bossuet 159, 185, 187, 193.
Bus Cézár 141, 214.
bűn 100, 146.
Carmel 153.
Caussade 30, 143, 169, 173.
Cecilia, Szt.- 220.
Cél 61, 67, 156, 195.
Celine nővér 205.
Chantal Szt. Franciska 48, 49,
97, 146, 148, 158, 167, 193,
201, 202, 202, 203, 211.

- Colombière Atya, Boldog- 37, 47.
 csapások, ált. jellegű 46, 70.
 — magánjellegű 47.
 Cyrill, Szt.- 108.
- Damazus, Szt.- 108.
 D' Arc Janka 220.
 Dávid 12, 32, 34.
 De Berulle 132.
 De Ponte Louis S. J. (Dupont) 184, 185.
 démon 22, 117, 139, 206.
 Diaz Mária 81.
 Dosda 20.
 Dositheus, Szt.- 23.
- Edessa 139.
 Egidiusz 87.
 egészség 58, 60.
 Egyház 38, 69, 73, 77, 152, 163.
 elmélkedés 58, 70.
 előjáróság 64, 69, 89.
 elragadtatás 74, 88.
 engedelmesség 17, 19, 23, 24, 72, 90, 92, 135.
 Epikurus 60.
 erény eszközei 124.
 erénygyakorlatok 123, 134.
 erénygyakorlás módja 123.
 Erzsébet 127.
 — Szt. Háromságról nev. 205, 210.
 Eucharisztia 37, 78, 137, 177, 196.
 Európa 47.
 evang. tanácsok 127.
 Éberhardi Aignon 214.
 Élet, dicsőséges- 114, 117.
 — kegyelmi 114, 117, 125, 128.
 — közös 72, 91.
 — ima 151, 185.
 — lelki 95, 100, 128, 154.
 életszentség 39, 43, 44, 61, 73, 74, 111, 120, 185, 205.
 érdemszerzés 20.
- felkészültség a jó halálra 83.
- Ferenc, Assisi Szt.- 51, 101, 108, 156, 193, 194.
 Ferenc, Borgiai Szt.- 21.
 Ferenc, Szalézi Szt.- 11, 12, 14, 15, 17, 21, 24, 31, 39, 41, 42, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 62, 63, 64, 65, 69, 81, 87, 88, 90, 97, 100.
 Ferreró Mária Consolata 210.
 félelem az emberektől 171.
 — az isteni Igazságtól 174.
 — — — Szentségtől 174.
 — a gonosz lélektől 171.
 — — — kísértésektől 171.
 — a veszélyektől 79.
 fogadalmak 91.
 földi javak 52, 79, 146.
 Francia forradalom 47.
 Franciska, Római Szt.- 141.
 Fülöp, Néri Szt.- 82, 182.
- Galgani Gemma Boldog- 61, 75, 205, 219.
 Gandia hercege (Lásd, Borgiai Szt. Ferenc) 15, 21.
 Gaudier S. J. 34, 122, 197.
 gazdagság 51, 56.
 Gellért, Szt. Bernát testv. 50.
 Gellért, Majella Szt.- 103.
 Gertrud, Szt.- 24, 25, 74, 83.
 gond a becsületre 101.
 Gondviselés 26, 28, 31, 33, 56, 80, 90, 111, 157, 171, 185, 190.
 Grou, P.- 166.
 gyengeség 58, 60, 75, 135.
 gyógyulás 65, 67.
- halál 44, 49, 73, 76, 79, 80, 82, 209.
 halál órája 82, 210.
 halálvágy 76, 77.
 halhatatlanság 55.
 hallgatás 195.
 hallgatagság 29.
 hasonlóság Krisztussal 100.
 Helfta 74.
 Heisterbach 214.
 Heródes 34.
 hit 46, 52.

- hivatalok 71, 88, 94.
 hivatal, lelki 89.
 hivatus 79, 127.
 Holofernes 87.
 hősi cselekedet 64.
 Hyppocrates 60.
- igazságosság 35, 50, 179.
 Ignác, Antiochiai Szt.- 220.
 —, Loyolai Szt.- 15, 25, 43, 182.
 Illés 95, 108.
 ima, kerubikus 196.
 — közönséges 186.
 — misztikus 109, 186, 188, 189,
 190, 194, 196, 197.
 — passzív 185, 208.
 — szerafikus 196.
 indifferentia 19.
 ínyencség, lelki 75, 152, 153, 160.
 Istenszeretet 37, 52, 136, 143, 164.
 Isten tetszésére v. hagyatkozás
 64, 71, 82, 84, 86, 88, 95, 98, 114,
 128, 165, 184, 195, 197.
 Izrael 32.
- javak 143.
 jámborság 53, 135, 150.
 János, Alamizsnás- Szt. 127.
 — apát 23.
 — apostol 36, 197, 220.
 — Aranyszájú Szt.- 108.
 — Keresztelő Szt.- 118,
 — Keresztes Szt.- 108, 112, 193,
 207.
 Jeremiás 62, 118.
 Jeruzsálem 33, 47.
 Jézus Krisztus példája 215.
 — — szeretete 67, 215.
 Jordán 66.
 Jób 33, 62, 133.
 jóhírnév 98, 99, 101, 102.
 jó példa 71.
 József Kalazanci Szt.- 23, 67.
 — pátriarcha 33.
 — Jézus nevelőatyja 56, 57,
 118.
 Júdás 112, 205.
- Kálvária 37, 79, 95, 96, 137,
 189, 217.
 Kamill, Lellisi Szt.- 63.
 Katalin, Bolognai Szt. 182, 194,
 206.
 — Genuai Szt.- 43.
 — Szienai Szt.- 144.
 kárhozat 85.
 kegyelem 63, 77, 80.
 kereszt 81, 137, 205, 218.
 kevélység 90, 92, 105, 141, 144,
 154, 160, 170, 190, 199.
 kényelmetlenség 57.
 kétszínűség 62.
 kísértések 84, 140, 143, 147,
 169, 172, 188.
 Klára Szt.- 194.
 kontempláció, aktív 74, 187,
 196.
 — passzív 194, 196.
 — vigaszos 197, 200.
 — száraz 197, 199, 200.
 kötelesség 64, 69, 71, 79, 92,
 110.
 közömbösség, szent — (Lásd
 indifferencia) 59, 72, 88, 114,
 117, 195, 205, 209.
 küzdelem 141.
- lanyhaság 61, 152, 173.
 látomás 24.
 lelkiolvasás 73.
 lelkigyermekség útja 214.
 lelkiszárazság 156, 168.
 lelkiszegénység 51, 57.
 lelkivezető 73, 130, 132, 182.
 lemondás, akaratunkról való
 23, 135.
 Leó, IX. 109.
 Lia 96.
 Lidvina 108.
 Ligouri Szt. Alfonz 81, 89, 104,
 109, 130, 131, 132, 137, 139,
 141, 142, 144, 145, 149, 160,
 162, 163, 211, 212.
 Lombardi Péter 14.
 Lourdes 63, 205.

Magdolna 25, 125, 127, 194.
— Pazzi Szt.- 23, 141, 156.
Maistre József de 20, 31.
Margit, Alacoque Szt.- 141, 203.
— Kortonai Szt.- 182.
Mária, Isten anyja (Szt. Szűz)
12, 15.
— Egyptomi Szt.- 15, 141.
Márta, Szt.- 25, 127, 187.
Márton, Toursi Szt.- 80, 81.
Mechtild, B.- 24, 74.
megaláztatás 64, 72, 100, 107,
154, 203.
meghasonlítás 57.
megnyugvás I. akaratában 59,
60, 69, 86.
megpróbáltatás 56, 59, 67, 98.
menekvés a bűntől
Messiás 33.
Miatyánk 35.
Molinos 151.
Mózes 26, 31, 87, 95.
mulandók 58, 79.
Müller Lajos S. J. 18.
Naámán 66.
Nagy Sándor 9.
Napoleon 9.
Natalis Jeromos 43.
nélkülözés 199.
népvándorlás 47.
Néró 47.
nyelvek 98.
nyomorúság 53, 76, 144.
nyugalom 187, 202.
nyugalanság 59, 69, 123, 167.
odaadás 48, 63, 67, 79, 92, 95.
okosság 60, 73, 112.
ócsárlás 102.
önátadás, hősi 71, 175, 176, 220.
önmegalázás 105.
önszeretet 60, 106, 115, 116,
123, 164, 168, 170, 175, 200.
önzés 38, 95,
örökkévalóság 47, 58, 71, 78,
80, 137, 210.
örök üdvösség 114, 143,

Pachomius, Szt.- 15.
paradicsom 45.
parancsok, Istennek p. 14, 19.
— egyháznak p. 14.
passzivitás 202, 203.
Paulai Ferenc 109.
Pál, Szt.- 69, 105, 116, 119.
Péter, Alkantari Szt.- 108.
— Damiani Szt.- 109.
— Szt.- 95, 119, 125.
— Szt. vértanu 107.
Pilátus 34.
pokol 46, 140.
Pontmain 205.
Postel M. Magdolna 44, 65, 211,
213.
P. Poulain 186.
purgatorium 42, 79, 153, 175,
195.
quietisták 115.
quietismus 19.
rágalom 99, 102.
Ráhel 96.
rend 91, 193.
rendtelenség 123, 136, 152.
reneszánsz 47.
P. Rodriguez 81, 85, 90, 93, 94,
95, 108, 112, 141, 151, 155,
182.
Romuáld, Szt.- 108.
Róma 132.
Róza, Limai Szt.- 141.
Salamon 100.
Salette 205.
Saint-Jure P. 75, 85, 131.
Saul 34, 125, 205.
Salviánus 68.
Sámson 87.
Scaramelli S. J. 193.
segédforrások 133.
Semei 34.
Soncino Stefánia, B.- 13, 182.
Strassburg 28.
Suarez 152.
sugalmak, Isteni 15, 20.
Suso Henrik 44, 111.

- szabadság 88.
szabályok 21, 71, 94, 127.
szabálytartás 22.
- Szalézi Szt. F. 101, 104, 105,
106, 107, 108, 116, 118, 122,
125, 126, 128, 133, 136, 140,
148, 149, 151, 156, 157, 158,
159, 163, 167, 186, 187, 201,
202, 203, 209, 221.
- szárazság 128, 148, 152, 161.
szegénység 20, 53, 54, 56, 127.
szelídség 20, 42, 64.
szemi-quietisták 17.
szemlélődés 96.
- Szentlélek 30, 86, 99, 101, 110,
117, 122, 129, 163, 165, 175,
176, 180, 189, 206, 208, 217.
szenttéavatás 186.
szenvedések 79.
szerencse 41, 52, 82, 85, 112, 215.
szerencsétlenség 31, 41, 45, 77,
162, 215.
szeretet 92, 96, 115.
szerzet 91.
szerzetes 52, 56, 71, 85.
- Tamás, Szt.- 20.
tanácsok, rendk. 14, 20.
Tauler János 28.
Táborhegye 95, 96, 189.
tehetségek 84, 85.
tehetetlenség 68, 127, 155, 175,
200.
Teréz, Liziói Kis Szt.- 44, 64, 78,
100, 116, 141, 204, 205, 210,
214, 218, 220.
Teréz, Szt.- 11, 24, 60, 61, 68,
70, 81, 95, 108, 109, 124, 141,
145, 169, 186, 189, 190, 192,
193, 205, 206, 207, 208.
tisztaság 20, 147.
Titus 33.
Tóbiás 44.
tökéletesség 18, 25, 43, 127,
135, 144, 149, 170, 185.
Tridenti szt. zsinat 117.
türelem 45, 64, 67, 74, 79, 88,
102, 135.
türelmetlenség 78, 112.
- unalom, belső 57, 97.
- üldöztetés 79, 107,
füdő beteg 75.
- vallásosság 150.
Vazul, Szt.- 108.
vágyódás, mérsékelt 60, 148.
— — az ég után 80, 81, 115.
— az üdvösség után 115.
veszélyek 79.
vezeklés 71, 73.
véletlen
vértanúság 30, 31, 212.
vigasz 69, 83, 128, 148, 150,
155, 199.
vigasztalanság 150, 153, 155.
világiak 52.
Villani 137.
Vince, De Paul Szt.- 132.
Vital Lehodey 5.
vizió 205, 206.
Vizitációrend 193.
- zaklatás 94, 95, 96.
zárda 82, 93, 118, 187.
Zsámár S. J. 220.

TARTALOM.

Előszó	5
------------------	---

I. Általános rész.

Bevezetés	9
Az Isten jelzés és tetszés akarata	14
Engedelmesség az isteni jelzés-akarattal szemben	19
A parancsok	19
A tanácsok	20
Sugalmak	20
Szabályok	21
Szabályaink a tisztulás leghatalmasabb eszközei	22
A szabály kimeríthetetlen kincses bánya	23
Az isteni Gondviselés	26
I. Hit a gondviselésben	26
Tauler esete	28
A véletlen	30
A Gondviselés a szerencsétlenségben	31
A Gondviselés és a bűn	32
Az igazak szenvedése és a Gondviselés	33
II. Bizalom a Gondviselésben	34
Isten maga a lényeges jószág	35
Isten a mi Atyánk	35
Isten Megváltónk	37
A teremtés célja	38

II. Részletes kérdések.

Az isteni tetszésre hagyatkozás külső javakban	43
I. Szerencse és szerencsétlenség	43

II. Általános és magán jellegű csapások	48
III. A gazdagság és szegénység	53
Az isteni tetszésre való hagyatkozás a test és lélek természetes javaiban	60
I. Egészség és betegség	60
II. A betegség következményei	67
Baj tartóssága	69
A vele összefüggő sokszoros tehetetlenség	70
Élet és halál	77
III. A test és lélek természetes javai	86
Tehetségek	86
Hivatalok	90
Békesség és derű	96
Az isteni tetszésre hagyatkozás becsületünkben s jóhír- nevünkben	100
Becsület, jóhírnév és megaláztatás	100
A megaláztatás célja	101
Gond a becsületre	103
Hallgatás	105
Az alázatosság gyakorlatának módja	106
Üldöztetés a jók részéről	109
Az isteni tetszésre hagyatkozás a lelkiélet lényeges javaiban	116
I. Az örök üdvösség. A dicsőség élete	116
II. A kegyelmi élet	119
III. Az erények gyakorlata	122
IV. Menekvés a bűntől	125
V. A parancsok, evangéliumi tanácsok és szabályok betartása	127
Isten tetszésére hagyatkozás a lelkiélet különös eszközei- ben	128
I. Személyek	129
II. Segédforrások	133
III. Áhítat és erénygyakorlat	134
Az isteni tetszésre hagyatkozás belső szenvedésekben .	139

I. Kísértések	139
II. Vigasz és szárazság	148
Az isteni tetszésre való hagyatkozás közönséges lelki- élet változatosságaiban	165
I. A lelki béke	165
II. A különböző félelmek	170
Félelem az emberektől	171
Éélelem a gonosz lélektől	171
Félelem az isteni igazságosság és szentségtől	174
III. Aggályok	177
Az isteni tetszésre hagyatkozás a közönséges és maga- sabb imaéletben	184
I. A misztikus és közönséges út	184
II. Változatosság a misztikus kontemplációban	196
III. Szent halál és az Istennél való közbenjáró hatalom	208
IV. Jézus Krisztus szeretete és példája	215
Név és tárgymutató	221

